

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YAŞAR SEYMAN

Fındık Çiçek Açınca*

SEL YAYINCILIK

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

FINDIK ÇİÇEK AÇINCA*

17 Mart 1954 yılında Erzincan'da doğdu. 1960 yılından beri Ankara'da yaşıyor. Sendikacı, siyasetçi olarak dış dünyada ülkesini temsil ediyor. Yazar, sendikacı, siyasetçi, kadın hakları savunucusu. En büyük tutkusu yazmak.

*** SEL YAYINCILIK**

*** SEL YAYINCILIK**

Babiali Caddesi, 20/1 Cağaloğlu - İstanbul
Tel./Faks: 0212 511 10 05

Şube: İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı, 258 /10
Beyoğlu - İstanbul Tel.: 244 15 06

<http://www.selyayincilik.com>
E-mail: posta@selyayincilik.com

E-mail: yasarseyman@isbank.net.tr

***SEL YAYINCILIK: 164**

Fındık Çiçek Açınca

YAŞAR SEYMAN

Birinci Baskı: Haziran 2002

© YAŞAR SEYMAN - **SEL YAYINCILIK**

ISBN 975-570-167-2

Kapak: Semih Poroy
Baskı: Yayıncılık Matbaası
Cilt: Sistem Matbaacılık

Fındık Çiçek Açınca

YAŞAR SEYMAN

İÇİNDEKİLER

Fındık Çiçek Açınca / 7	
Başkentte Akşam Yemeği / 9	
Anılara Yolculuk / 12	
Onların Öyküsü / 14	
1992-1993 Emek Gündemi / 23	
Grev / 30	
Yürüyüş Öncesi / 35	
Pamuk Düğün Salonu / 39	
Grev Nedir / 53	
Sendikalar / 75	
10 Yıl Sonra Yaşadıklarını Anlattılar / 80	
Fındık Toplama İşçileri / 107	
Dayanışma Konuşmaları /156	
10 Yıl Sonra Grevi Anlatıyorlar (Necati Çelik, Zeki Akdağ, Salim Uslu.) /186	
Trabzon'da Dört Kadın / 209	
Direnişin Abileri / 216	
Sonsöz / 235	

Fındık Çiçek Açınca ...

Fındık çiçek açmaz.

Fındığın çiçek açması olanaksızdır.

Fındık bahçelerinin kadınları Ankara'ya yürüyüp, 55 gün direndikten sonra haklarını kazanarak geri döndüler.

Bu bir olanaksızın olanaklı kılınması, emek fındıklarının çiçek açmasıydı...

BAŞKENT'TE AKŞAM YEMEĞİ

Baharlar yazlara karıştı. Mevsimlerin değiştiğini herkes görüyor, yanıyor, söyleniyor. Değişmeyen tek güzellik, cemrelerin havaya, suya, toprağa düşüşü. Ankara sıcaktan kavruluyor, serin mekanlarda bile yaprak kıpırdamıyordu. Ve bir akşam yemeğinde, birbirini eylemlerde tanıyan üç sendikacı buluştuk...

Hak İş Başkanı Salim Uslu, Öz Gıda - İş Genel Sekreteri Agah Kafkas'la yemeğin konusu kendiliğinden; sendikal dünyadan kadın haklarına kaydı. Sözcükler; sendika, kadın, grev, direniş ve sendikacılar arasında akıyordu. Kafkas, on yıl önce sendikalarının önderliğinde yapılan kadın direnişini coşkuyla anlatıyor, anlatımını heyecanla sürdürüyordu:

“Biliyor musunuz? Bu direnişin nedeni de direneni de sonucu da kadınlar. Karadenizli kadınların, ilk kadın direnişini yazmalısınız? Direnişe destek için gelip konuşma yapan kadın sendikacı olarak, onların zor koşullarını gördünüz ve bu destansı direnişi siz yazmalısınız” Yaz sıcağına, sıcak insan önerisi karışınca; dayanamadım. Kaldı ki tanıklık ettiğim bir kadın direnişiydi. Söz verip kurtulurum sandım. Kurtulmak mı? Oysa, yazarlar bilir, günler sonra anladım ki; o söz yaşamımın içsel sızısı olmuş...

Karadeniz, Karadeniz insanı, sendika, direniş, on yıl önceki bir eylem anılarda kalmıştı. İnsanların eylem sıcağındaki öfkelelerinin, coşkularının, hüznlerinin üzerinden on yıl geçmiş, çoğu emekli olmuştu. Ülkemizde arşiv geleneği yoktur. On yıl çok uzak olmayan bir zaman dilimi olmasa da yine de korku yüreği-

me kendiliğinden konuk oldu. Korkumu büyüten bir başka gerçek, sendikal dünyaya ülkemizdeki bazı çevrelerin haksız bakışı ve yaklaşımlarıydı...

Yirmi yıllık sendikacı olarak, ilk kez “Kadın ve Sendika” kitabını yazdım. Bu çalışmam bir yaşamın kaleminden dökülmesiydi. On yıl önceki bu direnişi birkaç saat yaşamış ve sonrasını bайдından izlemiştim. Korkuma iki sendikacının gönenerek anlatımlarının ışıkları düşüyor ve korkumu yok ediyordu. İki erkek içtenlikle bu direnişin yazılmasını istiyor ve katkılarını sıralıyor. Tıpkı Karadeniz kıyısına sıralanan yeşil gözlü kentler gibi umut yeşertiyor, yeşilin her tonuna yolculuğa göz kırptıyordu.

Karadeniz’i güzel Lazlarla sevmiştim. Türkülerini, fıkralarını, yemeklerini büyük kentlerde yaşayan Lazlardan öğrendim. Laz dili etkileyici, Laz gülüşü yakıcı, Laz yemekleri tad bırakıcı, Laz öfkesi ürktütücü, Laz kadını çalışkan, Laz insanı zor seven, Laz yeşili, tüm yeşilleri silen ve sevdaya salan, Laz havası tehlikeli, Laz fıkraları gülüşün patlaması, Laz oyunları kıpır kıpır, Laz türküleri cilveli, Laz coğrafyası çarpıcı...

Karadeniz kadınları peştemalleriyle çay, mısır, fındık bahçelerinin çiçekleri. Fındık işçisi kadınları yazmaya karar vermek, yontucu hüneriyle kayayı yontarak direnişi ortaya çıkarmaktı. Fındık bahçelerinin gelincikleri emek mücadelesi için başka bahçelere, iklimlere, kentlere koşup, Karadeniz gelinciklerini soldurmadan, zafer türküleriyle dönmüşlerdi. Bu öykü sözden yazıya dökülmeli, yeni dünya düzeni ile küçülen dünyada böylesi direnişler anılarda kalmamalı, tükenen güzelliklere hayıflanıp, özlem duyduğumuz gibi buna da yanmamalı...

Karadeniz ve direniş, hekimoğlu türküsünü dilime düşürdü. Ne çok severdim bu yiğitlik türküsünü, hele bir de “Ünye Fatsa arası” demez mi? Beni öldürür bu dize... Neden mi? Ordu’nun iki yeşil gözü; Ünye ve Fatsa tutkumdan...

HEKİMOĞLU

*Hekimoğlu derler benim aslıma
Aynalı martin yaptırdım da (narinim) kendi neslime
Hekimoğlu derler ufak bir uşak
Bir omuzdan bir omuza (narinim) on arma fişek*

*Konaklar yaptırdım mermer direkli
Hekimoğlu dediğin de (narinim) aslan yürekli*

*Konaklar yaptırdım döşeyemedim
Ünye Fatsa bir oldu da (narinim) baş edemedim*

*Ünye Fatsa arası Ordu' da kuruldu
Hekimoğlu dediğin (narinim) o da vuruldu*

Hekimoğlu türküsü, ülkemiz klasik türküleri arasında hak ettiği yeri almıştır. Çünkü bu tür ağıtlar Karadeniz türküleri içinde çokça yer almaz. Karadeniz türküleri, Karadeniz'e güzellemler ile sevdayı akıllara nakışlar ve dillere düşürür.

ANILARA YOLCULUK

Her sabah güne gazetelerle başlıyordum. Gazeteleri çevirdikçe günüme renkler düşüyor, acı haberler, bilgiler, güzellikler kanıma giriyordu. Önce okur olup köşe yazarlarını arıyordum. Yazarlara ulaşmanın mutluluğunu anlatamam. Oysa artık onları aramıyor, sesim seslerine değmeden internette, iletimi yazıp tıklıyorum. Anında; iletimin gönderilen adrese ulaştığını görüyorum. İletişim hızının inanılmaz güzelliği de bu olsa gerek, günü yaşamaya başlıyorum.

On yıl önceydi. O sabah, Milliyet gazetesinde Yavuz Donat'ın köşesinde “özel matine” diye okuduğum yazı kanıma girdi ve elim telefona uzandı:

- Sevgili Donat, bugünkü yazınızdan ötürü sizi kutluyorum. Bu grevden haberim yoktu.

İlgime seviniyor ve kadınlara gitmemi öneriyordu.

Gideceğimi söyleyip, telefonu kapattım.

Yanağımın alı kusurumdandı. Kendi kendime söylenmeye başladım. Kutlarım seni. Hani, sen işçi sınıfını özenle izlerdin? Hani hep haberdardın? Hani, işçi sınıfı senin için bir bütündü? Hani alın terinin tadı birdi? Hani örgütlerin etkinliklerine zaman buldukça koşuyordun? Bunun kocaman bir yalan olduğunu gördün mü? Bu grevden habersiz oluşun neyin nesiydi? Seni ayrımcı seni... Umarım bu son olur. Öyle olmalı... Kendi kendine söz ver ve “özel matine” yazısından özel bir telefonla dayanışmaya koş!

YAVUZ DONAT

ÖZEL MATİNE

“Her gün 3’ü, 5’i hastalanan, içlerinden çocuk düşüren bile var hastaneye ya da memleketine gönderilen kadınların durumunu yürekler acısı.

Ama onlar kendilerine acınmasından rahatsızlar.

“Hakkımızı istiyoruz” diye haykırıyorlar.

Hepsi de “Karadeniz kadını”

Karadeniz erkeğinin hırsını, inadını biliyorduk. Kadınını ise soğuk düğün salonunda tanıdık.

Tanıdık ve saygı duyduk.”

Grevdeki kadınları görmeye gideceğimizi Hak-İş örgütünü arayıp, söylediğimizde, çok sıcak karşılandık. Basisen, Ankara ve İç Anadolu şube yöneticileri, Maltepe’deki Şato Yazar Düğün Salonu’na gitmek için yola çıktık. Arkadaşlarımı bilemem ama benim aklıma; Rıfat Ilgaz’ın, KARADENİZLİSİN şiirinin dizeleri düştü:

“Sen, öfkenle, hıncınla Karadenizlisin”

Grev önlüğü giyinmiş sıcak eylem sesleriyle donanmış Karadenizli kadınlar, bizleri düğün salonunun kapısında, büyük coşku ve alkışlarla karşıladılar. Her gelene, alışıktır bir alkış olduğunu anlamak zor değildi. Dayanışmaya gelenler için hazırlanan masaya oturduk. Beş kişilik ekibimizin üçü kadındı. Sanki kadın fazlalığı dikkatlerini çekti!

Bizi tanıtımın ardından, onların ünlenen öyküsünü anlatmaya başlayan Öz Gıda-İş’in Örgütlenme Sekreteri Agah Kafkas’ın sözleri kadınların sloganlarıyla sık sık kesiliyordu.

ONLARIN ÖYKÜSÜ

Kafkas, onların öyküsünü anlatıyor:

- Şu anda aramızda bir sendikacı dostumuz var; bunca sendikacı dostumuzun arasında gerçekten bizim için de ayrı bir yeri olan arkadaşımız: Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası, Ankara ve İç Anadolu Şube Başkanı Yaşar Seyman. Sayın Seyman, kendisini yetiştirmiş, bizim gibi işçilikten gelen biridir. Bizim için bir başka güzel yanı da; kalemi olan bir sendikacı olması. Özellikle Türkiye’de sendikal hareketin içinde böyle birini bulmak çok zor. Bu nedenle biz, bu tür arkadaşlarımızın sendikal harekete katkılarını önemli buluyoruz. Kadın sendikacı olarak, kadın işçilerin yoğun olduğu bir ortamda bizi görmeye gelmelerine çok sevindik. Kendisine ve arkadaşlarına teşekkür ediyorum.

Seyman’ın gelmesi, diliyorum ki; kadın kuruluşlarının bu olayı duymasına neden olsun. Ne yazık ki; büyük kentlerdeki bazı kadın kuruluşları için kadın sadece Ankara’daki, İstanbul’daki kadın. Anadolu’daki kadın onlar için henüz ilgi çekici olmuyor. Kadın haklarından sorumlu kadın bakanımız var. Ankara’ya ilk geldiğimiz gün 15 arkadaşımızı, Maltepe Postanesi’ne gönderdik. Kadın Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı’na telgraflar çektiler. Uzak bir yerde olmalı ki, henüz 15 telgrafımıza yanıt gelmedi. Kadın haklarından sorumlu olduğunu söyleyen bakanımızın bizleri görmezden gelmesini anlamak olası mı?

- Bu insanlar neden burada? Bu konuya kısaca değinmek istiyorum: Fiskobirlik’te iki tane sendika var; biri büro işkolunda, Tez Koop-İş, diğeri gıda işkolunda Öz Gıda-İş. Sendika olarak üçüncü dönem toplu iş sözleşmesi bağtlama aşamasındayız. İkinci dönem bağtladığımız sözleşmede 1400 işçiye kadro almıştık, bunların 1300 tanesi kadındı. Fabrikada üretime yönelik işçiler genelde mevsimlik işçi statüsünde çalışıyorlardı. Biz, arkadaşlarımızın ya kadroya geçirilmesi ya da çalışmadıkları zamanlarda sigorta prim-

lerinin ödenerek, ücretlerinin yüzde 50'sinin verilmesi gibi bir öneri götürdük. Çünkü, 30 yıldır çalışan kadın işçiler var; ne yazık ki henüz emekliliğini kazanamamışlar. Üretim olsun olmasın, keyfi olarak, "Şu kadın 3 ay gelmesin, öbürü 6 ay gelmesin" gibi ayırım yapıyorlar ve deyim yerindeyse; arkadaşlarımızı köle gibi çalıştırıyorlar. Ülkemiz genelinde olduğu gibi Karadeniz'de de ev işleri kadınlar tarafından yapılıyor. Nasıl bir çalışma ortamında bulunduklarını siz düşünün.

Birinci dönem sözleşmeler sürecinde verdiğimiz kavga sonunda, mevsimlik hizmet sözleşmesiyle çalışan kadınların daimi kadroya alınmasına karar verdik. Toplu sözleşmeyle kadın işçiler kadroya geçtiler. Ama sorun bitmedi. Sözleşme, 7 Ağustos 1992'de yürürlüğe girdi. 7 ay önce başladığımız üçüncü dönem sözleşme görüşmelerinde ilk sözler, "Bu kadroları ortadan kaldırmamız gerekiyor.., oldu. "Neden?" diye sorduk. "Şu kadar maliyeti var" dediler. Yine eleman gereksinimi bulunduğunu, çünkü emekliliği gelmiş kadın işçileri emekliliklerinin geldiği günün sabahı emekli ediyorlar. Bu öneri, kazanılmış haklarımızı ortadan kaldırmaya yönelikti. Biz ülkemizi ve işyerimizi seviyoruz. Bugün bu eylemi gerçekleştirirken sadece ücret için çıkmadık yola. Türkiye'nin ve Fiskobirlik'in koşullarını çok iyi biliyoruz. İsteklerimiz "ne olursa olsun" mantığına dayanmıyor.

Değerli arkadaşlarım, Fiskobirlik'in, Çukobirlik'in, Trakyabirlik'in durumlarına bir bakın. Hepsinin durumu birbirinden kötü. Ekonomik durumları hiç iç açıcı değil. Bizim sözleşme görüşmelerimizle birlikte "personel giderleri, bu birliklere zarar ettiriyor" diye söylenmeye başlandı. Hiç kimse iğneyi kendisine batırmak istemiyor. Birliklerin yönetimleri ile hükümet politikalarındaki eksikleri, yanlışları kimse dile getirmiyordu.

Bakın; bugün fındığın piyasadaki fiyatı 7 bin lira, hükümetler sırf oy alabilmek için fındığı üreticiden 9 bin 900 liraya alıyor, fındığın Fiskobirlik'e maliyeti 22 bin liraya geliyor. Burada bazı bankalar

kullanılarak fındık alınıyor? Kim kazanıyor? Politikacı oy kazanıyor, banka devletin hazinesinden kazanıyor. Sonra Fiskobirlik zarar etti işçi çıkaralım, ücretleri düşürelim diyorlar? Peki işçinin burada ki suçu ne? İşçinin bu soruna katkısı ne? Kimse bunun yanıtını vermiyor.

Oysa bu birlikler doğru yönetilse, istihdam, üretim, yatırım hesabı iyi yapılırsa, ülke ve yurttaşın koşulları biliniyor, yararı gözetilerek yönetilse kar edecekler. Bu yapılmıyor. Sonra bedel çalışana ödetilmek, fatura işçiye kesilmek isteniyor. İnsanlar sokağa atılıyorlar. Yoksulluğa, yoksunluğa, umutsuzluğa terkediliyorlar.

Bizim ki; ülke, demokrasi ve insanlık mücadelesidir. Bu mücadeleyi sadece ücrete indirgemek, bu grevi yalnızca ücret grevi olarak görmek, öyle yansıtmak haksızlık olur.

Biz demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak benimsedik. Bu eylemi başlatırken, bu greve çıkarken işçilerimize sorduk, tartıştık, ondan sonra kararımızı aldık, sözleşme taslağını birlikte hazırladık. Ama Yönetim Kurulu'na bunu anlatmakta zorlanıyoruz. Seçimle gelenler ve DYP ile SHP'nin atadığı yöneticiler birbirleriyle anlaşmıyorlar. Derdimizi anlatacak birilerini bulamıyoruz. Bu arada ülke ve çalışan kaybediyor.

Bizim Fiskobirlik'te 2600 üyemiz var, ama ücretler noktasında 1000 üyesi olan Tez Koop-İş yetkili. Arkadaşlarımız, bütün uyarılarımıza karşın ısrarla düşük ücretlerle sözleşme bağtladılar. Bunu onaylamak olası mı?

Giresun'da Fiskobirlik'in yöneticilerini, sahiplerini aradık, bulamadık. Bulamayınca, Trabzon'dan Sakarya Karasu'ya kadar, tüm Karadeniz sahilinde, 14 ayrı işyerinde, merkezde cuma günü grevimizi başlattılar. Pazar günü akşam yola çıktık ve Ankara'ya geldik, pazartesi sabahı barikatları aşarak Sanayi Bakanlığı'nın önüne ulaştık. İlk gün Sanayi Bakanlığı'nın önünde polis bizi engelledi. Ertesi gün Sanayi Bakanı'yla görüştük. Bakan, önce "Ben işveren değilim, taraf değilim" demesine karşın, sonra ilgileneceğini ve yöne-

tim kurulunu çağıracağını söyledi. Biz, bir gün, ne olur ne olmaz diye bekledik ama hiç bir şey olmadı. Ertesi gün yine bakanlığın önüne gittik. Bu defa bakanlığa girmeyi başardık ama polis daha da sertleşti. İki arkadaşımız oradaki direnişte yaralandı. Ardından bütün kapılar kapandı. Bakanlığın içinde adeta tutuklandık. İçecek su bile bulamadık. Başbakanla, Devlet Bakanı'yla görüştük.

Ankara'ya geldiğimiz 3. gününde bizi en çok sevindiren olaylardan biri Türk-İş Başkanı Bayram Meral'in, bizleri görmeye gelmesiydi. Dayanışma duygularını dile getirdiği konuşmasında; işçi sınıfı adına yüreklendiren güzel sözler söyledi. Sınıf dayanışmasının, işbirliğinin, güçbirliğinin güzel bir örneği sergilendi.

Onun ötesinde şu an ki; muhalefetten içtenlikli yoğun ilgi görüyoruz. Anavatan Partisi, yöre milletvekillerinden oluşan bir komisyon kurulması girişimi başlattı. Refah Partisi, sayın bakana soru önergesi hazırladı. Bazı arkadaşlarımız, Ankara'da çeşitli ilişkiler kuruyorlar. Yapacağımız birçok eylemle birlikte DYP ve SHP'ye gidip görüşeceğiz. Bu eylemimizin kamu vicdanında yankı bulması için her türlü girişimde bulunacağız.

Eylemimiz, özellikle dünyada uzun zamandır gözlemlenen, Türkiye'de son dönemde kendisini hissettiren sendikal hareketteki kan kaybı olgusunu farklı bir boyuta çekecektir. Bizim kan kaybına dayanma gücümüz yok. Bu eylemi başarmak zorundayız. Sendikal harekete yeni bir yön vermek, bu eylemi bir milada çevirmek zorundayız. Bugünlerde kimi grevlerdeki başarısızlık ve yenilgiler sendikacıları yaralamıştır. Biz, yiğit Karadeniz kadınlarıyla, bu haklı direnişi başarıyla tamamlamak zorundayız. Çünkü başka yol yok. Haklıyız, kararlıyız. Birçok eylem ve grev içinde bulundum. Ancak yaşamım boyunca Fiskobirlik'teki kadınların direnişini, birlikteliğini, kararlılığını başka bir eylemde görmedim.

Kadın önce anadır, yarıdır... Evdeki işini yürütecek, ayrıca işyerlerinde de ikinci sınıf insan davranışları görecektir... Buna kim dayanır, kimin vicdanı buna elverir?

Bugün dokuzuncu gün oldu, arkadaşlarımız buradalar: Bir hafta sonrası bazı arkadaşlarımızı zorla gönderdik. "Artık dökülüyorsunuz" dedik. Yaşadıkları koşullar insanların dayanma gücünü zorluyordu. 130 kişi hastanelik olmuştu. Çevik kuvvet müdürü, "Ben bunca yıl polislik yaptım. Böyle bir tablo görmedim" diyordu. Sendikal hareket de böyle bir tablo, böyle bir eylem görmedi. Umuyoruz ki; bu direnişimiz başarıyla sonuçlansın. Çektiğimiz sıkıntıların karşılığını arkadaşlarımızla mutlaka alacağız. Elele, omuz omuza sorunları aşacağız. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.,,

Bu içten sunum bizleri hem şaşırtıyor hem de etkiliyor. Söz bana veriliyor ve o duygularla mikrofonu alıp salondaki işçilere sesleniyorum:

- Merhaba, hepinizi Basisen, Ankara ve İç Anadolu Şubesi adına selamlıyorum. Örgütlerde ben yok, biz vardır. Buraya biz olarak geldik. Arkadaşlarımı size tanıtmak istiyorum: Abdullah Yılmaz, Murat Şendur, Doğan Özulu, Ayla Yılmaz ve Füsun Tümsavaş.

Sizlerle aylar önce Karadenizli bir dostun anlattığı fıkrayı paylaşmak istiyorum: Yabancı bir sosyolog Karadeniz'e araştırmaya gelir. Gözlemeye başlar: Karı-koca birlikte tarlada, bağda, bahçede çalışıyorlar. Akşam eve dönerken, adam eşeğe biniyor, önde, kadın yükü sırtında arkadan gidiyor. Aynı sosyolog, 10 yıl sonra yeniden geliyor, değişen hiçbir şey yok; ama bir tek şey değişmiş: Bu sefer yine adam eşeğin üstünde; fakat kadın önde. Sosyolog, "Niye kadın önde, ne oldu?" diye adama soruyor. Adam, "Darbe oldu, bir musibet geldi, her tarafa mayın döşedi. Ne olur ne olmaz diye kadını önde yürütüyorum" diye yanıtıyor.

Biz kadınlar, bizlere "anamız, bacımız, yarımız" yerine; artık "mücadele arkadaşımız" denilsin istiyoruz. Çünkü işçi sınıfı bir bütündür, işçi sınıfı içindeki kadın erkek ayrı değildir, ikisi de işverene belli sürelerde emeğini satan insanlardır. Türkiye'de işçilerle kadınların yazgısı o kadar ortaktır ki... Ülkemizde emekçilerin sö-

mürüldüğü gerçek; ama şu gerçeği de kabul etmek gerekir: Kadınlarımız hem emekçi oldukları için hem de kadın oldukları için sömürülüyorlar. Bugün çalışan kadınlara baktığımız zaman; iki sömürü, dört vardiya açarsak; (ev, eş, iş ve çocuk,) sonuçta ağır bir işçi. Bizler, demokrasiyi evlerimizde başlatırsak, eşimiz, büyüyen çocuğumuz bize destek verirse, o zaman vardiya sayılarımız azalır. Ayrıca kadın örgütleri, Karadeniz kadınının direnişini nasıl görmez? Karadeniz kadını zaten yıllardır tarlasında eşiyile, kardeşiyle, babasıyla omuz omuza çalışıyor, ama bugün hakkını almak için, örgütle direniyor...

(...)

Bizim emeğimizi, hiç kimse bizden daha iyi savunmaz. Bence, bir sendikaya üye olmak yetmiyor, üyesi olduğunuz sendikaya sadece ödenti verirsiniz, söz sahibi olamazsınız. Sendikalarınızla bütünleşin. Sendikacılarınıza zor günlerde destek olun; onlarla şu günlerde dayanışma içinde olun! Onları sevin! Onlar, arkalarını döndükleri zaman, sizin gür sesiniz, dik başınızla, yüreklensinler. Haklar, örgütlülükle alınır.

Düşünün, bir sendikada örgütlü olmasaydınız, 1500 değil, 3000 kadın, gelip bağırısaydınız, inanın ki; sizleri hiç kimse dinlemezdi ama sizler örgütlü olduğunuz için, sesinize, sözünüze kulak veriliyor. Dün Yavuz Donat, sizleri, çok güzel yazmıştı. Aradım, kutladım. Üst örgütünüz ve sendikanız sizi son derece iyi savunuyor. Sizler de onları, bugünlerde yalnız bırakmamalısınız. Ben, Ankara'da yaşadığım için, bu salonda çok düşünlere katıldım; ama inanın, bu salon bugün beni, sizlerin sesleri, onurlu mücadeleleri ile çok farklı etkiledi. Yaşadığınız zor koşulların acısı yüreğimi sızlattı.

(...)

Günümüzde; kadın sorunları tartışılıyor, yaşamsal olan iş güvencesi tartışılıyor. O nedenle örgütünüzle bütünleşerek sorunlarınızı aşın. Kadın -erkek el ele, omuz omuza mücadele ederek so-

runlar aşılr. Ben, bu sorunları aşacağınıza inanıyorum. Yıllardır tüm konuşmalarda şunları söylüyorum: İşçinin kadını, erkeği, sağcısı, solcusu olmaz; işçi işçidir. İşçinin birlikte mücadele ettiği, örgütlendiği yer sendikasıdır ve emeğinin hakkını örgütüyle bütünleşerek kazanır. O nedenle bu onurlu mücadelenizi dirençle sürdürceğinize, sendikacılarınıza destek olacağınıza inanıyorum, hepimize sevgiler sunuyorum.

Kadınların alkışları arasından uğurlandık. Salondan çıktığımızda kış soğuşu kendini duyumsatırken, biz Türk- İş'e, Disk'e değil, Hak-İş'e bağlı sendikanın eylemine geldik. Kafkas'ın sunumu bizleri şaşırttı. Biz, onları, onların bizi tanıdığı kadar tanımıyorduk. Bu düşüncelerle; kadınların yaşadığı soğuk salonda, masa ve sandalyelerde geçirdikleri geceyi düşündük. Bir de; hepsi oruçtu ve gün boyu gruplar halinde çeşitli etkinliklere koşuyorlardı.

Kendi kendime düşündüm: Yine sloganlarla mı konuştum. Oysa; bu tür konuşmalardan kurtulmalıyım. Bu denli keskinlik yaşamla örtüşmüyordu. Anlatacaklarımızı sade bir dille ve yaşam gerçeğiyle örmeliydik. Belki böyle daha anlaşılır ve katkı sunulurdu. Bir başka gerçek de ben, hep kentli kadınlara konuştum.

Öğrendiğim, dayanışma için hep siyasiler ve erkekler gelip konuşmalar yapmıştı. Kadınlar çoğunluktaydı ama onları yönlendiren konuşmaları erkekler yapıyordu...

Batı'dan, Doğu'dan gelen Karadeniz kadınlarının koşulları zordu. Grevin başarıya ulaşması dileğiyle; oradan ayrıldık. Günümüzden çıktılar mı? Artık yaşamımın bir parçası olmuşlardı. Açtığım her televizyon kanalında, gazetede onları arıyordum. Bir gün onların öyküsünü yazacağımı hiç düşlemedim. Düşümde yer almayan direnişin öyküsünü yazmamı yine erkekler istedi!

Başladığım çalışmayı sürdürmeye kararlıyım. Fındık işçisi kadınlar beni çok etkilemişti. Aslında, kadınların beni etkilemesine her zaman çıktım. Hele böylesi bir grev beni yaşamdan koparmaz da ne yapardı. Günlerce onların türküleri, görüntüleri ve sözleriyle dolaşım...

Bu grevin kadınları, yaşamlarında ilk kez eyleme katılan, ilk kez yaşadıkları beldeden, ilçeden, kentten çıkıp başkente geliyorlardı. Evden önceleri tarlaya, sonraları fabrikaya giden kadınlar, otobüslerle tanımadıkları erkek sendikacıların önderliğinde başkente yola çıktılar. Aslında onlar ilk sınavı yöneticilerinin, kocalarının, babalarının sözlerini dinlemeyip grev oylamasında evet oyu kullanarak vermişlerdi. Belki de, bu bir “Kadın isyanı,, idi; kimbilir? İlk sınavı kazanan kadınlar artık dönüşü olmayan mücadele yolculuğu için yola çıktılar. Çıkış o çıkıştı...

Hak- İş’ten, Salim Uslu, Agah Kafkas, greve dayanışma için gelen tüm konuklara onların öyküsünü yeniden anlatıyorlardı. Yetkililere, basına, konuklara ne çok öykülediler... O kadar öykülediler ki; o öykü şiir oldu, türkü oldu, zafer oldu...

Bir dayanışma akşamında Salim Uslu sesleniyordu:

“Sevgili analar, bacılar; gurbet, hasret ve zahmetle geçirdiğimiz Ankara eylemimizin altıncı günündeyiz. Hala ilk günkü kadar başı dik, hala ilk günkü kadar inançlı, hala ilk günkü kadar kararlıyız” diyordu ve grevden çıkan direnişin öyküsünü özetliyordu.

- Yedi ay önce başlayan toplu iş sözleşmesi görüşmelerimiz, Fiskobirlik yönetiminin, bize yeni haklar vermek bir yana, kazandığımız hakları elimizden geri almak gibi anlamsız, benzeri görülmemiş bir dayatmasıyla karşı karşıya kaldığımız için, 19 Şubat günü greve çıktık. 1400 arkadaşımızın kadrosunu iptal etmek istediler; 800 bin lirayla 1 milyon 200 bin lira arasında değişen maaşa yüzde 125 gibi bir yıllık zam önererek, ama tabanın düşük olması nedeniyle bizi önümüzdeki 2 yıl için yeniden 2 yıl daha yoksulluğa mahkum etmek istediler. Bugüne kadar hep beraber yaptığımız gibi, oturduk, aramızda değerlendirdik ve dedik ki, “Yoksulluk bizim için kader değildir, bunu kırmaya mecburuz. Kazanılmış hak, hukukun namusudur, namusumuz gibi kazandığımız haklara sahip çıkmayı biliriz. Bunun için anadan, evlattan, yardan, serden geçerek Ankara yollarına düştük. Türkiye’nin ilk en kalabalık, en kadınlı,

kadın işçi eylemi için Ankara'ya geldik: Ankara'nın karına, yağmuru, dondurucu soğuşuna karşın altı gündür Başkent'te sorunlarımızı, dertlerimizi anlatacak ve dinleyecek devlet adamı arıyoruz.”

Alkışlar arasında, “İşçi Burada, Baba Nerede?” sloganları öyküye güç katıyordu.

Batı Karadeniz'den, Doğu Karadeniz'e uzanan 14 işyerinden üç bine yakın üyenin örgütlü olduğu Öz – Gıda İş, üçüncü dönem Toplu İş Sözleşmesi için masaya oturmuştu... O yıl onların öyküsü başladığında; ülke yönetiminin tablosu şöyleydi: Ülke genel seçimlerden yeni çıkmış, inanılmaz bir olay gerçekleşmişti. Ülkenin temel taşları olan sağ ve sol iki partisi DYP – SHP bir araya gelip yeni bir koalisyon hükümeti kurmuştu. Onların öyküsünün başladığı yıl, ülkenin yönetim tepelerinde şu isimler bulunuyordu:

Cumhurbaşkanı Turgut Özal; Eski Mess başkanı, Eski ANAP Genel Başkanı, Başbakanı. Emegın başkentindeki karaelmas işçileri onu “Çankaya'nın şişmanı, işçinin düşmanı!” diye tanımlıyordu.

Süleyman Demirel: DYP-SHP koalisyon hükümetinin mimarı ve başbakan...

Erdal İnönü: Cumhuriyet tarihinin içinde biçimlenen, fizik profesörlüğünden sonra siyasetle buluşan ve DYP-SHP hükümetinde Başbakan Yardımcısı...

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Moğultay, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Tahir Köse. Devlet Bakanı, (Kamudaki toplu iş sözleşmelerinden sorumlu bakan) Şerif Ercan.

Fiskobirlik: Genel Müdür: A. Sedat Tarhan, Genel Müdür Yardımcısı: Zeki Akdağ.

Fiskobirlik Grevini başlatan sendika: Hak- İş'e bağılı Öz Gıda-İş (Öz Tütün, Müskirat, Gıda Sanayi ve Yardımcı İşçileri Sendikası)

Hak – İş Başkanı Necati Çelik'ti.

Fiskobirlik grevini başlatan sendika Öz Gıda-İş. Üst düzey beş yöneticisi şu isimlerden oluşuyordu: Necati Çelik, Salim Uslu, Agah Kafkas, Zekeriya İlkdoğan ve Settar Aslan...

YIL 1992: EMEK GÜNDEMİ

Fiskobirlik direnişi 1992 ve 1993 yılları arasında yaşanır. Bu iki yılın emek gündemine bir yolculuk yapmak istedim. Ülke yönetimindeki isimlerden sonra ülkenin emek gündemi nelerle yüklüydü? Onlar greve nasıl bir yılda gitmişti? Ülkenin gündemindeki başlıklar nelerdi? Kronolojik bir takvime birlikte bir göz atalım mı?

Kamu çalışanları sendikal haklar mitingi 26 Ocak 1992 günü İstanbul'da yapıldı.

Sıcak bir Haziran günü İETT'de çalışan 30 bin işçi toplu vizite eylemi yaptı. Sıcak Haziran'a eylem sıcaklığı karıştı. 16 Haziran günü kamu çalışanları sendikalarının "Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı ve hükümeti toplu sözleşme masasına çağırarak" amacıyla düzenlediği İstanbul-Ankara yürüyüşü başladı.

İşçi sınıfı tarihinde ve ülkemizde Haziran'da hep sıcak eylem günleri yaşanır ve tarihe notlar düşülür. Yine 23 Haziran günü Belediye-İş'e bağlı 34 bin işçi ve onlara destek veren kamu çalışanları bir günlük iş bırakma ve telsiz kapatma eylemi yaptı.

Bu eylemler arasında Öz Gıda-İş Eylül'de oturacağı Fiskobirlik toplu iş sözleşmesi taslağını üyeler ve temsilcilerle hazırlıyordu. 8 Eylül 1992 günü Fiskobirlik toplu sözleşme görüşmeleri başladı...

YIL 1993: EMEK GÜNDEMİ...

Yeni bir yıla girerken Cumhurbaşkanı Turgut Özal, "Türkiye'nin huzur adası" olduğunu açıklıyordu.

Aynı yıl ülkemizde ilk kez üç işçi örgütü; Türk-İş, Hak-İş, DİSK bir araya gelip 1 Mayıs'ı Ankara'da bir salonda kutlama kararı alıyordu. Bu çok önemli bir adımdı. Bizleri doğal olaylara bile küçük adımlarla alıştıranlar adına böylesi bir adım kutlanmalıydı.

İşçi sınıfının delikanlısı DİSK; 12 yıl sonra yeni genel başkanını seçiyor ve mallarını yeniden geri alıyor, 12 Eylül sonrası büyük acılar, bedeller, kayıplar ve sıkıntılardan sonra emek dünyasına "MERHABA" diyordu.

EMEK GÜNDEMİ YOĞUNLUĞU SÜRDÜRÜYOR

IMF yine Ankara'yı üç konuda uyarıyor... Sinop işsizlikten yürüyor, kamu çalışanları sendikal haklar için örgütleniyor, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, İş Güvencesi Yasa Tasarısı ile işverenlerin uykularını kaçıırıyordu...

FİSKOBİRLİK GREVİ...

Fiskobirlik direnişinin özü: Fiskobirlik işvereni bir önceki sözleşmede geçici işçileri kadroya almıştı. Yeni işverenin isteği bu kadroları geri almaktı. Bu tavır, onları altı aylık mücadele sonunda greve götürmüştü. Greve giden yolun başlangıcı 1992'nin Eylül'üydü... Üç aylık toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, arabulucu sürecini izleyen uyuşmazlık sonunda grev kararına dönüşmüştü.

19 Şubat 1993 günü greve çıktılar... 28 Şubat 1993... Bu Şubat 28 çekiyordu. Şubat kısaydı ama direniş uzun...

BİR DİRENİŞ ANI

"Ankara! Ankara! Duy sesimizi! Ölmek var, Dönmek yok!" sloganları arasında iki kadın konuşuyordu:

- Hüsne abla, niye bu kadar çok üşüyorum?
- Kış kıyamet, bir de oruçsun, açlığın titremesi, üşümesi ekleniyor. Üşünmez mi?

NE ÇOK ÜŞÜDÜLER; AÇLIKTAN, UZAKLIKTAN, ÖZLEMEN, SICAK YUVA YOKSUNLUĞUNDAN, YANLIZLIKTAN, HAKSIZLIKTAN NE ÇOK ÜŞÜDÜLER...

HER DİRENİŞİN KENDİNE ÖZGÜ DİLİ VARDI! FİSKOBİRLİK DİRENİŞİNİN DİLİ KENDİNE ÖZGÜ VE ANLAŞILIRDI...

Fındık işçilerinin direniş dilini öğrenmek, iletişim kurmak zor değildi. Emeye saygı, sevgi, sabır o direniş dilini çözmeye yetiyordu. Emek dünyasının, emekçilerin, kadınların kısacası her uğraşın

bir dili vardı ve onu anlamak gönül vermekle ilgiliydi.

Eylül’de başlayan toplu iş sözleşmeleri ayları devirdi hatta bir yıldan yeni bir yıla çözümsüzlükler içinde girildi. Ve onlar dillerindeki sözlerle yollara düştüler:

İşçilerin sloganı, “Ölmek var, dönmek yok!" türküsü, “Yine yeşillendi fındık dalları" Olayın özü “Kazanılmış haklar verilir mi?" Amaçları “Hak verilmez alınır“ sözünü yaşama dönüştürmekti. Haykırdılar: Haklarımızı almadan gitmeyeceğiz!

ANKARA’YA GELİŞ

Batı Karadeniz’den Doğu Karadeniz’e 14 iş yerinde örgütlü Öz Gıda – İş işçileri iki koldan otobüslerle Ankara’ya hareket ettiler.

- Nereye gidiyorsunuz ?

- Şato Düğün Salonu’nda toplantımız var.

Ellerinde sendikanın bastırıldığı Maltepe Şato Yazar Düğün Salonu’nda toplantıya tanıklık eden davetiyeler vardı. Yine de Samsun asfaltında yolları kesildi. Polis kente sokmak istemiyordu, yaşanan arbede sonunda otobüslere binip kente girmelerine izin verildi. Düğün Salonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na oldukça yakındı. Maltepe’de kiralanan iki düğün salonu Batı ve Doğu Karadeniz’den gelen işçilerle doldu...

Agah Kafkas anlatıyor: *Bir dolu oyunla kadınları ve erkekleri otobüslere bindirip Batı’dan, Doğu’dan Ankara’ya akıttık. Maltepe’de iki düğün salonunu doldurdular. Bin beş yüz kadın bir haftayı sandalyelerin üstünde geçirdiler. Her gece sahura kadar bizi dinlediler, dinlettiler, orucunu tuttular. Siz seferisiniz. Evlerinizden uzakta, eylemdesiniz. Güçlü olmalısınız. Yürüyüşler, mitingler yapıyorsunuz. Sloganlar atıyorsunuz. Oruç tutmayabilirsiniz, saatlerce diller döktüm. Dinlediler ama bildiklerini yaptılar.*

Olmaz! Biz orucumuzu da tutarız dediler ve tuttular. Üşüdüler, hastalandılar, doktorlara gittiler ama orucu bırakmadılar. Tutmayanlara da çok içten ve sıcak davrandılar.

HORONLA YAZIYORUM

Bir temmuz sıcağında Fuat Saka'nın CD'sini getirmiştin. Aradan bir yıl geçti. Yine bir temmuz sıcağında Karadenizli işçilerin direnişini horon dinleyerek yazıyorum. Yaşamıma girişin de çıkışında horon hızıylaydı.. Karadeniz direnişini Saka'nın sesiyle yazarken; aklıma düşüyorsun. Fuat Saka, Karadeniz türküleriyle bana yoldaşlık ediyor. Demek ki vefasızlar da vefalı armağanlar almış...

Çalışmanın yorgun bir anında balkona çıkıyorum. Sen gideli ilk kez bu akşam gökyüzünün yıldız dolu olduğunu görüyorum. Gök yüzü yıldız dolu. İlk kez kalem böyle işlek ve akıyor. Her şey sana inat bana yardımcı ve yoldaş oluyor... Yoksa kısacık yaşamlarda haksızlıklara dayanılır mı? Birinin yıktığını bir diğeri onarmaz, yenden kurmazsa, yaşam dayanılır mı?

Yazdığım bir işçi grevi. Biliyorum. Ansızın greve gidilmez ki! Toplu iş sözleşmesinin örgütsel ve yasal yolu adım adım izlenmeden, tüm çalışmalar oya gibi işlenmeden, tüm çareler tükenmeden, greve çıkılır mı? Bu bir işçi greviden çıkan direniş. Örgütlü bir eylem. Örgütlü eylemlere örgütün her noktasındaki insan bulunduğu konumdan destek olur. Bu destek de öylesi bir iş bölümü var ki; görünmez sadece yaşanır. Sendika toplu iş sözleşmesine bütün örgütlerle hazırlanır. Hangi sendika olursa olsun, dünyaya hangi pencereden bakarsa baksın, toplu iş sözleşmesinde küçük farklılıklar olsa da aynı yöntemlerle hazırlanırlar.

Fiskobirlik sözleşmesi Karadeniz dereleri gibi gürül gürül akıyor, aksine akmaması için durmadan barikatlar kuruluyordu. Fiskobirlik işçileri kurulan barikatları grev oylamasına evet oyuyla aşıp, Batı'dan Doğu'dan Ankara'ya türkülerle aktılar...

“Yine yeşillendi fındık dalları

Acep ne olacak işçinin halleri”

Grevdeki işçiler, acıyı, özlemi, coşkuyu türkülerle aştılar. Türkülerle ağladı, türkülerle coştular. Tıpkı fabrikadaki günler gibi direniş gecelerinin de türkücülerini buldular.

Ben de onların öykülerini yazarken; türkülerle sığındım. Yaşamımda hiçbir şeye sığınmayan ben, isteyerek ve severek sadece türkülerle sığındım. Bu çalışmada türküler yardımcım oldu. Sadece tek sıkıntı Karadeniz türkülerinin ritmine ayak uydurmakta zorlandım. Yazılarımın Horon temposuna çekilmesinden çok korktum. Korkum başıma bela oldu ve dönüp dönüp gözden geçirdim. Sonunda gördüm ki yüreğim Karadeniz türkülerinin ritmine dayanacak ama bilgisayarın tuşları için aynı sözü veremem... Yazmaya karar verdim. HAYDİ PARMAKLAR HORONA!

Sendikalarda, toplu iş sözleşmeleri dönemi çok canlıdır. Örgüt tümüyle sözleşmelere hazırlanır.

Salim Uslu ile Öz Gıda İş'in toplu iş sözleşmesi çalışmalarını konuştuk. Önceleri sorularıma şaşırdı. "Bu sorularınıza şaşıyorum, sanki karşımda yıllardır sendikacılık yapan biri yok gibi. Bizleri test mi ediyorsunuz?" diye sormadan edemedi.

Gülerek, "sadece toplu iş sözleşmelerindeki yöntem ve çalışma anlayışınızı öğrenmek istiyorum" dedim. Örneğin; biz, Basisen olarak ülkede en iyi toplu iş sözleşmesine hazırlandığımızı düşünürüz. Çünkü yıllardır, Banka ve Sigorta İşkolu'nda kısacası özel sektörde örgütlüyüz. Banka iş kolunda grev yasağına karşın; çok başarılı toplu iş sözleşmeleri bağtlıyoruz. Siz neler yapıyorsunuz?

Güleç bir yüzle, başladı anlatmaya:

Öz Gıda-İş, örgütlü olduğu Fiskobirlik'te toplu iş sözleşmesi çalışmalarının üçüncü dönemine hazırlanıyordu. Üçüncü dönemin karşılığı sayıların diliyle dört yılı geride bırakmaktı. Sözleşme işyeri öncesi temsilciler kanalıyla anket föyleriyle çalışanların istek ve önerilerini alıp, toplantılar yapar ve hazırlanan taslak işverene verilir. Sözleşmenin ilk oturumu için tarih alınır, bu tarih temsilciler aracılığıyla; işçilere duyurulur. O saatten itibaren işyerlerindeki tek konu sözleşmedir ve herkes sözleşmeye kilitlenir.

Öz Gıda- İş, kalabalık bir gözlemci ekibiyle toplu iş sözleşmele-

rine katılır. Fiskobirlik görüşmelerinin büyükçe bir bölümünü, o zaman örgüt sekreterimiz olan Agah Kafkas sürdürdü.

Kafkas, incelemelerim ve dinlemelerim sonucu bu grevin baş aktörlerindendi. Bunu belirlememi, o zamanlar Hak – İş Başkanı olan Necati Çelik de doğruladı. Öz Gıda-İş'in beş yöneticisinden özellikle üçü Salim Uslu, Zekeriya İlkdoğan ve Agah Kafkas grevin her aşamasında, görünen yüzlerdi. Öz Gıda-İş'in tüm yöneticileri ciddi bir işbölümü ile koşturuyordu. Eylemlerde Salim Uslu ve Agah Kafkas görünse de; Necati Çelik, Zekeriya İlkdoğan, Settar Aslan önemli işlevler üstlenmişti. İstanbul Şube Başkanı olan A.Ba-ki Gülbaba'nın katkıları da büyüktü. Doğrusu Hak-İş ve Öz Gıda-İş yöneticileri, şube başkanları, temsilciler, üyeler ve tüm personel bu greve kilitlenmiş ve canla başla çalışıyordu. Sürücüsünden hizmetlisine, büro yetkilisinden yöneticisine, inanılmaz bir iş bölümü vardı. Başarayı getiren bu işbölümü olmalıydı...

Altı aylık çalışmam sonunda; Kafkas'ın sendikal anlayışından etkilendiğimi söylemeliyim. Bu grev boyunca çok aktif bir sendikacı portresi çiziyordu. Onun sendikal anlayışı eylemdi ve eylemin önünde yürümekti. Söylem ve eylem uyumu olan yaratıcı bir sendikacıydı. Onun, nasıl bir toplu iş sözleşmesi görüşmecisi olduğunu başkanına sordum:

SİZCE KAFKAS NASIL BİR GÖRÜŞMECİYDİ?

Salim Başkan, yüzünde çok az görülen bir gülümseme ile anlatmaya başladı:

- Kafkas'ın, gündelik yaşamdaki performansı masalara da yansır. İşveren bir hesap yapıp ortaya attığı an onun karşılığının ne olduğunu anında hesaplar ve, "Bu koşullarda önerinizi kabul ediyorum" der. Öneriyi getiren işveren de anında vaz geçer.

Sözleşmenin en gergin anında Kafkas, çok çabuk manevra yapar. En sıkışık anda Galatasaray söyleşisi yaparak masayı soluklandırır. Sözleşme masalarında Kafkas kovalayan, ben yakalayandım. O sert

yürütür ben yumuşak bir tavırla sonuçlandırmaya çalışırdım. Sözleşme görüşmelerini uzun süre Kafkas sürdürdü. İyi bir görüşmecidir, herhangi bir maddeye takılmak yerine; stratejik davranması, sözleşmeleri kotarmada önemli bir yöntemi vardır.

Birkaç maddeyi bir anda tartışır. Bu da sözleşmede yol ve kazanım sağlar. Kafkas, sözleşme masasında hiç yorulmaz. Umutsuzluğa düşmez ve de kırılmaz. İyi görüşmeciler, karşı görüşmecinin tepkilerine mimiklerine çok özen gösterirler. Sözleşmeye oturmadan önce sahada ciddi bir hazırlık yaptırır. İlk Toplu İş Sözleşmesine benimle girdi. İşverenin övgüleriyle havalara girmez. Ben de “büyük başkan” sözlerine aldırmam, kızmam, küsmem. Onun, görüşmeciliğini beğeniyorum.

Bizi götüren, sözleşmeye değişen iktidar ve işveren ekibi nedeniyle çok iyi hazırlandık. Özenli davrandık. Tüm temsilcileri gözlemci olarak görüşmelere kattık. Altı ay süren görüşmeler tıkanı. Arbulucu süreci de işe yaramadı. Açlık grevi başlatıldı. Açlık grevi sonunda; işyerlerinde aldığımız grev kararını oylattık sonuç yüzde 70 grev kararı çıktı. Bilirsiniz yüzde 30 red oyu azımsanacak bir sayı olmadığı gibi grev kırııcıdır. Buna karşın grev kapıya dayanmıştı...

*İndi şalterler
Sustu makineler
Şimdi vurulur davullara
Söylenir türküler
Umutlar ocaklarda pişen
Bir yalımdır yüreklere düşen
Şimdi onlardır
Karanlığı yarıp aydınlığa koşan*

Zeki ERGİN

GREV

GREV KAÇINILMAZDI...

Salim Uslu'ya sordum:

-İşverenlerin uykusunu kaçıran, yasalarda yasaklanması için kavga verilen ve hükümetleri tedirgin eden, sendikacıların en büyük silahı görünen grev sizce neydi?

Yüzüne, sürekli onu tanımlayan ciddi bir görünüm geldi. Sigarasını yaktı. Grevi anlatmaya başladı:

Grev nedir? Grevde neye özen gösterilmeli? Grev sonrası sendikacının işlevi ne olmalı? Grevde işçiyle iletişim ve uyum nasıl olmalı? Tüm bu soruların yanıtını greve çıkmadan sendikacı bilmeli, greve öyle çıkmalıdır. Grev bir silahtır ama doğru kullanılmazsa çekeneye dönebilir.

-Grevde neye özen gösterilmeli ?

-Grevde; zamanlama önemli. Ürünün pazar sorunu varsa; işletmenin pazar durumuna, stok durumuna, iş bağlantılarına özen göstermeli. İşçilerin moral ve motivasyonu önemli. Grevin gerekliliğine inanmaları çok önemli. Bir grev başlamadan tartışılmışsa başarı şansı az olur. Grev kamuda ise; siyasi konjonktüre özen gösterilir. Grev tarihini diğer sendikaların takvimi ile denk düşürmek gerekir. Özel sektörde ise; pazar durumu ve diğer üst işçi örgütlerinin takvimi izlenir.

Beni hep bir grevin bitimi düşündürür. Grev sonrası işyerinde barış nasıl sağlanır. Kırgınlıklar kolayca aşılır ve işbaşı yapılır mı? Sordum:

-Grev bitimi iş barışı nasıl olur?

Sigarasının dumanları arasında yanıtladı:

-Grevin bitirilmesi risklidir. Beklentiler artar. İşyerinin pazar durumu, üretimi, hammadde, araç, gereç, insan ilişkileri bakımından ne kaybettiği işçiler için çok fazla önemli değildir. Bu aşamada işçilerin beklentileri doruğa ulaşır. Yeni beklentiler artar. Greve, ka-

yıplarını bilerek çıkan işçiler, grev sonrası kayıplarının giderilmesini ister. Oysa, yasal olarak, böyle bir hakkın olmadığını bilir ama direnir.

-Grev sonrası sendikacının sorumluluk bilinci nedir?

-Grev sonrası sendikacı sorumluluk bilinci duymalı. Çünkü; işçilerin yükselen beklentileri ile işletmenin duyarlılıkları örtüşmez. Grevden sonra ilişkilerin normale dönmesi önemlidir. Bunun alt yapısı oluşturulmalıdır. Grev gözcüleri, yöneticilere karşı durmuş, kırmış, engel olmuştur. Grev bitimi bu ilişkiler onarılmalı. Belki pazardaki eksik giderilemez ama iş barışı yeniden kurulabilir. Ülkemizde hiçbir işletme “bunlar grev yaptı, anayasal haklarını kullandı” demez, kendini yenilmiş sayar. O psikoloji iyi bilinmeli ve iş ilişkileri, çalışma barışı yeniden özenle kurulmalıdır.

Greve çıkıldığında taraflar anayasal hak ve ortak akılda buluşmaktan çok zafer kazanmaya kilitlenirler bu duygu ilişkileri daha da sertleştirir. Direniş ya da grev hangi sendikanın ve üst örgütün olursa olsun aynı ilkeler geçerlidir. Çünkü yöntemler aynıdır.

Salim Uslu'ya, çalışmalarım sırasında duyduğum olayı sordum:

-Grevde bir vazgeçme ya da kırılma noktası yaşanmış, nasıl oldu?

Bir başka sigara yakıp anlattı:

- Grevin 10. günüydü. Kafkas, Giresun'daydı. “Bir grev ilk on günde bitmez ise o grevin bitiş tarihi belli olmaz” denir.

İşçilerle, Ankara'da 10 günlük süreyi aştık. Ankara'ya gelip eylem yapıp döneceğini sanan işçiler, eylemin uzun süreceğini anladıklarında bir şaşkınlık yaşadılar.

Bu arada işçilere, dışardan çok ciddi baskı ve eleştiriler geliyordu. Özellikle kadınlara kocalarından, onları işe alanlardan, referans olanlardan, evinden “işine dön!” baskıları artıyordu. “Boşarım! İş istersen yardımcı olmam! İşten atarlarsa sahip çıkmam!” gibi tehdit ve baskılar arttı. Çocuklarından ilk kez ayrılan kadınlarda özlem büyüdü. Ankara'ya gidip, yetkililerle görüşüp sorunu çözer, döne-

riz, sanıyorlardı. Görüşmeler uzayınca ve tıkanınca mutsuzluk arttı. Bu sırada işçileri evlerine gönderip grevi öyle sürdürsek; diye bir tereddüt yaşadık. Karar almadık çünkü; o işin sorumluları Agah ve Zekeriya Ankara dışındaydı. İşçiye Ankara'ya getirip grev yerlerine döndüler. Buradaki yük benim üstümdeydi. Bekledik. Yerel koşulları, baskıları bildikleri için, işçiler grevden caymayı ileri sürdüler. Bizim amacımız da işçileri, Ankara'ya getirip, yerel baskılardan kurtarmaktı. Grevin her aşamasında oturup değerlendirmeler yapıyorduk. Kaldı ki; bizler, biraz gecikince “Yine yöneticiler gelmediler? Bugün gözükmediler? Geciktiler neredeler?” diye sorulara başlıyorlardı. O gün de böyle haber geldi, kaygılılar diye toplantıyı keşip gittik. Kırılma noktası kendiliğinden yok oldu...

Fiskobirlik grevi yasal olmaya yasaladı. Ancak bu hakkı kullanmak riskdi. Yasanın bile farkedemeyeceği boşluklar ve tuzaklar vardı. Tuzaklara karşı yeni taktikler geliştirilmeliydi. Yaratıcı ve sonuç almaya yönelik bir direnç örgütlenmeliydi.

Bence de; grev iki namlulu bir silahtı. Hedefi iyi saptamalı yoksa hedef sizi vururdu. Grev özünde sınıf bilincinin son sesiydi.

EYLEMLER

Öz Gıda-İş yöneticileri, üçüncü dönem Toplu İş Sözleşmesi'ne hazırlık yaparken; bu denli eylemlilikler içinde olacaklarını belki de düşünmediler. Yine de sendikalar, toplu iş sözleşmelerine çok yönlü çalışma, program ve olasılıkları düşünerek hazırlanırlar. Olumludan olumsuza, tüm olasılıklar akla gelir, kuşkucu yaklaşımlar, hazzırlıklı kılar. Ortak akıl ve düşüncelerle sözleşmeye her aşamada hazırlıklı olunur.

Tıpkı toplu sözleşme metnindeki temel maddeler, vazgeçilebilir, yedeklenir, direnilir, zamana bırakılır, geri çekilir, maddelere hazırlıklı ise sözleşme takvimi ile eylemlilikler gün gün düşünülerek yaşama dönüştürülür.

Günümüz koşullarında artık eylemler ülke kamuoyu düşünülerek hazırlanır. Eylemin zamanlaması, içeriği, çekim merkezi olması için akıllara, yüreklerle seslenişi ve karşı ses bulması kısacası çok şey bir arada düşünülür karar verilir.

Eylemler eylemler eylemler...

Eylem yüreği, eylem güzeli, eylem acısı, eylem coşkusu, eylem günleri, eylem anısı, eylem izleri, eylem sıcağı, eylem ayazı, eylem yitiği, eylem başarısı, eylem sürekliliği, eylem koşulları, eylem zamanlaması, eylemin ses bulması, eylemin yakaladığı doruk...

Eylemin ses bulması, olaya katkısı, sürüklemesi, ayrıntılarının düşünülmesine, zamanlamasına sunumuna bağlıdır. İyi ayarlanmalı, görsel boyutu, estetiği, düşünce güzelliğinin yansımasıdır. Eylemi kalıcı kılan yıkıcı değil, yapıcı olmasıdır.

1990'lı yıllar sonrası işçiler ilginç eylemler yaptılar. Slogan ve tepkileri, hep gönül alıcı ve akla seslenir olmasıydı. Tepki alkışlarla, söz, yaratıcı ve özlü sloganlarla filizlenip çiçek açardı.

Direnışdeki işçilerin masum sloganları, “Karadeniz’den geldik, kimin hakkını yedik!” “Soğan ekme aşımız, dimdik başımız!” yanında Zonguldak işçilerinin, dönemin Cumhurbaşkanı için söyledikleri, “Çankaya’nın şişmanı, işçi düşmanı” yine kamu çalışanlarının her alana yayılan “Susma sustukça sıra sana gelecek” sloganı Diyarbakır’da bir başka boyuta uzanıyor. “konuş sıranı öne al?” 12 Eylül sonrası gelişen işçi olayları ve sloganlarının yaşam bulmasının ilginçlikleri ne çok yaşandı. İşçi sloganları toplumsal yaşama, toplumsal yaşamdaki sloganlar işçi sınıfına uyumlu bir alışveriş yaşadı.

Örneğin; Zonguldak işçilerinin buluşu olan “Türkiye seninle gurur duyuyor!”un geçen yıllar içinde emekten, üretmekten uzak insanların, kimler için bu sloganı kullandıklarına tanık olduk. Çünkü Türkiye, o insanlarla onur duymuyor, utanıyordu. Ama o insanların, bireysel çıkar heyecanıyla işçinin alınteri, sendika önderini yüreklendiren sloganı, hak etmeyenler için çok dillendirildi.

Bir başka çarpıcı ve ilginç slogan işçi sınıfıyla bütünleşiyordu: “Haklıyız kazanacağız!” 12 Eylül karanlığından siyasi bir sol örgütün savunmalarının adıydı: “Haklıyız Kazanacağız!” Bu slogan, o örgütten nefret eden, düşüncelerine karşı duran sendikaların eylemlerinde ses oldu. “İşçiyiz, güçlüyüz, haklıyız, kazanacağız! Haklıyız kazanacağız!” Esnaf yürüyüşünde, işçi yürüyüşlerinde, kamu çalışanlarının eyleminde yer buldu ve bütünleşti...

Doğrunun, güzelin, yaşam girişine engel olunmuyor. Yaşam onu yakalıyor ve sahipleniyor. İşçi eylemlerinden üretilen ve yaşamla bütünleşen sloganlar yaşamın diğer alanlarıyla da buluşuyordu.

*Onlar ümidin düşmanıdır sevgilim,
Akarsuyun, meyve çağında ağacın,
Serpilip gelişen hayatın düşmanı.
Çünkü ölüm vurdu damgasını alınlarına;
-Çürüyen diş, dökülen et-
Bir daha geri dönememek üzere yıkılıp gidecekler.
Ve elbetteki sevgilim, elbet,
Dolaşacaktır elini kolunu sallaya sallaya,
Dolaşacaktır en şanslı elbisesiyle: İşçi Tulumuyla
Bu güzelim memlekette hürriyet...*

Nazım Hikmet

YÜRÜYÜŞ ÖNCESİ

Dallar çiçekte, meyveyi dökme zamanı, o nedenle tehlikeli günler bu günler.

Fındık kabuğunu çatlatıyor, çiçek açmıyor. Yeşilin içinde kahverengi utangaç bir gül goncası sanki. Gelen mesajlar direnişe durmuş işçilerin ve benim gönlümde çiçekler açtırıyor...

Tehlikeli günler ya bu günler. Bir mesaj bile kana giriyor, düş dünyasına yolculuklara çıkarıyor. Derken ansızın bir başka mesaj geliyor: “Nerelerdesin çiçek, sesin nerelerde?” kayıp gitmeme izin vermiyor, bir bahar gününün coşkusuna dalma, diyor.

Ben hem onu hem direniş öncesi grev oylaması konuşmalarını düşünüyorum. Aylarca toplu sözleşme görüşmelerini izle, dinle, haber bekle, ansızın tıkanan sözleşmeler sonucu uyuşmazlık ve atanan arabulucu süreci, açlık grevi, grev kararı için işyerlerinde oylama yapılması. Açlık grevi bitimi ilk yemek molası, işyerlerine koşmak ve toplanan işçilerle konuşmak, hem de ne konuşmak. İkna etmek için saatler süren konuşma örgüsü çabası görülüyor. Bazen sakın ve bilgilendirici, bazen fıkralarla destekleyici, bazen esip savuran bazen de yüreklendiren, meydan okuyan konuşmalar ve tükenen saatler...

Sendikacılar yaşam birikimi ve çalışma deneyimleriyle güzel, ikna edici, güven verici, diri tutucu konuşmalar yaparlar. Başından beri sözleşme çalışmalarını sürdüren, masalarda sözcülük yapan ve açlık grevini başlatan Kafkas'a verilir.

AÇLIK GREVİ BİTİMİ

Sonbahardan kalma son günlerdi. 22 Kasım 1992, Kafkas, Giresun'da 48 saat süren açlık grevini noktıyor, konuşmasını yapıyordu:

Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinde ÖZGIDA-İŞ ile Fiskobirlik Genel Müdürlüğü arasında 3 aydır sürdürülen anlaşma sağlanmadı. Uyuşmazlık saptandı. Resmi arabulucu ile çalışmalara başlandı. Bu görüşmelerde tarafların iyi niyetine karşın; sonuç alınmadı, bildiğiniz gibi resmi arabulucu süreci tamamlandı. Sözleşmeyi başından beri sürdüren Genel Merkez, 2 şube, 1 bölge ve işyeri temsilcilerinden oluşan 25 kişilik Toplu Sözleşme Ekibi, 48 saat süreyle açlık grevi başlatmaya karar verdi.

Bu 48 saatlik açlık grevi, işçinin isteklerinin, yaşama geçirilmesi için sözleşme ekibince hazırlanan grev yöntemi ile birlikte haklarımızı almak için yapılan ilk eylemlerden biridir. Kadınli erkekli 25 arkadaşımızın katılımıyla açlık grevimiz başarılı geçti, katılan arkadaşlarımızı kutluyor, teşekkür ediyor, bağrıma basıyorum.

Aynı odada 48 saat boyunca aynı havayı soluduk, aynı sıkıntıyı yaşadık. Birimizin midesine giren krampın acısını hepimiz duyumsadık, geçen saatler içinde birimizin anlattığı fıkralara güldük. Birimizin işyerinde yaşadıklarını dinlerken, hepimizin tüyleri ürperdi. Artık sizlere mücadele arkadaşlarım diyorum. Yerel basınımızın temsilcilerine teşekkür ediyorum. Yerel basınımız ve Giresun Halkı olaya sahip çıktı, işçimiz umduğumuzun ötesinde destek oldu.

Cuma günü ilk açlık grevimizi başlattık, bizim tüm öneri ve direnmemize karşın işçinin büyük bir kısmı yemek yemedi. Daha sonra işçilere temsilciler gönderip yemek yemelerini söyledik Öne-

rimize inanmayıp, telefon açan işçilere “Yemek yiyeceksiniz; eylem sadece temsilciler düzeyinde kalacak” dememize karşın “Temsilcilerimiz açlık grevi yapıyorsa, açsa, biz de aç kalacağız” tavrı sergilendi. İşçimizin bu duyarlılığına teşekkür ediyorum.

İş çıkışlarında gelen-giden arkadaşlarımız bizi yalnız bırakmadılar. Gecenin bir yarısı, evinden eşiyile birlikte gelen arkadaşlarımız oldu, esnaftan, siyasi partilerimizden, demokratik kuruluşlardan, diğer işçilerden yakın ilgi gördük; ama kimi emekten yana olanların bir selamı esirgemelerini düşündürücü buluyorum.

İki gün aç kalan insanların önüne pideleri koyup, uzun konuşmanın çok da sevimli olmayacağını farkındayım. Arkadaşlarımızın 48 saat içerisinde çektikleri acı şu an pidenin karşısında çektikleri acıdan daha fazladır diye düşünüyorum. Sözlerimi noktalamak istiyorum. Karadeniz’in ekonomisine baktığınız zaman; fındığın, çayın ve hamsinin önemi var. Hamsi de bizi terk etti, gidiyor. Burada bir tek çaydan ekonomik yapı düzeliyor.

Giresun, Trabzon ve Ordu arasına sıkışmış, gelirini FİSKOBİRLİK’in ekonomik payından alıyor. Gerçekten, Toplu İş Sözleşmesi’nin Giresun için anlamını biliyoruz. Giresun halkını, üreticileri FİSKOBİRLİK’e sahip çıkmaya çağırıyoruz. Hiçbir işletmede karşılaşmadığımız sözleşme görüşmesiyle karşılaştık. Başından bu yana bizlerin tüylerini ürperten ve Giresunlular adına üzüldüğümüz olaylar yaşıyoruz. Toplu Sözleşme görüşmelerinde Giresunlu bir genel müdür yardımcısı. “Ben çekilirim, işverenler imzalar” diye tavrı sergiliyor. Bunlar yetmeyince, baktı ki imza sürecinde sıkışıyor, “Ben çekilirim, başkaları bu işi imzalar” noktasına geldi.

Sormak istiyorum: Sayın Akdağ ne zaman çekilecek ya da bu işe engel olmayı ne kadar sürdürecektir? O zaman çekilsin! Bu tavrı olmamalıdır. Toplumsal kavgalarda, kişisel kapris ve kavgaya olamaz. Kafkas adına bu işi yürütmüyorum ki, “seviyorum, sevmiyorum” diye duygusal davranayım. Ben, 2220 insan adına konuşuyorsam, o zaman mantığı ön plana almalıyım. Sayın Akdağ diyor ki, “Ben il-

kelerime bağılıyım.” Bu nasıl bağıllık. “Ben bundan yakındım, veremem; ama bunu alabilirsiniz.” O zaman çekilsin ve Sayın Genel Müdür, artık seyirciliği bırakıp sözleşmeyi bağatlasın.

Biliyoruz ki FİSKOBİRLİK’in yaşaması ve ülke gereksinimi ihracattan geçiyor ve beyler bizi zorla greve gönderiyorlar. Örneğin, bizim 3 kamu işletmemiz var, şu anda sizin 1 milyon aldığınız yerde onlar 2,5 milyon alıyorlar. Yarın onlar 2,5 milyon üzerine zam alacaklar, siz 1 milyon üzerine zam alacaksınız; çarpıklık buradadır. Bu ekmek kavgasıdır, ekmek kavgası kuralları içerisinde de yürüyecektir. Hiçbir politik yanı da yok ama işveren vekillerinin tavırlarından kaygısı duyuyoruz. Böyle yanlı yaklaşım içerisinde olanların, kafasına gök kubbeyi geçiririz.

Fakirlik, ezilmişlik, yoksulluk işçinin yazgısı olamaz. Artık işçi, çağdaş köleler gibi işveren vekillerinin gözüne bakmayı bir kenara bırakacaktır. 18 senelik bir kadın arkadaşımız, “Yarın işe gel mi diyecek, gelme mi diyecek?” diye 14 sene şefin gözüne bakmıştır. Çünkü torpilliler fabrikada, garibanlar iki ay çalışır, iki ay evinde oturur. Özellikle işveren vekillerinin ve Sayın Akdağ’ın, “çalışmayana, evde oturana para vermeme olayını ve 65 milyar olayını” yerel basın çok iyi hatırlar. Son oturumda 65 milyar rakamını yanlış hesapladıklarını, böyle bir şeyin olmadığını, 25 kişinin ve arabulucunun önünde kendilerine kanıtladık. Hem söyledikleri süre kadar eve gönderme hem de hesaplarını yaptıkları ortalama ücretle, bugünkü olay söyledikleri gibi değildir. Şunu vurgulamak istiyorum: Biz, barış ve huzur istiyoruz. FİSKOBİRLİK’te etkin ve verimli çalışma istiyoruz, barışı sağlamanın temel koşulu eşitlik ve hukuk kurallarının teslim edilmesidir. Edilmezse, çalışma barışı ve insanca yaşam uğruna her türlü savaşımla vereceğimizden kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Sorularınız varsa yanıtlamaya hazırım. Arkadaşlarımıza “afiyet olsun” hepinize teşekkür ediyorum.

Alkışlar arasında ilk lokmalar alınmaya başlar.

*Kırmızı şapka giydiler hep birlikte
El çırpıtlar hep birlikte
Yemek yemediler hep birlikte
Açız dediler hep birlikte
Hep birlikte yürüdüler,
Hep birlikte oturdular*

Kemal Yalçın

PAMUK DÜĞÜN SALONU

Giresun Fiskobirlik tesislerinin karşısında bir düğün salonu tutulur. Sendika işçilerle kritik günlerde burada toplantılar yapar. Açlık grevi sonrası yine Pamuk Düğün Salonu'nda toplandılar. Saatler süren toplantı sonunda işçilerle grev kararı alındı.

Düğün salonlarında hep gelin ve damat çıkmaz ya, bu kez de bir işçi direnişi çıkıyordu. Pamuk Düğün Salonu'ndan çelikleşmiş işçilerle direniş söz kesildi...

GREV OYLAMASI ÖNCESİ

Greve karar verdikten sonra greve giden yol adım adım işlenmeye başladı. İlk adım 48 saat süren açlık grevi...

İkinci adım grev oylaması öncesi işçileri evet oyuna hazırlamak. Ne zordu öncesi konuşmalar...

Grev oylaması öncesinde Kafkas, 23 Kasım 1992 günü kısa konuşmaya özen göstereceğini söyleyerek 25 kişilik toplu sözleşme ekibi adına herkesi selamlayarak gündem konusuna geçer.

- Bildiğiniz gibi 48 saatlik açlık grevi yaptık. Aynı odanın içerisinde 48 saat beraberce, sizin açlığınızı, sizin ızdırabınızı tüm dünyaya, tüm Türkiye'ye haykırmak için bir eylem ortaya koyduk. Eylemimiz gerçekten çok başarılı olmuştur. Bu eylemdeki duyarlılıktan ve sizin adınıza çile çekmeyi göze alan bu yiğit insanlara, sizler adına teşekkür ediyorum.

Değerli Arkadaşlarım; “Niye uyuşmazlıktayız, niye bu salondayız?” oraya gelelim: Birçok arkadaşımız, sözleşmenin biran önce imzalanmasını istiyor. Hepiniz bunu istiyorsunuz, değil mi? Bu iş biran önce bitsin! Ben sizden çok istiyorum, biran önce bitmesini, niye istiyorum? Siz, sözleşmedeki haklarınızı aldığınız zaman mutlu olacaksınız; ben de iyi sözleşme bağtladığım ve işim bittiği için 10 gündür buradayım; 10 gün sonra buralarda olmayacağımızı kim garanti edebilir? Biz de sizler gibi evimizde çoluk çocuğumuzla birlikte olmak isteriz.

Hepimiz işyerine gelirken; büyük bir özveriyle emeğimizi satarız, hiç zevk için çalışan var mı? İçinizde öyle birisi var mı? Spor olsun diye, “Evde oturacağıma çalışayım” diyen var mı? Yok! O zaman gerçek şu; biz, emeğimizi satıyoruz, karşılığını en iyi şekilde almamız gerekir. Hepiniz haftada bir pazara gidiyorsunuz. Pazara gittiğiniz zaman adam ne yapıyor? Domateslerin büyüklerini tezgâhın önüne koymuş, bir de güzelce parlatmış, ayrıca çürüğü çarığı arkaya koymuş. Hoşuna gidiyor, “domates ver” diyorsun, arkadan dolduruyor. Niye? Domatesi üretirken bir emek harcamış, o domatesi senin gözüne hoş gösterip, iyi fiyatla satmak için sergiliyor.

Gününün en güzel saatinde çocuğumuzu evimizde bırakıyoruz. Çalışan kadının sorunu çok büyük, evde de çalışıyorsunuz. Ev kadınları sadece evde çalışıyorlar ama evin işi bitmiyor. Siz, hem evdeki işi, hem de FİSKOBİRLİK'teki işi bitirmek durumundasınız. Bunun karşılığını almak için direnmek zorundayız; Her sözleşme bir işçiye ölene kadar etkiler; niye? Bundan sonraki gelecek ücret zamları, bu sözleşmedeki alacağınız hakların üzerine eklenecek. “Emekli oluyorum artık direnmeyin! Bitirin de parayı alayım” diyemezsiniz. Emekli olurken; alacağınız kıdem tazminatınız, sözleşme parasının iyi veya kötü olmasıyla çok ilgilidir. Sözleşme 1 milyon fazla biterse, kıdem tazminatını alırken; 40-50 milyon fazla para alırsın; 1 milyon eksik biterse, 30-40 milyon sadece kıdem tazminatından az alırsın. O da yetmedi; size bağlanacak emekli maaşları

da düşük olur. Onun için sözleşme, her işçi için önemli bir olay. Her işçi her sözleşmeye duyarlı olmalı, sahip çıkmalı. Burada anlaştık mı? Anlaştık...

Niye direniyoruz? Bu sözleşme bizim için önemli, onun için direniyoruz.

“İnsanlar bize bu hakları verdi de biz mi almıyoruz” böyle değil. Bu sözleşmede iki önemli konu var. Biri; kazanılmış haklarınızı; yani kadronuzu elinizden almak istiyorlar. İkincisi; sadece kadrolarla kalmayıp, başka kazanılmış hakları da alıyorlar. Bu uyuşmazlığın temel nedenlerinden biri bu. Bir diğeri de ücretler. Biz iki kişi çalışıyoruz, 2,5 milyon alsak, 5 milyon eder. Allah bereket versin” diyemezsiniz. Televizyonlardan görüyorsunuz, Türkiye’de FİSKO-BİRLİK, ÇUKOBİRLİK, TARİŞ, PANKOBİRLİK gibi birçok birlikler var. Şu anda onların sözleşmesi, sizden en az yüzde 50 daha fazla ücretle bitti. Yani Adana işçisi bakkala gidip ekmeği peyniri alırken daha mı pahalıya alıyor? Adana’da yaşam, Giresun’dan çok daha ucuzdur. Niye? Sebze, meyve bol. Kışın orada soba diye bir olay yok. Yani onların giderleri, yaşamları daha ucuz; ama diğer birlik, onlara daha fazla para vermiş.

Biz, Giresun’da devletin işçisi değil miyiz? FİSKOBİRLİK devletin değil mi?

Bugün, Bayındırlık’taki bir işçi 5 milyon ücret alıyor, yılbaşında 6-7 milyon, ikramiye giderek 7,5 milyon alırken, FİSKOBİRLİK işçisine onun yarısına, hatta gün ortalamasına vurursanız “üçte birine razı ol” demek, bana göre haksızlıktır, işçisini sömürmektir, insana saygısızlıktır. 25 kişilik görüşme ekibimizle istemediğimiz bir sözleşme imzalamak, bizim vicdanımıza sığmaz. Siz razı mısınız? Razıysanız bizi yormayın!

Değerli Arkadaşlarım, olayın bir başka yönü de şu: FİSKOBİRLİK işçisini yıllardır “büro işçisi-fabrika işçisi” diye birbirine düşürmüşler. Bunlar, yıllardır işveren vekillerimizce yapılıyor; kim o koltuğa otursa, aynı düdüğü çalıyor. İşverenlerin sayısı Türki-

ye’de ne kadar çok olsa, 60 milyondan 1 milyon bile değil; oy alacakları zaman “Benim işçim, benim memurum” diyorlar, sonra koltuğa oturdıkları zaman sağcı-solcu hiç fark etmiyor. Tüm işverenlerin ve vekillerinin yaklaşımları aynıdır.

Var olanlara hak verilmiyor, deniliyor ki; fabrikalarda, entegrede, atölyede çalışan arkadaşlarımız var. Adamı “usta” diye atölyeye almışsın. Bu adama “geçici işçi” demenin anlamı yok ki. Burada çalışan işçiye nasıl “geçici işçi” dersin? Amaç, herkesi işverenlerin gözüne girmek için, dünde bugünde köle gibi çalıştırmak. “Aman ben şefime, müdürüme yağ yakayım da, beni eve göndermesinler, burada kalayım,” sorun bu, beylerin saltanatları yıkıldı. Dört yıldır içlerine sinderemediler. Sayın Genel Müdür Yardımcısı, “Efendim, kazanılmış hak diye bir şey yok. Sözleşme bitti, bu da bitti, her sözleşme yeniden yapılır” diyor. Sözleşmemiz ne zaman bitti? Sözleşmemiz Temmuz’un sonunda bitti mi? Kaç ay geçti? Sözleşmenin üzerinden dört ay geçti mi? Haydi yiğitseniz, sözleşme bittiği zaman hak da bitiyorsa, işçileri evlerine gönderin. Siz vermezseniz, biz vermezsek, kimse bizim elimizden bunu alamaz. Bunu verdiğimiz takdirde ne olur? Herkesin önünde söylüyorum; FİSKOBİR-LİK’te bir daha sendikal mücadele olmaz, işverenler ne diyorsa ona razı olunur, yıllarca da böyle olmuş.

Arkadaşlar; sendikacılık, işçi-işveren ilişkileri, iş kolu, hak nasıl alınır, nasıl verilir, bu konuda mastır yapmışız. İşimizi çok iyi bilmek durumundayız. Niye? Bu iş dava işi. Bu işin maddi sorumluluğu kadar manevi sorumluluğu vardır. Bakın, sizinle bu salonda hep beraberiz, arkadaşız, dostuz, kardeşiz; ama ben, sizin çocuklarınızı onlar da beni belki yaşamları boyunca hiç tanımayacaklar. Öyle değil mi? Ama ben biliyorum ki; sözleşme masasındaki başarım veya başarısızlığım, senin o yavrunun eğitimi, beslenmesi, yarını bundan sonraki yaşamıyla ilgili. Onun için, işin manevi sorumluluğu var. O masadaki her şeyi konuşurken bunları düşünüyorum. Onun için de dersimi iyi çalışmak zorundayım. Bu işi onların avukatlarından, ge-

nel müdürlerinden, uzmanlarından çok iyi bilmek zorundayım.

Geçmişteki sendikalarla sözleşme imzalarken ne yaptılar? Sözleşme imzalamaya üç kişiyle gittiler, bir temsilci götürdüler mi? Yapan arkadaşlar biliyorlar, bir temsilci götürmediler. Üç kişiyle sözleşme imzaladılar. Biz çıkmışız, arkamıza 25 kişiyi toplamış, gitmişiz. Hasan, Teoman benim babamın oğlu değil ki; burada tanıştım. Sizin içinizden çıkmış arkadaşlarınız. Cumayeri'nden Hüsne Hanım geldi. Bir kadının Cumayeri'nden kalkıp, 600 kilometre uzakta bir sözleşmeye gelmesi, benim için çok anlamlıdır. Çok önemsendiğim bir şeydir. Niye? Biz, emeğimizi satıyoruz, kimselere eğilmeden, çocuğumuza, çevremize onurlu bir isim bırakmalıyız. “Benim anam, babam çalıştı, çırpındı, haklarını almak için bu ülkede insanca yaşamak için kavga verdi” diye, bizim çocuklarımız o havayı soluyarak, o kültürü yaşayarak büyümeliler. Yoksa bu insanlar, bizi ezim ezim ezdiler, yarın da çocuklarımızı ezecekler. Onun için haykırarak durumundayız.

Genel Müdürlük'tekiler aynen şunu söylüyor: “Yahu Kafkas, sen boşuna uğraşıyorsun. Ben, bu yöredeki insanın ciğerini biliyorum, bunları çok iyi tanıyorum. Seni yolda bırakırlar, rezil olursun” Ben de diyorum ki, “Onlar beni yolda bırakmazlar. Ben onlara inanıyorum. Beni bırakırsa, kendini yolda bırakır” Bir adam kendisine ihanet eder mi arkadaşlar? Siz yolda beni değil kendinizi bırakırsınız kendinize ihanet etmiş olursunuz. Benim çırpınışlarım, haykırışlarım, yalvarmalarım, sizler için. Siz kendinize saygı duymazsanız, kendi sorunlarınıza sahip çıkmazsanız, size hiç kimse saygı duymaz, sahip çıkmaz.

FİSKOBİRLİK'te yemek boykotu yaptınız, birilerinin aklı çıktı. O gün fabrikanın kapısının önüne geldik, sizinle konuştuk. Orada yanlış bir anlaşılma oldu. Sendikanın bir kararı vardır. Ben, eylem yaptırırsam, sendikacı işçinin başında olmalı yoksa eylem yaptırmam; “Haydi yürüyün arkadaşlar. Arkanızda biz varız” demem. Eylem varsa, kavga, yürüyüş, mücadele varsa, en önde giderim.

Olayı şöyle toparlıyorum: Biz, kadro olayını kesinlikle görüşmeyiz. Genel Başkanımız, “Sendikamızın hiçbir yöneticisi, bu hakkın geri verilmesine razı değildir ve bizden alamazlar” diyor. Kim alır? Bizden bunu kimse alamaz; ancak bu işini sahibi sizler verebilirsiniz. Şimdi hepinizden namus sözü istiyorum. “Biz de vermiyoruz” diyebiliyorsanız, bana söyleyeceksiniz. “Evde oturdukları zaman yüzde 25 verelim” diyorlar. Yüzde 25’e razı olur, kadromuzu da veririz” diyen var mı? Cumayeri’ndeki, Tirebolu’sundaki, Terme’sindeki, Ünye’deki, Bafra’daki tüm entegre işçisi olarak kenetlenirseniz, omuz omuza olursanız başarırsınız.

Size gözdağı verebilirler. Siz birlik olduğunuz sürece yanınızdayız. Kimse kılınıza dokunamaz. Şimdi hepinize soruyorum: Bu kadro olayını pazarlık etmeyeceğiz. Bu kadroya sahip miyiz? Tüm salondan, “Sahibiz” sesleri ve alkışlar. Bürodaki arkadaşlarımızın kaygıları var, diyorlar ki, “Bu kadın işçiler var ya, onların kadrosunu siz alın, bu paraya razı olurlar. O zaman da onlar bizi yolda bırakır” Ben de onlara diyorum ki, “Kadın işçiler, siz, onların kadrolarına sahip çıktığınız kadar, onlar da sizin fazla ücret almanıza sahip çıkacaklardır. Hepimiz beraber fazla ücret almanın kavgasını vereceğiz ve ben bu işe kefilim” diyorum; kadroyu alıp gevşeyecek miyiz? (“Hayır” sesleri) Kaygı etmeyeceksiniz, niye kaygı duyuyorsunuz? Kaygılanmayın yani kimse elinizden alamaz. Öyle bir haykırın ki, sesiniz Genel Müdürlüğe gitsin! Giresun’da yankılasın!

Ben, her arkadaşımın düşüncesine saygı duyarım. İçinizde, benim söylediklerimin tersini düşünen varsa; dürüstçe, mertçe kalksın, “Ben böyle düşünüyorum” desin, oturup konuşalım. Bakın, sendikal mücadelede söylediklerinizden, yaptıklarınızdan, bizimle birlikteliğinizden omuz omuza olursak kimse bize dokunamaz.

“Biz hakkımızı istiyoruz” diye haykırın, inanın korkacaklar.

- “Sakın bu işe girmeyin, sendika sizi satacak” diye salondan yükselen işçilerin seslerine cevap olarak Kafkas, bir davaya bir kav-

gaya inanmışız ve bu kavganın mücadelesini yapmaya hazırız. ÖZGIDA-İŞ'in 67 bin işçisi var, tarihinde "satma, atma, yarı yolda bırakmak" diye bir şey yoktur.

İşverene, sizlere bütün medyaya burada böyle konuşanlara "hodri meydan" diyorum. Gitsinler, bir tane işyerinde işçiler, "Bizi ÖZGIDA-İŞ sattı" desinler, ben yaşamım boyunca bir daha sendikacılık yapmam. Benim başka yerde askerim yok arkadaşlar. FİSKOBİRLİK'teki mücadeleyi, başka insanlarla sürdürme olanağım yok, bizim bu işletmedeki askerimiz sizsiniz. Kendi ekmeğinizin, onurunuzun askeri, kendi ezilmişliğinize isyan edecek insan sizsiniz. Kendinize sahip çıkarsanız, sizi yalnız bırakmayacağız. Sonuna kadar, bu kavga bitinceye kadar, buradan ayrılısam bile burayı izleyeceğim. Bilesiniz ki, ÖZGIDA-İŞ'in 67 bin üyesi, HAK-İŞ'in 350 bin üyesinin nabızı, sizlerin başarısı için atacak. Bu duygularla, teşekkürler iyi akşamlar, var olun.

Alkışlar arasında oturacağı yere doğru yürür.

Bu toplantı grev oylaması öncesi olduğundan, oradaki sendikacılar: Kafkas, İlkdoğan, sendikanın hukuk danışmanı ve tüm yetkililer konuşmalar yapar. Kafkas, yine kürsüye gelir...

Salondaki İşçiler- "Size parayı işveren veriyor; sendika değil. Dilekçe verirseniz, paranızı vereceğiz" diyorlar.

KAFKAS - İşveren veriyorsa, onları çok seviyor, onlar da işvereni çok seviyor, yedi aydır niye vermiyorlar? Verdiler de biz önlerinde mi durduk, oysa para vermediler. "Greve Hayır" diyenlere verseydi ya parayı. Bakın, yasalar var, herkes yasalara uymak zorunda. Fiskobirlik hiç kimseye babasından kalmadı. Allah ömür verirse daha çok müdürler, şefler, genel müdürler göreceksiniz. Yasayla geliyorlar, görev yapıyorlar ve herkes uymak zorunda. O zaman bu insanlar nasıl verecekler? Yasa, "Paranın alınması, sendikanın onayından geçer" diyor.

Grev yapacağız, bu karda kışta ekmeğimizi büyütmek için sizin-

le çile çekeceğiz. Ramazana 3 gün kala grevimiz başlıyor. Allah'tan korkusu olan herkesin yüreği sızlamalı. Şu mübarek günde, bu insanları kapının önüne koymanın ne anlamı olduğunu onlara sormak istiyorum. Zannediyorlar ki, biz greve çıkacağız, gideceğiz evde oturacağız, o beyler de rahatça kaloriferin dibinde oturacaklar, ma-aş alacaklar, öyle yağma yok. Herkes şimdiden hazırlığını yapsın.

SÖZ BÖLGE BAŞKANI ADNAN ONAY'IN...

19 Şubat günü greve çıkacağız, ertesi gün de buradan otobüsle-re binip, Ankara'ya gideceğiz. 14 fabrikanın işçisi, eşimizi, çocuğumuz alacağız, bineceğiz otobüslere, bağlı olduğumuz Sanayii Bakanlığı'nı işgal edeceğiz. O Sanayii Bakanı bize söz vermiştir, teyp-te sesi var; "Kadro, kazanılmış haktır, dokunulmaz" diyor. Buraya başka emir veriyor. Kadromuzu ve insanca yaşayabileceğimiz ücretimizi almadan da buralara dönmeyeceğiz. Alkışlarla gelen büyük destek...

Herkes sanıyor ki, FİSKOBİRLİK işçisi gariban, beceriksiz, Giresun'da acıdan ölür, orada bekler. Öyle yağma yok. Ben acımdan öleceğim de, senin kursağına ekmek girecek. Dünyayı kafana yıkarım. insanın bir sabrı ve dayanma gücü vardır. Herşeyin bir sınırı, bir limiti vardır. Artık bizde her şey bitti. Sabırsa sabır, inatsa inat, barış için çırpınmaksa çırpınmak bu kadar olur. Bu kadar kavga verdik; ama buna karşın anlamıyorlarsa, geçen sefer de söyledim, herkesin anlayacağı bir dil vardır.

Bu insanlar, daha bir yıl önce bize seçim meydanlarında insanca yaşayabileceğiniz iş, aş sözü vermediler mi? Babası, yavrusu, hepsi işçiden, emekten yana, "Benim işçim, benim memurum" diyorlardı. "Benim işçim" diyenler, bugün bize sahip çıkmak zorundalar. Çıkmıyorlarsa, biz sahip çıkmaları gerektiğini gösteririz.

İşçilerin tepkiyle "hangi sözlerini tuttular" sloganları kulaklarda çınladı.

Aynı tabloya bir bakıyorsunuz, Sami Vuran'ın bölgesine gittiği-

miz zaman bize “Aman, işçiye bir selam verin, buralarda zaman kaybetmeyin” diyorlar. İşçiye selam veriyoruz, daha biz konuşmadan herkes, “Sonuna kadar, ölümüne kadar beraberiz” diyor. Sanırım entegrede, bu belki 25. konuşmam. Bu kadar konuştuktan sonra, daha biz konuşmadan, sizler, “Mücadeleye varız” demeyecek misiniz? “Bunlar mücadeleye girer mi, girmez mi” diye gözlerinize mi bakacağız? Sendikacıyı ne kadar yalvartacaksınız? “Sabır taşı” diyorsanız, karşımızdaki Zeki Akdağlar bizi yıldıramaz, bilersiniz ki gözlerinizin ferini sönük gördüğümüz zaman yılıyoruz arkadaşlar. Sesinizin gür çıkması gerek, herkes sizi bekliyor. Çünkü haklıyız. Hakkımız olanı istiyoruz, bu sessizliği bırakın, kendinize yalvartmayın. Bu mücadele sizin ekmek mücadeleniz.

Cesedimizi çiğneseler ÖZGIDA-İŞ’in tarihine ayıp yazdıracak bir eylemi bize kesinlikle yaptıramazlar. O masada konuşulan her şeye Allah’ı ve 41 arkadaşı tanık tutarak, doğruluk adına ne söylememiz gerekiyorsa, onu söyleriz. Geçmişte o kadroyu verenler bugün o masada konuşulmayanları işçiye söyleyenler ne derece doğru sizlere bırakıyorum.

Eğer sizler bölünmezseniz, dik durursanız, bu işçinin greve gidebileceğini anlarılarsa, bize grev gömleğini giydirmeyecekler. FİSKOBİRLİK’i greve çıkartmaya hiç kimsenin gücü yetmez. O Sana-yii Bakanlığı’nın önünü, Ankara’yı, inim inim inletir, hakkımızdan vazgeçmez, isyan ederiz.

Bazı şeylere üzülüyorum. Biraz önce taksiden inip gelirken, bir arkadaşım adeta gırtlığıma sarıldı, ‘Grev yapılamaz, şu olamaz, bu olamaz’ dedi. Sözleşmeyi imzalayın.

İşveren, işçimizi düş kırıklığına uğrattı. Yeter artık, üzölmek istemiyoruz. O entegrenin salonunda toplandığımız zaman, “baba” denilen Muhittin Soyer, “Size şu ücreti veriyoruz, razı mısınız?” dediği zaman, hep beraber “Evet” dedik. O ayıbı biz, sendikacı olarak yaşadık; yanımızda bir insan bulamadık. O toplu sözleşme masaları basıldı, bıyık altından güldüler, yine mücadelemizi sürdürdük,

ama ne oldu? 18 ay yetki mücadelesiyle geçmiş olmasına karşın, bütün işçinin “Bu sözleşmeyi imzalayın” dediği FİSKOBİRLİK’te devrim yaptık! Devrim! Kadro arttı. Türkiye’de örneği az görülen bir olaydı. Bunu, işçiye karşın direnerek yaptık. İşçinin burnunu kanatmadık, sokaklara dökmedik, yasalara aykırı bir eyleme sokmadık. “Sendikacı, sen şunu dedin de, bundan dolayı benim başım ağrıdı, evimdeki çoluk çocuğum rahatsız oldu” diye hangi arkadaşım söyleyebilir?

Dilimiz damağımız kuruyana kadar anlatacağız. Ne olur, ortadaki dedikoduyu bırakın artık. Onların kulaklarına gideceğini bile bile açıkça söylüyorum. Diyorum ki, eğer grevde çalışan işçiye para vereceğini söyleyen insan varsa, atsın o imzasını, işçiye duyursun. Şu iki dudağının arasından çıkan sözle söylesin. FİSKOBİRLİK Genel Müdürlüğü antetli kağıda “Greve katılmayan işçiye parasını aynen vereceğiz” diye yazsın. O yiğitliği göstersiz, biz ağzımızı kapatalım. O imzayı bir atsın bakalım; yüzüne karşı bir şey söyleyemeyen işçiyi topla, “Böyle yapacağız” de. Bu olmaz. Bakın, bu oyunu bozacağımızı söylüyoruz. Yeter ki, bize destek veren bu işçi, bu oyuna gelmesin, biz inanıyoruz. Sözümün başında cansızlığınızı söylemiş olsam dahi, bu işçi üzerine gelen bu kadar baskıya karşın çözülmeyecek. Bunu kanıtlayacağız değil mi arkadaşlar? Mahcup olmayacağız, değil mi?

Bugün bürodaki arkadaşlarım da buraya çağrıldı. Bakın, büro-fabrika ayrımını körükleyen hiçbir hareket istemiyoruz. Aynı şekilde bürodaki işçiye de söylüyoruz, size de söylüyoruz. Hem kadro hakkımızı koruyacağız, hem de iyi ücretin mücadelesini vereceğiz, ikisini birbirinden ayırmayacağız. Bugüne kadar yaşamadığınız bir olay. FİSKOBİRLİK’in 60 yıllık tarihinde ilk defa grev gündeme geliyor. Ne sorun varsa, gelin, bunları sorun, açık ve netiz.

Bu mücadelede hepimize başarılar diliyorum. Allah utandırmasın. İnşallah alnımızın akıyla çıkarız. Sizlere güveniyorum. Sağ olun, var olun...

OTURUM BAŞKANI

Grev oylamasına işçileri katmak, ikna etmek ve sonuç almak. Böylesi bir toplantının oturum başkanı olmak farklı ama kolay değildi. Trafik polisi gibi yönetmek yerine, katan, katılan, sürükleyen oturum başkanı olmalıydı. Öyle de oldu...

Oturum başkanı olarak saatlerdir söz veriyorum, konuşmalar yapılıyor. Toplantya katılan sendikacıları konuşturmak istiyorum. Şimdi sözü Genel Eğitim Sekreterimiz Zekeriya İlkdoğan'a veriyorum.

Değerli Arkadaşlar; öncelikle hepinizi muhabbetle selamlıyor, hoş geldiniz diyorum. Temsilci, eksiksiz geldiğinizi söyledi. Bu, aradığımız bir özellik. Her mücadelemizde fire vermeden birlik ve beraberlik içinde olalım istiyoruz. “Tek bir ferdimiz bile ayrılmasın” diyoruz. Bu inancı sizlerle paylaştık ve bugünlere geldik.

Bugün geldiğimiz nokta hepimizi yıldırılmış, bıktırılmış, usandırmıştır. Ne yapalım ki, bu bir hak ve ekmek mücadelesidir. Oturduğumuz yerde hiç kimse bize hakkımızı vermiyor. Bu eziyeti isteyerek çekmiyoruz, uzatmıyoruz. Karşımıza, almış olduğumuz hakları ısrarla almak isteyen bir zihniyet çıktı. Aylarca bu vurgulandı. Daha önce imzalanmış bir sözleşmeyi “Aynen imzalayın” diye, fotokopisini önümüze koymaya çalıştı. FİSKOBİRLİK’te birçok madde var; ama iki ana madde çok önemli. Bunlardan birisi kadro; geçmişte kazandığımız 4 yıldır uygulanan bir hak, diğeri de ücret.

Kadroyla ilgili, ücretle ilgili ne dedik? İkisinin birbirinden ayrılmaz birer parça olduğunu ve birbirinden koparılamayacağını söyleyerek geldik; ama karşımızdaki insanlar, “Kadroyu verin. Onu vermezseniz konuşacağımız hiçbir şey yok. Kadroyu verdiğiniz takdirde de, ücret budur” dediler. Ekseriya konuşulan, işçiye de yapmış oldukları propaganda kadro konusu oldu ve bürodaki arkadaşımız da anladı ki, burada sadece işçinin kadro mücadelesi veriliyor.

Bugün artık greve yaklaştığımız bir noktadayız. Konu kadro, kazanılmış hakkımız ve ücrette en iyi noktaya gelmek. En iyi nokta

nedir? FİSKOBİRLİK işçisinin bugün “Eh, şöyle böyle idare eder” dediği bir nokta değil ve Türkiye’de FİSKOBİRLİK işçisini de herkesten fazla bir ücrete sahip kılalım mücadelesi hiç değil. İsteğimiz mantıklı, normal ölçüleri göz önüne alıyoruz. Baktığımız zaman ortaya çok net bir tablo çıkıyor. Büro işçisi var, fabrika işçisi var. İşte bu noktada biz, “Kadromuzu verin de, ücretimizden vazgeçiyoruz” diyemiyoruz; “İkisi birden” diyoruz.

Mücadele, hepimizin mücadelesi. “Kadın işçinin hakkı”, “büro işçisinin hakkı” demiyoruz, ayırmıyoruz. Birlik beraberlik içinde kazanacağız. O işyerinde huzurlu çalışmadan dolayı da, işveren de kazansın. Hep bunu istiyoruz; ama anlatamadık, dilimizde tüy bitti.

O masalardaki tavırları, söylenenleri bir anlatabilsek. 14 işyerinden bir tek fire verecek durumda değiliz. Bugün, ufak da olsa bir kargaşa entegrede yaşanıyor. Bu kargaşayı da ortadan kaldıracacağız. Birbirimizin bazı şeylerini beğenmesek bile, işveren karşısında birlik, beraberlik içinde olacağız; çünkü hepimizin mücadelesi ekmek mücadelesidir. Senin de eksğin olsa, ben hoş göreceğim, benim ekşiğimi de sen hoş göreceksin; ama işveren karşısında taş gibi birliğimizi göstereceğiz.

Sendikacı olarak önünüze düştük, göğsümüzü gerdik. Bu yolda, sizi kırıngılığa, haksızlığa yasalsızlığa uğratacak bir yön yoktur. Yasal hakkımızı kullanarak, hedefe ulaşacağız. Biz, sizlere güveniyoruz, siz de bizlere güvenin. Şimdiden hepinize başarılar diliyorum.

KAZ YAVRUSU

Kafkas, söz alır bir örnek verir; Bizim orada bir söz vardır; “Kazın cücüğünü güzün sayın” derler. Cücük, kazın küçük yavrusu, civciv, mahalli lehçede civcive cücük derler. Baharda kazı kuluçkadan kaldırmışlar, altından 30 tane civciv çıkmış. Adam, “Benim 30 tane kazım var” diye övünüyor. “Güze gelince, bu 30 kazı satarsam, çoluk çocuğa şunu bunu alırım, kalan parayla da kışı geçiririm” diyor. Oradan yaşlının biri “Yavrum, aklını başına al. Kazın cücüğü

güzün sayılır. O yavrular şimdi çıkacak. Bir bahar geçecek, yaz geçecek, yarısını kuş yiyecek, yarısını kurt yiyecek, yarısını mahallenin bebeleri taşılayacak, öldürecek, geriye kaç tane kalırsa, sen o zaman ‘benim şu kadar kazım’ var diye hesap yaparsın” demiş. Kazın kaç tane olduğunu onlar Pazartesi günü görecekler. Şimdi onlar, güzden olan kazlara bakıyorlar.

Sen, “kabuk vereceğim” diye dürüst olmayan bir şekilde insanı çağıracaksın, karşına alacaksın ve “Bunu imzala” diyeceksin. Bunun neresi demokratlık, neresi işverenlik, neresi ahlak? Size zorla “Bu kâğıtları imzalayın” diyenlere de kızgın değilim; çünkü onlar da emir alıyor. Kim ne derse desin, FİSKOBİRLİK işçisi, işçiliğin, sendikanın, ekmeğin, emeğin ne olduğunu hep beraber öğrendi. 12 Eylül’den sonra işçiler olarak sağ-sol ayrımının, Laz-Kürt ayrımının, büro işçisi-fabrika işçisi ayrımını öğrendik. İşçinin birlikteliği, kararlılığı ile ancak hakkını alabileceğini biliyoruz. Ekmeğimizin demokratik ortamlarda büyüyeceğini, yaşayarak gördük...

Bu grev oylaması Pazartesi günü. Bir gün önce toplantı yapıyor, “Greve evet derseniz, 70 sene mahkemelerde sürünürsünüz” diyor. Kim gidecek mahkemeye de 70 yıl sürünecek? Nasıl gidecek? Eli ni kaldırırsın, “Sen sus. Sen konuşamazsın” Niye? Eğer sen demokratsan, bu insanları ben temsil ediyorum. Grev oylamasından bir gün önce entegrenin ortasına çağır, “Biz böyle düşünüyoruz, sendikanız da böyle düşünüyor. Hadi tercih yapın” de. Buraya da gelmediler, oraya da çağırmadılar. Oylama saat 12’de başlıyor, size şirin görünmek için de “ancak biter” diye öğleden sonrayı tatil ettiler. Yürekləri varsa, 12’de değil, 11’de tatil etsinler, işçinin önünde beraber konuşalım, 70 sene nasıl sürünülmüş benim karşımda anlatsınlar. 70 sene nasıl sürünürüz biliyor musunuz?

Şunu söyleyeyim: Bu kadrodan vazgeçip başlayalım, ilk yapacakları 15 gün sonra “İhracat bağlantısı kurduk. İki vardiya yapacağız” diyecekler. İki vardiyaya da bu kadar işçi yetmediği için, bir vardiyalık daha işçi alınacak. Ondan sonra, “Siz kaç senedir para

alıyorsunuz. Bu yeni girenler daha perişan. Altı ay bunlar alsın, altı ay da siz alın” diyecekler ve 600 tane adamın listesi yapılmış. Bakanlıktan onayı alınmış, sözleşmenin bitmesi bekleniyor.

Biz, kimsenin işe alınmasına karşı değiliz. Hatta biz işçiler ve sendika olarak 600 yurttaşımızın daha iş sahibi olmasından, evine ekmek girmesinden mutlu oluruz; çünkü o insanlar da bu yöreden, aydan getirmeyecekler ki. İstiyorlarsa bugün alsınlar; ama bizim ekmeğimizi bölüp başkasına vermeye çalışıyorlarsa “pardon” deriz.

Hepiniz entegrede çalışıyorsunuz. Ürünlerin hiçbirisinin albenisi kalmadı. Teknolojisi, çağın en demode teknolojisi. Vay efendim, “satılmıyor.” Dünya işletmeciliğinde mal alınmaz, satılır. Sen gidip satacaksın; reklamınla, yeni şeyler yapmakla satacaksın. Bizimle uğraşacağına, etme gözünü seveyim, gelişmeleri izle, atılım yap. Bu işi kim yapıyorsa, biz de sırtımızda taşıyalım.

Töparlayacak olursak, sizden ricam şu; size hizmet ederken yaptığımız çalışmaların en iyi olmasını hedefliyoruz. Niye? Kendimize saygımızı yitirmeyelim diye. Önce Allah’a vereceğimiz hesap için yapıyoruz. Bu dünyada birine yalan söylersin, belki şöyle böyle idare edersin de, öbür tarafta kandıramazsınız. Bunu hedefliyoruz.

Vehbi Bey çok deneyimli bir abimizdir. Akşam oteldeyiz. Kaç gündür ÖZGIDA-İŞ Genel Merkezi FİSKOBİRLİK’e çıkartma yaptı. İşte iki Genel Merkez yöneticimiz, üç dört uzmanımız, Karadeniz Bölge Başkanımız, Trabzon’dan, Rize’den şube başkanlarımız, hepsi buradalar. Batı bölgesinden Trakya ve Marmara Bölge Başkanlığımızın ve şubelerimizin yöneticileri, uzmanlarımız oradalar. Arkadaşlarla “FİSKOBİRLİK işçisine hizmet edelim” diye ÖZGIDA-İŞ tüm ağırlığını buraya vermiştir.

*Hakkın ara sorda gel!
Çadırları Kur da gel!
Düğün olsun Grevler...
Davullara vur da gel!*

*Ordu ordu büyü gel!
Grev grev yürü gel!
Kavgadan kaçmak olmaz...
Yüreğini al da gel!*

Tayyibe ATAY

GREV NEDİR?

Grev sıkıntıdır, risktir, işyeri çalışmaz. İşyeri çalışmayınca işveren ne yapar? Zararı olur; malları bozulur, satamaz. İşçi çalışmaz; maaş alamaz, işçinin zararı olur. Sendikanın masrafı normale göre 2'ye, 3'e katlanır, bu da yetmez sendika ödenti de alamaz. Tarafların hepsi ekonomik sıkıntıya girer ve uzlaşmanın yolunu arar; ama ÖZGIDA-İŞ, FİSKOBİRLİK işçisini yalnız bırakmayacaktır. 70 bin üyemiz var. HAK-İŞ'te sizinle tek yürek, tek gönül olmaya ve kavganızda sizi desteklemeye hazır 350 bin kişi vardır.

Oturum başkanının sunuş sesiyle, dikkatler sendikanın baş hukuk müşaviri Avukat Vehbi Aybakan'a yöneldi. Vehbi Bey, Kararlı tavrı ile; "efendim ben ne siyasetçiyim, ne de sendikacıyım. Onun için fazla konuşmayacağım. Ben 10 yıl Karadeniz'de yargıçlık yaptım, 10 yılım Yomra'da geçti ve bir oğlum da Karadenizli'dir. Karadenizlilerin ne kadar mert, mücadeleci olduklarını, yargıçlık dönemimde çok yakından öğrenmiş oldum. Her gittiğimiz yerde "Karadenizliyiz" dedikleri zaman, bir akraba gibi onlara ulaştık. Sendikamızın da 10 yıla yakındır hukuk müşaviriyim. 32 yıl yargıçlıktan sonra bu sendikayla niçin müşavirlik düşündünüz?" diye soracak olursanız, sendikanın yapamayacağı bir şeye söz verdiğine bir kez

bile tanık olmadık. İşçinin emeğini ön planda tutan, amatörce çalışan, didinen, uğraşan ve sizlerin hakkını almak için her türlü mücahedeleden vazgeçmeyen sendikayla çalışmaktan onur duyuyorum. “Buraya gelin” dedikleri zaman, ne kış koşullarını, ne duruşmaları düşündüm. Sendikamızın aldığı bu kararı lütfen sizler de destekleyiniz ve hakkının arandığını sevgili bacılarımız, kardeşlerimiz, emekçilerimiz, işverene ve hepimize bir ders olacak şekilde vermiş olsun. Ben, hepinize saygılar sunuyorum.”

Tekrar söz alan Zekeriya İlkdoğan grev oylamasının nasıl olacağını anlatmaya başladı. İlkdoğan, “Sandığa geliyorum. Bu, gerçekten gizli iradedir. Üzerine basa basa söylüyorum; gizlilik olması önemlidir. Hiç kimsenin baskıdan, kayırmadan söz edemeyeceği bir noktadadır. Sandıktan çıkan sonucu hiç kimsenin tartışma hakkı yoktur, zaten mantıksız olur. Netice ne olursa, hem geçmişte FİSKOBİRLİK’te baskıyla imza alındığını ispat etmiş olacağız, hem de “Bak, bu işçi ÖZGIDA-İŞ kendi hakkını destekliyor, macera arayan biz değil, işverendir diye çok rahat söyleyebileceğiz. Bizim söyleyebilmemiz inanin çok önemli, FİSKOBİRLİK Toplu İş Sözleşmesi’ni bundan sonra yürütmek daha kolay olacaktır. Bize zorluk çıkaracaklar, birçok zorluğu aştığımız gibi o zorluğu da aşacağız.”

Değerli Arkadaşlarım; bir Pazar gününün özverisi içinde buraya gelmiş, şu topluma, özveriyi göstermiş güzel insanları daha fazla konuşarak, sıkmak, zamanlarını almak istemiyorum: Pazartesi günü sandık bizim yaşamımız demektir. Sadece bu dönem için değil, geleceğimiz için çok önemlidir. On sene sonra nasıl karşınıza çıkacak? İşçi çok büyük çoğunlukla sendikasına destek verdi, kendi hakkına sahip çıktı” denecek. Aksi çıkarsa, ondan sonraki beş-on yılı konuşmanın hiçbir manası yok, ne sendika kürsüye çıkıp, bu kadar rahat alını açık konuşacak, ne siz bugünkü gibi başınızı dik tutabileceksiniz.

Yüksek Hakem Kurulu olayını Ağâh Bey anlattığı için, tekrar anlatmıyorum.

“Allah bu işi Yüksek Hakem Kurulunun eline düşürmesin.”

Değerli Arkadaşlarım Burada evet çıksa da Toplu İş Sözleşmesi’ne tekrar oturmanın mümkün olduğunu söyledim, yine yasal süreyi söyleyeyim. Grev oylamasının bitmesinden sonra, almış olduğumuz grev kararını yürürlüğe koymanın zamanını belirlemek bize ait; yani 60 günlük bir süre var. Bilesiniz ki, grev oylaması bitti, sandıktan “Evet” çıktı, ertesi günü işyerine pankart asılacak, bayrak asılacak değil. Yasa bize 60 günlük süre tanımış bu süre içinde pazarlığın geldiği duruma göre yine sizlerle konuşulacak, yine gelişmeler anlatılacak, buna göre gerekirse grev günümüz belirlenecek. Yeniden sözleşme görüşmeleri olur da, iyi bir noktaya gelirsek, sizlerin kararı doğrultusunda beraber yapacağız; ama bütün bunları yapabilmek için, sandıktan güçlü çıkmak gerekiyor.

İşte, bu güçlü çıkma işine inanalım. Gelin, o gün şu veya bu şekilde, sizlerin kafasını bulandırmaya çalışan insanlara sakın ola ki; izin vermeyin. Sendikacıya inanmasanız bile olur ki kafasında en ufak bir soru işareti olan arkadaşım gitsin, yakınında avukata, başka deneyimli işçiye, sendikacıya sorun, “Böyle bir tablo karşımıza geldi. Doğrusu nedir?” desin. Kimden sorarsanız sorun, her dostun size vereceği cevap, “SENDİKANLA BERABER OL VE GREV OYLAMASINDA BEYAZINI KULLAN” diyecektir. Sizi, baskı altında tutmak yarınınızı karartmak isteyen insanlar da, “Şu kara şeye oy ver” diyeceklerdir. “Sakın ola ki, o kara seslere de kulak vermeyin, dikkate almayın, ananızın ak sütü gibi helal olan hakkınıza oy verin, beyaza oy verin” diyoruz. Hakkınızda hayırlı olsun, yarının daha aydınlık olacağını görüyorum.

Kafkas, Zekeriya Beye teşekkür ediyorum, bana bir-iki tane soru geldi, sorunun bir tanesi “Kadın işçinin derdi kadrodur. Kadro biterse, harç bitti, yapı paydos der, kadın işçi direnmez, bu ücrete razı olur” diyorlar. Onunla ilgili düşüncelerimi söyleyeceğim. Ondan sonra birliktelikle ilgili soru var, birkaç cümle söyleyeceğim. Ondan önce, benim aklıma bir şey geldi: içinizden bir babayiğit istiyoy-

rum. Bakın arkadaşlar, şu bir kutu kibrit. Bu kibritin kapağını çıkar-
dık, şuraya koyduk. şunu kır bakalım. şimdi ikisini kır. Bunu üç ya-
palım, le kır. Zorlanmaya başladı. Dört yapalım. Emine Arkada-
şımız, çok babayiğit olduğu için teker teker kırdı. Babayiğitsin;
bunların her birisi de, demin senin kırdığın gibi kibritler; ama bir
araya gelmişler. Bunları da kır bakalım. Olay bu kadar basittir; ya-
ni birer birer olursak, teker teker kırılırız; ama birlikte olursak, bile-
siniz ki bu ordunun başındaki insanlar, sizin bu birlikteliğinizi, ka-
rarlılığınızı görmezden gelemeyiz. Toplu İş Sözleşmesine oturduğu-
muz günden uyuşmazlığa düştüğümüz güne kadar, grev oylaması
istedikten sonra da 3 kez 2220 işimizle teker teker görüştüm. Her
gittiğim yerde kadın arkadaşlarıma, demin bana sorulan soruyu ay-
nen sordum. “Biz, sendika olarak öncelikle bu ücretin düşük oldu-
đuna inanıyoruz. Kadronu aldığın zaman ‘bu ücret bize yeter’ diyor-
sanız, kadroyu da verelim ücrete de razı olalım. Yok, ‘kadroyu al-
dıktan sonra arkadaşlarımızı yalnız bırakmayacağız. Biz, beraberlik
içerisinde bu creti de yükseltmeye kararlıyız’ diyorsanız; “bize
açık söyleyin” dedik. Bütün kadınlar, omuz omuzayız, kararlıyız, si-
zinle birlikteyiz” diye ant içtiler. Onun için Giresun fabrikası yok-
tur, FİSKOBİRLİK işçisi tek değildir, birliktedir, tek yumruk, tek
yürektir ve hedefe yürüyecektir. Hedefe yrmenizde sizin nnz-
deki insanlar olarak biz sendikacılar, “Haydi yürüyün arkadaşlar;
arkanızda biz varız” demeyiz. Biz, her harekette sizin önünüzde
oluruz. Yarın grev oylamasında entegrede sandığın başında ben ola-
cağım. Ordu’da Zekeriya Bey olacak. Diğer fabrikalarda, her birim-
de bir merkez yöneticimiz, şube başkanımız, bölge başkanımız ola-
caklar ve omuz omuza olacağız.

Ben, size, seçim meydanlarında birilerinin söylediği gibi iki
anahtardan söz etmiyorum bir gerçekten sözediyorum. ÖZGIDA-İş
 dönem Toplu İş Sözleşmesi yaptığımız ET ve Balık Kurumu’nda,
süt fabrikalarında işçilere sorun, “Sizlere sözleşmelerle neler aldı-
lar?” deyin. Her biri “Hepimizin evi var, hepimizin arabası var” di-

yecektir. Bakın, bizler sallamıyoruz, yaşamın gerçeklerinden sözediyoruz.

Türkiye'de ÖZGIDA-İŞ, destan yazmıştır, Türkiye'deki eylemlerin yüzde 80'ini sendikamız yapmış ve 12 Eylül'den sonra ilk defa 500 kişiyle İstanbul'dan Ankara'ya yürümüştür. Biz size, "Kalkın da Ankara'ya kadar yürüyün" demiyoruz, "Birlik olun" diyoruz. Sizin birlikteliğinizle, kararlılığınızla, yarın vereceğiniz gizli oylarla "Bundan sonra kimse bize baskı yapamaz. Bundan sonra biz de insanca yaşamak istiyoruz." demektir.

Hepinizi bağırma basıyorum, "Yarınlarınız aydınlık olsun" diyorum. Hayırlı akşamlar.

FİSKOBİRLİK'TE GREV OYLAMASI

Fiskobirlik'te işveren, sendika önderliğinde işçilerin grev oylaması istemesi üzerine, ilgili yasa uyarınca tüm işyerlerinde 28 Aralık 1992 günü grev oylaması yapılmasına izin verdi.

Oylama sonucu Fiskobirlik'te çalışan üyelerimizin yüzde 71'i çoğunlukla greve EVET oyu verdiler. Oylama sonucunda sendikamızca şu açıklama yapıldı. "Yaklaşık 4 aydır süren toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde, işveren görüşmelerin başından beri işçilerin kadrolarının kaldırılmasına rıza gösterdiğini, teklif edilen ücretleri kabul ettiklerini, tekliflere yalnızca Sendikamızın karşı çıktığını ısrarla söylemektedir. Bu mantıkla, aldığımız grev kararının oylanmasını istemeleri için işçilere türlü baskı yolları denendi ve işyerlerine matbu istek dilekçeleri dağıtarak bunları imzalatmaya özel özen gösterdi. Sonuçta tüm işyerlerimizde 28.12.1992 tarihinde görevli makam denetiminde GREV OYLAMASI yapıldı. Yapılan oylamada işçiler, işverene sandıkta gerekli cevabı yüzde 71 çoğunlukla greve EVET diyerek vermiştir. Şimdi işveren işçilerin özgür iradesiyle ortaya çıkan bu sonuç üzerine, başından beri sürdürdüğü olumsuz tavrını bir yana bırakarak; sendikamızın istekleri doğrultusunda, işçilerimizin haklarını gözetken bir toplu iş sözleşmesinin

bağıtlanması için gerekli adımı atmalıdır."

Grev oylaması öncesi işveren ve sendika işyerlerinde toplantılar yaptılar. Sendikacılar grev öncesi zor günler yaşadı. Açlık grevi ile işvereni uyardı ama olmadı...

İşveren toplantılarda işçiye gözdağı verdi. Sendikacılar işçileri sevgiyle, sabırla ikna etti ve grev kararı çıktı...

*Fabrikalar yüreğe hasret
Ve hasretten yüreklerimiz fabrikalara...
Yürekler sokağa atılıyor,
Yürekler sokağa atılıyor
durmadan!...*

Kemal Yalçın

19.02.1993: GREVİN İLK GÜNÜ:

Sıcak bir selamlamayla Kafkas açış konuşmasına başlar: Bildiğiniz gibi 217 bin ortağı, 6 milyon üyesi olan Karadenizliyi ilgilendiren FİSKOBİRLİK'te ne yazık ki greve zorlandık grevimiz başlamıştır, hepinize hayırlı olsun. Haklıyız, kazanacağız ve ben bu grevin haklılığına inanan tüm Giresunluların, tüm Karadenizlilerin, bu çileyi çeken insanlara yürekten yardımcı olacaklarına inanıyorum, teşekkür ediyorum.

Güvenlik kuvvetlerimize gösterdikleri anlayıştan, basın emekçilerimize ilgilerinden ötürü teşekkür ediyorum Ankara'dan grevimizi başlatmak üzere yola çıkan ve hava koşullarından ötürü gecikerek gelen Öz Gıda-İş Genel Sekreteri, Salim Uslu'ya hoş geldiniz diyor mikrofonu sizlere seslenmesi için kendisine veriyorum.

-Öncelikle bugüne kadar sendikamıza gösterdiğiniz destek ve bağlılık, kendi aranızdaki birlik ve dayanışma nedeniyle, grevin başlaması için gösterdiğiniz birlik ve coşku nedeniyle, FİSKOBİRLİK önünden şehir merkezine kadar yürürken gösterdiğiniz disiplinli, coşkulu davranışlarınızdan ötürü, hepinize teşekkür ediyorum.

Agâh Kardeşimin belirttiği gibi, bu soylu davranışınızı büyük bir anlayışla karşılayan, olaysız bir şekilde yaşamasını temin eden güvenlik güçlerine ayrıca teşekkür ediyorum.

Burada sizler, emniyet güçleri ve herkes bilsin ki; bu grevin amacı hiçbir şekilde siyasi değildir. Sizler, her biriniz, akli başında insanlarsınız. İçinizde hiç “macera olsun” diye greve çıkan var mı?

(Hayır sesleri) İçinizde hiç “Greve çıkayım da,  u siyasi partiyi yıpratayım” diyen var mı? (Hayır sesleri) “Spor olsun” diye yürüyen var mı? (Hayır sesleri) İçinizde hiç, kendi aklıyla, mantığıyla, vicdanıyla hareket edemeyecek kadar aciz olan var mı? (Hayır sesleri)

Seçim meydanlarında size gelip, “Bize oy verin. Siz halksınız, her şeyin en doğru kararını siz verirsiniz” diyenler, şimdi gazetele-re demeç verip, “Kandırılıyorlar, aldatılıyorlar. Bu grevin arkasında acaba başka şeyler mi var?” Halbuki sizler, bu ülkenin gerçek sahipleri olarak, bu beldenin, bölgenin, kuruluşun gerçek sahipleri olarak en az Genel Müdür ve destekleyenler kadar  alı tı ınız i ye-rini, bölgenizi elbette seviyorsunuz, çünkü sizin ekmek teknenizdir, sizin alın terinizle kurulmuştur, sizin çoluk çocuğunuzun yarını oradadır. Eğer sizi anlamayan varsa, anlamamakta direnen varsa, o adamın aklıyla zoru vardır.

Amacımız burada bir miting yapmak değil, sizlere teşekkür için toplanmış bulunuyoruz. Bir de, sizlere Sayın Ba kanımızın mesajını okuyaca ım. Ancak  unu söylemek istiyorum. Giresun halkı, yeterince F SKOB RL K’i tanımamı ; az önce y r y  ten bunu gözlemledim. Bir arkadaş diyor ki, “Bunlar niye yürüyorlar, ne istiyorlar. Bunların hakkı verilmiyor mu?” Diğeri de diyor ki, “Kardeşim ne hakkı? Bu insanlar 1 milyon lira ve 1 milyon liradan daha a a ı maaş alıyorlar” Diğeri hayretle, “Yok canım. Öyle olur mu?” diyor. Hemen  u taksinin ilerisinde dinledim.

Demek ki, Giresun halkına d kk n d kk n, ev ev, komşu komşu gezip, F SKOB RL K işçisinin dramını, grevinin arkasındaki gerçeği anlatmaya mecburuz. Her birimizin, aklı başında, ülkesini, vatanını, milletini,  ehrini, kurumunu seven insanlar olarak, çoluk çocuğunun a  ve açıkta kalmasını değil, onların huzur içerisinde, bereket içerisinde yaşamasını isteyen insanlar olarak  lkemizin ve  ehrimizin kurumuna sahip çıkmak istiyoruz.

İhracat bağlantıları yapılırken, ihracat hadleri belirlenirken, ba-yılık k rları belirlenirken bize sormayanlar, alabildi ince lüks içeri-

sinde FİSKOBİRLİK'in varlığını harcayanlar, bizim ücretimize gelince, kadromuz konuşulunca, geri almaya çalışıyorlar. Bu ülkenin Başbakanı diyor ki, "Hukukun üstünlüğünü tartıştırmam" ve diyor ki, "Eğer hak olmazsa, hukuk olmaz, bu insanların hakkı olmazsa hukuk olmaz. Hukuk, hakkın korunması için, hakkın kalımı için vardır" Hukukun üstünlüğü nereye gitti? Hak olan kadroyu alan insanların kadroları iptal edilirse, nerede hukukun üstünlüğü? Hukukun üstünlüğü Ankara'da, Çankaya'da değil, hukukun üstünlüğü işte burada, sizin bordrolarınızda. Aslında bir senaryo yazdılar, yazarı, yönetmeni belli, bize figüranlık yaptırmak istiyorlar. Bir yıllık yönetimlerinde FİSKOBİRLİK'i başarıya götüremeyenler, "Ne yapalım, grev oldu" diye halkın önüne çıkacaklar. İnceledim gazeteler objektif ve dürüstçe yazmışlar. Üzülererek söylüyorum, sizlerden boşaltılmak istenen kadrolara yandaşlar yerleştirilecek. Bunun kaygısını taşıyorum, bunun için greve çıkıyorsunuz.

Aslına bakarsanız, bugün davranışınızın arkasında art niyet arayanlar bilmeliler ki, bu grev sadece Giresun'da, FİSKOBİRLİK'in 14 işyerinde değil, tüm Türkiye düzeyinde olmalı, 1,5 milyon insan greve çıkmalı, Neden? Çünkü "Biz iktidara geldiğimizde, bizim insanımız başı göklere degecek kadar dik gezecek." dediler, ama bak-kalın kasabın önünden geçerken başımızı öne eğdiler, hâlâ başımızı kaldıramıyoruz. Bu grevimiz, toplu iş sözleşmelerinin başlangıcından bugüne kadar, konuşarak, tartışarak geldiğimiz, ulaştığımız bir noktada, en son çaremiz olmuştur. Grev, bizim amacımız değildir. Haklarımıza ulaşmada, çoluk çocuğumuzla huzur içerisinde yaşamada, ekmeğimizi büyütmede, sofradaki zeytinimizi artırmakta araçtır, haktır. Onun ötesinde kimse bizde başka bir şey aramasın. Arayan kendine baksın, kendi aklına baksın, kendi vicdanına baksın. Hak-İş, Başkanı Necati Çelik'in sizlere selamları var. Mesajını sizlerle paylaşmak istiyorum.

"Değerli FİSKOBİRLİK İşçileri; ÖZGIDA-İŞ'in sizlerle birlikte almış olduğu grev kararını, Trabzon'dan Sakarya-Karasu'ya kadar

geniş bir coğrafya içerisinde yer alan 14 fındık işletme fabrikasında aynı anda ve saatte, HAK-İŞ'e ve ÖZGIDA-İŞ'e yaraşır bir disiplin ve vakur içerisinde uygulamaya koymuş olmanızdan dolayı hepinizi tebrik ediyorum.

FİSKOBİRLİK grevinin aynı anda başlamasıyla, *FİSKOBİRLİK* işçisi, kararlılığının, birlik ve beraberliğinin, işçi-sendika bütünleşmesinin çok güzel ve anlamlı bir örneğini vermiştir. Bu birlik ve beraberliğiniz sürdüğü müddetçe, kazanılmış haklarınızı hiç kimse sizin elinizden almaya cesaret edemeyecektir. Sizi, sefalet ücretine mahkûm edemeyecektir. Sizin inancınız ve azminiz karşısında hiç kimse bileğinizi ve boynunuzu bükemeyecektir.

Verdiğiniz mücadele haklı, masum, insanca bir yaşam mücadelesidir. Kazanılmış haklarınızı elinizden almak isteyenlere karşı bir hak mücadelesidir. Demokratik haklardan en çok söz etmelerine karşın, demokratik haklarınızı elinizden almak isteyenlere karşı bir insanlık ve onur mücadelesidir. Sizi kutluyorum. Verdiğiniz bu anlamlı mücadelenin başarıya ulaşmasını diliyor, hepinizi muhabbetle selamlıyorum. Greviniz hayırlı olsun.”

Genel Başkanımızın size iletmemi istediği bir mesajı da şudur: Kendisi en kısa zamanda, *FİSKOBİRLİK* işçisinin değil, tüm işçilerin birlikte olabileceği bir tatil günü buraya gelerek, sizleri ziyaret edecek ve aranızda olacak.

Grevinizin hayırlı olmasını dilerken, zor günlerde sabırlı olmanızı, birliğinizi, bozmak isteyenlerin, aslında sizin hakkınızı engellemek istediklerini bilmelisiniz. Sizi küçük küçük hediyelerle, küçük küçük sözlerle aldatmak isteyenlerin, aslında sizin hakkınızı vermek değil, kendilerine çağdaş köle yapmak istediğine inanarak, sendika yöneticilerinin bilgi ve belgeleri dışında hiçbir şeye inanan, dedikodulara, aldırmadan, Giresunluların davası olduğunu bilerek, sizler, 1 milyon liraya talim ettiğiniz zaman, Giresun'daki esnafın da, ekonomisinin de zararlı çıkacağını bilip o nedenle herkesin greve sahip çıkmasını sağlamanızı istiyorum.

Bilesiniz ki; sendikanız “spor olsun” diye grev yapmaz, işçiyle konuşarak, danışarak grev kararı verir. Yaptığımız hiçbir grevden pişman olmadık, çünkü ÖZGIDA-İŞ; kurucusu olduğu HAK-İŞ’i pişman etmez. Yeter ki, mücadelemiz azimli, yürekli olsun.

Sizlere, çocuklarınıza, ailenize, bu grev süresince başarılı, dirençli ve kararlı olmanızı, bizi bilediklerini, mücadele şevkimizin arttığını bilmelerini söylemek istiyorum. Tekrar hepinize başarılar diliyorum, muhabbetle selamlıyorum.

Alkışların ardından Kafkas, teşekkür konuşması yapar, grev güne damgasını vurur.

EYLEM ÇİÇEĞİ

Örgütsen öz ol
Emeksen ses ol
İşçiysen biz ol
Eylemsen dik ol

GREV BAŞLADI

Grev 20 Şubat 1993 günü görücüye çıkar. İlk gezi DYP'ye görüşmeye giderek başlar.

Sayın İl Başkanı, Merkez İlçe Başkanı, Sendika Başkanım, İşçi Kardeşlerim; hepiniz hoş geldiniz, sonuna kadar beraberiz. Bundan 3 gün önce Sendika Başkanımız ve arkadaşları, Sayın İlçe Başkanım, ben, SHP Başkanı, Belediye Başkanımız, kalabalık bir grup Sayın Valinin yanında yaklaşık 3 saat beraberdik. Sizler için uğraştık; fakat şu ana kadar bir sonuca varılmadı; ama mutlaka düzelecek. Bu konuda Başbakanımız, Bolu Milletvekili Necmi Hoşver'i görevlendirdi.

NECMİ HOŞVER, konuşmasına, çok değerli ÖZGIDA-İŞ'e mensup kıymetli işçi arkadaşlarım, basınımızın mümtaz temsilcileri diyerek başladı. FİSKOBİRLİK kurulduğu günden bugüne kadar ilk defa bir greve sahne oluyor. Ben, sendikaya üye olduğunuz günden itibaren içinizdeyim. Hiç unutamıyorum, makine mühendisi, pozisyon itibarıyla da işçi olarak çalışan -Allah rahmet eylesin- Mahmut Bey kardeşimin mücadelesini biliyorum. Ben ve partim işçinin alın teri kurumadan parasının, daha doğrusu hakkının verilmesinden yana düşünceye sahibiz. Ne yazık ki; siyasi tablo ülkemizin çıkarları gereği bizi bugünkü koalisyona mecbur etmiştir. Devletimizin işlerinin iyi yürüyebilmesi için, her türlü koşullara uyum sağlamak mecburiyetindeyiz.

Sayın sendika yetkilileri, dün güney yerinden saat 8'den itibaren yapmış olduğunuz haklı mücadeleyi yakından izleme şansına sahip

olduk. Tabii mübarek aylara girdiğimiz için, dini vecibelerimizi de yerine getirmek üzere aranızdan ayrıldım. Sizler yürüyerek, siyasi ortağımız olan, SHP il binasına gidiyor orada yetkililere soruyorsunuz; “Niçin bizim hakkımızı vermiyorsunuz?” verilen cevap ilginç “Yönetim Kurulu DYP’li, onun için vermedik” Size şunu haykırıyorum: Yetkili Yönetim Kurulu Başkanı değil Genel Müdürdür.

Bugün yönetim eski yetkisine haiz değildir, artısı var; yönetim kurulu toplantısı FİSKOBİRLİK Genel Müdürlüğü’nde yapılır. Ne zaman toplantı yapmışlar, konuyu gündeme getirmişler de, oradaki DYP’liler sizin hakkınızı vermemiş. Bu çok ters, hiç yakışmayan bir mantıktır. Mahmut gibi bir delikanlının rahmete kavuşmasına sebep olmuştur ve her gittiğinizde işçinin, çiftçinin yanında olduğunu söylerler; ama etkili ve yetkili yere geldikleri zaman, verilen sözler ne yazık ki; unutulur, yerine sarı sendikacılık, patron sendikacılığı başlar.

Sayın Kafkas, biliyor; Grev kırıcılığı yapacağına, siz değerli işçi kardeşlerimin el emeği, alın terinin hakkını versinler. Bu kavga nasıl başladı? Sayın sendika yöneticileri ve biz biliyoruz. Bu kavga önce, aranızda mevsimlik diye tabir edilen işçi kardeşlerimizin işten çıkartılma isteğiyle başladı. Bu kavganın nedeni, Sayın Genel Müdür, “510 kişi alacağım” diyor. “Nasıl alacaksın?” diye sorulduğu zaman, şu anda çalışan mevcut işçileri kapıya atacaklar. Bu uygulamayı Sayın Genel Müdür 1997-1998 yılında Giresun’da yapmış. Aynı uygulamayı bugün de yapıp, yeni işçi alımına gideceğini söylüyor ve bize de her gün “FİSKOBİRLİK’e işçi alınıyor” diye günde en az yüz kişi geliyor. Peki, madem ki işçiye ihtiyacınız var, neden mevsimlik olarak çalışan işçileri dışarıda oturturmaya çalışıyorsunuz?

Kafkas; sözlerime başlarken, başkan ve yöneticilere teşekkür ediyorum. Dün, grevde bizi yalnız bırakmadılar, sağ olsunlar. Ben, söyledikleri sözlerin hepsine katılıyorum; ancak artık öyle bir yere geldik ki, söylenenler yaşama katılmalıdır. Bizler, 7 aydır FİSKO-

BİRLİK'in sahibini arıyoruz. 6 milyon Karadenizlinin yaşamını ilgilendiren bu birliği kim yönetiyor? Nasıl yönetiyor? Kim söz sahibi? Bunu bulamadık. Açık söylüyorum, 7 aydır, yaşam savaşı veren bu insanların önünde set oluyorum; taşkınlık yapılmasın, yasal olayların dışına çıkılmasın. Bir gün birileri, beni aşarsa bunun sorumlusu ben değilim, sendikam da değil, işçi de değil. 6 milyonu ilgilendiren **FİSKOBİRLİK** bu kadar sahipsiz midir?

Bakan, sendikamıza geliyor, “Kazanılmış hak doğrudur, yanlıştır, baştan verilmiştir. Geri alınmaz” diyor. Bir başka sosyal demokrat bakan, “Kazanılmış hak, hukukun namusudur” diyor. Hukukla ilgili bugüne kadar duyduğum en güzel sözü de Sayın Başbakanımız söylüyor, “Bu memlekette hukuku kimseye çiğnetmeyiz” diyor. Başbakanımız bu sözü, gerçekten çerçvelik bir sözdür, ülkedeki huzurla, barışla ilgili ve demokrasinin güvencesi bir sözdür; ama bu sözün yaşama dönüşmesi için herkesin yasalara uyması gerekir.

Kafkas; biraz önce burada, “Pazar günü **FİSKOBİRLİK** yöneticileriyle sendika, Ankara’da bir araya gelecek” diye söylendi. Batı Karadeniz’deki Doğru Yol Partisi yöneticileri, milletvekilleri olayı sahiplendiler. Ancak Doğu Karadeniz’deki örgütten, kişisel desteklerin ötesinde aynı duyarlılığı görmedik. Kusura bakmasınlar, yüzlerine söylüyorum. Herkes bizim yanımızda olduğunu söylüyor; çünkü bizim yanımızda olmak hakkın emeğin yanında olmaktır. Bizim yanımızda oldukları için teşekkür ediyorum.

İMZA TÖRENİ

Aylar süren toplu sözleşmelerin taçlandığı an imza törenleridir. İmza töreni işveren ve sendikacıları farklı bir havaya sokar. Aylarca süren sözleşme masalarının olumsuz havası unutulur. Yorgunluklar tatlı bir teşekkür sözcüğüyle yok olur. Her iki tarafta kendini başarılı görür. Sendika kazandım diye sevinirken, işverende kazandım duygusu yaşar. İkisi de kendince kazanmıştır. Çünkü başarı ortaktır. Biri işletmeyi, diğeri çalışanları düşündürmüştür. Oysa sendikacılar her

iki tarafı da düşünürler. Yeni sendikal anlayışta işletmenin yarınları düşünülür. İşletme varsa işçi ve onun temsilcisi sendika vardır.

Banka sektöründe grev yasağı olduğu için biz sadece aylar süren görüşmeler sonucu imza törenine katılırız. Her iki tarafın yarınlara özgü konuşmaları imza törenindeki kalemde çiçekler açtırır. İşveren yeni kalemle imza atar kalem sendika başkanına günün anısına armağan eder. Grev sonrası imza töreni kim bilir ne kadar mutluluk vericidir. Bu kez taçlanan örgütlülük ve emekçinin alın teri ile yüreğidir...

MUTLU SON

Fiskobirlik Genel Müdürü A.Sedat Tarhan

(14 Nisan 1993-İmza Töreni)

Türk basınının güzide temsilcileri, çok değerli televizyon temsilcisi arkadaşlarım, çok değerli sendika temsilcileri ve çalışma arkadaşlarım; uzun süren görüşmelerden ve arzu etmediğimiz ama yaşanan grevden sonra, nihayet toplu sözleşme anlaşmasını imza etmek üzere, bu masa etrafında toplanmış bulunuyoruz. Anlaşmaya varmış olmaktan gerçekten mutluyuz.

Demokrasilerle idare edilen ülkelerde sendikalar, en başta gelen haklardandır. Eğer bir ülkede demokrasi varsa, o ülkede sendika özgürlüğünün olup olmadığına önce bakmak lazım. Eğer sendika özgürlüğü yok ise, o ülkedeki demokrasi kısıtlıdır, eksiktir. Sendika özgürlüğü nedir? Sendika özgürlüğünü siz değerli sendikacı arkadaşlarıma anlatacak durumda değilim; ancak bir sendika özgürlüğünden söz ediliyor ise, orada grev vardır, lokavt vardır, toplu sözleşme vardır.

Sonuç olarak sözlerimi şuna getirmek istiyorum: FİSKOBİRLİK'te bir grev uygulaması, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokrasiyle yönetiminin doğal bir sonucudur. Bir grev yaşanmıştır, grev ve toplu sözleşme hakkının bulunması, işçilerimizin en doğal haklarıdır. Grev uygulamasında işveren temsilcileriyle, yöneticileriyle, iş-

ilerimiz ve işçi temsilcileri arasında çekişmeler, sürtüşmeler olur. Bu grev uygulamasının getirdiği havanın sonucudur, bunları doğal karşılıyoruz.

şimdi toplu sözleşme ile tekrar çalışma yaşamına geçiyorsunuz. Biz, bundan gerçekten mutluluk duyuyoruz. İş yaşamında verimli çalışmaya zen gstereceğinizden asla kuşkumuz yoktur.

Yapılan toplu sözleşme size neler vermiştir? Bunları çok değerli sendika temsilcilerinden biraz sonra duyacaksınız. Ancak şunu söylemek istiyorum: FİSKOBİRLİK mali olanaklarını sonuna kadar zorlamıştır, verebileceğinin azamisini vermiştir. Kadro sorunu-muz vardı, o sorun da Bakanlığımızca onaylanmış, ortadan kalk-mıştır.

Yeni alışma döneminde sizlere başarı ve mutluluklar diliyorum. İşçiler, fındık üreticilerine, ülkemize ve ekonomisine hayırlı uğurlu olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.

SALİM Başkan

(01 Nisan 1993 imza töreninde yaptığı konuşma)

Sayın Genel Müdürüm, Sayın FİSKOBİRLİK Yönetim Kurulu As Başkanı ve Değerli Yönetim Kurulu yeleri, Sayın Denetçiler, FİSKOBİRLİK'in Değerli Yöneticileri, Basın Mensupları ve Değerli Arkadaşlarım; 1 Ağustos 1992 tarihinden başlamak ve 2 yıl süreli uygulanmak üzere yapılacak Toplu İş Sözleşmesi'ndeki uyur-mazlığı gidermek amacıyla, 19 şubat günü greve çıkmıştık. 55. günde, hep birlikte mutlu bir sonu yaşıyoruz. Ben, Toplu İş Szleş-mesi'nin hazırlanmasında emeği geçenleri Sayın Genel Müdür ve çalışma arkadaşlarına, Sayın Yönetim Kurulu As Başkanı ve Değer-li Yönetim Kurulu üyelerini tebrik ediyorum, teşekkürlerimi sunu-yorum Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinin yrtmnden, redaksi-yonun yapılmasına kadar emeği geçen FİSKOBİRLİK'in değerli yöneticilerini, sendikamızın değerli yöneticilerini, çalışma arkadaş-larımı, işyeri temsilcilerimi de kutluyor ve teşekkürlerimle selamlı-yorum.

FİSKOBİRLİK tarihinde ilk kez bir grev yaşadık, grevi kan davasına dönüştürmeden karşılıklı suçlama gerekçesi, bir hesaplaşma gerekçesi yapmadan, akıllı ve sağ duyulu demokrat insanların medeni vasıflarına yaraşır bir tarzda bitiriyoruz. Sayın Genel Müdürün yaptığı konuşmada demokrasiye getirdiği sendikal haklar ve özgürlükler ölçüsüne aynen katılıyorum. Eğer bir ülkede demokrasi varsa, örgütlenme hakkı olacaktır, sendikal haklar olacaktır ve bu hakların sadece gazete sayfalarındaki demeçlerde yer alması ya da yasa kitaplarında satırlar halinde sayfalara sıkışması yetmiyor; haklar, kullandığınız zaman hak oluyor. İşte biz, bu hakkı kullandık ve mutlu sonla birlikteyiz.

Gönül isterdi ki, hiç greve çıkmadan bu günü yaşayalım: Koşullar bizi greve zorlamıştır. Bu greve çıkarken, uygularken, yaşarken, hep bir gün mutlaka bu salonda birlikte olacağımızı, birlikte imza atacağımızı, yüz yüze bakacağımızı, bu işletmenin üretimine, verimine katkıda bulunmamız gerektiğini, FİSKOBİRLİK'in Karadeniz'in önemli ekonomik can damarlarından birisi olduğunu ve her uygar insan gibi birlikte çalışacağımızı hiç unutmadık. Bu nedenledir ki; 55 günlük grevimiz, şaibesiz, temiz, dürüst bir grev olmuştur. Yarın sabahтан itibaren FİSKOBİRLİK'e yeniden yaşam vermek, kaldığı yerden; aradaki zararı yok edecek tarzda üretime geçirmek suretiyle, Karadeniz insanının, geleceğinde pırıl pırıl katkılar sağlayacak bir müessese haline getirmenin özenini göstereceğiz.

Bu çalışmada ÖZGIDA-İŞ'e bir sorumluluk düşerse ki düştüğüne inanıyoruz. Fiskobirlik'in yapısal ve ekonomik sorunlarının, endüstriyel demokrasinin işlerlik kazanmasında, sendika içi demokrasi ve birliğin sağlanmasında elimizden geleni yapmaya hazırız. Sayın Genel Müdürümüz ve Yönetim Kurulumuz uygun görürlerse, fındığın geleceğini ilgilendiren bir üniter sempozyuma sendika olarak katkıda bulunmaya hazırız; çünkü sadece ücret sendikacılığı devri artık kapanmıştır. Sosyal ve bilimsel çalışmalar sendikacılığın temel işlevleri arasına girmiştir.

Değerli arkadaşlarım, bu greve çıkarken bazı uyuşmazlık maddelerimiz vardı. Birisi ücret ve sosyal haklar, diğeri ise hepimizin kısaca kadro olarak bildiğimiz sorundu. Ücret ve sosyal haklarda, kadro konusundaki gelişmeyi, çalışmayı, Cumartesi günü aynı anda 14 ayrı işyerinde yaptığımız toplantılarda açıkladık. Kadro konusunda geline son noktayı açıkladık ve oylama yaptık. Hiçbir sendikada görülmeyen çağdaş bir oylamayla, arkadaşlarımız grevimizin kaldırılıp, toplu sözleşmesinin kabulüne oybirliğiyle karar vermişlerdir.

Sayın Genel Müdürümüz A. Sedat Tarhan Bey ile Genel Müdür Yardımcımız Sayın Zeki Akdağ imzalı bir yazıyla sendikamıza tebliğ edilmiştir. Bu yazının ekinde, Sanayii ve Ticaret Bakanımız Sayın Tahir Köse'nin imzasıyla, arkadaşlarımızın daimi kadrosunun, personel işlemlerine tabi tutulan işçi lehine kazanılmış hak olarak kabul edilebilecek, öte yandan bu konuda uzlaşma sağlanmazsa, sosyal ve ekonomik nedenle yarar bulunduğu gözetilerek gerekli işlemin yürütülmesi konusunda; yazışma ile bu sorun çözülmüş bulunmaktadır. Bu duyarlılığı nedeniyle hem yönetime, hem de Sayın Bakana teşekkür etmek istiyorum.

Grevimizin yürütülmesi sırasında haklı tarafa destek sağlayan değerli basın emekçilerine, özellikle yerel basınımıza teşekkür etmek istiyorum. Toplu iş sözleşmesiyle getirilen hakların hepimize hayırlı olmasını, ananızın ak sütü gibi helal olduğunu söylemek istiyor,, çoluk çocuğunuzla afiyet içerisinde ve sağlıklı yemenizi, kullanmanızı diliyorum.

İşyerinde karşılıklı olarak sorumluluklarımızın ve haklarımızın bilincinde olarak yine birlikteliği; ama bu defa karşılıklı sevgiyi, saygıyı yaşatacağız. Birbirimizi kırmadan, dökmeden, bugün kader grev heyecanıyla söylenmiş sözlerin, yapılmış fiillerin işin gereğinden ve koşullardan kaynaklandığını bilerek birbirimizi olduğu gibi haklarıyla kabul ve saygı göstermeye iş ilişkilerinizde de yöneticilerle çalışanlar arasında karşılıklı sevgiyi, saygıyı, demokrasin er-

demini yaşamaya, yaşatmaya mecburuz.

Toplu iş sözleşmesiyle getirilen haklar konusunda iki önemli konuyu sizlere söylemiştim. İnanınız, bu 55 günlük süre ve ondan önceki görüşmelerde yapılan çok yoğun uğraşlar sonunda gelinebilen en son noktadır; Yönetim gerek Sayın Genel Müdürümüz gerekse Yönetim Kurulu üyeleri, en son raddeyi zorlamışlardır. En azından kendi vicdanlarında zorladıklarına inanıyorum. Bu noktada sözleşmenin bitirilmesi öngörülmüştür. Sözleşmeyle getirilen hakların neler olduğu basın mensuplarına bir basın bülteniyle verilmiştir. Grev gerekçemiz olan ücret konusunda ve kadro konusunda amaca ulaşılmıştır. Tarafların karşılıklı hoşgörüsü ve iyi niyetiyle amaca ulaşılmıştır. Bundan böyle taraflar birbirlerinin hak ve sorumluluklarını bilerek, saygı, sevgi ve coşkuyla FİSKOBİRLİK'i Karadeniz'e yaraşır, Karadeniz insanının hak ettiği ekonomik ve sosyal olanaklara yaraşır bir seviyeye getirmenin uğraşı içerisinde olması dileği ve arzusundadır.

Hepinize bu duygularla sevgiler ve saygılar sunuyorum.

Alkışlar arasında İmza Töreni sona erer...

FİSKOBİRLİK TESİSLERİ ÖNÜNDEKİ KONUŞMA

Kafkas'ın 14 Nisan 1993 günü Fiskobirlik Tesisleri Önündeki Konuşması:

Değerli arkadaşlarım, yiğit insanlar, yiğit kadınlar, hepinizi Türkiye sendikal tarihinde bugüne kadar hiçbir işçiye, sendikaya ve sendikacıya nasip olmayacak kadar büyük, şanlı, dirençli ve tüm ülkeye kamuoyuna mal olan direnişinizden ötürü tebrik ediyor, bağrıma basıyorum, “Gazanız mübarek olsun” diyorum.

Siz bu kavgayla ve sürdürdüğünüz bu mücadeleyle tüm ülkemizdeki emekçilere örnek oldunuz, özellikle sermaye sınıfından, işçi sınıfı olarak Türk Hava Yollarının rövanşını aldınız. Bu çok büyük bir başarıdır. Hepinizi tekrar tebrik ediyorum.

Haklı olmak, yola çıkarken haklı çıkmak, sağlıklı, bilimsel ve demokratik mekanizma içerisinde mücadele sürdürmenin mutlaka başarı getireceğini herkese göstermiş oldunuz. Bu nedenden ötürü bütün arkadaşlarımı kutluyorum. Diliyorum ki, FİSKOBİRLİK tarihinde ilk defa yaşanan bu grevden sonra, herkes gerekli mesajı almıştır. Bundan sonra atılan bu sağlıklı temel üzerine insanca yaşam mücadelemizi omuz omuza daha ileriye götüreceğimiz aydınlık günler yakında olsun diliyorum.

HAK-İŞ üst örgütümüzün bir ilkesi gereğince, namus ve şeref bellediğimiz, ekmeğimizin, onurumuzun, çoluk çocuğumuzun geleceği için sancak bellediğimiz grev pankartlarımızı, onurumuzla astığımız gibi, onurumuzla indirmemize neden olduğunuz için bir kez daha sizleri kutluyorum.

Bu hepinizin başarısı. Hepinizi, örgütümüzün ilkesi gereğince İstiklal Marşı okuyarak pankartları indirmeye ve grevimize şu saat itibarıyla son vermeye çağırıyorum.

Değerli arkadaşlarım; herhangi bir sürtüşmeye, tartışmaya girmeyeceksiniz. Sayın Genel Müdürün talimatıdır; herkes nereden, hangi görevden greve çıkmışsa, aynı göreve başlayacaktır, onun aksine davranışlar olursa, sendikamıza bildirilecektir, bu bir. İkincisi;

yarın sabah herkes hangi saatte işe geliyorsa, aynı saatte güzergâh-
lara çıksın. Sağ olun.

Sizleri tahrik edebilirler, tahriklere kapılmayınız. Burada şanlı bir grev yapılırken, bu grevi kırmak için, insanları içeriye göndermek için olmadık yanlışları yapanlar, ekmeğe kan doğrayanlar, bu sözleşme hakkında söz söyleyemezler. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden sendikal mücadele sürdürüldüğünden bu yana yapılan grevlerin içerisinde en şanlısıdır ve greve katılan insanların oybirliğiyle toplu sözleşme bağlatılmıştır. Greve çıkarken de sözleşmeyi imzalarlarken de biz karar verdik. Karar verme hakkı grevi yapanındır. Temenni ederdik ki, bütün arkadaşlarımız bir kısım çevrelere yağ çecekleri yerde, omuz omuza olsaydık da, nasıl kadroyu ciğerlerini söke söke almışsak, istediğimiz ücreti de söke söke alsaydık.

Bunun sorumlusu olanlar, burada hesap sormaya kalkamazlar. Şimdi Genel Müdürleriyle de konuşacağım. Bunun sorumlusu olduğu halde içeride tahrik edip, olay çıkartmaya neden olanlardan Genel Müdürlük hesap sormazsa, biz hesap sormasını biliriz.

Kafkas, hem sevinç hem meydan okuyan konuşmayı grev pankartlarının indirilmesiyle noktalar... Fiskobirlikte çalışma başlar. Gün grev yaralarını sarma günüdür.

YIL 2002

Direnişi yazıyorum. Ülkenin yönetim tepelerinde şu isimler bulunuyor:

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Eski Anayasa Mahkemesi Başkanı, 16 Mayıs 2000 tarihinde görevine başladı.

Üç partiden oluşan koalisyon hükümeti. 57. hükümet ve “erkek hükümet”

Bülent Ecevit, Başbakan, DSP Genel Başkanı.

Devlet Bahçeli, Başbakan Yardımcısı, MHP Genel Başkanı.

Mesut Yılmaz, Başbakan Yardımcısı, ANAP Genel Başkanı.

Hüsamettin Özkan, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı,

DSP İstanbul Milletvekili.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Ahmet Kenan Tanrıku lu.

Fiskobirlik Genel Müdürü Cevat Aydın

Hak-İş Başkanı Salim Uslu

EMEK GÜNDEMİ

IMF artık Ankara'yı uyarmıyor, yönlendiriyor...

Türk-İş, Hak-İş ve DİSK emek platformunda birlikte hareket ediyorlar.

Henüz yasal olmayan 1 Mayıs, Emek Platformunca alanlarda kutlanıyor...

Ekonomik kriz nedeniyle işten çıkarılmalarla, işsizler ordusu milyonlara ulaşıyor.

Emek Platformu alanlarda mitingler yapıyor. DİSK ve KESK Edirne'den Ankara'ya yürüyor. Türk-İş, İş Güvencesi Yasa Tasarısının yasallaşması için Kızılay'da oturma eylemi ile gündem belirliyor.

Banka iş kolunda grev yasağı sürüyor. Çalışma yaşamını düzenleyen yasalarda olumlu değişimler görülmüyor. Örgütlenme önündeki engeller sürüyor.

Türk-İş, Hak-İş ve DİSK, İş Güvencesi Yasa Tasarısının yaşama dönüştürülmesi için birlikte eylem yapıyorlar.

Kamu çalışanları sendikaları yeni yasa doğrultusunda örgütlenme çalışmalarını tamamladı, genel kurullarını yapıyor. KESK, KAMU-SEN, MEM-SEN, yanında yeni kurulan bağımsız BASK örgütleri yaşamlarını sürdürüyor...

*Ya yiğitleri yaşadığın yerin
Buzdağları örneğin soyağacında
Küçükken
Olmak istediğin biri yok mu
Sevdiğinin rüyalarına girsen
Ne olarak görünürsün*

*Söyle yağmurcuk
Mülkiyeli misin / orta doğulu mu
Baban sendikacı
Sen bir arı oğlu musun
Nereye ait olmakla övünürsün*

Sedat KISA

SENDİKALAR

Fiskobirlik işçilerinin direnişini yazıyorum, o gün cemre havaya düştü. Yüreğimi havayla doldurdum. Yirmi yıllık sendikal yaşamın birikimiyle direniş yazarken; o çok az bilinen sendikal dünyanın üzerindeki giz perdesini aralamak yerine; kaldırmak gerekiyordu. Yaşadığımız yüzyıla ve alınan yola yaraşan buydu. Öyle yapacaktım. Fındık işçilerinin direnişi aklımdaki, yüreğimdeki fındıkları yuvarladı. Müzik horondur, çalan kemençe... Arada bir de tulum sesi karışıyordu. Cemre de havaya düşmüştü. Suya toprağa günler kala başladım yazmaya...

Sendika: İşçilerin ekonomik ve siyasal haklarını korumak için kurulan emek örgütü. Sendikacılık evrensel bir uğraş olduğundan sendikalar için ilerici ve dinamik örgütler tanımı daha uygun. Her cins, renk, din, dil ve ulustaki insanın bir araya gelip ekonomik ve sosyal hakları için direnmesi sendikaları bir anlamda hoşgörünün okulları yapıyor.

Tüm dünyada sendikal yolculuk büyük bedeller ödenerek başlamış ve günümüze değin barikatlar aşarak sürdürülmüştü. Yeni dünya düzeniyle yollar yeniden kurulan barikatları aşarak sürecek-

ti. Ayrıca sendikal hareket erkeklerin yoğun olduğu işkolları ile kendini duyurduğu için, sendikal uğraş erkek işi olarak biliniyor ve kadının işi daha da zorlaşıyordu.

Ülkemizde, sendikal dünya nasıldı? Nerede durmaktaydı? Aslında ülkemiz ve sendikal dünya onlarca soruyu çağırıyordu. Yanıtı varken; yanıtı bırakılan ya da herkesin kendince anlamlar yüklediği, karmaşanın bilinçli yaratıldığı bir dünya. Bu karmaşayı yaratanlar biraz da konumlarının farkında olmayan sendikacılar. İnsanın gücüne giden de buydu. Sendikacılar, sanki kuşatmaları az gibi bir de bindikleri dalı kesiyorlardı. Oysa; sendikal dünya kendine her gün yeni dallar dikip, o dalların kök salmasını başarmalıydı. Bindikleri dalı kesince; ansızın yere düşüp, yakıcı güneş altında kavruluyordu. Tüm acıları biraz da kendi beceriksizliğindendi. İşte bu nedenlerden ötürü; geçmişte kalan onurlu direnişleri, sözden yazıya dökmek gerekiyordu.

Bu yolculuk 15-16 Haziran'ların zaferiyle gönenen bizleri, 12 Eylül sonrası ülke gündemine oturan direnişleri, sözden yazıya aktarmaktı.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra oluşturulan 1982 Anayasası ile sendikal dünya yeniden kuşatıldı. Yasayı hazırlayanlar bir önceki anayasanın “işçiler için bol bir elbise” diyerek bu elbisenin daraltılmasını günlerce, sözle, yazıyla aktarıp, kamuoyu oluşturdular. Daralan elbise içinde işçiler yeniden örgütlendi. Yeni örgütlenme eskiyi aratıyordu. Bu yasalar sendikalarda bekçilik yapılması için hazırlanmıştı. Elbise çok dardı. Sendikalar örgütlenip bekçiliğe başladılar. Kimi haykırdı: “Bekçilik bile onurlu yapılmalı!” Kimi yasalara sığındı. Kimi yasaları delmeye karar verdi.

12 Eylül sonrası ilk kıpırdanış Türk – İş’in 89 bahar eylemleriyle başladı. Çünkü 12 Eylül’de kapatılan DİSK üyeleri Türk – İş’te örgütlenmişti ve iki işçi örgütü vardı. Türk – İş ve Hak – İş. 12 Eylül’de DİSK kapatılmış, yöneticileri en az dört yıl Metris’i mesken tutmuş, Türk – İş kurulan hükümete genel sekreterini Çalışma ve

Sosyal Güvenlik Bakanı vermişti. DİSK yıllar sonra açıldı ve el konulan mallarının bir bölümü geri verildi. Ama köprülerin altından çok sular akmıştı...

Grevden çıkan direnişi, kabuğun içindeki fındığın patlaması gibiydi... 1990'lı yıllarda sendikal dünya kıpırdadı. 89 bahar eylemlerinden sonra Zonguldak grevi, Zonguldak madenci grevi, ülkenin üzerindeki ölü toprağını kaldırdı. Emegin başkenti Zonguldak tek ses oldu. Eylem dalga dalga ülkeye yayıldı. Ülke nabızı Zonguldak'ta madenci ile atıyordu. Madenci fenerinin ışığı ülkenin üstüne güneş gibi vuruyordu. Paşabahçe direnişi, Fiskobirlik grevi yaşandı. Hak grevi yasaktı. Grevler direnişe dönüşüyordu. Böyle bir süreçte Fiskobirlik grevi içinden çıkan direnişle ülke gündemine eylemleriyle ve başarısıyla oturdu.

Ülkemizde sendikalar sağda ve solda örgütlenmişti. İşçi sınıfı bir bütündü. Alın teri aynıydı. Bu ayrılığın nedenini yıllardır algılamış değildim. Sağdaki sendika "sağ sapma," soldaki sendika "sol sapma" içindeydi. Bir türlü bir araya gelemediler. Cumhuriyet kuralları sancılı ve sızılı geçen 1 Mayıslar bayram olmaktan çıkınca bir araya gelip, üç işçi üst örgütü birlikte kutlamaya başladılar. Türk – İş, Hak – İş ve DİSK.

90'larda örgütlenen kamu çalışanları sendikaları da işçi örgütlenmesini örnek alıp üçe ayrıldılar. KESK, KAMU-SEN, MEM-SEN... Küreselleşme ansızın gözlerini açtı. Çünkü emegin gücü ve sayısal durumu azalıyordu. Kendi güçlerinin dışında demokratik kitle örgütleriyle emek platformunu kurdular. Bir araya gelmeleri düşünülmeyen örgütler şimdi bir aradalar...

YIL 2002

Sendikalara karşı olumsuz bir bakış görülüyor. Oysa, üst üste yaşanan ekonomik krizler bir çok alanda yeni umutlar doğurmadı mı? Bu alanlardan biri de sendikal örgütler değil midir? Ekonomik kriz sonrası işten çıkarılan insanların bir örgütü olsaydı kötü mü

olurdu? İş güvencesi, işsizlik sigortasının olmadığı ülkede işçinin bir de sendikasının olmaması onu büsbütün yalnız, umarsız, örgütsüz, kimsesiz bırakmaz mı? En kötü sendikanın sendikasızlıktan daha önemli olduğu görülmez mi? Sendikalar olmasa endüstriyel ilişkiler nasıl düzenlenir? Küresel dünyanın sıkıntıları nasıl aşılır? Çağdaş dünya ile nasıl buluşulur?

Çağdaş insan düşünen, konuşan örgütlü insandır. Çalışanların örgütleri sendikalar. İşçilerin ve kamu çalışanlarının sendikaları tüm engellere, sıkıntılara karşı; örgütlü varlıklarını koruyorlar. Sendikalar, ülkenin hoşgörü okulları ve siyaseti besleyen önemli kanallardır. Sendikalar, üreten, yaratan emekçilerin örgütleridir. Sendikaların önemi kavranmalı ve olumsuz bakışlar gözden geçirilmeli...

Sendikalar emek örgütleri... Sendikacılar, işçilerin oylarıyla seçilen ve işçilerin haklarını korumak isteyen yöneticiler. Sendikacı, işçi kökenliydi. Bu kökeni seçildikten sonra ne kadar koruyordu? Sendikacının değişimi, onu, temsil ettiği kitleden koparan neydi? Neden bu kadar çabuk işçi-sendikacı arasındaki fark açılıyordu? Yabancılaşmayı sağlayan neydi? Ya da özünü korumak olası mıydı? Örnek işçi önderi nasıl olmalıydı? Öyleleri var mıydı?

Cemrenin havaya düşmesi ve benim o havayı solumam kötü oldu... Kalem başını aldı gitti. Vur dedik öldürdü örneği. Bir daha cemreye uyar mıyım? Suya ve toprağa düşmeden aklımı başıma toplamalıyım. Fiskobirlik grevini yazarken; nerelere gittim...

Bu kadar yeter...

Fiskobirlik grevini başarıyla gerçekleştiren Hak – İş üst örgütüne bağlı Öz – Gıda İş’di. Benim sendikal duruşuma ve örgütlerime göre sağdaydı. Öyle konumlanıyordu. Her ne kadar Hak–İş Başkalarını Salim Uslu “Sağ ve sol kavramı bizim demokrat anlayışımıza dar geliyor” dese de görünen gerçek buydu... Yaşama soldan bakan ve sol sendikal yapılarda biçimlenen benim, özündeki düşüncem şuydu: İşçi sınıfı bir bütündü. Emegin, alın terinin tadı birdi. Bu düşün-

cemi yıllarca korudum ve çağrı aldığım her örgütün eylemine koştum. Bu düşünceyi yaşama dönüştürmek söylemek kadar kolay mıydı? Bunu bir kez daha yaşayarak; çok da kolay olmadığını görüyordum.

On yıl önceki bir direnişi yazarken; renklerim siyah ve beyaz arasındaki tonların zenginliğine ne denli ulaşmıştı? Rengini bulmayan renkler çok muydu? Yoksa bir gökkuşağı gibi tüm renkleri birleştirip, seyrine mi dalmıştım. Renklerin uyumundan olimpiyat hal-kalarının ahengini sağlamış mıydım? Sendikacıları dinlerken; bu uyumun artıları fazlaydı ama dayanışma konuşmasına gelen sağdaki siyasileri dinlerken; dayanma gücüm zayıflıyor, renkler soluklaşıyordu. Zorlanıyordum. Bu tıpkı ülkemizdeki sendikacıların karşı konumlanmaları gibiydi...

“Sağdaki sendikanın grevinden bana ne? Neden ona dayanışmaya gideyim? Beter olsun! Sağcı sendikacı mı olur? Bunların yüzünden mücadelemiz gelişmiyor?” diyenler, tam karşıtı olanlar da; soldaki bir eylemi desteklemiyor. Karalıyor. “Bunlar yıkıcı, siyaset ağırlıklı sendikacılık yapıyorlar? Oysa sendikacı işçilerin ekmek parasını almalı? Siyasetle ilgilenmemeli? Mitinglerine bakar mısın? Bayrakları flamaları bile yabancı, bize uymuyor? Bunların yüzünden siyasi iktidarların kuşatmasından kurtulamıyoruz?” diyorlardı.

Kısacası sağ da sol da kendisiyle uğraşırken; alacağı yolu uzaklaştırıyordu. Bu düşüncelerle ben Hak-İş ve Öz Gıda-İş’in başardığı Fiskobirlik grevine yoğunlaşmalıydım. Öyle yaptım. On yıl önceki anıları dinlemeye ve yazmaya başladım.

“Nasıl da kurşun gibi delip geçtim.

Bu on yılı

Hala o eski gönül

Hala o eski yürek”

Nazım Hikmet

BATI KARADENİZ'DEN DOĞU KARADENİZ'E 10 YIL SONRA YAŞADIKLARI GREVİ ANLATIYORLAR.

BU KEZ BATI'DAN DOĞU'YA AKIYORUZ.

Fındık işçilerinin direnişini yazarken; fındık neydi? sorumla fındığın beş bin yıllık yorgun serüvenine takıldım. Fındığın soyağacındaki cinsleriyle tanışmam sırasında horon teptiren adlarıyla buluştum. Yuvarlanıp gelen isimler bir bir horona dizildi: Mincane, Palaz, Gök, Kalinkara, Tombul, Kan, Cavcava, Delisava (Çakıldak), Kabuklu, Sivri, İncekara, Kuş, Badem, Foşa, Kargalak, Ordu İkizi...

On yıl sonra yaşadıkları grevi anlatan direnişçi işçileri dinledikçe, tanıdıkça onların her birini bir fındık adıyla belleğime nakışladım. Batı Karadeniz'den Doğu Karadeniz'e dinlediğim her direnişçi işçinin bir fındık adı oldu. Batı Karadeniz'den Hüsne Gümüş, direnişin Mincane'siydi...

MİNCANE, HAYDİ BİZİ GREVE TAŞI...

Fındık kış aylarında döllenerek tek bitkidir. Hüsne, sendika ile fındık döllenmeye başlayınca tanışır. Hüsne, Cumayeri'nde çalışırken; bir gün biten sözleşmede kadro alındığını duyar. O sevinci anlatırken; gözleri ıslı ıslıdır.

- Kadroya geçtiğimizi duyunca sendikacılarımıza teşekkür edip, işyerlerinde şenlikler düzenledik. Biz bunlara güvendik. Olmayanı oldurdular. Sendikacılarla ilk tanışmamı anlatayım mı? Sendikacı-

lar, fabrikaya geldiler. Bunlardan birine “Şu çuvalı tutar mısın?” dedim. “Tutarım” dedi. “Nereye götüreceğim” dedi. ‘Taa bahçeye götüreceksin’ dedim. Bir yönetici ile beraber çuvalı çektik ama kiminle çektik hatırlamıyorum. Çuvalı çekerken; “Bak bu çuvalı her zaman karşılıklı iki kadın çekiyoruz” dedim. Bunun yükünü bil ki; masada bize öyle hak iste, tamam mı?

Ben, ilk tanışmada sendikacılara; “Bizlere gerçekten sahip çıkacak mısınız? Biz kadınlar eziliyoruz. 80 Kiloluk çuvaları çekiyoruz. Bizim hakkımızı hiç kimse savunmuyor. Eğer bizi masada satacak-sanız hiç ortaya çıkmayın!” dedik. Sendikacıları, fabrikada gezdirdik. Bir sendikacıyı çalıştığımız en tozlu yerlere çıkardım. “Bu elek-lerin arasında benim arkadaşlarım fındık kırıyor” dedim. Bunları sizlere göstereyim de ona göre işverenden bizim için hak isteyin!

Güleç yüzlü Hüsne Gümüş, sendikal savaşımın mincanesiydi...

Soruyorum: Hüsne hanım, kadroların geri alınacağını duyunca ne düşündün?

Başındaki yazmasını düzeltiyor ve yanıtlıyor:

- Deyunca ne düşünebilirim. İsyen ettim.

İsyanıma kısa süre sonra başlayan toplu iş sözleşmesi görüşmelerine giden arkadaşlarla gelen haber karıştı. Haber ki; ne haber. “Hüsne Gümüş masaya” Eyvah! Nasıl masaya gideceğim? diye düşünüyorum. Çocuklarım küçük, beyim göndermez, ben ne yapayım şimdi? İlk çağrıda gidemedim, ikinci kez yazı geldi. Haklılar, “Hüsne Gümüş masaya bakalım sen orada çok konuşur musun? Sendikacıya çuval çektirir misin?

Kafkas, söze giriyor :

- Biz de yiğit adam arıyoruz.

Güzel Hüsne’nin tombul yanakları pembeleşiyor. Başlıyor sendikal yolculuğunun öyküsünü anlatmaya:

İşçi, işten atılacağım diye ortaya çıkıp konuşmaya korkuyor. Ama ne pahasına olursa olsun, beni atsalar da umuruma değil diyom. Gözları paylaşırız diyom. Beyime en sonunda ‘Ne olur izin

ver. Bak! Beni çağırmişlar. Haklarımızı alayım. En azından şu beyefendileri masada göreyim. Bakalım ne istiyorlar' dedim. Masada göreyim ki; ona göre kalbim inansın.

Eşimi bir koşulla ikna ettim. Yanıma bir kadın arkadaşımı alarak görüşme masasına gittik. Sami Abinin, arabasıyla gitsem, beyim bir şey demez ama, bizim yaşadığımız Cumayeri küçük bir yerdir. Böyle tek başına gidince; Cumayeri halkı "Abaza Bedri'nin karısı bir adam ile arabaya bindi gitti" derler. Beyim, "Hanım Cumayeri'nden bir kadın arkadaşını da yanında kabul ederlerse, seni gönderiyorum" dedi.

Sami Bey'e telefon ettim. "Sami Abi, böyle böyle bir durum var. Eğer sendika benim arkadaşımın masrafını da kabul ederse; gelebiliyorum" dedim. O da, 'Ben Ankara ile görüştüm, ne pahasına olursa olsun, seni masada istiyoruz" dedi.

Arkadaşımın evine gittim, "Ne olur Durmuş Abi, Sakine'yi bana ver. Söz veriyorum. Hiç bir şey olmayacak.

- Sakine, işçi mi?

- İşçi değil canım, komşunun ev kadını. İki kadın küçük çocuklarımızı evde bıraktık. Sami Abi, ilk görüşme için bizi Cumayeri'nden gece yarısı aldı, yola çıktık ve sabah Giresun'a indik. Biraz dinlendik ve sözleşmeye hazırlandık. Bir başladık talime ki; sorma gitsin. Görüşmeler günlerce sürdü.... Yanıma komşu kadın ayarlamaktansa beyimden izin alarak, Düzc'deki kadın temsilci ile birlikte, bunların arabasına binip sözleşmelere gitmeye başladım. Bir kez de yalnız gittim. Ondan sonra beyime "Gel şimdi de seninle gidelim" dedim. Bir gör dedim. Bak, bana hak vereceksin. Rahmetli, Allah nur gölünde yatırsın, benimle geldi. Onun geldiğinde açlık grevine başladık. Agah Bey, izin vermemesine karşın, bizimle birlikte o da aç kaldı. "Siz burada aç dururken ben yemek yiyemem" dedi. 48 saatlik açlık grevine orada beyim ile birlikte yaşadık. Giresun'da valiliğe, gazetecilere birçok yere gittik. Bize dayanışma için gelenler de oldu...

- Hüsne Gümüş, açlık grevinden sonra yüzde yetmiş oyla grev kararı aldınız? Sen, grev deyince ne anladın? Grev ne?

Kendinden emin bir ses tonuyla yanıtladı:

Ben, ekmeğimizi alacağız, sonuna kadar direneceğiz dedim. Hakkımızı almadan dönmeyeceğiz. Ben, görüşme masasında olduğum için grevin ne olduğunu biliyorum, ama anlattığım üyelerim bilmiyor. Görüşmelerin zorluğunu ve grev kararının ne demek olduğunu orada anladım. Görüşmelere gitmesem ben de anlayamazdım.

Görüşmelerden dönünce işçiler neler yaptığınızı soruyorlar mıydı?

- Sormazlar mı, hepsine ifade veriyoruz. Masada bunlar, bunlar konuşuldu. Bu arkadaşlarımızı inandırmak için diyorlar ki, 'Bak Genel Müdür bu kadar para vermiş, sendika temsilcileri bu parayı kabul etmedi, imzalamadan geldi' diye onları kandırmaya çalışıyorlardı.

- Bu tür dedikodulara inanıyorlar mıydı?

- İnanıyorlar tabii ki. İşverenin karşısına her gün çıkıp söylüyorlar.

Hüsne Gümüş, coşkuyla, anlatımını sürdürüyor:

- Ben, öğlen paydosunda çocuklarımın yanına gittiğim bir anda, müdür, işçinin içine çıkıyor, kadın işçilere diyor ki; "Düştünüz Hüsne Gümüş"ün peşine, ne alacak size? Hiç bir şey almayacak, sizi işinizden edecek, işten atılacaksınız, iyi mi olacak?"

Bu sefer işçi bana diyor ki; 'Hüsne, biz işten atılırsak ne yaparız?' Ben de onlara, 'Ben varım, siz korkmayın, cesaretlî olun, müdür gelsin benim yanımda konuşsun, hadi gidelim müdürün yanına diyorum, benim yanımda da anlatsın. Neyse öyle, böyle işçiyi inandırdık. Çok şükür Allah'a, anlattık, dinlediler.

Soruyorum:

- Hüsne Hanım, Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerine ilk defa gidip, masaları görünce ne duyumsadın, duygularını anlatır mısın?

Heyecanla inançla o günleri yaşar gibi anlatıyor. Öyle sevgi do-

lu anlatıyor ki; oruç olduğunu unutuyorum. Çok dinamik, özenli ıslıl bir belleği var...

- Bir baktım Agah Bey'e, bir baktım Sami Abiye, onu zaten tanıyordum. İkisi de dünya ahret kardeşim olsun. Zamanla hepsi bir kardeş ve aileden ileri oldular. Kardeşime söyleyemeyeceğimi sendikacıya söyleyebilirdim, o sevgi, o mutluluk, o paylaşma vardı. Zaten kendisi o güveni vermişti. Hepsini kutlarım. Salim abi ve tüm arkadaşlara şimdi Kur'an okuyunca dua ederim. Acısıyla tatlısıyla o günlerde çok mutluyduk.

Kafkas, gülerek, "Hüsne Hanım, şu koyun işini bir anlatır mısın?" diyor.

Hüsne gülerek anlatıyor: "Görüşmeler sırasında kendi kendime dedim ki; 'Şu sözleşme biterse, ben arkadaşlarımla yanına yüzüm ak bir şekilde gidebilirim, Allah'a söz veriyorum. Agah Beyi de getireceğim. Kurbanı hep beraber keseceğiz, ona, etini yedireceğiz. Kendi kendime karar aldım. Almaz mıyım? Kurbanı hazırladım, ama yediremedim."

Hüsne'ye fındık ve fındık işçilerinin çalışmalarını soruyorum:

- Fındık kadın, fındığı seviyor musun?

- Çok severim.

- Fındık türkülerini?

- Türkü söylemem ama fındık türkülerini severim.

- Fındık mevsimini, toplama ve harman zamanını biliyor musun?

- Fındık mevsiminde daldan toplayıp eve getiriyoruz.

Peki fındık ağacının ömrü ne kadar? İlk ektiğinde nasıl oluyor?

- İlk ektiğinde 4 ya da 6 tane fidesinden sökersin. Toprağı kazıp, kuyu yaparsın, atarsın, ona 4 ya da 6 tane dikersin. Sonra arasını açarsan daha çabuk yetişir.

- Suyu nasıl verirsin?

- Suyu Allah'tan. Allah verir, ona karışmıyoruz. Senede bir gübre atarsan atarsın. Üç-dört sene sonra vermeye başlıyorsun, Ufak ufak

görürsün. Fındık ağacını ekince; üç sene bekleyeceksin. Üç sene sonra fındık vermeye başlıyor. Tek tek, az az... Yıllar geçtikçe 6 kilo verir.

- Sonra, ölümsüz mü fındık ağacı?

- Allah'tan bir ziyan gelmediği müddetçe, dal uzadıkça, yaşlanan dalları kesersin, dibinden filiz verir. Yenisi zaten kenarından büyüyor. Ama fındık dalı hiç kırılmaz.

- Güzel kokusu olur mu fındık yapraklarının?

- Kendine has bir kokusu var. Ben pek koku almam. Toplaması güzel, zevkli oluyor, ama benim sağlığım olursa...

- Hüsne Hanım, ayakçılar nasıl çalışır?

- Ben işçi başıydım ama ayakçılık yapıyordum. Hem ayakçılardan, hem banttaki işçilerin, hem diğer işçilerin işçi başıydım. Her iş benden sorulurdu.

- Ayakçı nedir, ne yapar?

- Ayakçı, diğer işçiler gibi sabah erkenden gelir. Önce taşları açar, oradan da yukarıya eleklerin yanına çıkar. Bu işler çok tozlu iştir. Beş katlı bir bina, oradan yukarı çıkarlar, eleklerin düğmelerine basarlar, numaraları ayarlarlar. Fındık dengeli düşer. Elekler salınır, fındık hangara, oradan seçimhaneye düşer. İşçinin önüne düşer, orada ayıklanır. Bunlar yapılırken, 5-6 kişi ayakçı olarak durur.

- Onu, Sami abi, daha iyi anlatır. Sabır, sabır. 8 saat 11 saat bir bantta, örneğin, af edersin; ihtiyacından başka bir yere gitme şansın yoktur. Sürekli bakıp ayıklayacaksın.

- Çalışma anında şakalaşmalar olur mu?

- Olur, olur. Olmaz mı? Türküler söylenir, daha çok fındık türküleri oluyor. Tabii bunlar, insanların ekmekleri ve aşları yerindeyse olur. Bizim o kavga dönemlerimizde artık o güzel günler çok geride kalmıştı. Biz 12 Eylül sürecinden sonra çok ezildik.

- Hüsne Hanım, siz düğün salonuna girince nasıl bir duygu yaşıdınız?

- Bakanlığın bahçesinden başlayalım. Bakanlığın bahçesine gir-

dik, hem duygulandım, hem üzüldüm, hem mutlu oldum. Burada başardık, oradan beriye geldik. Cumayeri’den tek kadın temsilci olarak bir sürü işçiyi kaldırıp getirmek, otobüsü kendim tuttum. Pankartları astık, Bakanlığa geldik, Ondan sonra yağmur, yağış, artık camlar kırıldı, polisin birine slogan atıyorum, ama ara sıra acık aralansınlar da bize yol versinler diyom yani. Polisin sırtını yumrukluyordum. Biz sürekli olarak işçinin önünde slogan atıyoruz.

- Ellerini sallıyorsun, polise mi değişiyor?

- Evet, polise değişiyormuş, “Allah aşkına abla, omuzum düştü” dedi. Oğlum dedim, ‘Sizin anneniz yok mu? “Bak, sizi de anneler doğurdu” dedim. Hiç bize karşı gelmeyin, biz hakkımızı almaya geldik. Siz, bizi üzmeyin, biz, sizi üzmeden gideceğiz, ama hakkımızı da almadan gitmeyeceğiz” dedim. “Bunu bilin, bize gizli de olsa destek olun” dedim. “Şu ayaklarınızı açsanız, iki kişi aralansın, bir kişiyi dışarıdaki yağmurdan içeri alacağım” dedim. Dışarıda yağmur yağıyor, işçinin birazı içerde, birazı dışarıda girebilen var, giremeyen var.

- Bakanlığın işgal ettiğiniz gün öyle mi?

- İşgal ettik. Ondan sonra camlar döküldü. “Bak camları kırdınız” dediler. “Kırdık, bizim paralarımızla alındı, istediklerimizi vermezlerse daha fazla kıracağız Ama istediğimizi verin” dedim.

- Bakan neredeydi?

- Bakan yukarıdaydı. Çıktı Sami Abi ile Agah Bey’imiz ekibi topladı. Çıktık, görüştük, Sanayi Bakanı çıkamadı, işçiler etrafını çevirdi. En son polis araya girdi. Bakanı elimizden aldı. Ondan sonra Şato Yazar’a geldik. O akşam tabii, iki kişiye bir sandalye düştü. Hastalara tek sandalye verdik, sağlıklıları iki kişi yan yana bir sandalyeye oturttuk. Nerde yatacağız? Başımı yere koymadan hiç yatmadan, bir hafta geçirdim, İşçiler uyuyor, ben aralarında geziyorum. Bir hafta ayağımdan ayakkabı çıkarmadan, sandalyelerin, masaların üzerinde, işçimiz rahat etsin, biz ayakta da durabiliriz. Sabahları yıkılmışız, hayalimiz geziyor, ama yine konuşmalara gidi-

yoruz. Bu mücadeleyi yapacağız dedik bir kere hakkımızı almadan dönmeyiz.

- Aranızda aileler varmış, onlar günleri nasıl tüketti?

- Aramızda aileler vardı. Benim, Cumayeri'nden kadın arkadaşımın 7 aylık bebeği vardı. Arkadaşımı getirmesem de olurdu, ama mahsus "Sen geleceksin, bu çocuğu ben kucağıma alacağım, benim çocuğum diyeceğim" diye getirdim. Aynısını da yaptım, Sami Abi tanıktır. Çocuğu aldım kucağıma, dedim ki: Bak! "Bu bebek mama, ayakkabı, bez istiyor. Bir paket bezi birisi almış, birisi ayakkabı almış yollamış. Bu çocuklar ekmek istiyor, bu ekmeği almadan dönmeyelim. "Ne pahasına olursa olsun, gelin kararınızı erken verin, bu kadını Ankara'dan kovmanız çok zor olacak" Vallah dedim. Derdimizi anlattık. Dairenden bizi satan memur arkadaşlar oldu. Vazgeçen arkadaşlara, çok af edersin, "Şu şalvarım kadar değerli bir pantolonunuz yok" dedim. Hani sözüm meclisten dışarı.

- Bu söz ne anlama geliyor ?

- Önce greve kalıyoruz dediler, sonra katılmadılar. Ben de onlara dedim ki; "Sizin pantolonunuz, benim eteğim kadar değerli değil"

Bunun üzerine söyleyecek söz bulamazlar ki. "Valla senden korkulur, her şey beklenir. Sana karşı cevap veremeyiz" dediler. Eşim, Ankara'ya da geldi. Şato Yazar'da bizimle birlikte kaldı.

- Kocanı ne zaman kaybettin?

- Üç buçuk ay oldu. Hastalandı. Benim getirdiğim kadınların eşleri bize destek verdi, hep bizimleydi. Diğer kadınlardan birinin eşi, benim eşime 'Vallaha abi, bu senin hanım bizim hanımlara ne yaptıysa kendine çevirdi, beni bıraksan da Hüsne'nin gittiği yere gideceğim." dedi. Eşleri, "Eşlerini grevden alıp götüremiyorum" diyor. O kadın arkadaşımın da evde okula başlamış ikiz çocukları var. "Valla, eşimi bunlardan ayıramıyorum. "Eşime, senin, eşinin geçirdiği kadar sözümü geçiremiyorum" dedi. Gülüştük. Öyle bir anımız oldu.

- Hakkınızı alıp döndüğünüzde, işyerindekiler ne dediler?

- Giresun'da imzayı attık, telefon ettim. "Davulu, dümbeleği arabaları tutun, imzayı atıyorum, siz eğlenin" dedim. Bütün arabalar, davulcular tutulmuş, halk, çoluk-çocuk binmişler arabanın üstüne. Cumayeri'ne gittim. Bana telefon ettikten sonra çok eğlenmişler. İmzaladık, döndük, daireye gittim. 'Bakın arkadaşlar, Hüsne Gümüş alamayacak dediniz, Aldık mı? Almadık mı? Gördünüz mü?' dedim. Müdür, bana ne dedi biliyor musunuz? "Benim maaşım, muhasebecinin maaşı ne kadar olacak? Bu ilginç değil mi? Müdür olmuşsun, alacağın maaşı bilmiyorsun. Bir de bizim grevimizi kırmaya uğraşıyor. Benim arkadaşlarımdan grevi bekleyenlere engel olmak istiyorsun, imza da bitince bana alacağın paranın hesabını soruyorsun. Ben de hepsine alacakları maaşların ne olacağını söyledim. Muhasebeci bu kadar alacak, memur bu kadar, lise mezunları bu kadar, diğer maaşların hepsini tek tek söyledim.

- Hüsne Hanım, çalışırken bir anını anlatır mısın ?

- İşçibaşımız beylerden, memurlardan yanaydı. Ben önceden işçibaşı değildim. Benden önce birkaç işçibaşı vardı. Çok üzülerək söylüyorum, beylerin yanında konuşulacak bir şey değil ama abimiz artık onlar da. İşçi başımız gitmiş bizlerden yakınmış, artık ne yapmışsa, memurlarla ve makinistlerle bir olup tuvaletimizin, dolaplarımızın anahtarını bir erkek arkadaşına vermişler. Kadınlar dolaptan ihtiyaçlarını alacak, lavaboya gidecekler, anahtar Dursun abide, ondan isteyecekler. Bildiğin gibi değil çok üzüldüm. Eğer işyeri olmasa, eğer cezası olmasa, yasaları bilen bir kişi olmasam var ya; o gün birisini yok ederdim. Bütün işçi bunalımda. Derdini kime anlatacağın. Amiri, memuru hepsi bize düşman. Sami Abinin, anlattığı durumdayız. İşçi başımız diyor ki, 'Valla gidin anahtarı Dursun'dan alın' Tuvaletin anahtarı Dursun'da. Aşağıya inersin, Abaza memur Nurettin Bey, sağ olsun, Allah razı olsun ondan. Onun karşısında konuşabiliyordum. Beni hiç kimse engelliyemiyordu. 'Gene mi sen çıktın karşımıza?' diyorlardı. "Nurettin Abi girebilir mi-

yim?’ dedim. “Buyur Hüsne” dedi. “Sana bir ricada bulunacağım. Seni, abim kabul ediyom. Yani derdimi anlatacak kimse yok. Yani, senin de ailen var. Bir kadının dolaptan alabileceği bir ihtiyacı var. Bir kadın nasıl anahtarı istesin, ihtiyacını alsın, tuvaletine gitsin bu olacak şey mi ? diye sordum. Her tuvalete giden kadın, anahtar mı alacak, bir erkeğin elinden? O da sallıyor anahtarı, ‘Allah aşkına bu durumu düzeltin, düzeltmiyorsanız, bu sandalyeden kalkacaksınız. Birisi bugün gidecek, işçi isyanda dedim. Neyse, sağolsun, Allah razı olsun çağırdı. Ayşe Hanım, bu kimin başının altından çıkıyor?’ dedi. Toplantı yaptı. Fabrikada bana anarşist diyorlardı.

Dolaplar açıldı, anahtar verildi, bütün kadınlar bana “Allah razı olsun seni yetiştiren anneden, babadan” dediler. “Sen olmazsan Allah aşkına biz ne yapacağız ?”

Bir işyerinde 70-80 kadının çalıştığı yerde tuvaletin anahtarı bir erkeğe teslim ediliyor. Tuvalete gitmek isteyen kadın, erkekten anahtar alacak. Biz bunları yaşadık. Böyle bir şey olur mu? Hangi dünyada yaşıyoruz ?

- Hüsne’ciğim, senin için sendika ne demek? Sendika denilince senin aklına ne geliyor? Bilmeyen birisine, sendikayı nasıl tanıtır-sın?

- Sendika benim için dürüst, kişilikli bir aile demektir. Ama bu her sendika için geçerli değil. Biz tanıdığımız iki-üç sendikanın içinde bunları tanıdık. Sendika denilince namuslu insanlar, bir aile, bir anne sevgisi nasılsa öyle insanlar derim. Nasıl bir anne evladına sevgi gösterir, ‘Evladım’ diye bağrına basar. Hiç tanımadığı insan-ları bağrına basarak, bizim hakkımızı savunan, en küçük sıkıntımız-la ilgilenen sendikacılar ve sendika büyük ailedir.

- Sendikacıları sevmeyenlere, olumsuz söz edenlere kızıyor mu-sun?

- Kızıyorum, hem de çok kızıyorum. Anlatırım, anlamayana da anlatmak için çalışırım. Keşke meydanlarda olsam. Sağ olsunlar, bi-zi hiç bırakmadılar. Onların bizimle içiçe olması bize güven verdi.

Yolda bırakmamaları, işçiler “Sendikacılar bizim için bu kadar mücadele ediyor. Bizim temsilci arkadaşımız var, başkanımız var’ dediler. Bizi orada temsil eden insanlarımız var, biz onları nasıl bırakacağız.” İşçi arkadaşlarımızın, sendikacılarımızın yanımızda olması karşısında durumları değişti, düzeldi. Çok onurlandım. Mutlu oldum, kadın olarak haklarımızı savunup alacağımızı zaten biliyordum ama arkadaşlarıma anlatmak kolay olmadı. Çok mutlu oldum, nasıl anlatayım. Ağlasam mı, gülsem mi, türkü mü söylesem, bütün yorgunluğumu unuttum. Çünkü, o güne kadar üç gün çalışıyor, üç gün parası alıyorduk. Artık yarımım güvenceydi. Çocuklarımın geleceğini biraz kurtarmış oldum. Eşimde çok mutlu oldu. ‘Hanım seni kutlarım dedi, çok başarılısın, bilgilisin, seni Cenabı Allah bana nasip etmiş, çok şükür’ dedi.

- Anılarını, çocuklarına anlatıyor musun?

- Anlatırım. Komşularımın çoğu zaten Fiskobirlik işçisi. Ayrıca benim için “tuttuğunu koparan bir kadın. Bu aklına koyduğunu yapar, bundan korkulur, bundan her şey beklenir” derler.

-Hüsne, sen bu kitabın adının ne olmasını istersin ?

- “Bir Annenin Ekmek Kavgası” “Bir Kadına Yapılan Haksızlıkların Mücadelesi” “Sömüren Erkeklerle Karşı, Sömürülen Kadınların Başkaldırısı”. İnanın bir mucize başarıldı.

Ülkemizde modadır. Siz de doğan çocuklara; Necati, Salim, Agah, Zekeriya, Settar adını verdiniz mi?

- Veremedik. Doğum yapacak arkadaşı hastaneye gönderdik, yakınına başına bıraktık, bizler hastaneye gidemedik. Yürüyüşlerimizden ayrılamadık. İşçi arkadaşlar sürekli temsilcilerle gelip, “Şu işimiz var, bu işimiz var” diyorlardı. Sendikacılara gidiyordum. O an 2000 kişi greve çıktı. En az 1800’ü Ankara’da düşünebiliyor musun? Giresunlu temsilci hastalandı gitti. Kaldık ikimiz, 1800 kadının sorununu dile getirip arabuluculuk, izin alan, hasta olan, gereksinimleri şoförlere söylüyoruz, getiriyorlar. Bunları başarmak çok zor, ağır bir sorumluluktu.

- Bir de oruçsunuz değil mi?

- Evet. İftar saatleri geliyor, oruç tutanların yemekleri geliyor. Onlara hizmet ediyorsun. İnsan sıcağa dayanır, inanılmaz soğuktu ve dayanıyorduk.

- Bir de sevdiklerinize özlem değil mi?

- Onlar, özlenmez mi canım!

Bu sevimli yanıtı, hepimiz birden gülüyoruz...

- Yani, biz oruç tuttuk, tutmadık, nasıl oldu hiç anlamadık. Arkadaşların sorununu dinlemekten, kendimi unuttum. Canla başla hepsinin sorunlarını çözelim ki, memnun olsunlar, bizleri bırakıp eve dönmeler... İstanbul'dan, Ankara'ya, yaya yürüyen işçiler Düzcce'de durduklarında onların yanına destek için gittik. Grevden sonra yürüyüş yapanlar için para topladık, verdik. Ayağa kalktım, onlara konuşma yaptım. Onlara, "biz de grevdeydik, hakkımızı aldık, siz de direnin, mücadele verin. İnşallah almadan dönmeyeceksiniz" deyip, ayrıldık. Bu yürüyen işçilerin hangi sendikadan olduklarını bilmiyordum. Önemli de değildi. İşçilerdi ve bizim yaşadıklarımızı yaşıyorlardı. Onların yürüyüşünü televizyonlardan duymuştum. Çıktım ortaya arkadaşlarıma 'Bakın arkadaşlar, bizim gibi aynı çileyi paylaşan, İstanbul'dan, Ankara'ya, yayan yürüyen arkadaşlarımız var. Aramızda para toplayıp onlara yardım etsek ne mutlu bize' dedim.

- Onlar Cumayeri'nden mi geçeceklerdi.

E-5 üstünde geçiyorlar, Düzcce'de duraklayacaklar. Bizim yerimiz duraklama yerine 20 dakikalık bir yer, bütün arkadaşlar para topladık. Hepsiyle buluştuk, söyleştik, yemek yedirdik, öyle uğurladık.

- Şaşırdılar mı?

- Tabii, böyle bir destek beklemiyorlardı.

Hüsne Gümüş, yaşamının en onurlu, en renkli grevine katkısını böyle anlattı. Aradan geçen on yılı hiç zorlanmadan aynı heyecan

ve coşkuyla anımsadı. Kolay mı? O, direnişin mincane fındığıydı. Yaşadıklarını öylesine içşelleştirmişti ki; beni bile coşkusunun ardına takıp kendine sevdalı bıraktı...

KUş FINDIK, ANILARA YOLCULUK İÇİN KANATLANI BAşLADI ANLATMAYA:

HANİFE HAKAN, işçi temsilcisi seçilir seçilmez kendini sendikal eylemlerin içinde bulur. Hüsne Gümüş ile haftalarca, sözleşmeleri izlemek için Giresun'a gider. Onun özüne Kuş Fındık yakışıyor... Kuş Fındığa soruyorum:

-Hanife, sendika ile nasıl tanıştın?

Hanife'nin iri gözleri daha bir irileşiyor ve heyecanın yüzüne yaydığı pembelikle sendikal yolculuğunu anlatmaya başlıyor:

Karasu'da çalışıyordum. Sendikaya üye olduktan sonra yemekhanemizde bir toplantı yapılacak dediler. şube Başkanı Ahmet Yakarışık ve sendikadan birkaç yönetici geldiler. Biz de o zaman kalabalık bir ekiptik. Sendikamızı tanımamız için yemekhanede bir konuşma yapıldı. Bir tanışma töreni oldu. Ahmet Yakarışık, "Biz buradan ayrılmadan sizden bir temsilci belirleyip, ona göre ayrılalım" dedi. Hiç kimseden ses seda çıkmadı. Konuşmalar sırasında bizlere, sorular sormuşlardı. Ben de; merak ile soruyu bir soru ile yanıtladım. Karşılıklı konuşmalar yapmıştık. O konuşmalardan sonra bana, "Sizin, isminizi temsilci adayı olarak alsak olur mu?" dediler. Ben de 'Öyle istemiyorum, öyle olmaz. Sendika karşısında yapacaklarımı bilmiyorum. Bilmeden bir işin içine girip yanlış yapmak istemiyorum' dedim. Bunun yöntemi nedir? diye sorduğum zaman bir seçim yapılması gerektiğini söylediler. Orada arkadaşlarımızın hepsi birden hani maçta bir gol atılır da herkes ayağa kalkar ya o şekilde coşkulu, tempolu tezahürat yaptılar. Benden başka hiç kimsenin bu yolda gidemeyeceğini söylediler ve bana "senin olmanı istiyoruz" dediler. Öylece benim düşüncem sorulmadan, sendika temsilcisi oldum.

Agah Kafkas araya giriyor:

- İşçimizin sıcak ilgisi ile atandı.

Hanife, anlatmayı sürdürüyor:

- Arkadaşlarım bana, “Hiç birimiz sendikacılara karşı ağzımızı açıp bir şey sormadık. Sen cesaret edip sordun: Biz de seni, onun için seçtik” dediler.

- O zaman evli miydin?

- Hayır. O zaman da şimdi de bekarım. O zaman Karasu’da çalışıyordum. Yerim yakın olduğu için görüşmelere Sami Abi ile gidiyordum. Karasu’daki fabrikanın işyeri temsilcisi olmuştum. Bu nedenle sözleşmelere gitmeye başladık. Oturumların nasıl yapıldığını öğrendik. Ondan önceki sözleşmeleri bilmiyorduk. Daha öncesinde sözleşme kitapçıkları gelirdi, onları hiç görmez, işyerimizde fabrika memurumuzu adeta kollardık. O dışarıya çıktığı zaman çok ayıp olduğunu bile bile çekmecesinden kitapçığı alır, okurduk.

Kafkas, hemen söze giriyor. “Öz Gıda -İş’ten, önceki dönemi vurguluyor.”

Hanife, “Evet, önceki dönem, sözleşme kitapçığını çalıp, orada neler yazdığını haklarımızın neler olduğunu okurduk” diyor.

Direnış kuşuna sormayı sürdürüyorum:

- Sizlere daha önce sözleşme metni verilmezdi öyle mi? Sözleşme metni işçinin çalışma ve haklar yasası başucu kitabıdır, nasıl verilemez?

- Hayır, verilmezdi. Daha önceki çalışmalarda sendikacıları görmezdik. Sendikanın ne olduğunu bilmezdik. Sözleşme nedir? Nasıl yapılır? Bizler, bu haklarımızı, Öz Gıda-İş ile öğrendik.

Kuş Fındığa soruyorum:

- Sabah işyerine giden bir fındık işçisi ne yapıyor? Bize fındık işçisinin iş gününü anlatır mısın!

İri gözleri dalıyor. Pembeleşen yanaklarıyla başlıyor anlatmaya:

- Fındık işçisi sabah 07.30 gibi evden çıkar. Fabrikaya girdiği gibi formlarını giyer. Sonra seçimhane denilen yere geçeriz. Saat se-

kize beş kala tapi dediğimiz bantlar vardır. Bantların üzerinden fındık geçer, karşılıklı otururuz. Bantın üzerinde kırılmış olarak gelen fındıkları kabuklarından ayırırız.

- Seçimhane nasıl bir yer?

- Bantların olduğu büyük bir oda.. Oturaklarda otururuz. Göz denilen tahtadan yapılmış kutular vardır. Aldığımız kabukları gözün içine toplarız. Nermin, taş alıyorsa, kutusuna taşları koyar. Böylece 8 saat geçer.

- Çuval taşımayı kim yapıyor?

- Onu ayakçılar yapar.

- Sizin konumunuz neydi, siz ne işçisiydiniz?

- Tapi işçisiyiz. Bant işçisi de denilir.

Kafkas açıklık getiriyor: Teknik olarak Tapi tanımı kullanılır. Tapi'yi şöyle tanımlamak olası: Masa genişliğindeki bir bantın üzerinde fındık akar. Tapi işçilerinin önlerinden sürekli olarak fındık akarken; her işçi dedektör gibi çalışır. Kimisi kabuğa, kimisi taşa kilitlenmiştir. İlgili kadın işçi, banttaki fındık dışındaki bu yabancı maddeleri ayıklarken; aynı zamanda fındık temizlenir. Bu şekilde çalışılan yerler, fındık kırma fabrikalarındaki en iyi yerlerdir.

İşi öğrenip yine Hanife'ye dönüyorum. Anlatmayı sürdürüyor:

- Bizlerin, o kıvama getirilmesinde; sendikacıların emeği çoktur. Mücadeleyi onlardan aldıklarımızla sürdürdük. Söyleşimiz sürerken; onlar yine oruçtu... Merakım öyle büyüktü ki; durmadan soruyordum: Onlar, oruç olduklarını unutup, direniş günlerinin heyecanı, sevinci ve onuruyla anlatıyorlardı.

- Grev kararı alındı, yola çıktınız. Yola çıkmadan bir önceki akşam neler düşündünüz?

- Grevle ilgili hiç bir şey bilmiyorduk ki. Bir de şu vardı; Karasu'da, başkanlarımızdan, hiç birisi aramızda yoktu. Sendikanın Bursa Başkanı Arif Baş'ı bize gönderdiler. Arif Bey'i, hiç birimiz tanıımıyorduk. Ben, işimden ötürü onunla hemen kaynaşmak zorundaydım.

- O gün ön hazırlıklar yapalım diye tanıştık. Bir de erkek temsilci vardı. Ahmet Bey'in dükkanında oturduk. Oturup konuşacağımız bir yerimiz bile yoktu. Arif Bey, bir takım şeyler anlattı. "Arkadaşları toplayabilir miyiz?" diye sordu. Arkadaşların hepsinin evlerine telefon açtım, dükkana çağırdım. Arif Bey, bizlere ne yapacağımızı ve olayları anlattı. Zamanımız kısıtlıydı, grev pankartları açılacaktı. Hiçbir şey bilmeden, ertesi sabah grev başlattık. Kim, kiminle nöbet tutar, sorarak, nöbet listesi hazırladık. Sabah daireye gittik, pankartımızı asmadan önce içeriye girdik. Arkadaşlarımıza 'Grevimiz hayırlı olsun, katılıyor musunuz?' dediğimizde, "Hayır biz katılmıyoruz." dediler. "Niçin?" diye sordum, o anda bizde ister istemez tansiyonlar yükseldi. Müdürümüz hakarete bulundu. Arif Baş'la bir kavgaya girecekti. Araya girip başkanımızı kenara aldık. Müdürümüz, "pankartı asamazsınız! diye tepki gösterince, 'Biz bunu asarız' dedik. Her ne kadar biz, müdürümüzle iç içe çalışsak da "biz, bu pankartı asarız!" "Hiç tartışmaya gerek yok!" dedim. O anda bürodaki arkadaşlarıma da çok öfkelenim. 'Bir gün önce bize söz verdiniz, katılıyordunuz, şimdi ben, size, ne söyleyeyim?' dedim. Orada, onlara bir söz kullandım.

- O sözü bize de söyler misin?

Hanife'nin, yüzünün pembeliği artıyor:

Yani ayıp olmaz mı?

- "Arkadaşlar, bir gün önce bize yiğitçe, mertçe katılacağınızı söylediniz Bunu böyle yapmayın, size yakışmıyor" dedim. Bir gün önceden söz verdiniz. Benim, bildiğim erkek adam söz verdiği zaman ağız ile söz verir. Başka türlü olmaz. "Pankartları astıktan sonra eve gideceğim, ne kadar eteğim varsa size getireceğim" Benim eteklerimi giyeceksiniz" "Bunu hak ettiniz, beni zora koştunuz" dedim. Grevden iki gün önce Karasu'da bütün esnafı gezip şöyle dedim: "Biz iki gün sonra greve çıkacağız. Greve çıktığımız gün sizleri de yanımızda görmek istiyoruz. Bizlere destek olduğunuzu bilmek istiyoruz" Esnafımızın hepsi olmasa bile bir kısmı duyarlılık

gösterdi, sağ olsunlar. “Bizlerden beklentileriniz nedir? Sizin için ne yapabiliriz?” diye sordular. Bende; sadece o gün destek verdiğinizi gösterin. Biz grev başlattığımız gün gelin çocuklarınızı görün, dedim.

Fabrikanın pankartını astık, sonra müdür bey yanımıza geldi. Tatsız tartışmalarımız oldu. Polisi getirdiler. Polis, ‘Burada Hanife Hakan kim?’ diye soruyor. Ben de sesimi çıkarmadım, ‘Bu kişiye ne olmuş?’ dedim. Polis de “Vallahi bilmiyorum ama bu grevi hayırlısıyla bitirirseniz, müdür, o kişinin başını kopartacak” dedi. Ben de, ‘Hiç mühim değil, burada herkes Hanife Hakan’dır. Hepimizin başını toplu olarak koparamaz’ dedim.

Çok az şey bildiğimiz halde güzel grev yaptık.

Kuş fındığa büyüyen merakımla sordum:

-Bir kez daha duymak istiyorum. Gerçekten kadınlar değil, erkekler sorun oldu öyle mi ?

- Erkekler sorun oldu. Bir fabrika memurumuz bir de kalorifer-cimiz greve katıldı. En önemlisi şok olduğum olay; şefimiz de greve katıldı. Emeklisi yaklaşan şefimiz, ‘Kızım, ben zarar etsem de, bu greve katılacağım’ dedi. Şefimizin bu hareketinden çok duygulandım. Şefim bana, “Ben bu fiskobirlikten ayrılıp gidince, torun-torbam olacak, fiskobirlikle ilgili anlatacağım bir anım olsun” “Bu greve sizlerle katılıp, direneceğim.” Bana, grev nöbet listesinde görev verebilirsin’ dedi. Fabrikadan bize üç erkek katılınca, o gün daha çok onurlandım.

- Gittin pankartı astın, halk ne dedi?

- Üç gün halkı, esnafı gezip anlattım. “Sözleşmeyle verilen haklarımızı geri almak istiyorlar. Biz, hakkımızı geri vermek istemiyoruz” dedim. Bizler, birbirimize bağlıyız. Elimdeki küçük yazı ve gazeteleri dağıttım, daha iyi anlarsınız. Benim halkı bu şekilde dolaşmam çok iyi karşılandı. Bazı kişiler de ‘hadi canım sende. Kadınların ne işi var? Aldığınız yetmiyor mu?’ dediler. Ben de ‘Aldığımız yetmiyor. Ekmeğimiz bölünmüş, bölünmüş bir parçayı da şimdi alı-

yorlar. Sizler esnafsanız, biz çalışırsak, sizler var olacaksınız, sizlerle alışverişimiz sürecektir” diye üç gün dolaştım. Bazı yerler tepki gösterdi. Bazı yerler güzel karşıladı.

- Senin gezmelerine ve söylediklerine annen baban ne diyordu?

- Annem ve babam benimle birlikte yaşadı ve çok büyük destekleri oldu. Benimle, sözleşme ve grevi yaşadılar. Arkadaşlarımın anneleri, anneme, “Bizim çocuklarımız gitti de şöyle, böyle oldu deyip, ağlaştıklarında, annem, onlara “Sadece sizin çocuğunuz değil, hepsi bizim çocuğumuz, aynı duyguları yaşıyoruz, bunları paylaşacağız” diye teselli ediyormuş. Karasu’dan hayırlısıyla yola çıktık, Ankara’ya geliyoruz.

- Nasıl bir yolculuktu?

- Şarkılı, türkülü, oyunlu cümbüşlü geldik. Hiç yapmadığım şeyleri de yapmış oldum.

- Ne gibi?

- Arabada baktım, arkadaşlarım sus-pus oturunca oyun oynadım, şaklabanlıklar yaptım. İşin kötüsü, başkanımın da çok fazla diyalogum yoktu. Arabaları ben tuttuğum için şoförleri tanıyordum. Onlar da çok yardımcı oldular.

- Otobüste kadınlar mı çoktu?

- Tabii, tabi.

-Ankara’ya sabah indiniz, sonra ne oldu?

- Sincan’da polisler durdurdu. Zaten yol boyu polisler pankart olduğu için bizim arabaların plakalarını alıyorlardı. Her yerde kayıtlara geçiyorduk. Her an durdurulacağımızı düşünüyorduk. Nerede karşılaşacağımızı bilmiyorduk? Sincan’a geldik. Salim ve Agah Başkan, bizleri karşıladılar. On dakikalık konuşma yaptılar. Otobüslere binip hareket ettik. Bakanlığın alt yolunda arabalardan indik. Herkes şapkaları başına geçirince yoğun bir tempoda sloganlar başladı. Pankartlar açılınca, şapkalar takılınca çok duygulandım, o anda ağlayabilirdim. Ne sevindim, ne ağladım. Öyle bir duygu yaşadım ki tanımı yok. Doğusuyla, batısıyla bütün işçiler birleşip, Sana-

yi Bakanlığı önündeki mücadeleye başladık.

-Sevgili Hanife, filmi on yıl geriye sarar mısın? Örneğın, evli kadınlar, morali bozulmuş, kocasından kötü bir telefon almış ya da çocuğu ile ilgili bir sorun duymuş, onları nasıl teselli ederdin?

- Teselli etmekte başarılıydım. Evli, arkadaşlarımızdan bazıları-nın eşi “Orada niçin duruyorsun? Kalkıp geleceksin!” diyor. Evinin, telefon numarasını da bildiğim için eşine telefon açıyorum. “Niye böyle yapıyorsunuz?” Açıkça, “Şu an kadına mı ihtiyacın var?” di-yordum. Sami Abi, bu sorularıma çok tanıktır. Arkadaşlarımla, eş-lerine “Sizin orada anneniz, çocuklarınız yanınızda, bizim burada annemiz yok. Mücadelemizin ne olduğunu biliyorsunuz. Eşlerinizin hepsi bana teslim. Ankara’dan Karasu’ya dönenen kadar eşleriniz benim eşim” diye espri yapıyordum. Eşleri, bana “Sana güveniyo-ruz” dediklerinde, “O zaman güveniyorsanız, telefon etmeyeceksi-niz” diyordum.

- Arkana dönüyorsun, çocuğu için ağlayan bir anne. Ona ne di-yorsun?

- Ona da, ağlamamasını, bu direnişin çocuklarının yarınları için, kendi için çalışmadığını, çocukları için çalıştığını söylüyordum. Bi-zim yöneticilerimizi de düşünün, onların de evi var, onların da ço-cukları var. Onlarda çocuklarına gitmek ister, ama gitmiyorlar, ba-kın bizlerle birlikteler’ diye örnek gösterdim. Sonraları, Agah Bey’in, eşinin doğumunu anlattım. Ben öyle bir durumda olsam, eşimin yanımda olmasını isterim diye onlara örnek gösteriyordum. Bazen örneklerle, bazan iyilikle, bazılarına anlayacağı dilden dav-ranıyordum. Herkese de böyle yumuşak davranamıyordum.

Sanayi Bakanlığı’nın önünde Arif Başkanla, duvara yaslanmış dinleniyoruz.

- Ne de olsa devlet, diyorsun değil mi?

- Belim çok rahatsız ve sancım vardı. “Hayırdır” diye takıldılar. O zaman dedim ki; “Ne yapayım, içeriye giremiyoruz bari sırtımı sağlam yere dayamalı” diye epsri yaptım. Polisler tam karşımdalar,

o polislerin içinden birisi üstüme üstüme gelip, birden bana sarıldı. Sarılınca, ben, kendisini yumrukladım. “Bu ne demek oluyor?” diye. O zaman polis, “Abla sen beni tanımadın mı?” dedi. “Hayır tanımadım” dedim. Polis gülmeye başladı. “Çıkartamıyorum, kendini tanı” dedim. “Çünkü hepiniz gözüme aynı görünüyorsunuz. İçinizde tanıdığım birini bile ayırt edemem. Şu anda hepiniz birbirinize benziyorsunuz” dedim. Polis, “Abla, biz, sizin elinizde büyüdük. Nasıl hatırlamazsın? Ben Hüseyin” dedi. Şöyle bir baktım, sonra birbirimize sarıldık. Bunlar üçüncü gün oluyor. O gün çevik kuvveti toplamışlar. Demişler ki; “Sanayi Bakanlığı’nın önünde Fiskobirlik işçilerinin grevi var, ne hikmetse dağıtamıyoruz” Bana sarılan polis, o olayı duyunca, “Benim ablam % 99 onların içindedir” demiş. Polisler böyle yüksek bir yerde arkamızda dikiliyorlardı. Yüzüm, onlara dönüktü. Kendini tanıtınca biz o zaman tekrar sarmaş dolaş olduk. Hatta o tanışmada espri olsun diye, “Bak Hüseyin sırtımı bakanlığa dayadım, polislerden de çok çile çektik, artık sırtımı sana dayayacağım” dedim. Eylem sırasında çok yağmur yağınca Hüseyin bana, “Abla, seni içeriye bakanlığa alayım da bir çay içireyim. Rengin çok solgun” dedi. “Birşeyler yedin mi?” dedi, “Yemedim” dedim. Ben, öyle deyince içeriye almak istedi. Ona, “Herkes yağmur altında beklerken, içeriye giremem. Bundan bir gün önce bakanlığın tuvaletlerini bizden dolayı kilitlediler. Olayların çoğu da oradan kaynaklandı. İçeriye girmemiz, ve camları kırmamız bundan kaynaklandı. Benim, seninle bakanlığa girmem çok yanlış olur” dedim. Polis arkadaşım bana bir çanta puaça almış, puaçaları getirdi, ama onları da yalnız yiyemedim. Arkadaşlara, sıcak puaçaları bölüştürdüm. Çok azını da kendime aldım. Hüseyin, akşam tekrar Şato Yazar Düğün Salonu’na geldi. “Abla, ben seni bu akşam eve götürmek istiyorum” dedi. Agah Bey’e sordum, o da “Ben nasıl bir yere gidemiyorsam, sen de gidemezsin” dedi. Ben de ‘Başkan, eğer sen bu akşam kaçıp bir yere gidersen, ben de giderim” dedim. Öyle bir şakalaşmamız oldu. Hüseyin’e ‘Ben gelemem ablası’ dedim.

- Direniş bitti, kazandınız ve normal yaşama döndüğünüzde en çok neyi özlemiştin?

Ankara'da haftalarca ayağımdan çizmelerim çıkmadı. Ayakkabılarımız tabanlarımıza yapışmıştı. Eve geldim sıcak bir duş alıp yatağıma uzandım. En çok yatağımyı özledim.

- Ayakkabılarınızı hiç ayağıңызdan çıkarmadınız mı?

- İlk on gün hiç çıkarmadım. Ayak tabanlarım su toplamış. Çizmelerimi çıkardığımda tabanlarımın üzerine basamadım. Onun dışında bizim eylemimiz çok da provaka ediliyordu. Bizim asıl korkumuz buydu.

- Hanife, sendika sende neler çağırıştırıyor?

- İnsan haklarını koruyan, gözetleyen, doğrusu eğrisi ile savunuculuk yapan kuruluş, yapı, bir topluluk olarak anlatabilirim.

- Direnirken hiç umutsuzluğa kapıldın mı?

- Hayır. Hiç bir zaman. Hep düşündüm, hiç bir uçak hava da kalmaz, mutlaka yere iniş yapar. Bizde iniş yapacağız. Ara sıra işçi arkadaşların arasında bir-iki olabilir. Onlar da haklılar. Masada her şeyi görüp yaşamadıkları için anlattıklarımız yeterli olmayabilir. Ben görüşmeler hakkında onlara bilgi verirken; Agah Başkan, 'Gönlüm istiyor ki; bütün işçilere sözleşme masalarını bir kez izletebilsem, onlarla konuşmak daha kolaylaşır. Arkadaşlara, başkanlarımızın bu sözlerini söyleyince çok hoşlarına gidiyordu. Sendikacılarımızla sıcaak diyalogumuzu ve sevgi bağımızı anımsayıp, herşeyi göze aldık ve yola çıktık...

Lider olarak gördüğümüz kişiler çok bilinçliydi. Nerede ne yapılacağını, nerede durulacağını, nerede kalkılacağını biliyorlardı. Agah Başkan, bizim gözümüze baktığında ne dediğini hemen alabiliyorduk. Göz göze geldiğimizde mesajı alıp arkadaşlara iletiyordum. Yanlış algılama asla olmuyordu...

Batı Karadeniz'den Karasulu Hanife, on yıl öncesini nasıl güzel anlattı. Heyecanın yanaklarda açtığı pembe güller duruşunun, yüreğinin yansımasıydı. onu sevmiştim...

*“Denuzun dibi mildur
Beni söyleten dildur
Bir sen söyle bir da ben
Bakalum dertli kimdur”*

KABUKLU KÜÇÜK FINDIK

Nermin Demir, direnişin küçük kabuklu fındığıydı. O zaten 1956 yılında fındığın başkenti Giresun’da doğmuştu. Onun kanında fındık vardı. Giresun, Düzce ve Akçakoca’da fındık memuru olarak çalıştı. O, hep fındık kentlerinde dolaştı. Ansızın yaşam yolculuğunu ve grevi anlatmaya başladı:

- Antalya’dan Giresun’a giderken; trafik kazası geçirdik, annemi, babamı ve bir buçuk yaşındaki kız kardeşimi kaybettim. O kazada sakat kaldım. Bitkisel yaşamda çıktıktan sonra üç sene oturmadım. Kazadan altı yıl sonra yürüyebildim.

1979 yılında Giresun’daki Fiskobirlik Genel Müdürlüğü’nde santral memuresi olarak işe başladım. Kaza geçirdiğimde 12 yaşındaydım. Kazanın izlerini bugün bile taşıyorum. Ben, greve Akçakoca’da büro memuru iken girdim. Düzce, Karasu, Kocaali büro memurları greve katılmadı ama Akçakoca memurları katıldı. Biz greve ilk gün katıldık. Rıdvan Bey, bizi o kadar işledi ki, fabrikadaki arkadaşlarımıza destek için kendimi öne attım. Rıdvan Bey, benim çok samimi arkadaşımdı. Bana “Nermin Hanım, eğer sen katılırsan, diğer arkadaşlar senin ardından gelir, sözünü dinler. Seni seviyorlar, saygı duyuyorlar.” diye, önceleri işledi. Haklıydı. Ben, ortopedik özürlü, kaza geçirmiş bastonla yürüyen biriyim. Büro memuruyum, arkadaşlarım sakatlığımı görüyor ama belli etmiyorlardı.

-Sizin böyle bir direnişe katkı koymanızı beklemiyorlar mıydı?

- Ben sakat bir insanım, katılamam diyebilirdim. Tam tersini düşünüp karar verdim. Greve katılacağım.

- Siz özürlü değil, engelliydiniz. Özürlü olmak deyimini doğru bulmuyorum. Bekar mıydınız?

-Teşekkürler. Özürlü deniyor. Engelli güzel bir tanım. Hep bekarım. Arkadaşlarım bana, ‘Nermi Hanım, eğer sen kalıyorsan, biz hep senin arkadayız’ dediler. Benim, önemseydiğim nokta buydu. Tüm yürüyüşlerde beni öne çıkardılar. 8 Mart Kadınlar Günü’nde Hilton Oteli’nde ben konuşma yaptım.

- Sendika üyesiydiniz, ama ilk defa böyle bir eyleme katılıyor-dunuz?

- Evet, benim için çok büyük bir olaydı. Beni, orada gören bütün arkadaşlarım, bastonlarımla duruyorum, her gelen kutladı. Benim, Müdürüm geldi, yanaklarımdan öptü, kutladı. “Sen, işçinin başında olduğun sürece haklarınızı alırsın, geri dönersiniz, kızım” dedi. Otobüslere bindik, neşeli, güle, söyleye Ankara’ya geldik. Tabii neler olacağını bilmiyorduk. Bakanlığın önüne gelince, jeton düştü. Orada anladık ki; iş oldukça ciddi.

- Bakanlığın önü bir anda ana baba günü oldu. Birden hücum edince, ben geride kaldım. Fakat Akçakoca’dan birkaç erkek arkadaşım, beni yalnız bırakmadılar, yanıma geldiler. Konvoyu biraz yavaşlattılar ki Nermin, öne çıksın. Ben, hem Düzce’de hem Akçakoca’da çalıştım, Her iki yerde de arkadaşlarım vardı. Düzce’den Çetin Bey, beni görünce “Helal olsun Nermin sana” dedi. Onlar, benden güç aldılar. Düzce’den fazla büro memuru katılmadı. Birkaç arkadaşım, sırf ben varım diye grevde kaldılar. Bakanlıkta camlar kırıldı. Polisler ezilmemem için beni içeriye aldılar. On yıl önce, kazadan çok sonra, ben, sol böbreğimi aldardım. Belim, kırık, böbreğim yok o kadar üşüdüm ki, belim çok şişti. Orada polisin birisi “Nereden geldiniz?” diye sordu. Akçakoca’dan dedim. Fakat burada Giresun’dan gelen arkadaşlarımız var. Doğu ile Batı burada birleşti. Polis, “Ben Giresun’un Tirebolu ilçesindenim. Sizin için üzül-düm, içeri gelir misiniz?” dedi. Ben de “Arkadaşlarım yağmur altında, gelmek istemiyorum” dedim. Ancak ayaklarım şişmişti, çünkü sol böbreğim yoktu. “Lütfen oturun ve rahat olun. Arkadaşlarınıza destek vermek için kalkarsınız” dedi. Arkadaşlarımdan izin

alarak biraz oturdum. Fakat arkadaşlarımı görüyorum, yağmur altında, başlarında naylon poşetler var, dayanamadım. Polis arkadaşşıma “Ne olursun, izin ver, kapıyı aç, ben çıkayım. Onlarla durayım, orada ıslanıp, tekrar gelirim” dedim. Ama böbreğimin yokluğu ve sancım var, istemeden ağladım. Polisler, ayağımın yanına soba getirdiler. Ayağımı ısıtıyorlar ki; böbreğim ağrımazın diye. Ama ben dayanamıyorum, çünkü onlar orada ıslanıyorlar. Yapı olarak da çok duygusal bir insanım. Biraz çıkıyorum, biraz geliyorum. Daha sonra akşam Şato Yazar Düğün Salonu’na geldik. Ben, o ana kadar Akçakoca’da fabrika işçisini tanımıyordum. Çok dağınık yerlerde çalışıyorlardı. Fabrika bize beş kilometre uzaktaydı. Grevden sonra fabrika işçileriyle arkadaş oldum ve fabrikayı o zaman gördüm. Şato Yazar’a geldik, o zaman ayağımda yedi kilo demir var, 24 saat ayakta kalmışım. Ayağımdaki demirleri çıkartıp hava aldırmayınca, bacaklarımda sürtme meydana geldi. Şato Yazar, benim için çok zor bir yerdı. Salim Başkan, ısrarla beni otele göndermek istedi. Çünkü ayaklarım çok şişmişti. Fazla yürümekten böbreğimin yokluğundan ayaklarım şişiyordu. O gece otele gittim. Ertesi gün, arkadaşlarımla kalmak istiyorum dedim. Ondan sonra kuru masanın üzerinde yattık. Üzerimde tek bir kazak ile gelmiştim. Beşinci gün “Ben gidebilir miyim?” dedim. Birkaç arkadaşşımla birlikte gittik. Hiç unutamayacağım bir olay yaşadım. Akçakoca’ya evime gittim. Banyomu yapıp, giysilerimi değiştirdim, bir bardak çay koydum, ve koltuğuma oturdum. Kardeşlerim İstanbul’da olduğu için yalnız kalıyorum. Televizyona baktım, çayı içemedim. Yemeğimi yiyemedim, valizimi hazırladım. O akşam yerimi ayırttım, telefon edip, “Ben geliyorum, beni karşılar mısınız?” dedim. “Nermin Abla niye geliyor-sun?” dediler. Bacaklarımı cihaz fena halde vurmuştu. Kimseye ayaklarımda yara var demiyorum. Dersem, beni geri gönderirler. Ayağımdaki yaralar demir vurması nedeniyle açıldı. Demir vura vura ayağımdaki yaraların içi oyuldu. Arkaya döndüm. Akşam eve gittim. Ama o gece evde yatamadım. Ertesi sabah döndüm. Arkadaş-

larım masanın üzerinde yatıyordu. Ben nasıl sıcak çay içer, nasıl yemek yiyebilirim? diye yollara düşüp geldim. Salim Başkan, beni sahneye çıkardı “Biz bu arkadaşımızı dinlenmeye gönderdik, geri geldi. İşte gerçek arkadaşlık, dostluk ve dayanışma budur’ dedi. Ben ağlayarak dinliyorum. Sonra ben de konuştum. Dedim ki “Arkadaşlar, evde sıcak çayımı içemedim, çünkü sizler burada masa üzerinde yatıyordunuz. Ben yatamadım ve geri geldim.” Sözüm alkışlarla kesildi. Üç gün sonra bir ses yarışması oldu. Katıldım ve bir battaniye kazandım. Hiç unutmam, o battaniyemi hala kullanıyorum.

- Hangi şarkıyı söylediniz?

- Türkü söylemiştim, neyi söylemiştim? Çok dertli bir türküydü.
bir ben bilirim,

bir de beni yaratan hayat acılarıdır.

Beni böyle böyle ağlataaaan.” bu şarkıyı söylemiştim. Ondan sonra grev bitinceye kadar Şato Yazar’da kaldım, hiç gitmedim. Çoğu yerlere gittik, konuşmaları hep ben yapıyordum.

- Kazandınız dönüyorsunuz, neler düşündünüz, duygularınız nelerdi?

- İlk defa bayramı kardeşlerimden ayrı geçirdim. Beni, bu eylemde insani değerler ilgilendiriyordu. Ona öncelik veriyordum. Çok etkilenmiştim. Çünkü, çocukluğumdan beri yalnız yatardım. Şato Yazar’da ilk yattığımız akşam beni otele götürdüler. Fakat ikinci akşam “Arkadaşlarımla kalmak istiyorum” dedim. Çocukluğumdan beri yalnız yatan bir insanım. Asla kardeşlerimin hiçbirisiyle bile yatmamışımdır. Grevin ikinci akşamı masaların üzerinde beş arkadaş birlikte yattık. Bir de bu olay beni çok etkiledi. Grev gecesi arkadaşlarımla ve giysilerimle birlikte yatıyorum. O grevden çok şey öğrendim. Grev beni çok etkiledi.

Nermin, ufak tefek bir fındıktı. Sordum:

- Nermin, sendika nedir ?

- Benim için sendika, işçiyi hep koruyandır. Biz o şekilde bildik.

Genel Müdürlükte işe girmeme karşın, açıkçası hiçbir şey bilmiyordum. Maaşımıza zam gelir, kim zam yaptı, nereden zam geldi, bilemezdik. Öz Gıda-İş'te greve girdikten sonra sendikayı öğrendim. O zamana kadar hiç ilgilenmedim, bilmiyordum. Öğrendim ki, bizi koruyan sendikaymış. Sendika benim koruyucu yeleğimdir. Sendika sözü yüreğimi kabartıyor, duygulanıyorum.

- Sendikacıların yanlışlarına üzülüyor musun?

- Tabii ki. Ama onlar da insan, bizler nasıl hata yapabiliyorsak, onlar da yapabilirler, diyorum.

- Emeklisin, kamu çalışanları ve işçiler alanlara inince neler hissediyorsun?

Çok duygulanıyorum. Onlarla birlikte yürümek istiyorum. (Gülerek) Ben zaten anarşistim, yürürüm. Daha önce sendikacıları gördüğümde hiç ilgilenmezdim. Grevi yaşadıktan sonra, her nerede olurlarsa olsun, onları pür dikkat dinliyorum. Yapılan bir grevin nereye gittiğini, hangi aşamalar geçirdiğini izliyorum. Önceleri böyle bir ilğim yoktu.

Yaşantınızın belki de en renkli olayı Fiskobirlik grevi değil mi?

- Grev bir dönüm noktasıydı. Bir milat gibi öncesi ve sonrası olan. Mücadelemizden önce, çok afedersiniz, ot gibi yaşamışız. Fiskobirlik'te çalışırken; santral memuruydum. Sabah gelirdim, akşama kadar santrale bakar, akşam çekip giderdim. Daha sonra Düzce'ye büro memuru olarak gittim. Büro memuru olduktan sonra zaten fındık işçisinin kırığını, çıkığını öğrenmiş olduk. İşin garibi grevden sonra fabrika işçileri ile içli dışlı olup o zaman sendikayı tanıdım. Daha önce de dediğim gibi Düzce'de fabrika ile büro arasındaki bağ kurmak istedim, beceremedim. Fabrika ile daire çok yakın, ama bizim dairedeki memurlar fabrika işçileri ile asla görüşmüyorlardı. Öyle yetişmemiştim, bu durumu çok yadırgadım. Ayrım yapıyorlardı. Soruyordum: Onlarda insan niçin onlarla görüşmüyorsunuz? Bu durumu Düzce'de kırdım. Herkes işçilere tepeden bakardı, ben işçilerle hep selamlaştırdım. Onlarla arkadaşlık kurmak ister-

dim, ama onlar dairedelikleri bildikleri için benden uzak dururlardı.

- Greve çıktınız ama direniş dönüşü. Türkiye'nin gündemine oturacağınızı, belki de kadınlar adına bir destan yazacağınızı biliyor muydunuz?

- Kesinlikle... Büro memuru olup o güne kadar Ankara'ya gelmeyen Akçakoca'da kalan arkadaşlara, eylem dönüşü Ankara'dakileri anlattığımda inanın ki; ağızları açık dinlediler. "Böylesi aklıma gelmezdi" dediler.

- Beni de ağlattın, daha ne istiyorsun?

-Onlar, Ankara'ya hiç gelmedi, ama, böyle anlatınca, "Ay Nermin, keşke bizde gelebilseydik. Sizinle birlikte bunları yaşamak isterdim" diyorlardı. Greve evet deyip, daha sonra dönen arkadaşlara açık açık söyledim. Neden döndünüz? Biz direndik. Erkek arkadaşlarımdan da ağlattıklarım olmuştur. O anlattıklarıyla, beni de ağlattı. Akçakoca'nın küçük fındığı Nermin'i hep anımsayacaktım. Koltuk değnekleriyle; ne de güzel göründü gözüme...

Batı Karadeniz'in Gök Fındığı, Kuş Fındığı, Küçük Fındığı ve Mincanesi... Hepsi, üç kadın iki erkekti. Saatlerce dinledim. Sendikacılarla on yıl sonra buluşmalarına tanıklık ettim.

Gördüğüm; sendikacılığın özü olan, bire bir ilişki ve aile dayanışmasının kurumsallaşmasını sağlamışlardı. Sendikacıların başarısı işçileri aile görüp, sorunlarıyla içselleşmeleriydi. Sendikacıların karşısında; sınıf bilinci almış, endüstri ilişkilerini benimsemiş sanayi işçileri yoktu. Tıpkı sevgiye gereksinimi olan bir çocuğun, eşin, annenin, kardeşin beklentisi içindeydi insanlar. Ve onların bu beklentileri karşılanmalı, an geldiğinde acı, sevinç, hüznün paylaşılmasıydı. Öyle de yapmışlardı. Zaferi getiren nedenlerden biri buydu...

*Sen omuzunda yorgan, elinde torban,
Sen mevsim işçisi, büyük gezginci,
Doğduğundan beri sen, anan, baban,
Orakçı, çapacı, ırgat, ekinci,*

*Siz ey yığın yığın büyük yalnızlar,
Sizi de yaratmış bizi yaradan.
Ey mevsim işçisi, ey topraksızlar,
Sizin toprağınız size bu vatan*

Ahmet Kutsi TECER

FINDIK TOPLAMA İŞÇİLERİ

Bu akşam kararlıyım. Sıcağa inat, dost Arif Sağ'ın gönderdiği CD'lerden türküler dinleyecektim. İnternette bazı sitelerde gezintiye çıkıp, farklı dünyalara yolculuk edecektim. Haberleri dinlemek kararımın vazgeçtiği. İnadımı kırdım. Annem "İnatla bir murattır!" derdi. Muradıma dokundurmazdım ama inadıma ihanet edip; inadımı kırdım...

Televizyonu sadece haberler saatinde açıp haberlerden sonra kapa-
yacaktım. Bir tren istasyonu hınca hınç dolu her yaşta kadınlı, er-
kekli tren bekleniyor. Diyarbakır tren istasyonundan mevsimlik fındık toplama işçilerini götürecek...

Beklenen kara tren geliyor. Fındık toplamak için mevsimlik iş-
çiler vedalaşıp trene doluyorlar. Mevsimlik işçiler yollara düşüyor.
Özlem yollara düşüyor. Diyarbakır tren garında bildik telaş yerini
hüzne bırakıyor. Mevsimlik fındık toplama işçileri yola çıkıyor. On-
larca insan umutla yollara düşüyorlar. Trenle umutlara yolculuğa çı-
kıyor ama umutsuzluk başucunda duruyor.

Ülkemizde mevsimlik fındık toplama işçilerini potansiyel suçlu
gören valilerin uygulamalarına tanık olduk. Kent sınırından döndü-
rildüler. İndikleri kentte tek tek kimlik kontrolleri yaşandı. Ekmek,
su bile zor verildi. Kalacak yerleri zor buldular. Dönüşlerinde gün-
leri tren garlarında geçirdiler. İşte yine; sevdalısı, sevda yaralısı yol-

lara düştüler. Trenin hareket düdüğüyle yüreklerin telleri sızladı.

Bir de kamyonlarla yollara düşüp ailece yollarda yok oluşlarını haberlerde duyduk, gazetelerde okumadık mı? Tüm aile bireylerinin, trafik canavarı diye bilmedik bir yaratık tarafından yaşamları sonlanmadı mı? Kiraladıkları arabaların ücretleri aylıklarının yarısı değil miydi? Sırtlarında bir de yorganları, yatakları yok muydu? Güneydoğu kentlerinden Karadeniz kentlerine giden işçilerin umuda yolculukları yüreğimi sızlattı...

Mevsimlik işçiler, örgütsüz işçilerdi... Mevsimlik göçler, mevsimlik ayrılıklar, mevsimlik yolculuklar ve mevsimlik yoksulluklar, mevsimlik yaşamlarda mevsimsiz ölümler gibiydi...

Kadını, erkeği, yaşlısı, genci, çocuğu yaşam savaşını için yollara düşenlerin ve ölkemizin başka kentlerinde yaşam savaşını verenlerin öyküsüne görsel tanıklıktı. Tren garında uğurlarken; ne el sallayan ne de trenle yolculuklara çıkandım, BİR TANIKLIK BİLE BU DENLİ YÜREK PARALIYORSA; ORADAKİ YAşAMIN İÇİNDE OLMAK NASILDI KİM BİLİR?

Fındık toplamaya giden mevsimlik işçilerin mevsimi beklemeden tükenen paraları yanında; mevsimlik fındık bedeli ile mevsimleri devirenlerin yan yana yaşamı gerçeğimizdi. Yeni açıklanan asgari ücret, ekonomik krizin yaşamlardaki yakıcılığı ve ölkemin yöneticilerinin cakası neyin nesiydi?

Bu akşam haberleri dinlemeyecektim. Toplumsal uğraş içinde olanların alışkanlığı ve savunması işte. Nasıl habersiz olurum. Yine haberlere ve ardından beni çıkardığı yolculuklara takıldım. Oysa Arif Sağ'ın sesi, bağlaması ve türküleri ile çoğalıp, sevda dolu, umut dolu Munzur Festivali'ne gidecektim. İnadımı kırıp dinlediğim haberlerle yaşamımı ve türküleri yaraladım...

GREV GÜNLERİNİ ANLATTILAR: ANKARA'DAN KARADENİZ'E

Karadeniz'e yolculuk yeşile doyum, yeşile sevda sanki...

Karadeniz'e gidiyoruz, Ankara karlar altında. Kar bu yıl ülkede yaşamı durdurdu. Ankara, Oran'da bile yaşam, bir dağ köyü kadar zor ve ürkütücü. Pencereden ormanın seyri doyulmaz. Çamlar gelinlik giymiş. Kimi sevdalısına kavuşmanın sevinciyle dimdik, kimi sevgisiz kolu kanadı kırık duruyor. Kimi ansızın kara yakalanmanın şaşkınlığıyla duruşunu yitirmiş, kimi yarınlara özlemiy-le açacağı günlere adım atıp dirilmiş...

ESENBOĞA HAVAALANI'NA KARLAR İÇİNDE GİDİYORUZ. KAR AKLIMDAN ÇIKMIYOR.

Her sevdada bir kar sızısı, sevinci, anısı vardır. Kimi sevdada kar yolları keser, kimi sevdada kar yolları bağlar. Kimi sevdada kırgınlıkların barışı, kimi sevdada acının ayazı, kiminde kar vefanın adı, kiminde belanın çılgılığı olur. Kar bu, kimi kez çirkinlikleri örter, kimi kez güzellikleri dondurur.

Ülkemizi bu kez, kar Doğu'dan değil Batı'dan vurmıştu. Karadeniz gezimiz için Trabzon'a uçakla gidiyoruz. Gözüme ilişen derginin kapağında bir Kardelen... Sayfaları çevirdikçe inanılmaz güzel kar çiçeklerinin fotoğrafları akşam karanlığıma uçuk bir güzellik düşürüp aydınlatıyor...

Bu ışıkla, Ankara havaalanındaki sis ve kötü havaya aldırmadan, Trabzon'a uçuyor, konuşacağım işçilerin, düşüyle emek dünyasına köprüler kuruyorum...

Kardelen fotoğraflarından, işçilerinin, sendikacıların çiçekleriyle karşılandık. Sıcacık karşılama sonrası Trabzon başkanı Neşat Reis, yanıma gelip, Trabzonlu kadınların mektubunu verdi. O akşam yemeğinde on yıl önceki direnişçilerle buluştuk.

Trabzonlu kadınlar mektup göndermiş, erkekler de akşam yemeğinde yıllar önceki grevi anlatarak kimi anılara yolculuk edecek kimi bugünkü çalışma koşullarını anlatacaktı. Anılara yolculuk eyleme benzer miydi?

ERKEKLER DİRENİŞİN GÖK FINDIKLARI

Erkekler, bu direnişin sert kabuklu, acı ve gök fındıklarıydı. Söz sözü açtıkça masanın ortasındaki fındıklar, avuç avuç tükeniyordu.

On yıl önce işyeri baştemsilcisi, güleç yüzü, içtenliği ile bizleri yıllar öncesine götürdü.

Başarmanın erinci yüzünü; O da sözleriyle bizi aydınlatıyordu.

Arif Akın Anlatıyor:

“Greve çıktık, arkadaşlar Ankara’da, ben burayı yönetiyorum. Başkan, telefon edip, Arif, SHP Genel Başkanı Sayın Erdal İnönü, Trabzon’a geliyor, karşılayın, sorunumuzu anlatın, sıkıştırın dedi. Biz grevdeyiz. Grevin 10. günü, Hidayet’le beraber gece sabaha kadar pankartları, afişleri, yazıları hazırladık. Sabah kadınların eline verip havaalanın önüne yığdık.

İnönü, uçaktan iner inmez; biz, kadınlarla birlikte ona hücum ettik. İnönü’nün, etrafını sardık. İnönü’ye, ‘Sayın Başbakanım, biz grevdeyiz’ dedim. “Baştemsilciyim, Genel Merkez’in, Ankara’daki eylemden dolayı başını kaşıyacak zamanı yok, bizler geldik.”

Kadınların ortasında hem yürüyor hem dinliyor. Yıllarca işçi haklarını savunuyorsunuz, biz de kıygın durumdayız. Arkadaşlarımız, yollarda, grevde, Ankara’da perişan olduk’. dedik. İnönü, bize, “kaç gün oldu” diye sordu. On beş gün oldu Başbakanım diye yanıtladım. O da “Daha erken, ortaya çıkmışsınız, biraz daha yürüyün” dedi.

Sevimliliğinden yararlanıp, Arif Bey’e soruyorum:

- Grevdesiniz, Ankara’ya gidenler dışında burada ne kadar kadın kaldı?

Sevimliliğini sürdürerek, yanıtlıyor:

- Bir grup gittik, arkadan bir grup daha geldi. Nereden baksan; burada 100’ün üzerinde kadın çalışıyordu. Ansızın, Trabzon Başkanını Neşat Reis’e sormadan edemiyordu. Başkanım ne kadar kadın vardı?

Başkan, yok canım daha fazla idi, 300 kadın vardı. Sayıda anla-

şamadılar. Sorumu sürdürdüm:

- Havaalanındaki karşılaşmadan sonra ne oldu?

- Erdal İnönü arabasına bindi ve gitti. Benim en ilginç anım buydu.

Direniş günlerinde üye olan Refik Seymen söz istedi. Anlaşılan bu akşam söz fındıklar gibi dolaşacaktı.

Refik anlatmaya başladı. Grev kararı Trabzon'da yüzde doksan sekiz hatta doksandokuz evet oyuyla çıktı. İlk grev günü tüm arkadaşlarımız heyecanlı ve coşkuluymuştu. Greve çıkış günü; Neşat Başkan bir konuşma yaptı. O gün grev koşuşturmam başladı. İstekli isteksiz günler aktı. Üyeydim ama Arif Abiyle, yönetici gibi koşturdum.

Kafkas, o günleri anımsamanın coşkusuyla, söze girdi. Trabzon, Fiskobirlik entegre tesislerinde çalışanlar bu greve gönül veren ve adam gibi duran, tek yerd. Trabzon örgütü her zaman onurlu bir duruş sergilemiştir. Bunun dışındaki yerlerde erkeklere karşı; kadınlar direnmiştir. Trabzon'un dışında tüm Karadeniz'de böyle oldu. İşyerindeki erkeklerin greve karşı duruşu ve baskıları yanında kadınlar grevde direndiler.

Söz arasına giren kabuklu fındık Refik, konuyu anlatmaya koyuldu: Grev günü, başkanımız önde, işçiler arkada pankartları da arabaya yükleyerek jandarma ve polis eşliğinde yürüyüşümüze başladık. Yaklaşık dört kilometre yol olan havaalanı büro arasını yürüdük, büroya gelince arabadaki pankartları astık. Bu sırada sivil ve resmi polisler beni ve birkaç arkadaşımı almak istediler. Çevremizdeki işçiler ve kadınlar bizi vermedi. Komiser, birkaç kişi ile görüşerek, "Kötü bir slogan atmayın! Yanlış bir şey yapmayın!" diye uyardı, o gün bizler, kadın işçilerin de ne kadar kararlı olduklarını anladık.

Refik, anılarını anlatmayı sürdürüyordu. Her gün bu arabayla nöbetçi değiştiriyor, evlerden aldığımız kadınları işyerlerine, oradan da nöbet değişimi sırasında tekrar alıp evlerine bırakıyordum.

Bu işlemi, sabah sekiz öğleden sonra onaltı ve gece yarısı yapıyordum. Nöbet değişimi için işçilerin tümünün ev telefonlarını aldık, grev nöbeti sırasında hangisini çağırırsak, tereddütsüz geldikleri için hiç fire vermiyorduk.

Trabzon Başkanı Reis arkadaşlarını zevkle dinliyor. Bir ara Ankara'daki anısını anlatmaya başladı:

-Şato Düşün Salonu'ndayız, başkanım öyle bir konuşma yaptı ki, salondan çıkışımız tek tek ya da çift çift oluyordu. Akşamdan herkesin kimlikleri başkan tarafından toplanırdı. Çok güzel örgütlenirdik, sivil polis çıkacağımızı anlamazdı. Sabahtan başkanımın uyarmasıyla tek tek veya ikişer ikişer ya da üçer üçer salonu boşaltıyoruz. Polis geldiği zaman sanıyor ki içeri kalabalık, giriyor, içerde kimse yok. Biz anında salonu terk edince kimsenin haberi olmuyordu.

- Başkanımız Salim Bey, o eylemde, bir cop yediydi.

- Öyle mi?

- Tabii cop yediydi, hem de bakanlığın içinde. Biz içerdeyiz, kadınlar-erkekler çoğu dışarıda, içeriye girmeye niyetlenince yaşanan arbede de başkan bir cop yedi.

GÖK FINDIK GÜVEN

Gök Fındık Güven anlatıyı sürdürüyor...

-Ekipleri topladık, kadın ve erkek işçiler birlikte davranıyorlar, bize bir şey olsa kolluyorlar bir yere giderken, bizlerden ayrılmıyorlardı. Bu arada da, başımdan ilginç bir olay geçti. Yanıma beş tane kadın aldım, Ankara Ulus Meydanı'nda karşıdan karşıya geçmek için bekliyoruz, trafik çok kalabalık, yaşlı Nuriye Ablamız benim yanımda. "Nuriye Abla bizden ayrılma kaybolursun" demeye kalmadı, karşıya geçtik. Baktım bizim Nuriye Abla, bizi bırakmış, bir adamın peşinden gidiyor. Seslendim: "Nuriye Abla nereye gidiyordun?" Bir bana baktı, bir de adama baktı, adama dönüp, "Sen benim elimi niye tutuyorsun?" adam şaşırıldı. "Sen benim elimi tuttun, ben

de şaşırdım, yürüyorum” dedi.

Bir gün, Agah Bey’in doğum günü olduğunu duyduk. Karasu’dan, Ahmet Mumcu’ya dedim ki; ‘Ne yapalım, edelim, pasta bulalım’. Aksilik bu ya Ankara’yı bilmiyoruz, iki saat Ankara’yı doluştık, yorgun argın pastayı Sıhhiye’de bulduk. Düğün salonuna geldik. Agah Bey, doğum gününü unutmuştu, birlikte kutladık. Hoş bir sürpriz oldu. Her akşam dayanışma için gelenlerin konuşmaları bittikten sonra; bizim sahura kadar süren moral gecelerimiz başlıyordu.

O kadar insanı orada tutmak kolay mı? Moral gecesinde türkü söyleyen kadın belki de, evde eşine, çocuğuna o türküyü söylememişti.

15 gün süre ile yüzelli-ikiyüz arasında kadın vardı. Onların başında abi olarak görev aldık. Yürüyüşte kenarlarda gezip, içeriye başkalarını sokmuyor, gözetliyorduk, bazen aykırı slogan atmalarına engel oluyorduk. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü var. “Güven, sen bunları al, git” dediler. Ben de “Yahu siz gitmiyorsunuz, ben niye gidiyorum?” Beni niye sıkıntıya sokuyorsunuz?” On ya da onbeş kadın aldık, çekiniyorum, olur ya orada polis var, şu olur, bu olur. Kadınlara, “Bana bakın, ben ortaya çıkarsam çıkın, çıkmazsam oturun” dedim. Kuşkularla gittik ama güzel bir eylem oldu. İnanılmaz bir birlik beraberlik vardı. Eksiklikler olsa da sonuç iş bıraktı.

Kadınları sorunca;

- Doğuda da, batıda da çalıştım. Eğitim seviyesinden midir nedir? Batı’ya yaklaştıkça kadınlar daha sosyal, olaylara egemen, Doğu Karadeniz kadınları daha az sosyaldiler. Ankara’da direnişte izledim, Akçakoca ve Düzce’deki kadınlar birbirleriyle kaynaşmışlar. Doğu Karadenizli kadınlara “Siz de kaynaşın, bir araya gelin” dedim.

Konuyu direnişe ve kadınlara çekip sordum:

- Kadınlar grevi başardılar ve döndüler. Sendikaya bakışları değişti mi?

Güven, “Daha çok bağlandılar. Çünkü bu, verilmiş bir hakkın geri alınması mücadelesiydi. Zaten bizim greve gitmemizin en büyük nedeni kadınların kadrolarının alınmasıydı. Arkadaşlarımız içerisinde sözler de dolaştı. ‘Siz kadınların durumuna kapılarak greve gidiyorsunuz’ diye çok sitemler ettiler. Fakat biz, bunları kamuoyuna duyurmadan göğüs gerdik gerçekten kadınlara destek verdik.”

Dedikodular denince, aklıma geldi sordum:

- Güven Bey, bu tür konuşmalar nedeniyle arada bir moral bozukluğu oluyor muydu?

-Tabii ki. Bizler, hep bunu başaracağız diyorduk, yoksa neden buralardayız. Kadınlar, başarıya inanmıştı dedikodularla ilgilenmiyorlardı. Onlar direniş boyunca bizden eylem işareti bekliyorlardı. Kadın ya masanın kenarında ya da üstünde oturuyor. “Oradan kalk!” demeden kalkmıyor. Sadece, tualete gidiyor, Ya bir şey istemek için, ya telefon için kalkıyor. Bizlere karşı inanılmaz bir bağlılık vardı.

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

Dünya işçi hareketleri de böyle başlamamış mıydı? Boşuna mı sendikacılık evrensel bir uğraş diye tanımlanıyor. Bakın dünya kadınlar gününün öyküsüne farkı var mı? 8 Mart’ın tarihi yüzyılı aşkın, uzun renkli bir süreç. Kökeni 19. yüzyıl işçi ve sosyal demokrat harekete dayalı; kadın işçilerin mücadelesinde doğmuş...

Sanayi Devriminin ağır koşullarında, Newyorklu bin kadar dokuma işçisi kadın, 1857’de çalışma sürelerinin kısaltılması ve ücretlerinin arttırılması amacıyla 8 Mart günü greve gider. Polis greve engel olur. Çıkan çatışmalarda çok sayıda kadın ve 129 işçi yanarak yaşamını yitirir.

Bu olaydan yaklaşık yarım asır sonra, Alman Sosyal Demokrat Partinin önde gelen isimlerinden Clara Zetkin 11. Enternasyonal’in 1910 da Kopenhag’da yapılan toplantısında söz alır. Bu işçi kadınlar anısına 8 Mart’ı “Dünya Emekçi Kadınlar Günü” olarak önerir.

Birleşmiş Milletler 1975 yılında kadın sorunlarının yalnız işçi sınıfı kadınına yönelik olmadığı düşüncesiyle; 8 Mart'ı Dünya Kadınlar Günü olarak duyurur...

8 Mart'lar, 1 Mayıs'lar büyük mücadelelerin ve bedellerin anısına verilmiş günlerdir. Bugün küresel dünya karşıtlarının Seattle'da başlattığı ve dünya ticaret örgütünün toplantı yaptığı her ülkede süren küreselleşme karşıtlarının olayları gibi evrenseldir...

Karadenizli kadınlar yaşamlarında ilk kez kadınlar günü olduğunu o gün öğrendiler ve dinledikleri o öykü onları daha da yüreklen-dirdi.

O BİR GÖK FINDIK...

-Turgay Bayraktar, Öz Gıda-İş Trabzon Şube Sekreteriyim, 1986 yılında işe girdim. 2001 yılına kadar çalıştım. Krizle işten atılan gök fındık emekliliğini bekliyor. Yine de grevde geçen yıllarını coşkuy-la anlatıyor:

19 Şubat'ta grev başladı. Onbeş gün Trabzon'da kaldım, işyerinde o zaman Ticaret Lisesi son sınıfında stajyer öğrenciler vardı. Biz, burada onlara iş yaptırmalarını diye nöbet tutardık, grev sırasında herhangi bir yardımda bulunmamaları için görevlerini yapardım.

O zaman fındık karşılığı üreticiye vergi iadesi veriyorduk, yönetim kurulu üyeleri araya giriyor, biz yine de öğrencilere iş yaptırmı-yorduk. O zaman ki; yönetim kurulu başkanı ile kavga ettim. Kendisinden sonra özür diledim. Grevin on beşinci günü Ankara'ya gittim. Kaldığımız yer düğün salonu, yemek masalarının üzerine birer battaniye serip uyurduk. Salon iki kattı bir de bodrum yerleri vardı, akşam olunca yatmaya yer arardık. Sırtımız rahat etsin de, neresi olursa olsun. Sendikacılar, sağ olsun, sendikadan meyveler, meyve suları, kamyonlar dolusu geliyordu. Bu koşullarda onbeş gün kaldık. Bir gün SHP'ye gittik. Partinin genel merkezinin önünde bekliyoruz. Eski sendikacı ve SHP üst yöneticisi Cevdet Selvi gelecekti. Settar Bey, bizimle beraberdi. Sayın Selvi, geldi beş dakika ko-

nuşma yaptı, gidiyordu. Onu yakaladık tabii, polisler bizi ve Settar Bey'i almaya çalışıyor. Kadınlar araya girdi. Bizleri vermiyor. Oradaki çatışmada Ayşe Yaylı adındaki bir kadının kolu kırıldı. Bizi dinlemiyor, diyoruz ki; "Biz Fiskobirlik'e; 1978'de Cumhuriyet Halk Partisi zamanında girdik, sosyal demokratız. İşçilerin yüzde yetmiş sosyal demokrat, çare arıyoruz, o nedenle size geldik. Zoraki bizlerle görüştü. Tartışmadan sonra oradan ayrıldık. Kızıştım, kırılmıştım. Yine de aklım oy verdiğim SHP'de kalmıştı.

GREV KIRICILAR, KADIN YA DA ERKEK, BİRER ACI FINDIKTI.

GREV KIRICI SELİM ÖZYILMAZ, O BİR ACI FINDIK...

Acı Fındık, acı öyküsünü anlatmaya başladı:

Fiskobirlik'e, 1991 Eylül ayında girdim. Grev başladığı zaman bir yıllık işçiydim. Çok şanssız bir işçiydim. Çünkü rahmetli babam, Fiskobirlik'in Yönetim Kurulu Üyesi ve işveren konumundaydı. O grevde ilk dilekçe verenlerden birisi de bendim. Hatta o akşam eve gittim, "Ne yapacağım baba?" diye sordum. "Oğlum, arkadaşlarından hiç ayrılmayacaksın" dedi

Bir hafta on gün grev gözcülüğü nöbeti tuttum. Daha sonra zamanın genel müdürü, babamın üzerine çok baskı yaptı. "Senin oğlunu da oradan alamazsak, kimi alacağız?" türünden sözler söylemiş. Bu baskıya dayanamayıp, üzülererek söylüyorum, grevi kıranlardan biriyim. Arkadaşlarımdan ayrılmanın bir ezikliği vardı. Çünkü babam üzerinde yoğunlaşan baskılara dayanamadı. İki arada bir dede kaldım. Çok zor bir olaydı. O yıllardan bu yana içimdeki acıdır. Sendikanın herhangi bir biriminde görev almak istedim. Yıllar sonra arkadaşlarım uygun gördüler, sendika temsilciliğine seçildim.

- Öyle mi? Şimdi sendika temsilcisi misiniz?

- Evet.

Acı fındıkla daha fazla konuşmadım. Sonuçta o bir acı fındıktı.

Kafkas, acı fındığın konuşmasıyla ağırlaşan havayı coşkulu anlatısı ile dağıttı. Yönetim Kurulu bize % 135 zam verdiler. Yani bizim ücretle bir sorunumuz olmadı. Fakat % 135 değil en büyük olay kadro olayıdır. Birinci dönem verilen kadronun ellerinden alınması söz konusuydu. Biz daha çok sendikamızın ayakda durmasını sağladık. Eğer o kadrolar, kadınların ellerinden alınsaydı, veya ücret zamları düşük olsaydı, sendikanın varlığı tartışmalı konuma girerdi. Bu tartışmayı ortadan kaldırmak için kadınlara destek verdik. Türkiye’de mevsimlik işçilere kadro alınsın ya da daha önce alınmış kadroyu grevle korusunlar. Böylesi görülmedi. On yıl önce yapılan inanılmaz bir başarıydı.

Onlara katıldım:

- Bu grev gösterdi ki verilen hak alınmaz.

Arif Bey, “Madem verdiniz, bunu geri alamazsınız. Hiçbir sendikanın bunu başardığını duymadım, bu grev yerinde zamanında yapılmıştı. Doğru olduğu için amacına ulaştı hak aldık ve döndük. O mutluluğu tatmak için yine direniriz.”

Buna da dayanamadım;

- Yaşamınızın en büyük onuru değil mi? Kadınları yönlendirmek iyi hoş da siz de çok güzel şeyler yapmışsınız. Ben günlerce kasetleri izledim ve çok etkilendim.

Neşat Başkan, hemen örnekledi:

- O direnişi yaşamak çok zevkli, siz biraz önce kaygana yediniz değil mi? İşte bu eylem ondan daha tatlıydı.

Kafkas, anlatılanlarla eski yıllara gitti, coştukça coştı, sözleşme masalarının havasını anlatmaya başladı:

KAFKAS, SÖZLEŞME MASALARINI ANLATTI:

- Trabzon ekibi çok güçlüydü. Bakın, yönetim kurulu üyesi oğluna diyor ki, “Sen grevdeki arkadaşlarından ayrılma, sürdür.” Bu kararlılık sadece Trabzon’a özgü idi. Giresun’da çalışanları işten at-

makla korkuttular. İl ve ilçe örgütleri işin içinde ve arkadaşlarımız, sözleşme görüşmelerine katıldı. Giresun’da işveren sözcüsü Genel Müdür Yardımcısı Zeki Akdağ elinde piposu, sürekli sosyal demokrat tanımı yapıyor. İnsan, sosyal demokrat ise emeğe saygılı olur. Oysa söylemi eylemine uymuyordu. Artık her hafta anlatılanlardan bıkkınlık geldi. Sendika adına katılan gözlemcilerin yüzde doksanı sosyal demokrat, onlara mesaj veriyor. Cümleyi bitiriyor dönüyor, ‘Agah’ cıgım, sen hangi partideydin?’ diye soruyor. Bir, iki, üç, beş, bana demokratlığı, emeği anlatıyor.

Üçüncü ayın sonunda dedim ki; “Zeki Akdağ, sen sosyal demokratsın ama sosyal demokratlığı yaşamıyorsun. Sana göre ben şeriatçıyım, gericiyim, yobazım, mürteci, adıma ne diyorsan diyebilirsin. Senin gibi sosyal demokrat olmaktansa, sizin tanımlarınızdan biriyim var mı bir itirazınız? diye sordum.

Onun yanında on tane yönetici, benim arkamda kırk temsilci dedi ki! “Yapmayın!” Müthiş gergin bir ortam sonunda ara verildi. Arkadaşlar, ağız birliği etmişcesine “Sen bu adama bunları söyledin ya, parayı boş ver senin için bunları söylemek iyi oldu.” dediler.

Sözleşme taslağını işçilerle hazırlamışız, sürekli beraber oluyoruz. Her karar sürecinde yeni taktik ve önerileri tartışarak belirliyoruz.

Trabzon’daki akşam yemeği, Kafkas’ın yıllar önceki sözleşme masalarını anlatımıyla noktalanıyor. Gök ve kabuklu fındıklar geceye doğru yol alırken emeğin türküsünü söylüyorlardı...

Sürmene çarşısına gelur / Oturur gizlar

Bilmeyende zanneder / Gökten indi yıldızlar,

türküsüyle Sürmene’ye uzandık... İşçi sınıfından güzel bir çağrışım, Sürmeneli Basisen Başkanı Metin Tiryakioğlu iyi bir Karadenizli... Onun Karadeniz şivesiyle konuşmasına baylıyorum. Şimdilerde keyifli olduğu anlarda kullansa da Karadeniz şivesi ona yakışıyor. Ayrıca yirmi yıldır toplu sözleşme masalarında zevkle izlediğim görüşmeci ve işçi önderi...

Trabzon’da ikinci günümüz, kahvaltıdan sonra Basisen Trabzon Şubesine gidiyoruz. Başkan Osman Bektaş katıksız Karadenizli, laz türkülerini onda çok dinledim. Bizi, arkadaşlarla sıcak karşılıyor. Karadenizlilerin, konukseverliğine bir kez daha tanık oluyoruz. Yerel basından gazeteciler, Trabzon’a niçin geldiğimizi soruyorlar. Genç muhabirler on yıl önceki grevden habersizler. Fiskobirlik işçilerinin on yıl önce Karadeniz’deki tüm işyerleriyle katıldıkları grevi, işçilerin başarı öykülerini anlatıyoruz.

Güneşli bir günde, Trabzon’dan ilk durak Tirebolu fındık fabrikasına hareket ediyoruz. Akçaabat köftesi yemeden geçilir mi? Güneşle, Karadeniz kıyı boyuna inci gibi dizili ilçelerden geçerek Tirebolu’da duruyoruz.

Tirebolu fındık kırma fabrikasında işçi kadınlarla buluştuk. Başlarında beyaz örtüler ve mavi önlükler içinde görünümleri güzeldi...

BADEM FINDIK

Sendikacılardan Perihan Takır’ı dinlemiştim. Onun yüreğini, kararlılığını anlattılar. Boylu, tombul, pembe yanaklı güleç yüzlü badem fındığıydı...

İlk söz, badem fındığı Perihan Takır’ın...

Başındaki beyaz örtüsünü düzelterip, anlatmaya başlıyor: 19 Şubat Cuma sabahı sekizde greve çıktık ve yürüyüşe başladık, Tirebolu’daki tüm partileri gezdik. Akşam tüm çalışanlar evlerine dağıldı, işçiler nöbet tutmaya başladı. İkinci günün sabahı bir toplantı yaptık, akşamüzeri, Ankara’ya gitme kararı alındı, gece yola çıktık sabah saat altıda indik. Sanayi Bakanlığı’nın kapısına dayandık. Bir süre sonra gazeteciler geldi, ‘Siz burada ne bekliyorsunuz?’ dediler. ‘Biz, Karadeniz’den hakkımızı aramaya geldik’ dedik. Otururken, simitler geldi, herkes yorgun ve perişandı. Çantaları ellerinden, valizleri sırtında bakanlığın bahçesinde dolaşıyorlar. Artık günler yürüyüşler, toplantılar, çatışmalar, masalarda yatarak, sandalyelerde oturarak akıyordu.

Pembe yanaklı tombul Perihan Takır' ı dinlerken; içimden Karadeniz yemeklerini sayıyorum: Muhlama, Hoşmeri, Karalahana, Kaygana, Mısır Ekmeği, Laz böreği, Hamsinin her türlü yemeği ve turşusu... Taze yayla peyniri ve yoğurdu...

Badem fındığı, Perihan Takır'a soruyorum:

- Sloganları hatırlıyor musun?

Gülerek, yanaklarına yayılan pembeliklerle sloganları söylüyor:

- "Ankara, Ankara duy sesimizi, şu gelen işçinin ayak sesleri" diye sloganlar atardık.

O akşam, gece yarısı kartonlar topladık. Yatmaya hazırlanırken; 20 Şubat kış soğukunda kurtarmak için bizi Şato Yazar'a götürdüler. 2500 kişi ile yola çıktık. Hiçbirimizin nereye gideceğinden ne yapacağından haberi yoktu. Tek bilen sendikacıları. Arkadaşlarla, salondaki sandalyelerde, masa üzerlerinde yatarak sabahladık. Ertesi gün, kararlaştırılan programları uygulamaya başladık. Hergün ayrı bir yoğunlukta geçiyordu.

Buradan giderken; 4 yaşında kızım, 6 yaşında oğlum vardı. Çocuklarım yemeksiz aç, ben evimden uzaktım. Her gün evden telefonlar, "gelin çocuklar yalnız kalıyor!" diye. Biz, bunlara karşın direnmeye çalıştık. Arkadaşlarla kapıda nöbet tuttuk. Bir ay Ramazan da oruç tuttuk ama bir akşam evde iftar yapamadık. Ailece direniş boyunca perişan olduk, ben onbeş gün Ankara'da kaldım. Eşimin de benim de grev şapkalarımız duruyor.

Bizim amacımız kadro almaktı. Direniş sonrası kadromuzu aldık. Teşekkürler, sendikamıza, sendikacılarımıza...

Kafkas, hiç kaçırır mı?

- Biz teşekkür ederiz, şiir gibi konuştun.

Badem fındığı, arkadaşı sözünü bitirince heyecanla söze girdi.

- İftar yemeğine TBMM'ye gideceğiz, Mesut Yılmaz Bey ile görüşeceğiz. Meclise girerken, çantalarımız, üstümüz başımız arandı. Ben dedim ki, 'Bizim silahımız yok ki niye arıyorsunuz? Biz, buraya hak almaya geldik'. Polisler de "Bu bizim görevimiz" dediler.

TBMM'ye girdik, benim üstümde bir basma etek, ayağымda ayak-kabı, sırtымda bir kaban, başымda büyük bir eşarp, soğuktan korunmak için, üst üste giyinmişim. Mesut Bey, bizleri böyle görünce şaşırđı: 'Sizin grevinize bakacağız!' dedi. Oradan ayrıldık.

Bir başka anım da; Herkes dağıldıktan sonra Selvi Otelі'ne gittik. 9. kattayız. Bir kadın Arkadaşla beraber odaya girdik, günler sonra yatakta uyuyacağız. Arkadaşım Ömür Keçeci, uyku arasında bana seslendi: 'Kalk Perihan! Kalk! sandalyeden düştük' uyandık ki, yatakta yatıyoruz.

Salonda oyunlar oynadık, türküler söyledik, masalarda yattık, soğuk yedik, anılarımız oldu ama emeğimize deydi. Başarıyı yakaladık. İnşaaallah! Allah o günleri geri getirmez.

Badem fındığına sordum:

- Yola çıkarken; size inanmayanlar, siz başarıp döndüğünüzde ne dediler?

- Greve çıkarken, bir arkadaşımıza, 'başaramadan dönersek; istifamı vereceğim' demiştim. "Alamazsınız" dedi. Kazanıp dönünce hepsi şok oldular.

Tirebolu'da esnaflar ve arkadaşlarımız, bize destek olmadı. Kendi gücümüzle yürüyüşe çıktık, sendikacımıza inandık, onlar da biz de kazandık.

Perihan Takır, Tirebolu fındık fabrikasında çalışıyordu. Babanın, amcanın aile büyüklerinin tepkilerine, tavırlarına karşın o direndi ve kazandı. Badem fındık can fındık olmuştu...

BADEM FINDIĞI, Erdal İnönü için Trabzon'a gidişini anlatıyor;

Biz buradan kalktık, afedersiniz üzerimiz kokuyor. Çünkü ısınmak için ateş yakıyoruz is kokuyoruz. Bir araba doluşup gittik, çok kalabalıktık. Orada temiz giyimli adamlar, hanımlar süslü püslü giyinip gelmişti. O salonda onlar konuştu. O zaman sesimiz çıkmadı, konuşuldu. Ben kalktım afedersin, Erdal İnönü'nün yakasından tuttum. Yakasından tutunca, dedim ki, "Bizim hakkımız ne olacak?

Siz, bizim hakkımızı ne yapacaksınız? Buraya geldiniz söylediniz, önce bizim hakkımızı verin” dedim. O zaman korumaları elimden nasıl aldıysa, birkaç kişi vardı.

- Erdal Bey, size bir şey söyledi mi?

- Bana, hiçbir şey demedi.

- Erdal Bey’in, o gün yakasını tutmamı hiç unutmam. Aramızdan bir kaçıışı vardı ki; görmeliydiniz. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarına geldiğine pişman oldu.

- Televizyona ilk çıktığını hatırlıyor musun?

- Ben televizyonlara çok çıktım, ne olacak ki? Konuşmamızı izlemek güzeldi.

Benim annem ve babam vefat etti. Babam ile annem otururlarmış, haber dinlerlermiş. Televizyonda ben çıkınca, ‘lan, bak, kızına bak’ derlermiş. Tabi ki benim için ‘babasının yüz karası’ diyorlarmış. Babam, bu grev nedeniyle bana küstü ve yedi ay benimle konuşmadı. Bizim müdürümüze gidip, ‘Bu yüz karası, bunu işten atın’ diye söylemiş. Ama ben hiç bir zaman yılmadım.

- Eşin, ne yaptı ?

- Eşim bana her zaman destek oldu. Yalnız çocuklarım vardı, birisi dört, birisi de altı yaşındaydı. Çocuklarla ilgilenmek açısından çok sıkıntı çektik.

Badem fındık, sevimli sevimli, direniş nöbetlerinde “kışın kapıda fındık kabuğu ve odun yakarak ısındık.” diye anlatıyordu.

-Grev bittikten sonra buraya geldim. İşbaşı yaptık, hamile kalma durumum oldu. Erken doğum yaptım, şimdi sakat bir çocuğum var. Bu çocuğum dokuz yaşına girdi. Bizim evimiz çift daire, evin karşısında amcam oturuyor. Grev sırasında amcam bize dedi ki, ‘Çorap örmeye kadro mu alacaksınız? Siz, boşu boşuna gidiyorsunuz.’ Bana çok çirkin sözler söyledi. Onu hiç unutmam.

Kazandık, eve geldik. ‘Amca bak, biz bu hakkımızı nasıl aldık görüyor musun? Alnımız ak, yüzümüz açık geziyoruz’ dedim.

Kayınpederim de bana herhangi bir şey demedi. Bir gün çok kız-

mıştı, bana sokakta fırça çekti, ‘Küfürler etti işine git’ dedi. Ben ağzımı açıp da bir söz demedim. “Sizin dediğiniz olmayacak, inşallah, bizim dediğimize olacak” dedim. Tüm akrabalarım bize düşman ke-sildi.

- Sürekli stres içerisinde yaşıyoruz. Bugün işe gideceğiz, ama akşama ne sonuç alacağız? Çıkacak mıyız, kalacak mıyız? Bugün toplantı olacak, hangimiz, ne konumda konuşulacağız, sendikamız var, Allah razı olsun, bize bilgi veriyorlar ama, yine de kuşku-lu çalışıyoruz.

- Biz, şimdi yine direniriz bizler varız ama askerimiz yok. Aynı dönem geri gelse, biz burada 20 kişi kalmışız, o zaman 60-70 kişiy-dik. 20 kişi ile nereye gidilir? 2500 kişi ile yola çıktık. Şu anda tüm Türkiye’de kadrolu işçi 150 kişiyiz. Bu kadar işçi nereye varılır? Kadrolu işçimiz, askerimiz yok hiç bir yere varamayız. Bizim bura-da arkadaşımız var, bizden iki yıl sonra başladı, 11 yıldır kadrosu yok geçici işçi olarak çalışıyor.

Badem fındık Perihan Takır’ı dinlerken; pembe tombul yanakla-rı birer gül koncasıydı. O gümbür gümbür, direnişin renkli, yürekli kadınıydı...

Nalan ERDEM - Size bir şey anlatayım: İki günlük mü üç gün-lük müydük pek hatırlayamıyorum, bakanlığın önündeyiz kar yağı-yor. Arkadaşımızın birinin ayakkabısı yırtılmış, diğerinin ayağında terlik vardı. Baktım, çorapları su çekmiş. Kar yağarken; başımızda çöp poşetleri ile korunuyoruz. Ben, bakanlığın kapısındaki balkona girdim. Çevik kuvvet polisleri kol kola girmiş, bizleri içeri sokmu-yorlar. Bir kısmımız içeriye girmiş, bir kısmımız kapıda, “gelin!” diyorlar.

Onlar gelin derken; ben sırtımı cam kapıya dayamıştım, küt di-ye cam kırıldı, herkes “haydi, hücum!” diyerek içeri girdik. Soğuk-tan üşümüştük oraya oturduk. Uyku bastırıldığı zaman çıkıp, düğün salonuna doğru yürüdük.

Tirebolu’da otobüse bindiğimizde, kimse bizi yolcu etmeye gelmedi. Sadece benim ve birkaç arkadaşımın eşi vardı bizleri çok az insan uğurladı. Sıkıntılı bir halde otobüslerle yola çıktık Giresun’a gittik ki ne görelim caddeler, sokaklar, balkonlar, insanlarla dolu herkesin Fiskobirlik grevden haberi var. Oysa, Tirebolu’da kimse-nin haberi yoktu.

Biz o sloganları, Giresun’da öğrendik. Birisi arabaya çıktı ekme-ğimizin peşine gidiyoruz diye sloganlar attırdı. Tirebolu’dan, Gire-sun’a çok değişik düşüncelerle, korku içinde gittik. Giresun’dan yolculuğa coşkulu ve moralli koyulduk.

- Grev dönüşü nasıldı?

- Sözleşmenin imzalandığı gün, iki münibüs dolusu işçi, kaç ki-şiydik bilmiyoruz, başımızdaki eşarplar ve boynumuzda atkılar, at-kılar bizim bayrağımız oldu, sallayarak Tirebolu’ya bir girişimiz vardı dört döndük türkülerle, sloganlarla sanki bir düğün alayı ya da şenlik vardı. Bizim bu turumuzun kaynağı inattı.

Fındık güzeli büyük sıkıntıyla noktalandı:

- Tuvalet büyük sorun oldu. Gece yarılarında tuvalet gereksini-minden dolayı çok maceralar yaşandı. Kesinlikle aç susuz kalma-dık, o güne kadar bakanlığın içerisine girip, bazı gereksinimleri gi-deriyorduk. Yağmurda başımızdaki çöp poşetleri ile korunduk. O gün içeriye girmek yasaklandı, bazı arkadaşlarımız cam kırıldıktan sonra içeriye girebildi. Bazılarımız dışarıda kaldı onlara, gereksi-nimlerinizi burada giderebilirsiniz. dediler. Kimileri giderdi. Biraz sonra, sükün dendi bizde gereksinim duyulan yerleri söktük. Her şey iyiydi, ama evin gibisi var mı? Sorusu ne çok soruldu, ne çok söylendi.

Fatma DEMİRÖZ, kardeşimle beraber çalışıyorum. Kendisi sa-tış reyonundaydı. O, Ankara’ya gitti, ben burada kaldım. Bizler de buralarda nöbet tutuyorduk. Telefonla ben onu arıyorum, o beni arı-yor. “Ne yapıyorsunuz?” diye sürekli soruyordum.

Gelmeden bir gün önce bana dedi ki, ‘Ne yapıyorsunuz.’ ben de

‘Ne yapalım iyiyiz’ dedim. Geleceğiz dedi. Sabah oldu, erken bir saatte kapı çalındı açtım. Baktım, Hikmet gelmiş. “Niye geldiniz sözleşme mi yaptınız?” dedim. Onun gelişine, öyle bir bozuldum ki. Bir de ayaklarını çıkardı yüreğim parçalandı. Ayakları mantar olmuştu. “Günlerdir ayaklarımızı çıkarmadık, ‘yatmadık, uyumadık, sandalyelerde sabahladık” dedi.

Onlar, Ankara’dayken; Buradakiler, ‘Ankara’da yerlerde yatıyorlarmış, yukarıdan ekmek atıyorlarmış, herkes kapıyormuş’ diye söylenti oldu. “Ben de olur mu öyle saçma şey, bizim sendikacılarımız var” dedim. Onların, perişan olmadığını elbette biliyorduk, anlatılanlar kadar hiçbir zaman olamaz. Greve gittiğimiz için bizimle dalga geçiyorlardı. Bu Tirebolu tarihinin ilk ve son greviydi.

BİR BAŞKA FINDIK GÜZELİ ANLATTI:

Bir anne Şato Yazar Düğün salonunun müdüriyet odasında Giresun’daki çocuğuyla konuşuyor. Kapıyı kilitle demiyor, tüpü kapat, ütüyü fişten çek diyordu. Ağlıyor, yalvarıyor. Bir diğeri kızıyla konuşurken ansızın düşüp bayılıyor

Kafkas, bir akşamüzeri kadınları toplar. “Bir haftadır buradasınız. Banyo yapmadınız. Otelleri aradım. Size otel ayarladım. Gidin yıkanın. Kadınlar düşünüy kuramadıkları bu öneri karşısında çok etkilendiler. Bir grup kadın gittiler, yıkandılar, aynı giysileri giyinip geldiler. Banyo sefası yarım yaşansa da mutlu olmuşlardı.

Yine turna türküsü önüme çıktı. Bu kez Karadeniz’de yakılan turna türküsünü grevde hastalanan işçilerin söylediğini öğrendim. Bana da şiir tadında okudular.

*Hasta düştüm bilmem zalim Bafra’da
Yetiştir selamım yare turnalar
Gariplik hasretlik gurbet ellerde
Birde bizim için ötün turnalar*

DİRENİŞ SIRASINDA HASTALANDIĞINI SÖYLEDİ

Tirebolu'daki fabrika bahçesinde karşılaştık: Çocuklarım da küçüktü, işten atılacağım diye bunalım geçirdim diyor Ayşe Meşe. Arkadaşlar beni doktora götürmüşler. Nasıl gittiğimi hatırlamıyorum. Aklım başıma geldiğinde akıl hastanesindeyim. O zaman çok bunalımlar geçirdim.

Sadece Ayşe mi? Tüm fındık işçileri direnişte yaşam boyu, izi olan acı veren, kalıcı hastalıklar kaptılar...

- Direniş sırasında hastalandım. O camlar, kırıldığı zaman fenalık geçirdim. O günkü bayılmalarım yaşamımın acı bir izi oldu. Onunla yaşamayı hala öğrenemedim.

- Direnişten sonra mı hastaneye yattın?

Yok, daha kazanacağımızdan haberim yoktu. Grevin ortasındaydık. O yıllardan başlayan tedavilerim sürüyor. Onbeş günde bir Samsun'a Trabzon'a gidiyorum.

- Fındık işçilerinin ne gibi hastalıkları var?

- Bana alerji yapıyor, sürekli hapşıırıyorum. Sürekli ayaktayız. Kulaklarımda işitmeme oldu. Soğuktan dolayı, emekli olunca kollarımızda ve dizlerimizde romatizmalar ortaya çıkıyor. Şimdi de işten atılacağız diye sürekli stresli yaşıyoruz.

GÜRÜLTÜYÜ YENEN YÜKSEK SES

Tapide çalışan kadınlar yüksek sesle konuşuyor. Gürültü öyle fazla ki; yüksek sesle konuşmak zorunda olduklarını anlattılar. Gürültünün yarattığı alışkanlığı merak etmiştim. Sordum:

Yüksek sesle konuşma alışkanlığını anlatır mısınız ?

Küçük bir fındıktı Hatice Türk, sevimli sevimli anlatmaya başladı:

- Bağıra bağıra konuşuyoruz, çünkü makinaların sesinden kendi sesimizi duymuyoruz, bu gürültü bizde alışkanlık yarattı. Dışarıda da olsa yüksek sesle konuşuyoruz. Eşimizle olsun kayınpederimizle olsun yüksek sesle konuşmayı yaşam biçimi yaptık. Her yerde

herkesle yüksek sesle konuşuyoruz.

- Onlar ne diyorlar?

- Hatice, “Yavaş konuş, biz sağır mıyız?” diyorlar. Makinalarda çalıştığım için kulaklarım duymuyor, karşı taraf da duymuyor sanıyorum. Sessiz konuşunca birbirimizi duyamıyoruz. El, bizi döğüşüyor, çekişiyor sanıyor. Bazen de en yüksek sesle türküler söylüyoruz.

- Bu gürültü ve kalabalıkta dertleşiyor musunuz?

- Çok, hep beraber topluca konuşuyoruz.

- Hep beraber nasıl dertleşip konuşuyorsunuz?

- Arkadaşlarımızla hep paylaşıyoruz. Genellikle gizli şeylerimiz olmuyor. Kimin sorunu varsa o anlatıyor, öteki dinliyor. Hep birlikte konuşup hep birlikte dinliyoruz. Öyle kenetlenmiş çalışıyoruz.

Bu arada işçi kadınlara köstek olan eşleri merak ettim:

-Direniş dönüşü, destek olmayan eşleriniz ne yaptı, ne söyledi?

Ayşe Meşe yanıtladı:

‘Seni eve almayacağım, ben seni sağlam yolladım, şimdi eve almıyorum’ dedi. O gün yanımda Memnune Meşe diye bir arkadaşım vardı, ona bağırdı. ‘Sen gitmeseydin, bu gitmezdi’ diye. Sonra barıştık.

- Karadeniz’in kadınları neden hep çalışır ?

Hepsi bir ağızdan yanıtladı.

- Erkekler tembel de ondan.

Fındık bahçelerinde peştemalleriyle birer gelincik görünümündeki kadınlar, bu direnişte greve oy vererek eşlerine, babalarına isyan bayrağı açmışlardı. Karadenizli kadınların isyanı direniş türküüsü oldu...

GREVE, 13 GÜNLÜK EVLİYKEN KATILDIM...

Yıldız Durmuş, söze girdi. Ben greve katıldığımda 13 günlük evliydim. Eşim bana destek oldu. Grevde 22 gün izin kullandım. Çarşamba işbaşı yaptım, Cuma greve çıktık. Ankara’da bir ay kal-

dım. Hamile arkadaşlarım vardı, onların durumu daha kötüydü. O gün direnmeseydim bugün belki çalışıyor olmazdım.

Fatma KARADENİZ anlatıyor: Soyadım Karadeniz, bölgemize uygun değil mi? Buradaki arkadaşlarımızla beraber greve çıktığımızda eşim de bana katıldı, her zaman destek oldu. Eşimle beraber bir hafta Ankara’da kaldık, sonra döndük. Oradaki sorunlarımız diğer arkadaşlarımızla aynıydı. Eşimle birlikte bakanlık binasına girmiştik. Orada slogan atıyoruz, eşim içeride kalmış bilmiyorum. O, içeri salona girmiş, ayakları şişmiş, ayakkabılarını çıkarmış, bir arkadaş onun ayaklarının rahatlamasına yardımcı olmuş.

Arkadaş dedi ki; ‘Senin Mustafa’dan haberin var mı?’ ‘Ben ne bileyim Mustafa nerede?’ ‘Mustafa içeride tahtanın üzerinde yatıyor’ dedi. Ben de ‘Belki karnı ağrımıştır’ dedim. Ona, simit ve çubuk kraker verdiğini söyledi. ‘İyi o zaman’ dedim. Ben, nerede bulacağım ona yemek, kendimize bakamıyoruz ki ona bakayım. Kala-balıktan, işçi içinde ezilme korkusu da var. Düşsen eziliyorsun, düşmemeye özen gösteriyorsun.

Sorumun yanıtını alamadım. Direniyorum.

- Siz Karadeniz kadınları çalışmayı yazgınız mı kabul ediyorsunuz?

- Kaderimiz olarak görüyoruz, ne yapalım? Bir de ekmek parası için çalışıyoruz. Şimdi aç mı kalalım çalışıyoruz, tarlada, bahçede yaz aylarında yabanda durmadan çalışıyoruz. Karadeniz’in kadınları çalışmaya alışık.

Adım Huriye Aslan, Mehmet Takır’ın, sendikacıların sayesinde başardık. Başka türlü olası mıydı? Mehmet abi, bize çok destek oldu arabasını verdi, arabası direnişin evi oldu.

Havva İLHAN: Bakanlığın camını kırdığımız gün çok yağmur yağıyordu. O gün ben çok hasta oldum. Arkadaşlar benim hamile olduğumu biliyorlardı, arabaya bindim ve Tirebolu’ya geldim. O günü hiç unutamıyorum. Ankara’ya gidişimin üçüncü gününde döndüm.

- Şato Düğün Salonu çok kalabalıktı, her şeyin acemisiyiz, yavaş yavaş alı ıyorduk. Giri teki kapının önünde bir sandalyenin  zerindeydim.  eriye giremiyorsun. Kimi kartonun üzerinde, kimi sandalyede yatıyor. Biz    arkada tık, gecenin bir yarısı  ıkmı tık. Yıldız, Hikmet bir de ben. Buradan çıktık, bizi götüren otobüsün yanına gittik, tabii, sendikacılar kurnaz,  of rleri    tlemişler. Allah razı olsun o  of rler, bizi aldılar, battaniyelerden oda yaptık. Sabah yine Şato Düğün Salonu'nda yatmış gibi oraya gittik.

SARE, BİR FOÇA FINDIK...

Onunla Trebolu'daki fabrika bahçesinde cilvele erek tanıştık. Epeyce söz atışları sonrası dinlemeye koyuldum.

Foça Fındık öyküsünü t rk ledi. Grev önlüğünü sevmediğ , ona kefen demesinden anlaşılıyordu.

GREV  NL ğ  DEğ L KEFEN...

Sare, buradan bindik, greve gidiyoruz. Bizim üstümüze makinistimiz Mehmet Abi, birer kefen giydirdi. Sare'nin konuşması g l  melerle kesiliyordu. Kafkas, söze girdi. Kefen değ l, Grev  nl ğ ...

Arabadan indik, kafamıza taktık. Giyinince içinde biraz titredik, ama alı tık, resimler çekildi. Millet çekildi gitti. Ömür Keçeci, diye bir arkadaşımız vardı kaldık orada, eski müdürlerden bir tanesi geldi, ama müdürümüz de kendi yönünden haklı idi, bizi o i e almıştı. "Tuu, yazıklar olsun size" dedi. Ay e, bana, "Sare ne yapacağız şimdi?" dedi. Azıcık daha ileriye gitti. Geri döndü, bir daha benim suratıma tükürdü. Bize, buradan çıkınca bir defter verdiler "Hiçbir şey yapmayın, söyleneni deftere yazın" dediler. Ne yazayım, madem grev yapacaksam orada neyi yazayım?

- Kim verdi defteri size?

Sare, Sendikacılardan birisi verdi. Biz o gün grevde isek, buranın içinde ku  u urmamamız lazımdır. O zaman halk geliyor bize bir bağır ı, bir  ığır ı; "iki koruk fındığ  greve mi çıktınız?" Bu ar-

kadaşım neredeyse krizden gidiyordu. ‘Sare, biz ne yapacağız?’ diyor.

- Niye böyle yapıyorsunuz diye halk da kızıyor size öyle mi?

Sare, kızmaz mı, halk hem de nasıl kızıyor. Müdür fabrikanın camını açıyor, baba tarafından arkabamız da olur biraz ‘Seni süreceğim’ diyor. ‘Sürersin müdürüm, olur’ diyorum. ‘Seni, babana, diyeceğim’ diyor. ‘Babam bana ekmek vermiyor, ben buradan yiyeceğim olsun’ diyorum. Yanındaki öbür kızı da süreceğim diyor, Ömür Keçeci için. Ömür, ‘Sür, ben korkmuyorum, biz gideceğiz’ dedik. Hep bir ağızdan gülüşmeler... Biz, hava yapıyoruz, ama acımızdan da öldük, yağmur da yağıyor. Grevi de bırakıp gidemiyoruz. Yoksa bize, ‘Kuru yiyeceği ısırsın’ deseler bile bayılırız, ama grevi bırakmıyoruz. Müdür orada hazır beni sürmek istiyor, sürsün dedim, direnişi sürdürdüm.

Foşa fındık Sare’yle cilveleşmemiz sürüyor.

- Sare, sen şapkanı ne yaptın?

- Kafkas, “Kasetlerinizi çeyiz sandığına koyarsınız.” dedi. Ben de sandığa koydum. O gün o şapkalar bizim silahımızdı...

Tirebolu fabrika yemekhanesinde Sare’ye takılıyorum.

Sare, zaten greve çıktım, zorla mücadele ettim, bir de seninle ayıkmayım. Yok, gerçekten mücadelemi yine de sürdürürüm, biz o zamanki mücadelemizin ekmeğini yiyoruz.

- Ama biliyorsun, yazarlara torpil olmaz, kaleme kim takılırsa o gelir. Onu yazar.

Sare, yaz, hiçbir şey olmaz. Ekmeğim için her türlü özveriyi yine gösteririm.

- Anılarınızı çocuklarınıza anlatıyor musunuz?

Sare, eve bir geldik ki Ramazanlık gün, çocuklarımız kapıda, bacada anlatamam.

Foşa fındık Sare sert görünümü altında duyarlı ve sevecen bir yürek taşıyordu.

KAYMAKAM, BİZİM BAYRAMIMIZI KUTLAMADI.

Huriye; Cezaevindeki tutukluların bayramını kutlamaya giden Kaymakam Bey, bizim bayramımızı kutlamadı. Bayramın birinci günü, burada Nursen Hanım, ben, Mehmet Abi, bir arkadaş daha vardı anımsıyorum. Cezaevi işyerimize yakın, Kaymakam tutukluların bayramını kutlamaya gidiyor. Yıllarını vermiş okumuş ama bizim bayramımızı kutlamadı, çok gücüme gitti, çok yadırgadım. Yanımda iki buçuk yaşında çocuğum da vardı, bizim yanıımızdan geçti gitti, bayramın birinci gününü bana zehir etti.

Giresunun içinde

İki sokak arası

Altı kurşun attiler

Üçte bıçak yarası

Giresunun her yanı

Yeşil fınduk bahçesi

Vurdiler Feridemi

Yere düştü bohçası

Giresun, Trabzon ve Ordu arasına kurulmuş fındığın başkenti... Giresun meydanındaki fındık anıtı alışılmışın dışında bir görünümde. İlk kez fındık sepette ve sırtta yük değil, fındık çotanağı eller üstünde. Giresun Valisi Ali Haydar Öner bu yeni figürün valilik tanıtı ambleminde yer aldığını söylüyor.

FINDIK SEPETİ

Tirebolu'daki fındık işçileriyle biten söyleşi sonrası gördüğüm fındık sepeti üç ayaklı. Tıpkı ülkelerdeki çalışma barışının üç ayağı gibi... Hükümet- İşveren-Sendikalar yalnız fındık sepetinin üç ayağının üçü de aynı önemdeydi. Çalışma barışının üç ayağından biri olan sendikalar, ülkemizde en az önemsenen, örgütlerdi. Sendikalara karşı bu tavır haksızlıktı. Sendikalar, görülme de sunulmasa da çalışma barışında önemli bir ayaktı...

BELEDİYE BAŞKANI MEHMET IŞIK;

Akşam karanlığında Giresun Belediye Başkanı Mehmet Işık, bizleri makam odasında karşılıyor. Bu grev boyunca sosyal demokratlara *kızan sendikacılar, işçiler*. O, sosyal demokrati seviyorlar. Hatta Kafkas, şöyle bir tanımlama yapıyor: “ Zaman bizi doğruluyor. İşte yine başkan koltuğunda oturuyor.” Belediye Başkanı ise; “Doğal olanı yaptım. Olağanüstü bir şey yok, işçilerin direnişine inandım, katkıda bulundum.” Kendisine on yıl önceki olayı anımsatmak için bir giriş yaptım; anlatmaya başladı.

- Erkeklerin desteği ve koruması altında değil de, doğrudan doğruya kendilerinin organize ettiği ve sonuna kadar dayandığı, erkeklerle karşı yapılan çok değerli bir kadın direnişiydi.

Tabii, burada Giresun’un da payı oldu. Giresunlu kadınlara burada pay çıkaralım. Gerçekten de Giresunlu kadınlar çok bilinçli, dirençli oldular. Sonunda hak ettiklerine ulaştılar. Bu boyutta, sadece kadınların girişimiyle oluşan bir hareket Türkiye’de sanıyorum pek azdır. O açıdan Giresunluları biraz farklı görün.

Belediye Başkanı, gerçekten öyle bir ortamda insanlar kendi etrafındaki insanları görmek istiyor. Yaptığı harekete başkaları da destek veriyor mu? Yanlış mı, yoksa doğru mu yapıyorum? diye düşünüyor. Ama bazı insanların gidip kendileri ile beraber olduğunu bildikleri zaman, onlar moral ve güç kazanıyor. Tabii, eylem de yürüyor. Tam tersi olsa, herkes tarafından dışlanmış bir hareket olsa, başarılı olunur mu? Ya da gecikir. Ben bunu o açıdan daha çok önemsiyorum.

Belediye Başkanı, “ben sonuna kadar sizin yanınızdayım” dedim. “Yapabileceğim her şeyi de yapmaya hazırım.” Su parası almadık. Kafkas ekledi, Başkanın grevde olanların yanında bulunması önemliydi.

Belediye Başkanı - Onlar pankart açtıkları zaman bizzat konuşma da yaptım. Tabii, bu onların hareketine bir ivme kazandırmış olabilir.

- Tavrınız onları yüreklendirmiş. Sendikacılar, bunu hep söylüyorlar. Ülkemizde sendikalar çok iyi algılanmıyor. Sendikalarda işçiler, ekonomik ve sosyal çıkarları için vardır. Onun için bir uçtan, diğer uca her dünya görüşünü içerisinde barındırır. Sizin burada yaptığınız çağdaş bir belediye başkanından beklenen tavır. Çünkü siz herkesin başkanısiniz.

Belediye Başkanı, “teşekkür ediyorum haklı bir hareket başlatıyorlardı. Gerçekten haksız olduklarını bilsem, niye yanlarında olayım ki”

GİRESUN'DA SENDİKA'DAYIZ.

Direnişin üstünden on yıl geçmiş, çoğu emekli olup Karadeniz'in kıyı boyundaki kentlere, ilçelere, beldelere, köylere dönmüşler. Kadınlar öfkeli, o günlerde niye gelip sormadınız? Yazmadınız? Şimdi ben size ne anlatayım? Belli ki o gün kendilerini yalnız bırakanlara kızgınlar, öfkeleniyorlar haksız da sayılmazlar. Karadeniz insanının yaz yağmuruna benzeyen öfkeleri, konuştuğça yerini hoşgörüyü bıraktı, başladılar anlatmaya :

Ordu'nun dereleri

Aksa yukarı aksa

Vermem seni ellere

Ordu üstüme kalksa

Sürmelim aman.”

Türküde olduğu gibi olanaksız söylemek, kararlılığını haykırmak belki bir tavır olsa gerek. Beni, Karadeniz'in dereleri ak ve duru köpük köpük akan dereleri bir başka vuruyor. Yeşilin her tonunda beyaz akan dereler yaşamdan koparıyor. Karadeniz'e inat ak akıyor, Karadeniz'i aklamak için akıyor. Bu dereler sadece beni değil türkü yakanları da etkiliyor. Onlarca Karadeniz türküsü derelerden söz ediyor. Dağlardan, yaylalardan akan dereler, Karadeniz'e beyaz kuğular gibi süzülüyor... Kimbilir belki de ak martılara koşuyor ...

ORDU İKİZLERİ

Onlar Fatsa, Ünye, Ordu, fındıklarıydı...

Ayşe ÖZCAN; ben Ünye'yi temsil ediyorum. Ünye'ye, Mehmet Aras geldi, on yıldır hiç görmedim, ama adını yıllardan beridir hiç unutamıyorum. Mehmet Aras, “grev olacak” dedi, biz de ‘tamam’ dedik. O zaman doksan kişiydik ama şimdi azınlık kaldık. O zaman, 90 kişinin içerisinde grev önlüğünün giyileceğini söylediler. Kimse buna cesaret edemedi. “Ben giyerim” dedim. Eşim de grev önlüğünü giydiğimi duymuş, o zaman “O ne cesaretle giydi ve meydana çıktı?” diye sormuş. “Ne cesaretle bunu yapabildi, kesinlikle eve gelmesin!” diye öfkesini sürdürmüş. O gün akşama kadar olta attım, eve gitmedim korkudan, dayak yiyebilirim diye düşündüm. Sonunda eve gittim, eşim geldi, beni alnımdan öptü, “gerçekten onur duyduğum, bunu yapmak da önemli bir şeydir” dedi. ben de gerçekten çok ferahladım Yalan yok, dayanamadım, ağladım.

Ankara'ya giderken; büyük bir tepki yaratıldı. Bize, “gidemezsiniz!” diyen Emin Bey sadece bir geceliğine gideceğimizi söyledi. Bir geceliğine diye sadece bir battaniye alıp gittik hiç bir şey yoktu gidişimizin dönüşü olmadı. Orada 19 gün kaldım. İnan bir battaniye bir üst baş ile kaldık.

Reyhan, gene onlara battaniye almaları söylenmiş, bizde hiç bir şey yoktu. Eşlerimizle yan yana gelme şansımız bile yoktu.. Allah'a şükürler olsun, gene de sendikamızın bize göstermiş olduğu ilgiyle her şeyi aştık. Ben bir ay kaldım, en fazla kalanlardanım. Grevimiz 55 günde bitti ? Buraya döndük, orada hastalanmışım. Beni yine bırakmadılar biraz da Agah Bey'in yüzünden oldu. Haydi! Biz eşimizle beraber üç çocuğumuzu burada bırakıp Ankara'ya gittik.

- Eşin ne diyor o da mı çalışıyordu?

- O da burada bizimle birlikte çalışıyordu.

Reyhan ALACA, çocuklar çok küçükler, kayınvalidemler bile o zaman çocuklara sahip çıkmadılar, yedi kat yabancılar yemeklerini pişirdiler.

- Siz Giresun'da mıydınız ?
- Giresun'daydım. Öyle zor koşullar altında greve gittik. Demek istediğim sen yine battaniye ile gitmişsin bizde o da yoktu.

BİR GREV ABİSİ TEOMAN ELİFOĞLU...

Grevdeki başarısı, onu şube başkanlığına taşımış. Şimdilerde emekli, başlıyor anlatmaya:

- Zamanında Entegre Baş Temsilcisiydim. Yardımcılarım, Reyhan Alaca, Sebahat Hanım, Hasan Pınar, Hatun Karakuş'tu. Bu arkadaşlarım, aktif görev yapıyorlardı. Ayrıca Selma, Şükriye, Hatun da vardılar.

Biz entegreden toplu sözleşme görüşmelerine gidiyorduk. Sözleşmenin bir anında; "Masaya para konusu geldi. Kadınlar eğer evlerine giderse şu para, kadınlar sürekli çalışırlarsa şu para." dendi. O zaman bizler "hayır" dedik. Sendikaya geldik, Zekeriya İlkdoğan ile toplantı yapıyoruz. Bana, dedi ki; "Sen, bu kadınların sürekli çalışmalarından yana mısın? Yoksa, paradan yana mısın?" Ben "evet" dersem, bin lira daha fazla maaş alacam o zamanın koşullarında. "hayır!" deyip, kadınların yanında yer alırsam, bin lira eksik alacağım. 15 dakika kadar düşündüm, kadınlardan yana tavrımı koydum." Çıktım, temsilci arkadaşlara anlattım. Dedim ki; "Durum böyle böyle Benimle beraber özverili olun, gelen insanlarla karar vermek zorundaydım. Bu duruma ne dersiniz?" diye sordum. Hasan arkadaşım, "Doğru karar vermişsin." dedi.

Arkadaşlarıma, 'Greve gidersek, bizi destekler misiniz?' diye sordum: "Destekleriz! Ölür müsünüz, ölürüz!" Böyle karar alıp, Entegreye geldik, kararı işletmeye anlattık. Şef, yönetim kurulu üyesinin akrabası, şef yardımcısı, şef olmaya çalışıyor, şef müdür yardımcısı olmaya, müdür yardımcısı, müdür olmaya o gün, grevden yana olmayan, grev kırıcı insanların sayısı çoktu.

DYP-SHP koalisyon hükümeti var SHP'li arkadaşlar siyasi davranıyor, 'partime zarar gelmesin' diyor. Ekmeği kaybolmuş, gitmiş,

hiç önemli değil. Yeter ki benim partim burada dursun diyor. Bunları anlattık, başarılı olduk, ama grev sırasında, örneğin; eşim bana telefon etti sesi çıkmıyor, hastalanmış, yaşamımda ilk kez eşimin sıkıntılı anında yardımcı olamadım. Karşılıklı konuştuğumuz zaman şu anda bile tüylerim diken diken oluyor. Eşim ağladığı zaman, gözümün önüne çocuklarımız geldi. Şimdi Sebahat Hanım, Fatma Hanım, diğer arkadaşlar burada o savaş büyük savaştı.

Ahmet Yılmaz, hükümlü kadrosunda işe girmiş, greve katılması çok zor bir olay ama o bizimle oluyor, ondan daha iyi konumda olanlar grev kırıclılık yapıyor.

Teoman, Hasan Kural'la ve dört kadın arkadaşımız beraber grev nöbeti tutulacaklar. Bir telefon geldi ki, kadınlar bizim arabamızı stop etti şu arabayı değiştirin. Ben de bir başka araba alarak oraya gittim. Arabayı oraya bıraktım, arızalı arabayı aldım dönüyorum. Baktım Genel müdürün arabası, tanıyorum geldi kadınların olduğu yerde durdu. Arabamızı süren arkadaş durmasını söyledim, bir baktım ki; genel müdür dört kadına şunu diyor; "Siz şimdi burada nöbet tutuyorsunuz, bir daha buradaki tesisi göremeyeceksiniz, sizin iş sözleşmenizi iptal edeceğiz. Eğer bugün bu grevi bırakıp evine gider, ertesi sabah gelerseniz işbaşı yaparsınız, sizi ödüllendireceğiz" dedi. Ben de dedim ki; "Beyefendi, bu kadınların şu anda iş sözleşmesi var. Sizinle de uzaktan ve yakından hiçbir bağımlılığı yok. Siz eğer bu grevi bitirmek istiyorsanız, sendikamıza çağrı yapın, Ankara'daki yetkililerimiz sizinle birlikte otursunlar, bir noktada birleşsinler o zaman grevi bitirsinler. Biz grev yapmak istemiyoruz, siz bu isteğinizi sendikamızla görüşün. Elinin tersiyle işaret yaptı ve ağır bir sözcük kullandı. Dayanamadım ben de ona vurdum. O oradan uzaklaştı.

Teoman benim yaşamımda ölünceye kadar, Reyhan, Hasan, Fatma, Harun, Selma, Sevinç kardeşlerimizi unutamayacağım aktif olarak görev yapan çok önemli isimler... Her zaman evim açık eşim ve çocuklarım hepsini bilir, yaşamımda çok büyük yerleri vardır.

KABUKLU SIVRİ FINDIK.

Sebahat Günaydın grevin Kabuklu Sivri Fındığıydı. Çalıştığı yıllarda işçilerin sözcüsü, her olayın baş kahramanı ve keskin tavırlarıyla adı komüniste çıkmıştı. Şimdilerde emekli ama o günleri gümbür gümbür anlatıyor. Yaptığı bazı eylemlerden ötürü yüzünün kızardığını söylemeden geçemiyor. Sivri Fındık, acı fındıklarla bugüne değin kavgasını sürdürmüş...

Sebahat GÜNAYDIN, Fiskobirlikte şöyle bir gerçek vardı, gerçekler hiçbir zaman unutulmamalı. Fiskobirlik tamamıyla siyaset ve siyasetçilerin elinin altında yaşayan bir işyeriydi. Herhangi bir dönemde gelen siyasetçi, orada kendi adamlarını yanına çeken, kendi siyasetinde olmayan insanları daima iten, ezmeye çalışan bir kesim ile yılları tükettik.

Bizim, greve gitmemizin en büyük amaçlarından biri, bu haksızlıklar canımıza tak dedi. Biz, normal olarak çalışıyorduk bizim kadromuz yoktu. Kadromuz olmadığından dolayı hiçbir zaman ücretsiz izine gitmeyen arkadaşlarım bulundu. Biz izine giderdik, geldik tekrar bizi izine gönderirlerdi, hakkımızı arama şansımız yoktu, aramaya kalksan, polis çağırıyorlardı. İzinden döndük, neden bizi izine gönderiyorsunuz dediğimiz zaman, kaç kere polisle karşı karşıya geldik. Erkek arkadaşlarım yanlış anlamasın, özellikle kadınlar onların gözünde bir hiçti, bizleri insan olarak görmüyorlar makine gibi görüyorlardı. Artık bu duruma karşı gelelim dedik.

İşçi ile sendikanın birbirine güvenmesi çok önemli. Şimdi daha ilerlere gideceğim. Biz Tez-Koop'a bağlı bir sendikaydık, Zekeriya Bey ile Emin Bey geldi onları tanımıyorduk. Bize dediler ki, "Biliyor musunuz arkadaşlar, sendikanız mahkemede" "Niye?" diye sorduk. "Sizi büro kolunda gösteriyorlar" dediler. İnsanlarda bir tepki vardı, bir baktık, bunların parmaklarında gümüş yüzük var. Bunlar, bize gelmez diye düşünerek, "tamam siz gidin" dedik, "biz sendika istemiyoruz!" Tez-Koop'a bağlı arkadaşlarla, temsilcilerimize gittik, böyle böyle diyorlar, böyle bir şey var mı? "Hayır! kim söyle-

di, “işinizin başına gidin” dediler. Biz, araştırdık, soruşturduk söylenenler doğru çıktı. Biz mahkemedeymişiz büro kolunda gösteriliyormuşuz.

Allah Allah, arkadaşlarla toplandık, niye böyleymişiz dedik. Tez-Koop’un şube başkanının yanına gidiyoruz. Gidiyoruz demek yanlış, biz sendikanın yerini bile bilmiyoruz.

Gidiyorduk, bize ‘Siz çok biliyorsunuz’ diyorlardı. Allah, Allah ne yapacağız? diye düşündük. Tek-Gıda - Öz Gıda savaşı başladı. Neyse Öz Gıda-İş yetkiyi aldı.

Şimdi taslaklar hazırlanıyor, Zekeriya Bey kulakları çınlasın, geliyor, arkadaşlar, şöyle yapacağız, temsilci arkadaşlara soruyoruz: Zekeriya Bey’e, “Biz para istemiyoruz, biz kadro istiyoruz, bize kadro alabilir misiniz? Artık siyasetçilerin oyunundan kurtulalım, belli bir işyerimiz olsun istiyoruz. Öyle, böyle kim ne derse desin geçici de olsa biz kadro almışız. İkinci bir sözleşme geldi, kadroyu geri alacağız demeye başladılar.

Toplantılar düzenledik, toplantılara gidiyoruz, arkadaşlarımıza soruyoruz, görüş alışverişi yapıyoruz. Bu öyle olmaz, ölümse ölüm, kalımsa kalım, ne yapılması gerekirse yapalım. Grevse grev, ucunda ölüm yok ya bunun. Arkadaşlarımızın çoğu, inanıyorum ki oradaki işkenceyi yaşayanlar, evlerinde eşlerinin zoru, yakınlarından grevi kıranlar olmadı değil. Ama grev kıranların gönlü de bizimleydi. Buna inanıyorum.

Greve gidilmesi, kadromuzun alınması, belli bir mücadele yapmamız gerektiğinin herkes bilincine vardı. Sendikacılarımızın çok aktif bir çalışması oldu. Toplantıların düzenlenmesi, nasıl söyleyeyim, insanlar artık siyasetçilerin ayak oyunlarından çıkıp, kendi özgürlükleri için çalışmayı istedi. Bunun için greve çıktık, başardık, başaracağımıza inanıyorduk.

- Sendikacılarınıza eylem sonrası bakışınız değişti mi?

Sebahat -sendikaya üye olacaktım, o günlerde doğum yaptım bir oğlum oldu. Arkadaşlarım beni üye yaptı. İyileşince gidip sendikay-

la tanıştım. Önceden de sendika çalışmalarım olduğundan sendikanın ne olduğunu biliyordum. İyi bir sendika kurmak için uğraşıyordum, aradığım gibi bir sendika buldum. Tez-Koop’da daha önce büyük bir mücadele verdim. Gece gündüz bildiri dağıtmalar, aydınlatma konuşmaları; çalışmalar yapıyordum. Adım oldu komünist, komünist geldim, komünist gittim. Hakkımızı arayan bir sendika olsun diye uğraştım. Baktım ki gerçekten hakkımızı arayan, istediğimiz gibi kadrolarımızı alacağımız, sırt sırta mücadele edeceğimiz bir sendika var...

- Grev kırıcılara nasıl bakıyordun?

Sebahat - Ayyy, çok kötü baktım.

Gülüşmeler arasında konuşmasını sürdürdü.

- Şimdi arkadaşlarım bana görünce selam veriyorlar ben veremiyorum. Çünkü onların yüzüne tükürmüştüm çok ayıp ettim. Bana “merhaba!” deyince hâlâ utanıyorum. Şimdi emekli oldu, bankada gördüğümüz yerde, utancım sürüyor. Ama sürekli çalışan kişiler grevi kırdı. Biz sürekli çalışıyoruz niye greve gidiyoruz diye grevi kırdılar. Öyle olmasa iyiydi, insanlar geçmiş olaylarda hatalar yapıyorlar. Hasan arkadaşımızın çok büyük emeği var. Sağ olsun... İsimsiz kahraman.

GÖK FINDIK, TEOMAN söze giriyor:

Tek Gıda ile Öz Gıda mücadele verirken, Hasan Tek Gıda’da, ben Öz Gıda’da mücadele ediyoruz. Zaman geçti, Öz Gıda mahkemeyi kazandı. Görev dağılımı yapılacak. Biz 25-30 kişi, ana gövde olarak bir ekibiz. Şube başkanı kim olsun, baş temsilci kim olsun, yönetim kurulu kim olsun diye hesap yapılırken, Zekeriya Bey, herkesi tek tek odaya aldı. Bana dedi ki, ‘Sen hangi görevi istiyorsun?’ Ben de “Hiçbir görev istemiyorum, buradakilerin hepsi benim arkadaşlarım, ölümüne hepsinin yanında olacağım.” diye söz verdim.

- Zekeriya Bey beni çağırdı, baştemsilcisin dedi. Temsilci kim olacak? dedi. Herkesin olmasını istiyorum, olmuyorlar. Gittim “Ha-

san sen benimle birlikte temsilci olacaksın” dedim. “Olmaz” dedi. Hasan, o zaman Tez-Koop’ta çalışıyor. Hani iki rakiptik ya, böyle değil, ölümüne rakiptik. Sonunda Hasan’ı ikna ettik. Sendikaya geldi. Hasan’ın ismini söylediğimde kıyamet koptu. Dediler ‘olmaz’ Öbür sendikadan olduğu için?

Öbür sendikada çalıştı, bize hakaret etti, biz de ona ettik. Ama bu arkadaşım ‘ben daha iyi yapacağım’ diye orada görev yapıyordu, buraya gelsin bize yararlı olsun. Hasan’ı yanımıza aldık ama iyi ki almışız, tartıştığımız, uyuşmadığımız zamanlar oldu. Ama Hasan olmasaydı, entegre tesislerinde grev kararı alamazdık.

Kadınlardan biri, “Hasan başka, sol görüşlü olduğu için sol görüşlü arkadaşlara yakındı.”

CİTİR HASAN

Hasan Hulki Konal- Doğru tektir, biz yıllarca ezildiğimiz için hep doğruyu bulmaya çalıştık. Fiskobirlik’te, kadın işçiler hep köle gibi gözüktü. İşveren, yeri geliyor bunları ücretsiz eve gönderiyor. İşine geleni çalıştırıyor, eve giden iki ay kalıyor. Onlar da çalışmak istiyor, işveren çalıştırmıyor. Bir iki ay çalıştırıyor, öyle devran dönüyor işte bunun sonucunda, Fiskobirlik’e Öz Gıda-İş girdi. Belli bir mücadele başlattı. Bağımsız Fındık-İş sonra Fındık-İş Disk ile birleşti. Ondan sonra Tez-Koop’a geçtik. Tez-Koop’da yeniden bölündük, Öz Gıda’ya geçtik.

Öz Gıda’nın zamanında kadınlar, dönemin genel müdürü Muhittin Soyer’den, sözleşme zamanında sürekli çalışma zeminini, o sözleşme bitiminde yakaladılar. Sosyal Demokratlar iktidara geldi, Fiskobirlik oraya bağlı, Kadınların sürekli çalışma hakkını kaldırmak istediler. Sendikacılarımız da dediler ki, ‘Siz sosyal demokratsınız, bunu kadroya dönüştürelim’ onlar da bunu kabul etmedi. Bu süreç bizi greve götürdü. Greve götürürken ne yaptık, önce belli çalışmalar sonunda işyerinde grev oylaması yaptık, grevi işçinin büyük çoğunluğu kabul etti. Grev süreci başladı.

Grev sürecinde belli eylemlerimiz oldu. Bu eylemler sonunda Ankara'ya gittik. Ankara'daki eylemlerimiz bir ay sürdü. Sonuçta, bu kadar grev kırıcıların bulunduğu ortamda belli hakları aldık. İşçilerimiz, kadın işçilerimiz sürekli çalıştı. Bu arada grev kırıcı erkek arkadaşlarımız, işyerinde belli sözler söylemeye başladı.

- Hangi kadınlar çalıştı, greve katılmayanlar mı?

- Kadroya alınan kadınların hepsi çalıştı. Kadro alamayan kadınlarımız da sürekli çalıştı, hala da çalışıyor. Bu arada bazı erkek arkadaşlar arasında grev kırıcılara, 'Size eteklik giydirip, Giresun'da gezdireceğim' dedim. Kadınlar kadar olamadınız" benim, bu sözüme alındılar. Biz de bu sözü söylerken belli bir sıkıntı yaşadık. Soğukta, karda, kışta, yağmurun altında, bakanlığın kapısında 8 saat beklemek kolay değildi, eylemimize Türkiye'de seyirci kalan insanlar vardı.

Mutlu sona ulaştık, insanlarımızın çoğunluğu emekli oldu, maaşlarını alıyorlar, insan gibi yaşıyorlar.

Sendikacılarımız, Ankara'da bir bütün oldu. Orada 1.500 işçiyi yönetmek kolay değil. Yol bilmiyoruz, iz bilmiyoruz.

- Siz grev sırasında Ankara'ya gittiniz mi?

- Gittim. Hatta bir de trafik kazası geçirdik. Sendikanın arabasıyla Ankara'ya gidiyorduk, Çorum yakınlarında kaydık, yoldan uçtuk, ölmedik yaşıyoruz.

- Kadınların mücadele anlayışı nasıl?

Bana göre çok güzel. Az önce bir söz söyledim, doğru tekdir. Eğer beraber yürüyorsan kendi hakkını da, kadınların haklarını da korumalısın. Biz, bunu ülke olarak yaparsak çok şeylere de imza atarız, ama yapamıyoruz. Yapamadığımız için çarpık tabloyu görüyorsunuz.

- Kadınlarda, direniş sonunda sendikal bilincin geliştiğini söyleyebilir miyiz?

- Sendikal bilinç geliyor. Biz bunu belli seminerlere gidip gördük. Silifke'deki eğitim tesisine Ankara'dan profesörler geliyor,

grup grup insanlara bilgiler veriliyor. Bu bilgilerin çok faydası var. Ama tabii ki; Türkiye genelinde yayılmadığı için, bir de yasalar el-vermiyor, mücadeleyi istediğin gibi yapamıyorsun. Aslında bu yasalarla sendikacılık yapılmaz.

Sosyal Demokratlarla, teke tek görüşmelerimiz oldu. Onlara anlattım, çok iyi tanıdığım için dedim ki, 'Sosyal demokratsanız, şu Fiskobirlik'teki işçiye sahip çıkın. Biz bu grevi yapacağız, bu kadroyu alacağız.' Sahip çıkmadılar. Biz de dedik ki, 'Seçim zamanı görüşürüz'

PALAZ FINDIK, NİHAT UZUN

- Entegre tesisinde şef olarak bürodakilerle 23 yıl çalıştım. 1999 senesinde emekli oldum. Şimdilerde Giresun merkez Aydınlar Köyü'nün muhtarlığını yapıyorum. O zamanki koşullarda, grevle ilgili hiçbir beklentim yoktu. Greve katılmamın nedeni; büroda şef olarak çalıştığım halde, Teoman, beni etkiledi ve destekledim. Teoman, çocukluk arkadaşım, aynı semtte büyüdük. O bana bazı gerçekleri anlattı. "Burada siyaset egemen olduğu için, herkes kendi adamını çalıştırıyor." Haklıydı. Grev oylaması yapıldı. Biliyorsunuz, yasa gereği grev anında fabrikada çalışanların isim listesi işveren tarafından hazırlanıp duyuru panosuna asılır. Ben orada en eski olduğum halde, benden sonra gelen adamı yazmışlar benim ismim yok. Çalışanların içinde ismimi görmeyince bu beni kamçıladi. Ben de başkalarını etkilemeye çalıştım. Ama o serviste bir tek Şef Yardımcısını etkileyebildim.

Bizler, her gün evlerden işyerlerine servislere binip tesise gittik. O sabah, tesisin giriş kapısında otobüsten indik, içeriye girmedik zaten hazırlıklıydık. Davul-zurna başladık halay çekmeye. O sırada Sendika Başkanı, bir kamyonun üzerinde konuşma yaptı.

O gün benim zoruma giden bir başka olay oldu. Genel Müdür Yardımcısı Zeki Bey, lojmanda oturuyordu arabayla geldi, bize dedi ki; 'Hayırlı olsun'. Abim de yanımda duruyordu. Zeki Bey, "İşte

bugün Fiskobirlik kârâ geçti” dedi. O söz çok zoruma gitti. Kendi kendime dedim ki; Fiskobirliği zarar ettiren bizlermiyiz. O söz beni çok etkiledi. Zaten sert adamdı, greve gidilmesinin başlıca nedeni o adamdır. Grev o adamın yüzünden oldu. Daha sonraki toplu sözleşme masalarından masadan çok kaçtı. Toplu sözleşme görüşmelerinde ters hareketlerini çok gördük. Suçlamış gibi olmayalım, ama gerçekten öyleydi.

Ertesi gün Ankara’ya gitme kararı alındı, arabaların birinde araç görevlisi olarak beni seçtiler, Ankara’ya gittik. Geceleri Düğün Salonu’nda gündüzleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın kapısında kârın, tipinin altında akşama kadar bağırarak, çağırarak. Sanayi Bakanlığı’nda çalışanlar pencerelerden bizi izliyorlardı. Saatlerce üşüdük, içeriye girmeye çalıştık polis bizi almadı. Arkadaşları copladılar, kadın arkadaşları ön kısma verdik. Onların arkasından biz yürüdük. Kadın arkadaşlara vuramadılar, çok iyi hatırlıyorum. İki ay önce kendisini kaybettiğimiz. Otobüs Ahmet’le, sandalyelerin üzerine, ayakkabılarımızı koyduk, yan yana yatak yapıp, battaniyelerin altında yattık. Onu hiç unutmuyorum. O günleri geçtik. Yalnız içimde kalan bir şeyi söyleyeceğim. Başkanımızın bir sözü vardı, bizlere; “Greve katılanlar, aynen katılmayanların aldığı bütün haklardan yararlanacak” demişti. Ondan sonra, “Grevi kıranlar, sizin aldığınız haklardan yararlanamayacaklar” dedi. İşveren o arada bir genelge yayınlamıştı. Greve katılanlar hiçbir hak alamayacak, grevi kırıp, işbaşı yapanlar ekstra para alacak” dediler. O arada toplu sözleşme farklarını aldığımızda o zamanın parasıyla miktarını unuttum ama biz eksik aldık, onlar fazla aldı. İçimde kalmıştı, söyledim. Arkadaşlarımızın kafasında bu soru bugünlere geldi. Acaba neden böyle söylendi de sonuç öyle oldu?

FATSA

Ordu’nun iki güzel gözünden biri Fatsa biri Ünye...

Bence Fatsa, Ordu’nun sürmeli yeşil gözü... Karadeniz kıyısının

yürekli, nazlı, güzeli. Sırtını dağlara yaslamış, sanki yaylalarda ke-
mençeler çalıyor, Fatsalı horona durmuş. Bir de denize karşı köpük
köpük akan ak dereleri yok mu?

Fatsa sinema sanatçısı, dost Kadir İnanır'ı çağırıştırıyor... bir de
Fatsalıların seçtiği bağımsız belediye başkanı Fikri Sönmez, halk
adıyla Terzi Fikri'yi...

TOMBUL FINDIK FATSALI HANİFE...

Fatsalı Hanife Yeni yıldız tombul fındıktı. Gamzeli güleç güzel,
Fatsa'dan arabasıyla gelmişti. İki yazmalı Hanife, direnişin güleç
yüzünü yansıtıyordu...

- O zamanlar temsilciydim. Güvenpark'ta Çadır kurduk, resim
sergisi açtık, amacımız imza toplamaktı. Çıktık elimizde deste de-
ste kağıtlar, yoldan geçenlerden imza topluyoruz. Yoldan geçenlere,
“Abi, bir imza verir misin abla bir imza verir misin” bazıları, “Bu
nedir, siz kimsiniz” diyorlar, biz grev için Giresun'dan geldiğimizi
söylüyoruz.

Kimisi imzalıyor, amcanın bir tanesi zengin görünüyordu şöyle
bir baktı, “Ne grevi, kimsiniz, ne iş yapıyorsunuz?” dedi. “Fiskobir-
lik fındık işçileriyiz, grev yapıyoruz amca” dedim. “Git şuradan ba-
na ne, bana mı sordun da geldin?” dedi. Biraz utandım, artık imza
istememesem mi diye düşündüm sonradan ilgilenenler, yardımcı olan-
lar oldu. İmza toplamayı sürdürdüm.

- Fatsa'da kaç kişiydiniz?

Hanife hiç düşünmeden yanıtıyor.

- Fatsa'da o zaman 200 kişiydik.

- Fatsa halkı greve nasıl baktı?

- Halktan direnişimize gülenler de oldu ama genelde destekledi-
ler. Batı'da böyle şeylere daha çok yanaşırlar, eşlerimizin çoğu bi-
zimle desteklemek için Ankara'ya geldi. Giderken, iki yaşında ço-
cuğumu 15 yaşındaki komşu kızının eline bıraktım. Orada şiirler
yazdım, aslında getirmeyi unutmuşum. Benim şiir okurken resimle-

rim vardır. Bana şiir yazdığımın dolayısı saat verdiler. (Gülerek anlatıyor, gamzeleri iyice çukurlaşıyordu.) Bir gün dolaşıyoruz, sendika baş temsilcisi İsmail Demirbaş vardı. O da çok destek oldu bize ona güveniyorduk. Çokları bizlere ters düştüler. Onlar ‘Kadınlar kadro almasınlar da, bizim maaşımız yüksek olsun’ diyorlardı.

Bir gün çok yağmur var, benim mantom da kalın, elimde şemsiyem. Baktım çok üşümüş titriyor. “İsmail Abi, şemsiye var ama, sana versem kadın şemsiyesi” dedim. “Boş ver Hanife Hanım, kadını erkeği mi kaldı ver gitsin” dedi. Kadın-erkek kalmadı karıştı. Şemsiyeyi verdim, onunla dolaştı. Çok komik bir görüntüydü...

Bir akşam çok bunalmıştık, izin aldık, bir evde yatalım istedik. Arkadaşım beni almaya geldi. Gidiyoruz, belediye otobüsüne bindik, biletsiz binilmeyormuş. Gece otobüse bindik biletimiz yok. Şoför tutturdu, bilet getirin diye. “Biletimiz yok para verelim” diyoruz. Şoför kabul etmiyor. Arabanın durduğu yer bilet alabileceğimiz bir yer değil, gecenin saat kaç, şaşırdık, insek inemiyoruz. Otobüste bir de sarhoş adam var. Bu sefer biz, şoföre yalvarıyoruz. Sarhoş adam şoföre sahip çıktı. Dedi ki “Çıkın bilet bulun, adam bilet istiyor” Bizi götüren arkadaşın eniştesini sarhoş adam dövmek istedi. Ayağa kalktı. Otobüste, arkadaşımızın eniştesi ve sarhoş, iki erkek birbirlerine vursalar kavga olacak. Ben ve arkadaşım beraber kalktık, sarhoşun önüne durduk, “Sen, bize ne diye vuruyorsun bakalım?” dedik adamı bir oturturduk yerine. (Sevimli anlatımını dinleyenler gülüyor.) Arkadaşım dedi ki; “Sen adamın önüne tarh gibi durdun. Tarlanın etrafına çekilen tel örgüye biz tarh deriz. Biz de onun önünü tarla gibi kapattık. Sarhoşu yere oturttuk. Ondan sonra sarhoş, arkadaşın eniştesini sevmeye başladı. Az önceki dövecek olan adam, başladı öpmeye. Sarhoş işte. O gecemiz de öyle olaylı geçti. Olaysız günümüz yoktu.

Sendikacılarımızın hepsinden çok memnunduk. Sendikacılarımızla iletişim ve eylem dayanışması bizi bir aile yaptı. Bu sendikacılarımıza güvendik ve hiç yanılmadık. Şu anda emekli olarak bu-

raya gelmişsek, hâlâ hatırlarını sayarız ve severiz. Gerçekten bir aile olarak onların hepsini çok seviyoruz, kendilerini görmezsek de övgüyle söz ederiz.

Bugün tekrar işe girsem, tekrar önermeler sendikacı olurum, aynı heyecanı şu an duyuyorum. O gün giderken; orada otobüslerin sıra sıra gidişlerini, koyun sürüsü gibi hep beraber halay çekişlerimiz, ilk gittiğimizde Bakanlığın önüne bizi koydular. Acıkmıştık, eklemekler, ayranlar geldi. Akşam oldu, havalar kötü. “Ne yapacağız?” sorusuyla bizler korkmaya ve titremeye başladık. Biz geceyi bakanlığın önünde mi geçireceğiz? Sadece bir battaniyemiz vardı. Ne yapalım o ara bir haber geldi, dediler ki ‘haydin gidiyoruz’? İki düğün salonuna doluştuk, orada kadın ve erkek karıştık. Oysa, o güne kadar hep erkeklerden uzak duran kişilerdik. Düğün salonları mahşer yeri gibi, kadın-erkek herkes birbiriyle kardeş oldu, orada yattık, kalktık, birbirimizle bir aile olduk.

O yaşadıklarımız bizi bilgili ve deneyimli yaptı, bazı bilgiler edindik. Bugün yeri geldiğinde bugünlere ne sıkıntılarla geldiğimizi, çektiğimiz çileleri, çocuklarımıza anlatıyoruz. Allah razı olsun, aç bırakmadılar, açık bırakmadılar, yediğimizi yedik, yemediğimiz arttı. En azından bizi oraya götürüp de kapıp koyvermediler sahip çıktılar.

KARMENÇE

Ben Hülya Özdilek Fatsa’danım. Bizi tekrar götürmek isteseler gene giderim. O kadar hoşumuza gidiyor ki, çok güzel günlerimiz geçti, ilginç olaylar yaşadık. Saat 8’e kadar başkanımız konuşma yapıyordu. Ondan sonra sazlarımız ve kemençelerimiz geliyor başlıyorduk oyuna, türküye, orada başkandan izin alıyorduk. Kardeşim vardı, onun evine gitmek istiyorduk. Şen şakrak eğlence başlayınca kardeşime ‘biz gitmiyoruz’ diyorduk. Sabaha kadar o çileyi çekmek istiyoruz, ben çok memnun kaldım.

Fatsa’dan Hülya Özdilek kısacık konuştu. Biten sözleri sonunda ona KARMENÇE adını koydum.

EMİNE, DİRENİŞ GECELERİNİN TÜRKÜCÜSÜ...

Emine, ben Fiskobirlik'te önce sendika üyesi sonra grevci oldum, grevde türkücü oldum. Akşamları mikrofonu elime aldığım zaman Agah Bey, bana dönüp, 'Emine Bacı mikrofonu eline aldığı zaman mendillerinizi hazırlayın' diyordu hiç unutamıyorum.

Grev dönüşünde sendikacılarımız bizlere beşer yüz bin lira verdiler. Çocuklarımıza bayramlık aldık, sevindirdik o zaman çok memnun olduk. Sendikacılarımıza çok teşekkür ederim. Onları destekliyoruz, bizim aramızda bir kopukluk yok...

Bir gün bu arkadaşım sahnede türkü söylüyor, bana dedi ki, "Ne söyleyeceksin Emine, ne söyleyeceksin." başladım söylemeye;

"Gidelim yolum budur, / Aydırıldım zulüm budur.

yarimden ayırdılar, ecelsiz zulüm budur.

Hey bulut kerem eyle, / yarime selam söyle,

Neydi benim günahım, / yaktı yandırdı böyle.

Bir akşam Necati Çelik Bey, bizi evine yemeğe götürdü.

Emine Hanım, bize masa düzenlemişti masada yemek yemeye utandık. Emine Hanım, bize dedi ki "Ne utanıyorsunuz, biz bir aileyiz!" o sözden sonra ısındık ve başladık yemek yemeye...

Tüm işçilerle on yıl önceki gravi konuşurken, fındık adları gibi Ordu'dan gelen iki kadın bana Ordu ikizlerini anımsattı.

SINIF KİNİNİ ONDA GÖRDÜM.

Mehmet Takır, Tirebolu'nun kabuklu tombul fındıklarından cavcava fındık'tı. Aslında uzun boyu, dik duruşuyla, ona gök fındık da diyebiliriz. O grevin abisiydi, yaman adamdı. Tüm övgülere yanıtı "Yaptımsa, sendikamla yaptım" diyordu.

Sınıf kinini onda gördüm. Tirebolu'daki fındık fabrikasındaki kadınlar onu anlattıkça merakım arttı. HEPSİ BİR AĞIZDAN: "Biz Mehmet abi olmadan hiçbir şey yapamazdık." dediler.

Bu merakla uyudum. Giresun'da Mehmet Takır'ı sordum. Gösterdiler. Takıldım, "Mehmet Bey, sizi ne çok seviyorlar ? "Sağ ol-

sunlar, ne mutlu bana“ dedi. Bu konuşmayı salonda herkesin içinde yaptık. Bir ara soluklanmak için dışarı çıktım. Dönüşte beni kapıda beklediğini gördüm.

- Merhaba Mehmet Bey, bir sorun mu var ?

- Hem de çok önemli bir sorun var içerde grev kırıcı bir kadın var. O oldukça ben konuşmam ya da onun grev kırıcı olduğunu anlatırım. Utanmadan bir de sendika temsilcisi olmuş.

Sendika temsilcisi deyince tanıdım. “Olur mu Mehmet Bey, siz konuşmadan olur mu? Konuşmaya en çok hakkı olan sizsiniz. Gel içeri girelim konuşalım.”

İçeri girdiğimde gözleim temsilci kadını aradı. Bir gün önce Tirebolu fındık kırma fabrikasındaki aktif kadın, köşedeki kadınların arasına sıkışmıştı.

Sınıf kinini gördüğüm Mehmet TAKIR’la konuşmaya başladık:

- Bütün kadınlar sizi anlattı.

- Takdir ediyorlarsa ne mutlu, bir şeyler yapabildiysek.

- Takdir ediyorlar, sizi saygıyla anıyorlar.

- Bu güç bizim gücümüz değildir. Giresun merkezinin ve Sendika Genel Merkezinin gücüdür. Tek başına bir şey yapmak mümkün değildir. O günün koşullarında Genel Merkezimiz çok büyük destek vermiştir. Giresun Şubesi de öyle, ilçede grev yapmak çok zor bir olay. Ben o ayrıntılara fazla girmek istemiyorum, girmeyeceğim de. Siyasi partilerin hiçbirinden, kamuoyundan gerekli desteği Tirebolu’da bulamadık. Şunu söyleyebilirim; ben greve katılmadan önce işyerinde, bugün aramızda çalışan bir işçi arkadaşımız da var. Hepsi tek tek sordum; ‘Ne diyorsunuz?’ diye. Kadınlardan bir tanesi hayır demedi hepsi grev istedi. Fabrikada bu grevi ve kadro sorununu artık bir namus sorunu olarak görmüştük, öyleydi herkes ile görüştük.

- Karar verildikten sonra kadınların dayanışması nasıldı?

- Gerçekten olağanüstü mücadele verdiler, ama vermeyenler ne yaptı? Şu kapıda bekleyen insan, ekmeğe yiyerek yaşıyor değil mi?

Temsilci Ayla Hanım söze girdi: “Tamamiyle o konuya katılmıyorum ben de grev kırıcısıyım, hala onun ezikliğini yaşıyorum.”

Mehmet, tamam bu yetiyor benim için bazı sözler söylenmiştir.

Temsilci Ayla - O insanların arasında özür diledim. Çok mecbur kalmıştım, yuvam yıkılmak üzereydi, boşanıp buradan gitmeyi göze alabilirdim. Ama ben, 19 yaşındaydım Tirebolu’da oturuyordum. Ailemin de bana sahip çıkmayacağını düşünerek o riski göze alamadım. Hala vicdanım sızlıyor, sızlamıyor değil. Grev sonunda o ekmeği bize yedirenleri de takdir ediyorum. allah hepinizden razı olsun. Onu da bilin.

- Sağolun, bir şeyler yapabildiysek ne mutlu bize.

Teoman Elifoğlu söze karıştı: “şimdi hemen bir ayrıntı vereyim. Mehmet Takır gibi aktif çalışan arkadaşlarımızın hepsini suçladılar. Sendika tarafından araba, ev alındı söylentisi çıktı. İşte kazağı, ceket, gömleği zengin değil. Ben bunun dinlenmesini istiyorum. Şube başkanlığı yaptım emekliyim. Sırtımdaki bu, öbür arkadaşımın sırtındakiler de bundan farklı değil görüyorsunuz. Sendika neyin parasını verecek, biz de sendikacılık yaptık.”

- Hala bir evim yok, atılan çamurun haddi hesabı belli değil. Para aldı diye çok söylentiler çıktı. O günkü şube yöneticileri ve genel sekreter burada öyle bir şey varsa açıklansınlar, açık açık konuşalım, Tirebolu’da inandıramadım.

ESKİ HÜKÜMLÜ DİRENİŞÇİ

Eski hükümlü kadrosu ile Fiskobirliğe girmiş, ilgimi çekti ve sordum:

- Siz grevi nasıl desteklediniz korkmadınız mı?

- Ben Ahmet Yılmazdemir kendi adıma konuşacağım. Fiskobirlik’in rozetini taşıyorum, ekmeğini yiyoruz neden katıldım, sosyal demokrat olduğum için katıldım. Bir sosyal demokrat, işçinin ekmeğine el uzatıyor. Arkadaşlarım hatırlayacaklar, hamile kadın greve gidiyorsa, ben sosyal demokrat olarak burada kalamazdım. Çok

eleştiri aldım, telefonlar aldım. “Sen sosyal demokratsın, nasıl oraya gidiyorsun?” gibi sorularla karşılaştım. Yine de dünya görüşümü ve tutumumu koruyorum. Sizlerle bir anımı paylaşmak istiyorum:

Arkadaşlarımızı, arabalarla Ankara’ya yolcu ettik. Savaşa gider gibi uğurladık. Bir gün Zekeriya Bey ile geldik, öbür odada oturuyoruz. Telefonu çevirdi konuşuyor, sonra telefonu elime verdi. “Dinle!” dedi dinliyorum. Arkadaşlar, “Hakkımızı söke söke alırsız” diye slogan atıyorlar. Telefonda, arkadaşların Ankara’daki bu sloganları dinlerken, yanaklarımda yaşların aşağıya indiğini gördüm.

Greve çıkmak için entegrede bir ekip çalışması yaptık. Bu grev başarısı, kadınların başarısıdır, erkek arkadaşların çoğu geri planda kaldılar. Erkeklerin birisi bundan korktu, birisi şundan korktu. Kimisi müdür olacak, kimisi bilmem ne olacak düşüncesiyle kaygılanıyorlar ve gelecek korkusu içinde pasif kalıyorlardı...

İNCEKARA FINDIK...

Fatma Karakaya -Biz sendikacılığı bu sendika döneminde öğrendik. Daha önceden Tez-Koop’a bağlıydık. Sözleşmeler olurdu haberimiz olmazdı, temsilcileri tanımazdık. Hatta bir dönem sözleşme olmuştu. Ben sendikaya kayıtlı olmadığım için sözleşme bitiminde o haklardan yararlanamadım, hakkımı bile savunamadım. Ne zaman ki bu sendika geldi, her şeyi bu sendika zamanında öğrendik. Dayanışmayı, bütünleşmeyi, arkadaşlığı bu sendikadan öğrendik. Ezgi’de bir toplantı yapıldı ve grevin bittiği söylendi ağlamaya başladım. Geri dönüşte başımıza çok şeyler geleceğini biliyorum o yüzden ağlıyorum ama, arkadaşlarıma da söyleyemiyorum. İşyerinde nelerle karşılaşacağız. İşyerine döndük, yaşamımda iki ismi hiç unutmayacağım. Bir tanesi müessese Müdürü Hasan Durmuş, bir tanesi Zekeriya İlkdoğan. Hasan Durmuş Bey, benim ve arkadaşımın sürekli olarak hata yapmamızı bekledi, sürekli önümüze engel çıkardı biz hata yapmamaya çalıştık. Şefimizin katkılarıyla hata yapmadan çalıştık, müdür bey ile karşı karşıya gelmedik.

Grev öncesi işyerinde elebaşı olarak, sürekli ikimizin adı öne çıkıyordu. Kısacası, işçileri biz örgütlemişiz yönlendirmişiz bunlar doğru değildi. Telefon geldi, “Fatma ile Sebahat’ı müdür bey çağırıyor” diye. Biz arkadaşım ile gittik Hasan Bey’e yolda rastladık dedik ki “Bizi istemişsiniz”. “Senin ismin nedir?” dedi. “Fatma Karakaya” dedim. Arkadaşım Sebahat Günaydın, arkadaşım ile korkuyoruz, ne ile karşılaşacağız, hangi suçlama gelecek. Müdürün odasına gittik gelmesini bekliyoruz arkadaşım sıkıntıdan duvarlardaki resimlere bakıyor, ben de oturduğum yerden tüm duaları okuyorum: “Allah’ım buradan alnımızın akıyla çıkalım” diye. Bildiğim bütün duaları okudum. Tüm dualarım kabul oldu, müdür bey içeri geldi “Gidebilirsiniz” dedi. Çıktık arkadaşım ile, “Sen resimlere bakarken ben tüm duaları okudum. Allah’ım bizi koru.” dedim. Arkadaşım dedi ki, “Bana niye söylemedin ben de okurdum, duvardaki resimleri incelemesem.”

TBMM

Ankara’da grevdeyiz, bölüm bölüm bir yerlere dağıldık. Arkadaşım ile meclise girdik, meclis çok güzel her taraf pırl pırl tertemiz, fakat bizim spor ayakkabılarımız çamur içinde. Yürüyoruz, bastığımız yere bakıyoruz herkes bize bakıyor. Soruyorlar: “Bunlar buraya nereden geldiler?” Aramalar sonunda tualete girdik. Ayakkabılarımızı temizlerken; tualeti de batırdık o günü unutamıyorum.

Ayşe YAZICI, o kadar heyecanlandım ki, içim coşkuyla dolu. Ben sendikanın, işçinin ne olduğunu bilmiyordum. Oraya gittiğim zaman sendikanın varlığını, öğrendim o zamana kadar ev kadınıydım. Gerçekten çok güzel eylemler yaptık. 29 yaşında iş yaşamına başladım. Ankara’ya gittiğimiz zaman bizi topluca bakanlığın önüne koydular. İlk önce bakanlığın kapısı açıldı, orada gereksinimlerimizi gideriyorduk. Orayı kapattılar, boş bir arsa bulduk orayı da kapattılar, bankaları postaneyi de kapattılar. O zaman hiç unutmuyorum sendikacılar ‘Olduğunuz yere yapın’ dediler.

Bir gün Düzce’den bir arkadaşın eşi gelmişti biz tanımıyoruz, takım elbiseli, kravatlı, şatafatlı bir adam. Yukarıya geldi, hep beraber bir alkış yaptık, adam şöyle bir etrafına baktı, kimi alkışlıyoruz diye. Baktı ki, kendisini alkışlıyoruz. “Durun, durun arkadaşlar, ben de sizlerdenim” dedi. Alkışa o kadar alışmıştık ki.

Ayşe sözlerini gülüşmeler arasında sürdürüyordu. Şato Düğün salonunun üzerinde oturan Hakim Bey, bir gün geldi. Hakim Sendikacılara, “Siz bu kadar kişiyi buraya almışsınız ya, bomba koyarlarsa” dedi. “Bizim beşyüz insanımız var burada, sen kendini düşünüyorsun?” Bağırma çağırma oldu. Bomba koyulur diye biz günlerce dışarıda nöbet tutmaya başladık. Kapıda nöbet tutarken; birisi geldi, “Beyefendi içeriye giremezsiniz” dedim. “Ben girerim” dedi. “Kim olduğunuzu bilmiyorum giremezsiniz” dedim. Ayağa kalktık, baktık ki; Salim Başkan geliyor, “Buyurun girin” deyince adam arkasını dönüp bize “Bravo, işinizi iyi yapıyorsunuz, içeriye adam sokmuyorsunuz” dedi.

Bir gün bakanlığın önünde; Biz askeri itiyoruz, onlar bizi itiyorlar, askerin bir tanesi şöyle yapıyor, alttan “girin! girin!” diyor. Yani kolunun altından girmemizi istiyor. Polisler de bize çok yardımcı oldular. Polis bana, “Sen neden geldin, eşin gelmedi?” deyince ben de “Ben geldim, coplanmaya adam mı arıyorsun? Ben geldim, beni coplayın, beni dövün” dedim.

Bize “girin!” diyordu . Biz de onların verdiği izinden dolayı giryorduk. Çok yürekten, coşkulu, sevgiyle eylem yaptık.

OLANAKSIZI OLANAKLI KILMAK, FINDIK İŞÇİLERİNİN EYLEMİNİN ADIYDI

GİRESUNLU GÖK FINDIK

Giresun başkanı Emin Sürücü iki gün boyunca bizimle dolaştı. O başkan ama direnişin kararlı, sakın abisi. O bir Gök Fındık... Söz Giresun Başkanı Emin Sürücü de: “Arkadaşlar, o zamanki şube baş-

kanımız Ahmet Zafer Işık şu anda Giresun'da değil, kendisi Tokat'ta, toplantıyı ilettik ama gelemeyeceğini söyledi. Ben toplantıyı dün öğrendim önce bir konuşma hazırlayalım diye düşündük ama olmadı. Ben, tüm arkadaşlarıma geldikleri için teşekkür ediyorum. Emek veren arkadaşlarımızı, özellikle telefon açtığımda hiç itiraz etmeden geldiler. Hanife Hanıma telefon açtım dedim ki, böyle bir şey var. Hatta espri yaptım "Emekliler için bir grev yapılacaktı" gelir misiniz? severek geldiler. O direniş zor bir olaydı. Hiç kimse böyle bir şeyin olacağına inanmıyordu, bırakınız Giresun'u, Karadeniz Bölgesi'nde böyle bir şey yapılmamıştı.

Geçmişte burada, Seka grevi olmuştu fakat Seka grevi bizimkinden çok farklıydı. Oradaki işçi sanayi işçisiydi ve erkek işçilerdi, fabrikada grev yaptılar. Bizimki, Karadeniz Bölgesi'ni boydan boya kaplayan uzunca bir alandı

Karadeniz işçisi gerçekten bir tarih yazdı. Greve katılanlar, katılmayanlar oldu tabii ki, bu bir mücadeleydi, eksiklikler ve aksaklıklar olabilir ama bu mücadele o zamanın koşullarında başarılı oldu, işçi arkadaşlar ellerinden geleni yaptı. Sendikamız başkanından temsilcisine kadar özverili çalıştı. Bugün buraya gelmeniz, bizleri mutlu etti aradan on yıl geçmiş çoğu emekli arkadaşlarımızın geliş sendikanın geçmişte iyi sınav verdiğini gösteriyor.

O zaman, sizlere bir yanlışımlar bir hatamız olsaydı, kimse buraya sevgiyle koşarak gelmezdi.

Sebahat arkadaşım bir şey anlattı, ilk defa işyerine gittiğim zaman, bundan 13-14 sene önce, o zaman yaş itibarıyla çocuk sayılırız. Gittik, Sebahat'ı ilk defa o gün tanıdım, Sebahat bize bir tepki gösterdi. İçimden, 'Tamam kayaya çattık' dedim, ilk anda şok oldum. Ama sonradan en samimi arkadaşlarımdan oldu. Sendika Yönetim Kurulu'nda görev aldı, temsilcimiz oldu. Sağolsun telefon açtım, hiç itiraz etmeden geldi, hepsine teşekkür ediyorum.

Bundan sonra da sendikamız elinden geleni yapacaktır. Emekli olmak demek bu işten kopmak demek değildir.

Emin Sürücü'den sözü Semiha aldı:

Trabzon'dan Erdal İnönü ile görüşme dönüşü, arabaya bindik, bağıra çağıra geliyoruz bize bir haber geldi. Tirebolu'da fabrikada zabıta çalıştırılıyormuş. Fabrikayı bastık. Dokuz kişi fabrikanın içine girdik. Zabıtaya, "Sen ne kırıyorsun?" "Fındık kırıyorum" dedi. "Niye kırıyor?" dedik. "Bana verdiler, kırıyorum" dedi adam. Kaç işçin var? 33 mü, 36 mı işçisi varmış. "Ben işçi çalıştırıyorum, kadın işçi ne yiyecek?" dedi. Orada polisler bizi sardı. Fabrika durdu, çalışmadı, fabrikayı kapattık. Tabii, adam arkasından fabrikayı açmıştır. O anda durdu, biz orada yine bağırдық, çağırдық mücadelemizi yaptık.

Yoldayız ezan okundu iftar edeceğiz, arabada ekmek vardı onu yiyoruz. Eve geldim, yemeği yemişler herkes oturuyor. Eşim dedi ki, "Evin erkeği eve anca geliyor" çocukları toplamış yedirmişti...

O BİR ACI FINDIK...

Tirebolu işyeri temsilcisi Ayla -Dünkü gelişinizden işçiler büyük memnunluk duyduk. Önceleri biraz tedirgin oldular. "Acaba bizim için dezavantaj olur mu?" diye. Orada bir olaya da tanık olduk. Agah Bey, size aktardı. Yemekhane bölümünde otururken, içeriden bayağı yoğun sesler geliyordu. O esnada Kooperatifin yönetim kurulu başkanı, birkaç çalışanı toplamış, "Sendikaya bu kadar çok güvenmeyin, sendikayı bu kadar çok içinize sokmayın. Bugün, yarın sokağa döküldüğünüzde sendikacılar çocuklarınıza yüzbin lira dahi veremez, vermeyecek" demiş. Başkanın da arkası dönüktü. Beni gördü, "Temsilciniz de burada, ben fazla birşey konuşmak istemiyorum" dedi. Ben de ona, "Eğer sokağa dökülürsek, bize harçlık veremezler de, bizi işten çıkaranlar o parayı verirler mi? "Sendikacılar kimsenin elinden ekmeğini almaz, ekmek sahibi yapar" dedim.

Trabzon'dan sonra Tirebolu'nun acı fındığı... ACI FINDIK. Grev kırıcıların adıydı, acı fındık da verimsizdi. Grev Kırıcılarda acı çağırıyordu.

Tirebolu'nun acı fındığı Tirebolu fabrikasındaki işçi temsilci Ayla. Bir gün önce Tirebolu fındık kırma fabrikasında bizi çok sıcak karşıladı, işçilerle buluşturdu ve uğurladı. Bir gün sonra öğrendim ACI FINDIK OLDUĞUNU

- Ben bir grev kırıcıyım, grevi kendi isteğimle asla kırmadım. Hala onun ezikliği, pişmanlığını yaşıyorum. O gün beni bir takım koşullar grev kırmaya zorlamıştı. Mehmet Bey'in, biraz önce sitemli konuşmalarına üzüldüm. Grev sonunda Mehmet Bey ile ne kadar güzel bir dostluğumuz, arkadaşlığımız oldu. İşin doğrusu, sendikacılığı Mehmet Takır'dan öğrendim. Mehmet Bey, bana küstü. Öğretmenler, öğrencilerin hata yapmasına izin verir. Ben bunu 10 yıldır bangır bangır bağırarak söylüyorum çok pişmanım grev kırdım.

Ayla, içime sindiremiyorum diyor neden? Çünkü o zamanlar, ben de çok aktiftim hep beraberdik.

Mehmet Takır, kararlı yanıtladı; Halen içime sindiremedim.

Direnişi anlatan işçilerle hep birlikte buluştuk, konuştuk, gülüştük, hüznlendik. Konuşmalarda karşılıklı çağrışımlar yaşandı. Söz sözü açtı. Söz kesildi, söz eklendi. Tekrarlar yaşandı, ama gürültü asla konuşmaları gölgelemedi...

Mehmet Takır ve temsilci Ayla konuştular ama barışmadılar. Mehmet Takır inanılmaz inatçı ve kindardı. Sınıf kinini onda gördüm...

Doğu Karadeniz, en kalabalık ekipti. Giresun şube binasında on yıl önce grev oylaması sürecinde açlık grevi yapılan salonda kadınlı erkekli toplanıp, o günleri andık, pide ve ayranla sanki eylem günleri yaşandı.

Giresun şube salonunda saatler sonu biten söyleşilerde şunu gördük:

Grev boyunca direnen işçiler: Başı dik, edalı, nazlı, kendiyle barışık, onurlu bir duruş sergiliyorlar. Grev kırıcılar ise; aynı yazgıyı paylaştığı insanlara kara çalan, bencil, ezik ve eğik duruşluydular...

FINDIK İŞÇİLERİ, ŞATO YAZAR DÜĞÜN SALONU'NDA HER AKŞAM DAYANIŞMA KONUŞMASI YAPANLARLA DİRENÇ TAZELEDİLER...

Dayanışma konuşmaları moral gecelerine dönüştü... Dayanışma ve destek için gelen konukları direnişin öncüsü iki sendikacı karşıladı, ağırladı ve uğurladılar... Uslu ve Kafkas, insanların neden orada olduklarını açıkladılar ve onların öyküsünü anlattılar...

Salim Başkan:

Değerli kardeşlerim; Ankara'ya gelişimizin beşinci, Ramazan ayının dördüncü gününde iftarımızı açtık. Bu olumsuz koşullarda, her gün 20-30 arkadaşımızın hastalanmasına karşın, iftarımızı birlikte yapıyoruz. Böylesine inançlı, onurlu bir dayanışmayı Ankara görmemiştir. Sizin yürekli davranışınız, mücadelemizi başarıya ulaştıracaktır. İnanıyorum ki; kararlı tavrınız sindirmek, umutsuzluğa düşürüp, haklarınızdan vazgeçirip, teslim almak isteyenleri, kararlarından vazgeçirecektir.

Kardeşlerim; uzaktan davulun sesi hoş gelmesin diye, özellikle bölgemizin milletvekillerini bu akşam yemeğe çağırdım. Bugün, saat oniki sularında, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Bolu ve Sakarya olmak üzere 6 ilin 36 milletvekiline telgraf çektik. Telgraflar ulaşır mı, ulaşmaz demeden sekreterlere ulaştım telgraflar teslim edilmiş. Ancak bugün hafta sonu Mecliste görevli komisyonlar dışında çalışma olmaması, ola ki milletvekillerimizin bir bölümü seçim bölgelerine gitmiş olabilirler, haksızlık etmeyelim.

Bu akşam yine sizlerin çok yakından tanıdığı eski Enerji Bakanımız ve Trabzon milletvekili, Fahrettin Kurt; Ordu milletvekilimiz

Kibar Bey bizimle. Trabzon Milletvekili Eyüp Aşık işi olduğu için katılamıyor. Dedim ya, davulun sesi uzaktan hoş gelirmiş; dostlarımızla birlikte zor koşullarda, bir dilim ekmeğimizi, bir parça zeytinimizle iftar açsınlar, sorunumuzda ne kadar kararlı, haklı ve inançlı olduğumuzu görsünler. Bu çağrımıza katıldıkları için kendilerine teşekkür ediyorum.

Değerli kardeşlerim; artık sizi duymayan, tanımayan kalmadı. Bugün sizlerle birlikte siyasi partiler, milletvekilleri nezdinde çok yoğun ilişkilerde bulunduk. Amacımız bir an önce sizleri en erken zamanda iyi sonuçla yerlerinize ulaştırmaktır. Ancak sizin de bildiğiniz gibi, işveren uzlaşmaz bir inat içinde direniyor. Direnişlerinin mantıklı bir yanını bulamıyoruz; ama biliyoruz ki, onların bu inatları, bizim kararlılığımızı, direncimizi asla kırmaya yetmeyecektir. Çünkü, Karadeniz insanı, kolay kazanamadığı haklarını, emeğini kolay geri vermeyecektir. *“Vur vur inlesin, Ankara dinlesin” sloganlı ve alkışlar arasında konuşmayı sürdürür.*

Sizi, Ankara dinliyor. Görmeyen gözler, duymayan kulaklar görmeye ve duymaya başladı. Şimdi karşınızdakilerin vicdanlarındaki nasırı kazıyoruz. *“İşçi-Sendika omuz omuza” sloganları ve alkışlar salonu inletiyor.* Yarın Anavatan Partisinden Lütfullah Kayalar, Karadeniz milletvekillerinden bazılarıyla burada basın toplantısı yapacaktır. Böylece Türkiye gündemini belirlemeyi sürdüreceğiz. Türkiye’deki işçi hareketini aydınlatma ve önder olma mücadelemiz sürecektir...

Fransa İşçi Sendikaları örgütü (SCD), Başbakanı, Sanayi Bakanına ve sizlere birer telgraf gönderdi. Uzunca bir telgraf, zaman almamak için okumuyorum. Sayın Başbakanı, sizin haklı mücadelenize polisle karşılık verdiği için protesto ettiklerini ve konuyu Avrupa koşullarına, Paris Şartına, insan haklarını çiğneyen tavrından dolayı uluslararası kuruluşlara yakınmalarını duyuracaklarını bildiriyorlar. Bu mücadelede dünya bizimle demiştik, dünya haklılığımızı anladı. *“Grev bizim hakkımız, söke söke alırız” sloganları atılır.*

3 500 kilometre ötedeki Fransa’da SCD’de haklılığımızı anladı. 200 metre sağımızda Başbakanlık, 300 metre solumuzda Sanayi Bakanlığı haklılığımızı anlamak istemiyor. Ayrıca çeşitli sendika ve derneklerden de mesajlar var, size açıklamayı sürdüreceğiz. *“Demok-rasi dediler, hakkımızı yediler” sloganları hep bir ağızdan atılır.*

Sizlere seslenmek üzere Trabzon Milletvekilimiz, Fahrettin Kurt’u çağırıyorum.

Fahrettin Kurt başarılı olmanın üç koşulu vardır diyerek konuş-masını açtı. Biri inanmaktır; ben, sizi inanmış buldum, hedefe ula-şacaksınız. İkincisi, çok çalışmak lazım; sizin hepinizde bu çalış-kanlığı gördüm. Üçüncüsü de akıllı olmaktır, becerikli olmaktır. Hani bizim analarımız, çocuğunu askere gönderirken, “Uşağım akıllı ol” derler. Bu sözlerin içinde öyle bir anlam vardır ki; “yalan söyleme, hırsızlık, yapma, tembellik yapma, amirine karşı gelme” gibi sayfalarca yazsanız da, “Uşağım akıllı ol” anlamını yerine ge-tirmeniz mümkün olmaz.

Sizin yapınızı, kültür seviyenizi, inançlarınızı çok iyi biliyorum. İnsan topluluğunun Türkiye koşullarında ilk defa bir araya gelip haklarını alabilmek için birlikte mücadele etmesi, küçümsenecek bir olay değildir ve tarihimize altın harflerle geçecek bir olaydır. Ancak hiçbir zaman taşkınlık yapmadan, hak ve hukuk doğrultu-sunda mücadeleyi sürdürmek; hiçbir siyasi partiye bu demokratik gücü, bu sendikal hareketi sömürme olanağı vermemek lazım. Çün-kü sendikalar, bir partinin, dümen suyundan giderlerse, üyelerinin haklarını korumada güçsüzlüğe uğrarlar.

İçinizde hasta ve sorunu olanları ikna edin; geri kalanlarınızla zaten bu mücadele sürdürülür. Sanıyorum, yarın da tüm kamuoyu-na duyurulur. Kamuoyu baskısıyla sağır olanlar, bu sesleri duyarlar, akıllı davranarak, neleri nasıl elde edeceğinizi de bilerseniz hem fazla yorulmazsınız, hem de hedefe daha çabuk yaklaşırsınız. Mü-barek Ramazan gününde, bu değerli insanların, annelerimizin, kar-deşlerimizin, mücadelede başarılı olacaklarına inanıyorum. Allah,

hakkın yanında, doğru olanların yanındadır; hiçbirimizi bu onurlu, haklı mücadeleden vazgeçirmesin, buna mani olmak isteyen şer güce fırsat vermesin. Hepinize saygılar sunuyorum.

Bizleri görmeyenlere, direnmenin ve eylemin nasıl olduğunu göstereceğiz diyen KAFKAS, benim anam, onlara bir damla göz yaşı deymez, bizi ağlatanları biz de ağlatırız. Hiç üzölmeyin, o kadar büyüksünüz ki, greviniz öökenin sorunu haline geldi. Bakanlar Kurulunun bir numaralı gündemin maddesi Fiskobirlik'in sorunu, haksızlık yapanları aşacak işçi hareketine en güzel örnek olacaktır

Diğer Trabzon milletvekili Eyüp Aşık uçakta karşılaştığı Kafkas'a şunları söyler: "Kardeşim biz evde bir kadınla baş edemiyoruz. Sen ne yürekle yüzlerce kadınla Ankara'ya gelip eylem yapıyorsun? Sana şaşıyorum." O yıllarda Anap milletvekili olan Eyüp Aşık, 2002 yılında DYP milletvekili ve genel başkanı bir kadın...

Eyleme veren mesajlar peşpeşe okunmaya başlandı. İlk mesaj DOK GEMİ İŞ BAŞKANI NAZIM TUR; "Hak arayış eyleminizi yürekten destekliyoruz. Kazanılmış haklar yolundaki mücadeledenizin yanınızda olduğumuzu bilmenizi isteriz."

Çimento Toprak San. Sendikası Başkanı Zafer Aranan'ın mesajı ise, "Sendikamız, Fiskobirlik'te çalışan işçilerin hak arama mücadelesinin başarıyla sonuçlanacağına inanıyorum. Beraberlik ve disiplin içinde verdiğiniz mücadeleyi maddi ve manevi olarak destekliyor, haklı davanızda başarılar diliyoruz."

Öz İplik-İş Genel Başkan Yardımcısı Zekai İlkdoğan, Genel Sekreteri Bayram Bey, aramızda; "hoş geldiniz" diyorum.

Çilekeş FİSKO İŞÇİSİ arkadaşlarım, diye konuşmasına başlayan YUSUF ENGİN yoğun alkışların ardından mücadelenizi saygıyla selamlıyorum diye konuşmasını sürdürdü. Emeği savunan hakkını almak isteyen, alın terini sömürtmek istemeyen insanlar, onurlu insanlardır. Sizleri, mücadelenizin başarıya ulaşmasını diliyorum. Ben, 16 yıllık sendikacılığım süresince çok toplantılar, grevler, eylemler gördüm; ancak böyle bir eyleme, direnişe, greve

ilk kez tanık oluyorum. “Neden ilk kez böyle bir greve, tanık oluyorum” dedim: Bugüne kadar olan eylemlerin ve grevlerin yüzde 70’ini, yüzde 80’ini, hatta yüzde 90’ını erkek arkadaşlar yürütmüşlerdir. Ancak burada tam tersi bir tabloyu görüyorum; yüzde 90’ını, hatta belki 90’ından fazlası kadın arkadaşlar yürütmektedir. Greve gittiğiniz günün ertesinde ülkenin başkentine yürekli gelip aslanca sesini duyurmak önemlidir.

Biz, her zaman tek vücut, tek yumruk, birlik ve beraberlik içerisinde mücadeleyi vermeyi sürdüreceğiz. Ne zamana kadar; başarıya ulaşıncaya kadar. Biz, gerek üst örgüt gerek bağlı sendikalar, gerekse; gönül veren her insan sonsuza kadar mücadelenin yanında ve destekçisi olacağız. Bundan kuşkunuz olmasın.

Arkadaşlar, aramızda bir dostumuz var; diyerek mikrofona gelen Sn. KAFKAS, TÜRK-İŞ’in eski Genel Sekreteri Anavatan Partisi İstanbul Milletvekili Emin Kul, değerli bir sendikacı ve işçi dostudur. Hoşgeldiniz, diyerek konuşmacı olarak kendisini davet etti. Değerli kardeşlerim; hepinizi selamlıyorum, diyerek Anap İstanbul Milletvekili Emin Kul, konuşmasına başladı. Sendikacının eskisi yok, çünkü sendikacı sendikacıdır. Ben de eski bir sendikacıyım ama sizler gibi yıllarca tezgah başında denizci olarak gemilerde uzun süre çalıştım ve TÜRK-İŞ Genel Sekreterliği de yaptım. 6 yılda TÜRK-İŞ Başkan vekilliği yaptım. HAK-İŞ, bizim kardeş örgütümüz, yöneticileri ve temsilcileri bizim kardeşimizdir ve Türkiye’de işçi hareketinin en önde mücadelesini yürüten sendikacılarıdır. Değerli dostum Salim Bey, sendikanızın yürüttüğü bu mücadeleyi uzaktan izliyoruz. Gönülümüz sizlerle, bütün bölgedeki milletvekilleri ve Partimizin milletvekilleri her gün aranızda ve gelişmeyi izliyorlar. Dileriz ki; huzur içinde, daha büyük bir çatışmaya varmadan bu işyerindeki toplu iş sözleşmesi bağtılansın.

İşçi olarak kaderimiz bir; ayrı partilere oy versek de, ayrı üst örgüt ve sendikalarda örgütlensek de mücadelemiz kararlılığımız yürüyüşümüz birdi. HAK-İŞ örgütü ve Öz Gıda-İŞ’in yüzde yüz teme-

linde haklılık yatan ve yıllarca haklı mücadelelerinde başarılı olan arkadaşlarıma çalışmalarında engin başarılar diliyorum, sizlerin de yaptığı mücadeleyi yürekten kutluyorum. Bu mücadelenin başarıya ulaşacağına, inanıyorum. Allah sizi başarılı kılsın. Hepinize başarılar diliyorum. *Alkışlar, “HAK-İŞ-TÜRK-İŞ el ele” sloganları atılır.*

Sayın Kul sendikacılık yaşamımda dürüstlüğü, çalışkanlığı, bilgisi, birikimiyle hayranlığımı kazanmış, kendime örnek aldığım ender insanlardan birisidir, diyen Salim USLU, gördüğünüz gibi, artık güneş balçıkla sıvanmıyor, bizi insanlar duydukça, haklılığımıza inandıkça, yanımızda, yer alanların sayısı giderek artıyor. Saygıdeğer bacılar; dedim ya, safımız gittikçe güçleniyor, mücadelemizin aydınlığı giderek artıyor. (*“HAK-İŞ’liyiz, güçlüyüz” sloganları, alkışlar*) Sevgili dostlarımız, kendilerine oy verdiğimiz, devamıza sahip çıktığı için de analarının ak sütü gibi helal ettiğimiz dost milletvekillerimiz aramıza geliyor ve bize güç vermeyi sürdürüyorlar. (*“Demokrasi dediler, hakkımızı yediler” “Grev hakkımız, söke söke alırız” sloganları*) İktidara geldiklerinde davullar, zurnalar, efeler, zeybeklerle Başbakanlık önünde “Devletle ahaliyi kucaklaştırdık, barıştırdık, bundan güzel demokrasi olur mu?” diyenler, şimdi bize uzak duruyor, kapıları kapatıyorlar. Biz de devletle kucaklaşamadık; ama dostlarımızla kucaklaşıyoruz, mücadelemize destek verenler artıyor ve zafere yaklaşıyoruz. Şimdi saat 10.00’da bir başka şehrimize hareket etmek üzere aramıza çok kısa süre de olsa katılıp, destek vermek üzere gelen Milli Eğitim eski Bakanımız ve Bolu Milletvekilimiz Avni Akyol’u sizlere sunuyorum.

Teşekkür ederim. *“Vur vur inlesin, Ankara dinlesin” sloganları* arasında coşkuyla kürsüye taşınan Milli Eğitim Eski Bakanı Avni AKYOL hepinize en iyi dileklerimi, saygılarımı sunuyorum, sözleriyle konuşmasına başladı. Sevgili kardeşlerim, “İnsan sevmek, Allah’ı sevmekse, seçimlerde de bu millet politikacılar “halka hizmet, hakka hizmet” diyorlarsa, “hakka hizmet, halka hizmet” anlamına geliyorsa, yani halktan hakka, yaratılıştan yaratana, yaratandan ya-

ratılana doğru bir çizgi varsa; size kıymak, siyasi aymazlığın, en büyüğüdür. Yöneticileriniz, çok akılcı davranıyor, demokrasinin gereği doğrultusunda diyalog kuruyor, demokratik olanakları, ilişkileri tam anlamıyla yapmış ki, şimdiye kadar böyle bir tablo görmedim. Hepinize en iyi dileklerimi, sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Sevgili analar diyen Salim Başkan, konuşmasını sürdürür:

2214 FİSKOBİRLİK işçisi, 19 Şubattan beri grevde bulunuyor. Tüm baskılara, karşın inançla, kararlılıkla grevi sürdürüyorlar ve 1500 işçisi şu an Ankara’da, karşılarında sorunlarını anlatacak sorumlu devlet ve devlet adamı arıyorlar. Ancak ne yazık ki; Sayın Ecevit’in Çalışma Bakanlığı dönemindeki, 1963 yılından daha geri bir Türkiye yaşıyoruz; çünkü yeni haklar kazanmayı değil, kazandıklarımızı elimizde tutmanın kavgasını veriyoruz.

Demokratikleşmeyi programına alan, Koalisyon Hükümeti, demokratik haklarımıza, sendikal haklarımıza yaklaşım göstermiyorlar. Altı gündür sorunumuzu çözemedik. Karşımızda sorumlu devleti, görmeyi hukuk devletini beklerken, devlet adına polisi gördük, polisle tanıştık; 6 gündür polisle yatıp, kalkıyoruz. Anayasadaki yurttadaşın seyahat özgürlüğünü kullanamıyoruz, Anayasadaki yurttaşın dilekçe ve yakınma hakkını kullandırmıyorlar. Şu salonda bulunmamız insanların vicdanlarını rahatsız edeceğine, bizleri apar topar çıkarmak için çalışıyorlar.

Sorunumuzu anlatmak için iki kez Sanayi Bakanlığına gittik. Bakan, bizzat çevik kuvvetle Bakanlığı çevirtti ve bu insanlar Bakanlığın taşra temsilcileri olmasına karşın, en doğal gereksinimleri tuvalet için bile içeri alınmadılar. “*Bakan istifa*” sloganları duyuldu. Her gün bu sorunla boğuşuyoruz. Daha iyi salon tutmamıza, taşınmamıza bile izin verilmiyor. Her gün yaşlısı, hamilesi, çocukluğu ile otuza kadar hastayı sabahlara kadar hastaneye taşıyoruz.

Sayın Başbakanım; size sunmak istediğim bir durum var. “Biz kadroları almıyoruz” diye gözümüzün içine baka baka kamuoyunu yanıltıyorlar. Diyorlar ki, “Biz, kadroları almıyoruz, herkes yine ça-

lışacak; ama hizmet sözleşmelerinin, -‘süresi belli değil’- düşüreceğiz, şu anda aldıkları ücretleri donduracağız; çalıştıkları aylardan sözleşmeli zamlarından faydalanacak, çalışmadığı ayda dondurduğumuz ücretleri alacaklar.” Biz de siyasi iktidara soruyoruz, “Parlamentoda siz, geçinemediğiniz için sürekli maaşlarınızı arttırırken, enflasyonu fiyatları kontrol altına alamazken, sözleşmeyle hakkınızı dondurmamızı, bizden nasıl beklersiniz? Bu nasıl vicdandır, bu nasıl anlayıştır?” Ne yazık ki bu sosyal demokrat anlayışın bize uygun gördüğü uygulamanın Türkiye’de, değil Afrika’da bile uygulaması yok.

Sayın Başbakanım, 6 gündür geceli gündüzlü buradayız; kardeşçe, dostça, bir lokma ekmeğimizi paylaşarak da olsa sorunumuzu çözmeden gitmemeye kararlıyız. Çünkü biliyoruz ki, gittiğimizde, zorba yöntemlerle grev kırmaya zorlanacağız ve sorunun çözümünün Ankara’da olduğuna inanıyoruz. 6 gündür burada mücadeleyi sürdüren arkadaşlarımızın ortak kararı budur. Devlet, ve merkezi hükümet burada; sorunlar burada çözülüyor, buna inanıyoruz.

Cumhuriyet döneminin altın çalışma bakanı Bülent Ecevit, muhalefette işçilere dayanışma konuşması yapmaya gelir.

DSP GENEL BAŞKANI BÜLENT ECEVİT

Bu barışçı, kararlı dayanışmayı gösterdiğiniz ve eylemin önünde kadın işçilerimiz de yer aldığı için sizleri yürekten kutluyorum. Sizin bu dayanışmanız, yalnız Türkiye’de çalışanların haklarını gözetecek bir düzene erişilmesi bakımından değil, aynı zamanda demokrasimize katkıları da umut verici bir harekettir. Günlerdir eyleminizi basına yansıdığı kadarıyla izleyebiliyorum. Tabii hak arayışınız pek basına yansımıyor da, bu hak arayışı sürecinde bir polisiye vaka ortaya çıkarsa basına ancak yansıyabiliyor. Ancak basında öğrendiklerimle de yetinmedim; Özgıda-İş ve HAK-İŞ örgütü lütfettiler, FİSKOBİRLİK’teki sorunlar, hem FİSKOBİRLİK işçisinin, hem de sorunları ve fındık üreticisinin sorunları konusunda be-

ni aydınlatan raporları gönderdiler, bunlardan çok yararlandım, kendilerine teşekkür ederim.

Sevgili işçi kardeşlerim; son yıllarda Türkiye’de devleti küçültme ve devlet işletmelerini özelleştirme konuları gündemin ön sıralarına girdi. Ancak asıl sorun, devletin küçültülmesi veya devlet işletmelerinin özelleştirilmesi değildir; asıl sorun, devletin ekonomideki işlevinin gerçekçi ve sağlıklı biçimde belirlenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Devlet, bir yanda elindeki devlet işletmelerini özelleştirmeye çalışıyor, yani özel sektöre devretmeye çalışıyor; ama bir yandan da özel sektörün halk kesimini oluşturan kooperatifleri ve kooperatif birliklerini kendi sultas altında tutuyor.

Buna bir açık örnek vereyim: Sayın Uslu, Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanıyla görüşmek istediğinizde verdiği yanıtı söyledi; Sayın Bakan, “Ben, bir Bakanım, bu konuda tarafsız kalmalıyım, gidip FİSKOBİRLİK’le görüşün” demiş. Peki Sayın Bakan, FİSKOBİRLİK’in Genel Müdürünü kim tayin ediyor, yönetimi en üst düzeyde, en etkili mevkide olanları kim atama yapıyor? Hükümet, Bakan tayin etmiyor mu? FİSKOBİRLİK’in ve öteki kooperatif birliklerinin -ÇUKOBİRLİK’in, TARİŞ’in- fiyat politikasını, işçi politikasını, ücret politikasını, pazarlama politikasını kim tayin ediyor; bunlar Ordu’da mı tayin ediliyor, yoksa Ankara’da mı tayin ediliyor? Aslında Ankara’da değil, Ordu’da tayin edilmesi gerekir; ama politikacılar, iktidarlar, kooperatif birliklerinin yakasına yapışmışlar, onları bir sömürge gibi görüyorlar, kendilerine oy getirecek bir sömürge gibi görüyorlar. Onlarla ilgili bütün kararları Ankara’da alıyorlar, ondan sonra işçi de çaresiz kalıp sorunlarını çözmeye Ankara’ya gelince “Sizin sorunuz Ankara’da değil, Ordu’da” diyorlar.

Aslında sorunun Ordu’da çözülebilir olması gerekir. Türkiye’de gerçek demokrasi olsa, devlet kooperatiflerin yakasından elini çekse, elbette bu 1 500 işçinin, çoğu kadın, kucaklarında çocuklarıyla karda kışta Ankara’ya gelmeleri gerekmezdi; elbette Giresun’da bu sorunu çözerler, Ordu’da çözerler, Karadeniz’de çözerler, Anka-

ra'da değil. Ama her Şey Ankara'da kararlaştırıldığı için, işçi de çaresizlik içinde Giresun'dan, Karadeniz'in başka yrelerinden kalkıyor geliyor, Ankara'da devlet kapısına dayanıyor. Eğer bu yıl seçim kararı olsaydı, devlet kapısı size ardına kadar açılırdı; ama ne are ki bu yıl seçim yılı değil. O yüzden devlet size sımsıkı kapalı.

Devletin kooperatiflerle ve üreticilerle ilgili olarak, işçilerle ilgili olarak asıl yapması gereken Şey şu: Kooperatif birliklerinin yönetimine böylesine karışmak, onları kendi sultanı altına almak değil, devletin özellikle tarım konusunda, tarımla ilgili işkolları konusunda asıl işlevlerinden biri, üretim planlaması yapmaktır. Yani devletin işlevi, FİSKOBİRLİK'in depolarının her yıl tonlarca fındıkla dolmasına olanak verecek şekilde fındık dikim alanlarını Türkiye'de alabildiğine genişlemesini önlemektir. Ama devlet, bu görevi yerine getirmiyor; tam tersine, özellikle seçim dönemlerinde Türkiye'de başka ürünlerin, fındıktan da daha değerli ürünlerin bol bol yetişebileceği taban arazi, sulak arazi de fındık dikimine açılıyor. O yüzden ne oluyor; fındık retimi, Türkiye'de ve dünyada pazar bulamayacak kadar artıyor, FİSKOBİRLİK'in depolarını doldurup taşırıyor, borç batağına saplanıyor, zarar üstüne zarar veriyor üreticinin de, işçinin de hiçbir sorumluluğu olmadığı halde, faturası fındık üreticilerine ve işçisine çıkarılıyor.

Sayın Ecevit konuşmasını sürdürüyor:

Nasıl değişir düzen, halk yararına? Bunun için evvela çalışan halk kesimlerinin siyasete ağırlıklarını koyabilmeleri gerekir; sadece 4 yılda, 5 yılda sandığa gidip oy atmakla halk yönetime ağırlığını koyamaz. Bugün Türkiye nüfusunun yarısı köylü, küçük ifti, küçük üretici, ayrıca milyonlarca işçi var ve Türkiye'de hakça bir düzenin kurulmasını en çok isteyenler de bunlar; çünkü onlar yararlanırlar. O yolda adımlar atabilmeleri için, her Őeyden önce üreticilerin, köylülerin, işçilerin Meclise girebilmeleri, milletvekili olarak girebilmeleri ve o yoldan siyasete ağırlığını koyabilmeleri gerekir; ama bunun için bütün yollar kapanıyor. Kooperatiflerin siyasetle il-

gilenmeleri yasak, sendikaların siyasetle ilgilenmeleri yasak, milletvekili seçilebilmek ise gitgide son derece de pahalı hale geliyor. Üstelik şimdi yeni bir oyun tezgahlanıyor; Türkiye’de 450 milletvekili var, Türkiye 450 bölgeye ayrılacak ve her bölgeden bir milletvekili çıkacak. Diyelim ki Fatsa, Perşembe, Ünye, birer milletvekili çıkaracak; tek milletvekili çıkacak yerde, cebinde halkın sırtından kazanılmış milyarlar bulunan tefeci adaylar mı kazanır, işçi adayları mı kazanır?

Madem ki sorunlarınızı Ankara’da çözmek istiyorsunuz, o halde Ankara’da Meclisin içine girebilmenin yollarını açmak için da ayrıca dayanışmaya girmeniz gerekir. Ben de, eşim de, arkadaşlarım da Demokratik Sol Partiyi kurarken evvela bunu göz önünde tuttuk. Elbette zenginler, işadamları da Meclise girer, politikada ağırlık taşır; ama öncelikle çoğunluğu oluşturan, öncelikle üretimi yapan insanlar Meclise girebilsin, bakan olabilsin, siyasete girebilsin diye bu yola çıktık. Akıl almaz güçlüklerle, engellemelerle karşı karşıyayız; ama direniyoruz ve direneceğiz. Çünkü direnmedikçe, bu yaşanan sonra siyasetin çilesini çekmemizin bir anlamı kalmaz.

Değerli arkadaşlarım; siz de çile çekerek, çilelere göğüs gererek hak arama yollarını öğrenmeye ve bütün millete de öğretmeye başladınız. Sizleri onun için kutlarım, sizlere başarı dilerim; çünkü sizlerin başarınız, yalnız FİSKOBİRLİK işçisinin değil, Türkiye’de tüm çalışanların, ezilenlerin, sömürülenlerin başarısı olacaktır.

Dayanışma konuşmalarını kasetten dinliyorum. Yıl 2002, Fiskobirlik direnişini yazıyorum. DSP Genel Başkanı, Bülent Ecevit Başbakan... O dönemin Sanayi ve Teknoloji Bakanı Tahir Köse, DSP Milletvekili ve TBMM’de aynı partide birlikte çalışıyorlar. Yaşam ilginçliklerle sürüyor...

On yıl önce muhalefette iken; direnişteki işçilere seslenen başbakan bugün işçilere nasıl sesleniyor?

SALİM USLU, 6 gündür Ankara’da sürdürdüğümüz masum, ve haklı mücadelemize destekler sürüyor. Şu anda aramızda Tarım ve Köy İşleri eski Bakanı, Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Lütfullah Kayalar’la birlikte, hepinizin yakından tanıdığı Giresun Milletvekili, dostumuz Burhan Kara aramızdalar, “hoş geldiniz” diyorum. Geldiğimiz günden beri sürekli bizimle olan ve dün gece geç saatlere kadar yalnız bırakmayan Ordu Milletvekilimiz Sayın Fahri Kibar, Yine Ordu Milletvekilimiz Sayın Nabi Poyraz, “Artvin Milletvekili Süleyman Hadioğlu, Samsun Milletvekilimiz Sayın Adem Yıldırım, değerli milletvekili dostumuz, Bolu Milletvekili Sayın Abbas Bey aramızdalar; hepsine “hoş geldiniz” diyorum.

Gelen konuklarına Sayın Uslu ve Agah Kafkas, aynı öyküyü anlatıyorlar. Fiskobirlik işçilerinin direniş öyküleri her iki sendikacının türküsü oluyor. O ünlü greve neden çıktık sorusu ve anlatılan öykü... Onların öyküsü. Karşımızdaki tüm bu nasır bağlamış vicdanlara karşı, tüm bu olumsuzluklara ve dayatmalara karşı, 1400 işçi şu an bu salonda yaşıyor.

Değerli arkadaşlarım, şimdi sözü öncelikle yöremizin milletvekili, bir dosta, Burhan Kara’ya veriyoruz.

BURHAN KARA Giresun Milletvekili

Sayın Başkan, Karadeniz’in çeşitli kesimlerinden gelen, hakkını, emeğini arayan FİSKOBİRLİK’in değerli işçileri, hepinizi saygıyla selamlıyorum. İşçilerini haklı mücadelesi, yıllar öncesine dayanır. Yıllardır FİSKOBİRLİK işçisini sömürenlere karşı kurulan Özgıda-İş, önceki dönemlerde yapılan toplu sözleşmelerde zaman zaman kendilerine arabulucu olarak yardımcı olmaya da çalıştım. Hiçbir zaman işçiyi sokağa dökme düşüncesiyle hareket etmedik. Bizim gayemiz, çalışma barışını korumak, çalışma hayatını dirlik, düzenlik içinde sürdürmek. Bu yıl yine toplu sözleşme görüşmeleri başladığında, gerek sendika, gerek Yönetim Kurulunun bu konuda-

ki tutumlarını dikkatle yakından izledik. En son geçen hafta içerisinde sizlerin buraya geliş kararınız olduğu zaman, Yönetim Kurulunu İkinci Başkanıyla görüştüm. Sayın Salim Nilgünoğlu'na, "İşçileri sokağa dökmeyin, ne istiyorlarsa, gerekirse biz de aracı olalım" diye kendilerine öneride bulunduk. Ama Yönetim Kurulu, o kadar acizdi ki, Bakanlığın bir talimatını -işçiye, çalışanları bir tarafa iterek- başının üzerinde kabul ederek, her talimatı olumlu veya olumsuz onaylayan bir konumdaydı. Sayın Bakan, Mecliste bir arkadaşımıza cevap veriyor, diyor ki, "Benim FİSKOBİRLİK'in yönetimine karışmaya hakkım yok." Meclis zabıtlarında vardır bu, "Ben, FİSKOBİRLİK'in işçisine karışmam. Olaylar, doğrudan doğruya Yönetim Kurulunu ilgilendirir" diyor. Ama aynı Yönetim Kurulu, Bakanın talimatıyla Ankara'da sizinle görüşme yapmaktan kaçınarak soluğu Giresun'da veya Bolu'da veya Trabzon'da alıyor.

Bakın, 3 gün önce Sayın Uslu bana dedi ki, "Gelin, işçilerle hiç olmazsa Yönetim Kurulunu bir araya getirelim." "Hay hay Başkan, bir girişimde bulunalım" dedim. FİSKOBİRLİK Genel Müdürüyle görüştüm, Ankara Temsilciliğinde oturuyordu; dedim ki, "Sayın Genel Müdür, bugüne kadar sözleşme görüşmeleriniz, bir çıkmazla sonuçlandı. Toplusözleşme görüşmelerinizi çıkmazla sonuçlanması işçiye greve götürdü. İşçi Ankara'ya geldi. Bundan sonraki yapılacak neyse, her iki taraf masaya otursun. Zaten toplusözleşmenin özü karşılıklı görüşme, anlaşmadır, gelin sizi bir araya oturtalım." "Hay hay, Yönetim Kurulu arkadaşlarla da bir görüşün" dedi. "Arkadaş, bakın toplayın Yönetim Kurulu üyelerinizi, bugün öğleden sonra gelin sizi bir araya getirelim." dedim. Siz de öğleden sonra bir araya gelin, FİSKOBİRLİK işçilerini sokakta bırakmayın" dedim. Aradan 2-3 saat geçti, Bir telefon, arkadaşları bulamadım, gitmişler. Oysa hepsi oradaydı. "Bu, eski bir oyun, biz bu tip politikalarla mücadele etmek için Mebus seçildik. Sizin döneminiz, hep bu tip entrikalarla geçti. İşçiye de bu şekilde aldatmayın" dedim. Tabii bu sefer işin altından çıkmadı; dedi ki, "Sayın Bakan talimat verdi bize, 'Sizin Ankara'da işiniz bitti, memleketlerinize dönün' dedi."

Sizin kavganız, haksızlığa karşı yapılan hak kavgasıdır. Onun için bu kavganız kutsaldır; mübarek olsun.

Sayın Burhan Kara'ya teşekkür ediyorum. Diyerek Salim USLU mikrofonu aldı. Son sözü, şu güne kadar duyduğumuz en güzel sözlerden bir tanesidir, "Kurulacak bir komite, bu işi sürekli izleyecektir" dediler; biz de bu komitenin çalışmaların her türlü katkıyı, bilgiyi vermeye hazır olduğumuzu ve komitenin çalışmasını izleyeceğimizi söylüyorum.

7 aydır bu işyerinde yetkili olan Öz Gıda-İş, toplu iş sözleşmesini bitirmek için olabildiğince yapıcı, onurlu bir tavır sergilemektedir. İşte Ankara'dayız, derdimizi anlatacak makam arıyoruz, yetkililere ulaşmaya çalışıyoruz!

12 Eylül hukuku değişsin diyenler, inandırıcı gelmiyor; çünkü onlar, 12 Eylül hukukunun üzerine oturdular, sığındılar, 12 Eylül hukukuyla bizim haklarımızı alıyorlar.

Şimdi sizlere Genel Başkan Sayın Muhsin Yazıcıoğlu'nu sunuyorum.

BBP GENEL BAŞKANI MUHSİN YAZICIOĞLU

Değerli kardeşlerim, muhterem bacılarım, aziz analar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Muhterem bacılarım; bu Ramazan ayında, akşam çocuklarınıza iftar sofrası hazırlamak durumunda olmanız gerekirken, bu kış günü Ankara'nın ayazında ve soğukunda bu hak arama kavgasına girişmiş olmanız, elbette şu an bir insan olarak karşınıza çıktığımızda, bu manzarayı insanlık suçu olarak değerlendirmemek mümkün değildir. Bu Ramazan ayında sizi, çoluk çocuğunuzla iftar sofraları etrafında toplanmak yerine, hak arama kavgasına itenleri ayıplıyoruz ve kınıyoruz.

Türkiye, AĞİK Sözleşmesi, Paris Şartı ve Avrupa Topluluğuna girmek kavgası vererek güya demokratikleşmesini ve kişi ve insan haklarını koruma yönünde adımlar attığını iddia ederek yeni Anaya-

salar değiştirmeye çalışırken; bugün işçinin hakkını, alınteri kuru-
duğu halde vermeyenler, bunun hesabını nasıl verecekler? şu anda
Anayasa değişikliğiyle uğraılıyor. Anayasamızın gündemine geti-
rilenler nedir; Anayasada zel televizyonlara serbestlik getirmek,
seçmen yaşını indirmek ve birkaç makyajdan öteye gitmeyen deği-
şiklikler ortaya konuluyor. Ancak öbür tarafta, daha geçtiğimiz se-
imlerde “İşiniz yoksa düşün peşimize, aşınız yoksa sendikal hak-
kınız mı yok, düşün peşimize” diyerek iktidara gelenler, geldiği an-
dan itibaren işçinin hakkını, alınterini, emeğini unutmuş ve bugün
yalnızca birkaç holdiğin, birkaç tane zengininin, birkaç sosyetenin
problemini çözmekle meşgul olur hale düşmüşlerdir.

İnsan hakları evrenseldir, işçi hakkı evrenseldir, kişi hakları b-
tn hakların üstündedir. Dolayısıyla bu hakkınızı ararken, sizin so-
rununuza partilerüstü ve siyasetlerst bakıyoruz. Bu sebeple bura-
da vermiş olduğunuz mücadeleyi bir hak arama mücadelesi olarak
gördüğümüz için, bütün siyasi mülahazalardan öte, bu hakkınızı
ararken haklı olduğunuz için sizin yanınızdayız ve sonuna kadar si-
zin destekiniz olacağız, sizin kavganızı vereceğiz. Teşekkür ede-
rim, saygılar sunarım. *Konuşma alkışlarla noktalanır.*

SALİM USLU

Sayın Genel Başkana, coşkulu konuşması ve bize verdiği destek
mesajı nedeniyle teşekkür ediyorum. Bizim Sayın Başkanın konuş-
ması, arkadaşlarının aramıza katılması, bizim coşkumuzu ve karar-
lılığımızı arttırmıştır. “*Grev hakkımız, söke söke alırız*” sloganı al-
kışlar arasında kaybolur.

Değerli kardeşlerim; evet, bir taraftan coşkumuz ve kararlılığı-
mız artıyor, bir taraftan yoruluyoruz. Niyetli olmayan arkadaşları-
mız yemeklerini yiyorlar ve oturduğumuz yerde, mümkünse salon
içerisinde dinlenmeyi sürdüreceğiz. Daha sonra saat 16.00 gibi bu-
rada komitede bulunan arkadaşlarımız ve Genel Başkanımız, size
bundan sonraki gelişmelerle açıklamalarda bulunacaklar. Ben, hepi-

nize teşekkür ediyorum. Tüm siyasi partiler, tüm dernekler, gazeteler ve televizyonlar, artık sizden ve sizin mücadelenizden söz ediyorlar. Dün sizi görmeyenler, sizi duymayanlar, artık bugün sizi ekranlarında göstermek sayfalarında yazmak, sizinle görüşmek istemeyen bakanlar, televizyonlardan sıkıştığı için, kamuoyu baskısını kırabilmek için açıklama yapmak zorunda kalıyorlar. Dün bizimle Bakanlıkta görüşmek istemeyen, bizi Bakanlığın kapısından uzaklaştırmak için her yola başvuran bir Sayın Bakan, bugün artık bizim mücadelemizi ciddiye almak ve bizim mücadelemiz karşısında savunma yapmak ihtiyacı duyuyor. Bu, sizin başarınızdır. Gerçi söylediği sözler, inandırıcı değil, doğru değil; ama olsun, biz yılmadan, usanmadan inandığımız doğruları anlatmayı sürdüreceğiz.

Evet, TRT, milletin malı olması gereken bir kuruluş; ama TRT, Hükümetin güdümünde, Hükümetin sesi. TRT, sizin ve bizim arkadaşlarımızın sesini birkaç saniye içerisinde verirken, bir bakan dakikalarca bizim mücadelemizi kırmak için aklına geleni söylüyor. Bugün akşam Interstar ve HBB Televizyonu da yayınlarında sizleri uzun uzun gösterdi. Biraz zorlasak, 1,5-2 dakika süreyle Flash Televizyonu sizi gösterecek, gazeteler yazmayı sürdürececek. Çünkü bizim kitabımızda yılgınlık, teslim olmak vazgeçmek yok; ölmek var, dönmek yok...

Sizi büyük bir görevin içerisinde, emin olarak, sizlere kendi adımız gibi, Allah'a inandığımız gibi inanarak, sizleri evlerinize uğurlama kararı aldık; ancak burada taşıdığınız, mücadele bayrağını bizimle beraber taşıyacak nöbetçi arkadaşlarımız kalacaklar. İnanınız burada kalan arkadaşlarımız, verdiğiniz mücadeleye leke sürmeden, kavganızı heder etmeden, taşımak istediğiniz zaferlere en az sizin kadar inanç ve coşkuyla götürürler. Sizden bu mücadele bayrağını devralıp bu salonda kavgayı sürdürecekler. Bizi yüreklendirmenizi bekliyoruz. Sizin içinizden burada nöbetçi olarak kalmak için o kadar çok gönüllü vardı ki, biz seçmekte güçlük çektik. Burada kalmak istemesine karşın geri göndermek zorunda kaldığımız kardeş-

lerimizden özür diliyorum; ama onların bayrağını en az onlar kadar cesaretle burada kalanlar taşımayı sürdürüp, dalgalandıracaktır.

Gönlümüz, bu tablonun bozulmamasını istiyordu. Ancak bizler hepimiz, sadece işyerinde sendikamıza karşı sorumlu olan insanlar değiliz, bizlerin sorumlu olduğumuz başka yerler de var; evlerimiz, eşlerimize ve bizden ilgi bekleyen yavrularımıza karşı da sorumluluklarımız var. O sorumluluklarımızdan vazgeçemeyiz. İşte o sorumluluktur ki, yeni bir kararla bir bölümünüzün evlerinize dönmesi kararını aldırıştır. Tamamen kendi isteğimizle, kendi arzumuzla, bilerek ve isteyerek, hiçbir zorlama olmaksızın alınmış bir karardır. Onun için arkadaşlarım, sakın ola “biz bunu arkadaşlarımıza nasıl anlatırız” diye hayıflanmasınlar; çünkü sizi buraya getiren sendika, getirdiği gibi geri gönderecek, gerektiğinde yeniden Başbakanlık Binasının önünde gereksinim duyduğunda sizi çağırarak ve mücadeleyi sürdürecektir.

Dayanışma için gelip, konuşanlara Salim Başkan, her siyasinin anlayacağı dille öyküyü anlatıyor. Her anlatıda öykü geliyor. Bu direniş öyküsü böyle doğuyor...

Değerli arkadaşlarım; diyerek söze giren KAFKAS, salonumuza gelen konuklarımızı tanıtmak istiyorum: Genel Başkanımızı siz ve bütün Türkiye tanıyor.

Buyurun Sayın Necati Çelik diyerek sözü Hak-İş Başkanına verdi. Değerli arkadaşlarım; 2214 işçimizin sürdürdüğü FİSKOBİRLİK grevini Ankara’da sizler temsil ediyorsunuz. Sizlerin burada, arkadaşlarınız adına özveride bulunarak, uygun olmayan koşullarda grevi sürdürmeniz, her türlü takdirin üstünde. Sizleri kendim ve Hak-İş Başkanlar Kurulu üyeleri adına kutluyorum. Başkanlar Kurulu üyesi arkadaşlarım adına teşekkürlerimi size sunuyorum ve bugün sabah toplanan Başkanlar Kurulumuz, bütün sendikalarıyla, her türlü olanaklarıyla FİSKOBİRLİK grevini destek kararını oybirli-

giyle aldılar. Sizlere gelerek söyleyecekler. Kardeş sendikalarımızın başkanlarına, yönetim kurulu üyelerine, bu anlamlı desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

BİRLİK çalışanları yalnız değildir, yanında Hak-İş üyesi diğer sendikalar var, rahat olun. Belki burada uygun olmayan koşullarda bir mücadele içerisindeyiz; ama öyle inanıyorum ki, sizin grevini-zi anlamlı kılan, işte bu atmosferdir. **FİSKOBİRLİK** grevi, alışla-gelmiş grevin dışında bir grev ve belki de ülkemiz çalışma yaşamı tarihi yazılırken, örneği pek olmayan, bir grev olarak tarihe geçecek. Sizler de, bu örneği pek görülmeyen grevin kahramanları olarak o sayfalarda yerlerinizi alacaksınız ve belki de ömrünüzde bu eyleminiz, çok önemli bir sayfa oluşturur. Sanıyorum çocuklarınız, torunlarınız için anlatılacak, anlatıldıkça çoğalacak bir eylem ortaya koyuyorsunuz; çok güzel bir anı olarak yaşamınızda yerini alacak diye düşünüyorum. Sizin kararlılığınız, içtenliğiniz, özveriniz sürdükçe, öyle inanıyorum ki sonunda zafer sizlerin olacak.

Tabii ilk gün buraya geldiğinizde, hemen 4-5 sloganı peş peşe sıraladınız ve gelirken de Başkanlar Kurulunda arkadaşlarıma anlattım; dün Yavuz Donat'ın Milliyet'te yazdığı gibi, Karadeniz insanı, çetin insandır. Tabii Karadeniz kadını da çetin kadındır; siz onu da buraya gelerek ve burada 12 gündür çok ciddi, çok anlamlı, çok kararlı bir eylem ortaya koyarak kanıtladınız. Dolayısıyla Karadeniz, sizin bu eyleminizle daha da anlamlı bölge haline gelmiştir. İşte sizler eylemi burada sürdürmek ve her geçen gün sizin bu haklı, onurlu eyleminiz, daha çok kamuoyunda destek görmektedir. Dolayısıyla eylemde haklı olduğunuz için, inşallah en kısa zamanda bu greviniz başarıyla sonuçlanır; sizler de, bizler de rahat, huzurlu ortamda yaşamımızı sürdürürüz.

Biz, bu anlamda her türlü görüşmeye açığız. Her türlü görüşmeye açık olmak, görüşmelerde esneyeceğimiz anlamında değildir. Bizim zaten duyarlı olduğumuz konular bilinmektedir; birincisi kadrolardır. Kadrolarda sendikamız ve Üst örgütümüz, esnemeye, pa-

zarlığa açık değildir. Ne pahasına olursa olsun bu kadrolar ya korunacak, ya korunacaktır. Başkaca bir seçeneğimiz yoktur. İkinci uyumsuzluk konumuz, ücretlerdir. Ücretlerde de bu mücadelenin esnemeye dayanamaz, bilinmelidir. Aldığınız ücretler bellidir, Türkiye’de geçim bellidir; hangi paralarla, geçinilir, biliniyor. Değerli arkadaşlarım, bu haklı noktada mücadeleyi sürdüreceğiniz sendika olarak, kardeş kuruluşlar olarak sizlerin önünüzdeyiz; yanınızda değil, önünüzdeyiz yeter ki siz bu kararlılığınızı hem burada, hem de 14 ayrı merkezde sürdürün. Alkışlar ve “Demokrasi dediler, hakkımızı yediler” sloganları arasında konuşmasını sürdürür.

Değerli arkadaşlarım; her zaman söylediğimizi burada yinelemek istiyorum. Birisi diyor ki, “Düşmek, etrafı görmemektendir.” İktidarı oluşturan partiler, bildiğiniz gibi en son yapılan 1 Kasım seçimlerinde birisi dördüncü olarak sandıktan çıktı, birisi de üçüncü olarak ve bu anlayışlara, bu tavırları sürdürürlerse, zaman her şeyi ortaya koyacak; halka karşın iktidar olunamayacağını herkes bilmeli. İşçiye karşın iktidarda kalınamayacağını da Anavatan Partisini iktidardan düşürerek işçi-memur, Türkiye’ye göstermiştir. İşçiye ve memura, yani dar gelirliye karşın iktidar olunamayacağını, Anavatan Partisini iktidardan düşürerek herkese göstermiş olduk.

Bu iktidar partileri, DYP ve SHP, geçmişten ders almak zorundadır. Sizi düşünmeyebilirler, memleketi düşünmeyebilirler; ama hiç değilse kendi iktidarlarını düşünsünler. Kendi iktidarlarını düşünüyorlarsa, sizlerin haklarını vermek zorundalar. (Alkışlar, “İşçi-Sendika omuz omuza” sloganları) Hakkınızı vermezlerse, bu haksızlık 2214 kişiye yapılmış olmaz, herkese yapılmış olur. Bu haksızlık, Türkiye’yi sarar ve sonuçta bugün iktidardakiler, yarın muhalefet bile olamazlar. Anavatan iktidarı, sermayeden yanaydı; ama bir sorun olduğunda oturup konuşabiliyorduk. Hakkımızı alıyorduk veya almıyorduk, ama bir taraf olarak karşımızdaydı. Bu iktidarın gözleri kör, kulakları sağırdır. Bugüne kadar bu kadar duyarsız, bu kadar ilgisiz bir hükümet görmedik.

Ben, FİSKOBİRLİK adına hem üzüliyorum, hem de bu ilgisizliği, duyarsızlığı, memleketin, milletin geleceği bakımından tehlikeli buluyorum. Sayın Başbakan, muhalefetteyken, bu tarzda ilgisizliğe ve çözümsüzlüğe karşı isyan ediyor, şunları söylüyordu: “Ya yapın; yapamıyorsanız gidin, yapanlar gelsin” “Sayın Başbakan, Hükümet, Hükümet üyeleri, ya bu milleti sesine kulak verin, memleketi yönetin veya gidin; memleketin, işçinin-memurun sorunlarıyla ilgilenen bir iktidar gelsin.” Seçeneksiz değilsiniz. Zaman zaman kendilerini bu iktidar gibi seçeneksiz sananlar oldu ama bu millet oylarıyla, bu iktidarı kurarak seçeneği sundu.

Değerli arkadaşlarım; düşüncelerimi sizlerle paylaştım. Sözlerimi noktalamak istiyorum: İnşallah en kısa zamanda sözleşme bağtlanır. İktidarın büyük ortağı DYP’ye görüşmeye giderler.

MEHMET GÖLHAN

Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısıyım, Sakarya Milletvekiliyim diyen Mehmet Gölhan kendini tanıtarak, Yanımda yörenin Samsun milletvekili var. Hoş geldiniz diyorum sözleriyle konuşmasını açtı... Ne yazık ki; sizi işten, yuvanızdan, ocağınızdan, evinizden, çoluk çocuğunuzdan ayırarak yollara düşmenizden kendi adıma üzgün olduğumu söylemek istiyorum. Ben, burada bulunma nedeninizi Başkan arkadaşımın rica edeceğim; Sayın Başkan konuşsun, ben görüşlerimi söyleyeceğim.

Salim Başkan, onların öyküsünü anlatmaya başlar. Sayın Başkanın bizleri kabul ettiğiniz için size İŞÇİLER adına teşekkür ederim

Sayın Bakana gittik; hiçbir taşkınlık yapmadan, devletin güvenlik güçlerini zorda bırakmadan; ama ne yazık ki Sanayi Bakanlığının taşra personeli olan bu insanlar, karda ve yağmurda, çamurun içinde kadınlar ayaklarında terliklerle bekletildi. Sanayi Bakanlığının konferans salonuna bile alınmadı. Bırakınız onu; o yağmur üzerimize düştü, sırtımız yağmuru yedi; tuvalet ihtiyacı için, hastaların su ihtiyacı için bile kapılardan içeri girmelerine izin vermediler.

1500 arkadaşımız Ankara’da her gün 30-40 arkadaşımız hastalandı ve artık SSK hastalarımıza bakmaz oldu. Biz orucumuzu, şefkat ve ilgi göstermemiz gereken çocuklarımızla birlikte açmamız gerekirken, çocuklarımızdan uzakta, aç sefil, sorumlu devlet arıyoruz. Bundan daha tabii, masum, haklı bir isteğe yanıt verecek sorumlu devlet yoksa, bu ülkenin hangi sorunuyla ilgileniyor? 10 gündür insanlar, tıkdıkları bir düğün salonunda ha bugün ha yarın sorunlarını çözmek için bekliyor. Bakmayın siz, bizim ağladığımıza; analık yüreğimiz, özleminden, gurbetliğinden yoksa hakkımızı vermemek konusunda çok kararlıyız. Alkışlar konuşmaya coşku katar.

Sayın Başkan, ben 10 gündür bu insanların içindeyim, 10 gündür geceyi, gündüzü birlikte yaşıyoruz. Bu insanların çok doğal ihtiyaçlarını sendika olarak karşılamaya çalışıyoruz. Ben, duygu sömürüsü yaparak sizin dünyanızı karartmak istemiyorum; ama bir doğruyu, bir gerçeği söylüyorum. 1500 arkadaşımızın 1 300’ünü çok büyük bir kararlılıkla geri gönderdik; özellikle yaşlı, hasta, hamile, çocuklu olanları geri gönderdik. Ancak bu arkadaşlarımız ve çoğu dediler ki, “Biz buradan gitmeyiz.”

Biz, burada bu sorunumuzun büyük bir ciddiyetle çözülmesini istiyoruz. Çok önemli şeyler beklemiyoruz, sadece bu insanların toplu sözleşmesinin çözümlemesini bekliyoruz. Sayın Başbakan, bunu söylediğinde, bu sorun çözülecektir; çünkü Sayın Şerif Er-can’ı çok yakından tanıyorum, sorunu çok iyi kavradığına inanıyorum ve bize hak verdiğine Allah’a inandığım gibi inanıyorum. Ama herhalde koalisyonun bir kanadı bu kadar aymaz, sorumsuz hareket etmemelidir. Eğer bu ülkede Sayın Başbakan, devletin en tepesinde “Bu toprakların her zerresinde devlet vardır” diyorsa; biz, yurttaşlara zulmetmeyen, ona sevgi elini uzatan bir devleti görmek istiyoruz. Bu nedenle buradayız Sayın Başkan, ilginizi bekliyoruz. Saygılar sunarım.

Sayın Başkanımızın duyarlılığına teşekkür ediyorum, sözleriyle konuşmasını sürdüren GÖLHAN, gerçekten günlerce işi siyasi

platforma dökmek, işi başka mecralara kaydırmamak için elinden gelen özeni göstermiştir. Tabii, sizler, Sayın Başkana yardımcı olduğunuz için, sizlere de teşekkür ediyorum; ne kadar güzel bir tablo, inanın onur duydum. İlk defa kadınların ağırlıkta olduğu bir işçi toplumuna seslenmek olanağı buldum. Türk kadınının bugün dünkünden daha çok bilinçli, daha çok ne yaptığını bilen, hakkını arayan bir toplum olduğunu gösteriyor. Bakınız, gayet güzel; yani genç, yaşlı, içinde torun sahibi olanlar var tabii, çocuk sahibi olanlar var.

Hak aramak ulvi bir şey sevgili bacılar, hak aramak güzel bir şey; ama hakkınızı bugüne kadar sürdürdüğünüz gibi, rica ediyorum yasalar içerisinde arayınız. Yasadışıyla taşımayacak bir şekilde aranızda birtakım provakatörlerin, birtakım tahrikçi unsurların, kişilerin katılmasına izin vermeyin, haklı olan davanızda haksız duruma düşmeyiniz. Ben, sizden bunu istirham ediyorum; bu güzel görüntünüzü, bu güzel direnişinizi, bu inanç birliğinizin sürdürün.

Tabii hak yiyenin hakkı olmaz, hak yiyenin aranızda işi yok zaten. Haksızlığa mani olmak için hepimizin inancı, direnci, hareket tarzı, haksızlığa mani olmak, hakkı vermek; işçinin hakkını vermek, çiftçinin hakkını vermek, emeğin, alınterinin hakkını vermek. Size karşı açık açık söylüyorum: Hakkınızı, hukukunuzu alacaksınız, Allah sabır versin hepinize, sağlık versin. Teşekkür ediyorum, sağ olun. *“İşçi-Sendika omuz omuza” sloganı duyulur.*

Salim Uslu başkanlığında Anıtkabir’e çelenk konur ve saygı duruşu yapılır. O akşam salonda dayanışma konuşmaları sürer.

- Bu akşam bize güç vermek üzere aramıza gelen, aynı zamanda yüreklendirici konuşma yapan dost örgütlere, Genel Sağlık-İş Başkanı Mustafa Başoğlu’na ve Yönetim Kuruluna, Refah Partisi Ankara İl Teşkilatının Sayın Başkanı ve Yönetim Kurulu üyelerine, ayrıca salonumuzda bulunan diğer konuklarımıza teşekkür ediyorum diyerek slogan ve alkışlarla Salim Başkan oturumu kapattı.

BİR BAŞKA AKŞAM

Kafkas, konutları sunuyor: Değerli arkadaşlarım, sizler adına konuklarımıza hoş geldiniz diyor, değerli Genel Başkan Metin Türker Bey'i, sizleri selamlamak üzere kürsüye çağırıyorum.

Sevgili FİSKOBİRLİK işçileri; öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum diyor Metin Türker: Biz de sizler gibi çok uzun süreli bir greve çıktık. 1989 yılının baharında başlayan grevimiz, 137 gün sürdü. Sizlerden belki sayıca çok fazlaydık, 23 bin işçiyle greve çıkmanın zorluğunu hepiniz anlıyorsunuz.

İşçilere, greve başlayacağımız ilk toplantıda söylemiştim: “Sevgili işçiler; bu grevi başlatmak, sendikamızın, yani bizim elimizde. Ancak grevi sürdürmek sizin elinizde, grevi durdurmak ise yine sizin elinizde; yalnız siz yapabilirsiniz. Grevi yalnız sizin birliğinizle, dayanışmanızla ve birbirinize olan güveninizle olur. Grevlerimizde çok uzun günler geçti; ne yazık ki; grevi bitirmek, anlaşmak mümkün olmadı. Bir ay geçti, iki ay geçti, üç ay geçti. Değil bak-kalın, manavın kapısının önünden geçmek, bir dilim ekmek alacak paraları yoktu.

Yine sizlere soruyorum: Sizlerden tek isteğimiz, bir sendikacı olarak, ben 55 yaşında bir insanım, yıllar yılı deneyimlerim var, işçinin birliği ve beraberliğiyle çözülmeyecek hiçbir grev yoktur, sizler mücadele ederseniz, bölünmezseniz, parçalanmazsanız, mutlaka başarırınsınız Biz, üst örgütümüzle, birbirine bağlı olan, gönül bağı olan sendikalar, sizinle beraberdir. Mutlaka bazı sıkıntılarınız vardır; ama sıkıntı çekmeden, mücadele vermeden hiçbir şey kazanmanız mümkün değil ve bu mücadele sonunda istediğimizi elde ettik, hemde çok fazlasıyla aldık. Şimdi demir-çelik işçisi, söylemesi ayıp, ama 6-7 milyon lira net maaş almaktadır. Diyorlar ki, bugün yine toplu sözleşmedeydim, “Sizin maaşınız fazla, size bu dönem hiç vermesek de olur.” Bizler, bu ücreti tam 137 gün aç, susuz demeden mücadele eden çelik işçisinin sırtından onun alınteri ile aldık. Burada bir virgül dahi geriye adım atmamız mümkün değil.

Kazanılmış haklardan fedakarlık etmek mümkün değil, bence sizlerin grevi de çözülecek.

Belki birazcık duygularınızı anlıyor, ama yaşadığım günleri, çektiğim acıları size bugün yaşadığınızı anlatmakta zorluk çekmiyorum gerçekte verdiğiniz mücadele büyük bir olaydır.

Verilen mücadelede, yüreklerden fırlayıp dillenen sözcükler eşitlik hak adına boş duvarlara sıra sıra yazılarak gündeme damgasını vuran pankartlar oldu. Her biri hadi gel emekçi dostu oku der gibiydi, yorgun gözlerimi aralayarak umudun ışığındaki sözcükleri okumaya koyuldum. Salonun duvarları da boş değildi. İşte pankartlarda yazılanlardan bazıları:

- Geçim ücreti istiyoruz.
- Kazanılmış haklarımızı geri vermeyiz.
- Grev hakkımız engellenemez.
- Adalet yoksa barışta yok.
- Özgür sendika, özgür toplu pazarlık.
- İşçiyiz, Öz-Gıda'yla güçlüyüz.
- Sömürü düzeninde oluk oluk ter, damla damla ücret.
- Adın ne- Öz-Gıda, Soyadın ne? Mücadele, Bağın kime? Hak-İş'e, Kinin kime? Zalime, Öfken niye? Zulme, Üzüntünün niye? Sömürüye, Amacın ne? Refah, Sermayen ne? İşçi, Gücün ne? Emek, Özlemin ne? Ekmek, Barış, Özgürlük.

Dayanışma akşamlarına katılıp, işçileri selamlama konuşmaları yapan isimlerden bir demet:

CHP'yi ziyaret eden direnişçi işçilere Genel Sekreter Ertuğrul Günay seslenir. Ordulu olan Günay, fındık işçilerinin ve Karadeniz kadının yaşamına tanıklıktır.

Refah Partisi Ankara İl Başkanı Sayın Ersönmez Yarbay,

Refah Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkanvekili ve Kocaeli Milletvekili Sayın Şevket Kazan,

ranti etmiş demektir. Eğer yoksul iseniz, her türlü hakkınız çiğnanabilir ve düşenin dostu olmaz. Türkiye’de insanlara işkence ediliyor ne yazık ki, çok ağır, bedel ödüyoruz. Sizin bu eyleminiz dikkatimizi çekti. Yanınızdayız. Mazlum-Der anlatıp zamanınızı almak istemiyorum. Başarılar diliyorum. Allah sizinle olsun!

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ ARABULUCU

Çalışma Genel Müdürü İsmail Bayer, grevi sonuçlandırmak ve anlaşma sağlamak için Agah Kafkas ile Giresun’a gider. Fiskobirlik yetkilileri ve sendikacıları buluşturur. Bir günlük yoğun görüşmelerden olumlu sonuç alınmaz. Ankara’ya dönerler.

İsmail Bayer, emeklilik yaşamı içinde emek dünyasına katkılarını ve konferans ve yazılarıyla sürdürüyor. Bayer’e fiskobirlik direnişi sordum:

- Fiskobirlik direnişine yönelik düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Gülerek, Fiskobirlik Direnişi ve Kadınlar diye başladı:

Kâr eden Fiskobirliği, Özal, politikaları sonucu bankalara borçlandırarak işçilerin ücretlerini ödeyemez bir konuma getirmişti. İşçi ücretleri, banka faizlerinin arkasında kalmıştı. Ancak Özal politikaları, koalisyon kanatları çözümü sağlayamadı.

Fiskobirlikde kadınlar, fındık aynı, çalışmalar aynı, ücretleri niye artmıyor, ödenmiyor diye kara kara düşünürken; kendilerini eylem içinde buldular. Üretim ilişkisi içinde çalışan bir güç olduklarını, birlikteliklerinin ses getirdiğini gördüler. Evde daha kimlikli daha güçlü bir konuma geldiler. Kadınlar günlerce Ankara sokaklarında yürüdüler. Maltepe’de bir düğün salonunda birlikte yediler, yatılar. Birlikteliklerini ve güçlerini gördüler.

Çalışma Genel Müdürü o zaman şöyle düşündü: Türkiye’de sendikalar geliyecekse, kadınlar sendikalarda etkin olmalı...

*Yapıcılar türküler söylüyor,
Yapı türkü söyler gibi yükselmiyor ama.
Bu iş biraz daha zor.
Yapıcıların yüreği
Bayram yeri gibi cıvıl cıvıl,
Ama yapı yeri bayram yeri değil.
Yapı yeri toz toprak,çamur, kar.
Yapı yerinde ayağın burkulur, ellerin kanar.
Yapı yerinde ne çay her zaman şekerli,
Her zaman sıcak,
Ne ekmek her zaman pamuk gibi yumuşak,
Ne herkes kahraman,
Ne dostlar vefalı her zaman.
Yükseliyor, yükseliyor,
Yükseliyor yapı kan ter içinde.*

Nazım HİKMET

Fiskobirlik işçileri direniş günlerinde Maltepe'den Kızılay'a yürüyemezler. Bu sıkıntı Kızılay'a kadınlar günü öncesi korsan çadır kurularak aşılr. Gece kurulan çadır ve 8 Mart günü gösterime sunulan sergi inanılmaz bir eylemdir.

KIZILAY'DA ÇADIR...

Kafkas, Kızılay'da kurulan çadırı anlatıyor:

- Bu direnişin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne denk gelmesi anlamlıydı. Direnişi, Kadınlar günü ile bütünleştirmek gerekiyordu. Başkent'te yapılacak bir etkinlikle sorunumuzu tüm Türkiye'ye duyurabilmek için iyi bir eylem yapmalıydık. Bu günde "Çalışan ve direnen kadın" sergisi açılmasına karar verildi. Bu sergi Başkent Ankara'nın göbeği Güvenpark'ta olmalıydı. Çadır kiralanmalı, içinde sergi açılmalı ve önünde bu mücadeleyi destekleyecek imza kampanyası başlatılmalıydı. Çadır kurup, sergi açmak ve imza top-

lamak eylemine karar verildi.

Bu eylem için yasal izin alınması gerektiği söylendi. Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na başvurup "bir çadır kurma ve resim sergisi açma" için izin isteğimiz iletili. Tüm girişimlerimize karşın kapılar birer birer yüzümüze kapandı. Ve gerekli izin alınamadı. Oysa, biz eylem için kararlıydık.

Bazı arkadaşlar yasal izin olmadan; çadır kiralamanın yanlış olduğunu söyleyip vazgeçmeliyiz, dediler.

Biz; ise böyle büyük bir organizasyonun "izinsiz olamayacağı" savından hareketle bize müdahale olmaz düşüncesiyle, çadırı "izinsiz" kurmaya karar verdik. Bu kez çadır firmaları sorun çıkarmaya başladı. "yasal izin olmadan Güvenpark'a çadır kuramayız" dediler. Bunun üzerine çadırı satın almak istediğimizi; çadıra belediye yetkililerince el konulması ya da herhangi bir şekilde zarar gelmesi durumunda bedelini ödeyeceğimizi; aksi taktirde kiralamış sayılmamızı istedik. Yoğun ısrarlarımız sonunda çadır sorununu çözdük.

7 Mart günü akşamüzeri 2 kamyon çadır ve sendikamızın tüm olanaklarıyla birlikte kendinden emin ve yasal izinli bir ekip görüntüsüyle Güvenpark'a gittik. Çadır kurulmaya başlandı. O gece saat 03:00 sularına kadar 50 kişilik bir ekiple çalışarak çadır kuruldu. Ve 250 alt yazılı resim çadıra asıldı. Sabah, basın önünde törenle açılışı yapılacak hale getirildi.

8 Mart sabahı Fiskobirlik direnişçilerinin katılımıyla, Genel Başkanımızın açış konuşmasını yaptığı bir törenle sergimizi izleyicilere basın önünde açtık.

Sergi grev gözcülerinin nöbetinde; halka grevin gerekliliğinin anlatılması ve imza toplanmasıyla 1 hafta sürdü. Onbinlerce Ankaralı sergiyi gezerek imzalarıyla greve destek verdi.

Belediye yetkilileri ise serginin varlığından ancak 2 gün sonra haberdar oldu ve illegal olduğu gerekçesiyle kapatma girişiminde bulundu ancak kamuoyu desteğini arkasına alan bu sergiyi kapatmaya güçleri yetmedi.

Basınınımızın değerli temsilcileri, sevgili arkadaşlarım; sözleriyle konuşmaya başlayan KAFKAS, toplantımızın nedeni, bir hafta önce açtığımız “Çalışma hayatında kadın” konulu fotoğraf sergimizin kapanışı ve **grevimizin 24’üncü gününde** sorunlarımızı kamuoyuna sunuyoruz.

Değerli basın mensupları; bugün burada gördüğünüz 200 emekçi, 2214 FİSKOBİRLİK çalışanı adına bulunuyor. FİSKOBİRLİK, 1938 yılında bu ülkede kurulmuş ve 217 bin üretici ortağıyla dünyanın en büyük üretici birliklerinden biridir. Dünyanın bu en büyük üretici birliği, Karadeniz’de 5 ilde çalışma gösteriyor ve yaklaşık 6 milyon Karadenizlinin ekonomisi için de çok önemli bir kalemi tutuyor; artı hâlâ ihraç ürünlerimizde beşinci sırada yer alan fındık. Bu kuruluşumuzda kurulduğu günden bu yana yarım asrı aşkın süredir ilk defa bir grev yaşıyor.

Değerli basın mensupları; grevimiz Trabzon’dan Sakarya Karasu’ya kadar, Karadeniz sahiline yayılmış 14 işyerinden 2 214 arkadaşımızın katılımıyla sürmektedir. Grevimizin bugün 24 üncü günündeyiz. Karadeniz kadını, 24 gün önce çıktığı grevden iki gün sonra geldiği Ankara’da ŞatoYazar Düğün Salonunda konaklayarak kamuoyuna çeşitli eylemlerle derdini anlatmaya çalışmak sandalye, masa üzerinde 22 gündür destansı bir direniş sergiliyor. Bu gördüğünüz bacılarımız, kardeşlerimiz, işi gücü olmadığı için Ankara’da değiller. Bu gördüğünüz insanlar, turistik seyahat için Ankara’ya gelmediler. Belki bir çokları, yaşamları boyunca ilk defa Ankara’yı görüyorlar. Ancak emeklerine sahip çıkmak, kazanılmış haklarına sahip çıkmak için buradalar. Bu gördüğünüz insanlar, çocuklarını komşuya, hastalarını evde bırakan analardır...

Değerli basın mensupları, kıymetli arkadaşlarım; özellikle Ankaralılara yürekten teşekkür ediyorum. Türkiye’de ilk defa çalışma hayatını anlatan grevle ilgili bir sergi açılmıştır, çok büyük ilgi gördük. Buradan geçen ve sergimizi ziyaret eden herkes bizi yüreklen-dirmiştir, ... Bir hafta içerisinde 20 binin üzerinde Ankaralı, FİSKO-

BİRLİK grevine destek için imza verdiler. Aynı kampanyamız, grev yerlerinde de sürüyor. Şu anda kesin rakamlar elimizde olmamakla beraber, 40 binin üzerinde insanın destek için imzaladığı haberleri Karadeniz kentlerinden geliyor. Türkiye genelindeki imzalar toplandıktan sonra, önümüzdeki Pazartesi günü ilgililere vereceğiz.

Ben, hoşgörüsünden dolayı güvenlik güçlerimize, basın mensuplarına desteklerinden dolayı ve işçi arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

Ankara'da önceleri iki sonraları bir düğün salonunda 55 gün süren direnişin en renkli yanı akşam iftar açmaya gelen siyasilerin, sendikacıların, sivil toplum örgüt yöneticilerinin dayanışma konuşmaları sonrası, eylemci sendikacı Kafkas'ın önderliğindeki moral geceleri... Kafkas, konukları uğurladıktan sonra, ses yarışması, bilgi yarışması adıyla moral geceleri yapıyor ve sahura kadar insanları diri ve dinamik tutuyor. Asla boşluk yaratmıyor. Diğer yöneticiler de eşleriyle bu gecelere katılıyor. Uslu ve Kafkas, dayanışma için gelen tüm konukları ve konuşmacıları gönül alıcı sözlerle sunuyor, alkışlatıyor ve teşekkürlerle uğurluyorlar. Dayanışma geceleri, direnişi başarıya götüren, soluk aldırان gecelerdi...

10 YIL SONRA GREVİ ANLATIYORLAR...

NECATİ ÇELİK

Direnişin üzerinden on yıl geçmişti. O dönemin genel başkanı NECATİ ÇELİK’le görüşmeye gidecektim ama karla inanılmaz bir kavga vermem gerekiyordu. Mevsimler değişmişti. Böylesi kışları unutalı çok oldu. Yine de karın aydınlığı yüreğimi ısıttı. Bu direniş bakışlar zaman zaman karanlık olsa da direniş aktı...

Necati Çelik, bu on yıl içinde sendikal yolculuğunu siyasi yolculukla değiştirmiş, bir işçi önderinin gelebileceği en yüksek noktaya gelmişti. Önce Refah Partisi’nden milletvekili daha sonra da kurulan RP – DYP ya da Refah Yol hükümetinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlığı yapmıştı. Şimdilerde partisiz ama siyasi yolculuğunu sürdürüyordu.

- Sayın Başkan, bir anımsatma yapmama izin verir misiniz? Fiskobirlik greviniz kadınların çok sayıda katılımı nedeni ile ülkemizde bir ilkti. Yani bir sendikanın önderliğinde bu kadar çok sayıda kadının greve katılımı bir ilkti. 89 bahar eylemlerinde kadınları en önde gördük ama sayıları azdı. Zonguldak Grevinde kadınlar eşlerine destek oldu. Paşabahçe direnişinde kadınlar öne çıktı ama onlar da eşlerine destek oldular. Oysa Fiskobirlik’te kadınlar kendi hakları için greve çıktılar.

Yaşamlarında ilk kez kent dışına çıkan kadınlar, sendikanın öncülüğünde buralara kadar geldiler. 55 gün süren grevin 45 günü burada, yaklaşık bir ayı da Ramazanda gerçekleştirdi. Hiç orucu bırakmadan, erkek arkadaşlarıyla direndiler.

Sizi 10 yıl geriye götüreceğiz, ne kadar anımsarsınız ama sanıyorum, anımsayacağınız çok şey vardır. Çünkü olayı bire bir yaşadınız. Kadınlar da sizin, onları, hiç yalnız bırakmadığınızı söylediler. Bu hakkı da teslim edelim. Vefasızlığın moda olduğu bir süreçte böyle bir vefa gösterdiler. Bu çok hoşuma gitti... ilgiyle dinledi.

Mavi gözleri Karadeniz yeşiline döndü sanki, başladı anlatmaya:

- Eksik olmasınlar. Gerçekten kendilerini saydım, sevdim. Direnişlerini saygıyla destekledim. Vurguladığınız gibi ülkemizde birçok işçi direnişi yapılmıştır. Bu eylem belki de Fiskobirlik'in özelliğinden kaynaklanıyor.

Hak-İş'e bağlı sendikalar birçok ilke imza atmışlardır. Örneğin; 12 Eylül sonrasında yeni başlayan sendikal yaşamda ilk kamu grevleri yine Hak-İş'e bağlı sendikalar tarafından yapılmıştır.

Sendikalar ve işçi üst kuruluşları arasındaki yarışmanın ve ben olgusunun bu tür anlatılara zaman zaman egemen olması güzeldi. Mücadele yarışı olmasaydı bu yasalarla sendikalarda sadece bekçilik yapılırdı. Hak – İş'in Fiskobirlik grevi, Et Balık, Karabük Demir Çelik, Seydişehir ve Ekmek grevlerinde ilginç eylemler ve başarılar yansıyordu.

- Sayın başkan, 12 eylül sonrası sendikal dünya üzerindeki ölü toprağı Türk-İş'in önderliğindeki 89 bahar eylemleriyle kıpırdadı, Zonguldak Grevi ile ülke tek ses tek nefes oldu ve işçi sınıfı üzerindeki ölü toprağı atıldı. Kristal – İş'in Paşabahçe direnişi ile işçi direnişleri türküleştii. Fiskobirlik grevi ile ileri boyutlara taşındı...

- Emek-sermaye ilişkileri iktidarın niteliğinden kaynaklanan nedenle sürekli olarak emek aleyhine işliyor. Enflasyona emek kesimi ezdiriliyor. Hükümetin politikaları nedeniyle, bu koşullarda bile biz olumlu sonuçlar almış sendikacılarız. Hak-İş'in diğer sendikal çalışmalardan önemli farkı budur. Sadece fikir olsun diye söylüyorum, o dönemde kamu sözleşmelerinde tam bir şablon uygulanıyor. Ne kadar haklı gerekçeniz olsa dahi, hiç kimse, o şablonun dışına

çıkamıyor. Ama biz ilk defa kamu işletmesi olan Yem Sanayii'nde sözleşme yapıyoruz. Türk-İş'in Tekelde, çayda, Karayolları Genel Müdürlüğü'nde, DSI'de 450 bin işçi ile yaptığı sözleşmelere çok ciddi fark atıyor. Sendikalar arası yarıştan dolayı bağışlanmış bir sözleşme, hükümete yapılan baskı ile 6 ay uygulatılmıyordu.

Hak-İş, birçok ilke imza atan bir örgütdür. Hak-İş ailesi içinde Öz Gıda-İş, Genel Başkanlığını yaptığım sendikadır, çok özgün bir yeri bulunmaktadır. Gerçekten Necati Çelik, Salim Uslu, Agah Kafkas, Zekeriya İlkdoğan, Settar Aslan. O zaman yönetim kurulunu bu arkadaşlarla oluşturduk. Biz sendikacı olmakla beraber, çok uyumlu bir ailenin bireyleri gibi dayanışma içinde, birbirini tamamlayan ve çok istikrarlı bir sendikal süreci yaşadık.

Fiskobirlik Eylemi, sizin üzerinde durduğunuz direniş bu anlayışla programlanmıştır. Türkiye koşullarında yaklaşık 1500 kadını, Trabzon'dan, Giresun'dan, Ordu'dan koparıp, sonu ve sonucu belli olmayan bir kavganın içine alıyorsunuz. Kabul etmek lazım ki, Türk erkeği, hem de Karadeniz erkeği, kadınının bırakınız şehrin dışına, zorunluluk olmasa, fabrikaya gidişine bile izin vermeyen, tutucu bir aile yapısı özelliği taşır.

- Karadeniz kadınına yönelik değerlendirmenizi alabilir miyim?

- Karadeniz kadını, en az erkeği kadar cesur, onuruna ve işine bağlı kadın tipi. Bir örnekle bunu açıklamak istiyorum. Kafkas'ın başkanlığında salondan Sanayi Bakanlığı'na yürüyüş yapıyorlar. Polis bu yürüyüşü engellemek istiyor, kimin yönettiğini araştırıyor. Elebaşları belirliyor. Agah, o zaman hareketi yöneten arkadaşımız. Polis, 'Elebaşı olanı alırsak, hareketi kırarız' diye düşünmüş. Agah'ı, kapmış, otobüse alacak, Kadınlar, polislerin yakasına yapışıyor ve Agah'ı vermiyor. Karadeniz kadını bu. Yani, kendisine ve emeğine olağanüstü saygılı, yaptığı işin bilincinde ve farkında. Tabii, belki şehrin dışına çıkmamış büyük bir kadın kitlesi, bir düğün salonunda yaşıyor. Ankara'da düğün salonları çok da sağlıklı değil. Mevsim uygun değil. Çok çabuk uyum sağladılar.

- Nerelisiniz?

- Artvin'in Borçka İlçesi'ndenim. Biz her akşam mutlaka salona gideriz, horon tepemiz. Karadeniz'in u ayak horonu çok meşhurdur. Ben de çok severim, güzel de oynarım. Kadın işçilerle beraber sahurlara kadar. Sizin de söylediğiniz gibi eylemin büyük bölümü Mübarek Ramazan ayına rastlıyor. Kadınlarımızın, hemen tümü oruç tutuyor. İftarları yaptıktan sonra, sahura kadar orada eğleniyoruz. Ama bir de nasıl direnliler, bütün gün eylem yapıyorlar. Akşam eğleniyorlar. Bir ay süre ile battaniyeler üzerinde yatıyorlar. Sadece oraya hazırlanabilecek kumanyalarla Ramazan'ı orada geçiyorlar. Belki bir ayı da açtı.

- Sendikacılar olarak onları hiç yalnız bırakmamışsınız. Bu tavır onları mutlu etmiş. Bu direnişi nasıl anımsıyorsunuz?

- Ben bu direnişi soylu bir direniş olarak hatırlıyorum. Bu direnişin Hak-İş yaşamında çok önemi vardır. Hak-İş'in farkı buydu. İşisiyle özdeşleşen, bütünleşen, dayanışan, bir rgtt.

Fiskobirlik'te yekun bir işçi çalışıyor gibi görünüyor ama yanlış anımsamıyorsam bunların üçte ikisi kadrosuzdu. Biz bunlara kadro aldık. O dönemi anımsarsanız, kamu işveren sendikaları tarafından kesinlikle ölçüler konulmuş, onun dışına çıkamıyorsunuz. şekerde karayollarında çalışanları mevsimlik ya da geçici çalışanları düşünürseniz, yıllardır bunlara kadro alınmamış. Siz, bütün bunlar dururken; Fiskobirlik'te mevsimlik olarak çalışan işçilerin tümüne kadro almışsınız. Bu müthiş bir şey.

- Eşleriniz ve çocuklarınız da eylemi desteklediler öyle mi?

- Tabii, eşlerimiz de yanlarında oldu. Ailece birlikte yaşadık.

Zaman zaman kadınlar hastalanmışlardır. Evlerimize gelmişlerdir. Tabii, bir düğün salonunun koşullarını düşünürseniz, çok zor ve sağlıksızdı. Yöneticilerimizin evlerine gidip, oralarda duş alıyorlar. Dolayısıyla çok canlı, çok diri, çok ie, çok samimi ve çok asil bir direnişti. Benim de yaşamımda hiç unutamayacağım bir direniş olarak her zaman yerini almıştır.

- Kadınların sosyal konumları değişti. Özgüvenleri artıyor. Yarın korkusu kalktı. Bu sevinç bir dönem sonra, hüzne dönüştü. Kadrolar geri alınmak istendi. Sizce neden kadrolar alınmak istendi?

Toplu sözleşmenin o günkü koşullarından mı böyle bir şey oldu?

- Mevsimlik işçilerde belki sirkülasyon fazla olabilir. Ama sirkülasyon olmazsa da kadrosuz işçiler, Yol-İş çalışanları 2000'lerde kadroya geçirebildi. Dolayısıyla bu mevsimlik ve geçici işçiler yılın belirli aylarında işe alınan, ama yılın büyük bir bölümünde çalışamayan, dolayısıyla sağlık sigortasından yararlanamayan, olumsuz koşulda çalışmalarını sürdürürler. Burada da böyle. Siyasi neden olabilir, Fiskobirlik'in siyasi açıdan bir özel durumu var. İşçilerin siyasi yapısı daha çok sola dönük.

Hak-İş'in, Öz Gıda-İş'in kabul görmesi, işçiyle bütünleşen sadece sözde demokrat sözde sendikacı olmayan, eylemleriyle göstermelidir. Çoğulcu demokrasi sözle olmuyor. Akıllı bir yönetim, yaptığı işe herkesi ortak eder, sorumlulukla olanaklar paylaşılsa o çalışmada o eylemde başarı olur. Aksi halde Türkiye'de olduğu gibi, merkezi hükümetler sendikalar yani siz işçiye yok sayarsanız. Aslında bunu akıllı işverenler de istemiyor. Ben bunu böyle gördüm. Akıllı işveren yarınını (yani bir 10 yılını, 5 yılını) projeksiyon yapan işverenler, sendikanın işçisine sahip çıkmasından, iyi sözleşme yapmasından rahatsız olmuyor. Niye, düşünün bir kere, iyi sözleşme yapıyoruz, işçi de memnun, işveren de memnun, orada 2-3 yıl huzur var. Huzurlu ortamda, kaliteli ve yarışan ürün üretiliyor. Yoksa, siz işçiye karşın sözleşme yaparsanız, o işyerinde 2-3 yıl huzur olmaz. İşçi 'sendika beni sattı' diye düşünür.

Bir yorumla söyleşiye katıldım:

- Hem sendika ile arası kopuktur, hem de verimli olmaz. Bu durum yaptıkları işlere de yansır. Bu şekilde işletmenin yarını da tehlikeye girer.

- Çok doğru. Bizim arkadaşlarımızın sendikal yaşamda, kültür

ve inanç yapısı bunu gerektiriyor. Bir kere yaptığımız işten hiçbir zaman kişisel çıkar düşünmüyoruz. İki, hem halkın denetimine, hem de hakkın denetimine inanıyoruz. Belki bugün bir kısım varyasyonlarla yönetimden kaçabilirsiniz. Ama bu dünyanın bir de öbür dünyası var. Biz ona da inanıyoruz. Dolayısıyla buradan kaçsanız, oradan kaçış yok. O açıdan yaptığınız iş denetim oluşturuyor.

- Sayın Başkan, o kadar kadın bir salonda. Kuşkusuz siz de onlar gibi rahat uyumamışsınızdır. Uykularınızı kaçırın çok şey olmuştur ama, acaba başarısızlığı hiç aklınıza getirdiniz mi?

- Öz Gıda-İş'i tanırısanız, örneğin genel başkanlar, bu siyasette de sendikalarda da geçerlidir. Güçlü insanlarla çalışmak istemezler. Ben tam tersini yeğledim. Ben, Kafkas'ı sendikacı olarak çok beğenirim. İyi bir sendikacıdır, bana deseniz ki Türkiye'de iyi sendikacı sayın. Beşinin içinde Kafkas'ı sayarım. Şimdi, sendikal bilinç, sendikal kültür, genel kültür, temsil yeteneği gibi özellikler yönüyle Salim Uslu'yu değerlendirirseniz, doğrusu, ben Hak-İş'ten ayrılırken birçok dost, "Acaba Hak-İş ne tür bir deprem yaşar" diye bir hayli kaygılandılar. Ama en azından temsil açısından en ufak bir şey yaşanmamıştır.

- Neden?

- Ben, çok güçlü kadro ile çalıştım.

- Şimdi siz Kafkas'ı ve Uslu'yu tanıdınız. Zekeriya İlkdoğan'ı tanımıyorsunuz. O da çok cesur, çok güzel konuşmalar yapabilen, çok iyi birikimi olan, çok mücadeleci bir adam. Şimdi bizim bu mücadeleci, içtenlikli, uyumlu, kapasiteli olma niteliklerimiz sendikal çalışmalara olumlu yansımıştır.

- Uykularınız kaçmadı öyle mi?

- Ben başaracağımıza hep inandım. Türkiye'de bir çok eksiğin yanında bir aydın eksiğinin olduğunu, çok ciddi bir eksiklik bu. İkinci olarak medyasının olmadığını düşünüyorum. Herhangi bir ülkenin aydını ve medyası yoksa, o toplumu kim aydınlatacak. Toplumun aydınlanmasına kim katkı sağlayacak? Ben örgütlü toplum

liderlerinin dürüstlük testine tabi tutulduklarında çok başarılı olacaklarını sanmıyorum. Yani herkes demokrat olduğunu söyler, ama demokrasinin ne olduğunu bilmez. Veya çok otoriter ve totaliterdir ama aynı zamanda demokrat olduğunu söyler ve inanır.

Dolayısıyla bu ikilem, önemli bir handikapı oluşturuyor. Türkiye'nin ve sosyal yaşamın bir üçüncü handikapı; insanlar kendi ezberlerinin, ideolojik kalıplarının dışına çıkamıyorlar. Dolayısıyla birbirimize ön yargı ile yaklaşıyoruz. Hak-İş'i haklı kılan yönü odur. Hak-İş'i büyüten, bizi büyüten, işçi ile kamuoyunu bütünleştiren budur. Bir yaş günümüzü Ankara Otel'i'nde kutluyoruz. Siyasi partileri sağ olsunlar gelip salona seslendiler. Sayın Ecevit, o zaman muhalefet lideri yine kayıtlarda vardır. Şöyle bir söz söyledi: "Hak-İş'in kamuoyundaki itibarı ve saygınlığı, sayısal büyüklüğünün çok üstünde" Şimdi siyasette ve sendikal yaşamda yakalanamayan budur. İnsanlar örgütlere birşey vermiyor. Örgütten hazır yiyor. Bir gün yine Sayın Mesut Yılmaz, geldi ve şunları söyledi: "Arkadaş ben bir türlü anlayamıyorum. Siz hem çok hızlı büyüyorsunuz, hem de kamuoyunda çok büyük bir saygınlığınız var. Herkes, 'Hak-İş ne diyecek?' diye size bakıyor. Bunu nasıl sağlıyorsunuz?" dedi. Ben de dedim ki; 'Biz değişimi ve dönüşümü yaşıyoruz. Hem kendi içimizde, hem de örgütte.

Tabii, tutarlılık çok önemlidir. Bakınız, Necati Çelik'in ve Hak-İş'in diğerlerinden farkı şudur; 'Efendim, Sosyal Güvenlik Reformu ile ilgili olarak sendikacı olarak ne dediysem, bakan olarak aynı tasarımı, koalisyon hükümeti olmamıza karşın, Tansu Çiller ile aynı düşüncelerimi tasarı haline getirip meclise götürdüm. Neydi o? 'Kadınların emeklilik yaşı 50 olacak, erkeklerde 55 olacak ve prim gün sayısı da 500 gün olacak'. Halbuki daha önceki koalisyon iktidarlarında Sosyal Demokratların da ortak oldukları iktidarlara bakıyorsunuz. Bize 9800 prim/gün sayısı, kadınlarda ve erkeklerde emeklilik yaşı, işçi ve işveren kuruluşlarına karşın dayatılmıştır.

Dolayısıyla ben 'tutarlılığı' siyasette ve sendikal yaşamda da ol-

mazsa olmaz kabul ediyorum. Biz ne demişsek onu yaptık. Bizi büyüten, bizi işçi ve kamuoyu nezdinde hatta Necati Çelik, olarak beni bakanlığa taşıyan işte bu tutarlı, mücadeleci, dürüst tavrımızdır.

- Bugün böyle bir direnişin olabileceğini düşünüyor musunuz? Böyle bir direniş olur mu?

- Kabul etmek lazım ki, koşullar çok değişti. Siyaset de, sendikal yaşam da çok ciddi bir kan kaybına uğradı. Ben o özgüvenin bugün ne devlete, ne de sendikalara tam anlamıyla o heyecanı ve o düzeyi ile sürdüğünü düşünemiyorum. Ama yapabilirse yine Hak-İş'e bağlı sendikalar yapar diye inancımı sürdürüyorum.

- Bugün sendikacı ve emekçi o noktada mı?

- Onu söylüyorum. Yani sendikacı ve emekçi dayanışmasını kırdılar. Bu 12 Eylül yasaları hala yürürlükte ama, ben şunu daha altını çizerek söylemek istiyorum. İşçi-sendikacı dayanışmasını da olumsuz etkiledi. Dolayısıyla bir güven bunalımı; devlete olan güven bunalımı, siyasete olan güven bunalımı, yani belki aynı oranda olmasa da ben öyle inanıyorum ki, sendikacı-işçi ilişkilerine bir oranda yansımıştır. Şunu kabul etmek lazım ki; sendikalar eski güçlerinde değiller. Tabii, olumsuz örnekler de var. Her sendika Hak-İş'in ve bağlı sendikaların mücadelesini vermiyor. Hal böyle olunca siyasette de, sendikal yaşamda da bir toptan red söz konusu oluyor. İşte 'hepiniz aynısınız' deniliyor. Dolayısıyla işçinin bilinç düzeyi, içinde bulunduğu ekonomik koşullar, çalışan kesimin de çok sağlıklı düşünmesine olanak vermiyor, bu dayanışmayı kırıyor

- Bir bölüm sendikacılar 82 darbe anayasasına sığındılar, bir bölüm sendikacı işe sadece darbe anayasasının onlara öngördüğü işlevlerle kendilerini yükümlü saydılar. Sonunda bu noktaya gelindi. Onun yok mu katkısı? Çünkü ülkedeki sorunlarla sendikalar hiç ilgilenmediler. Sadece toplu sözleşme sendikacılığı yaptılar. Siz bu yoruma katılıyor musunuz?

- Sadece bununla da kalmadılar, toplu sözleşme sendikacılığını yapabilselerdi, onu da iyi yapmadılar.

- Medyada çalışan basın emekçileri örgütsüz. O yüzden 2000’li yıllarda 2500 gazeteci kapının önüne konuldu, kimsenin sesi çıkmadı. Siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Kim yapacak? Toplum önderleri yapacak. Toplumu yönlendirecek, önünü açacak. Halbuki toplum önderleri toplumu tıkayan unsurlar. Kendi çıkarları için her şeyi yapabilecek nitelikte, ahlakta insanlar. Bu çifte standart, sürüyor. Dolayısıyla sadece sistemin sorgulanması da sorunun çözümü değil bence. İnsanların, kuruluşların ve kurum önderlerinin toplum önderlerinin de sorgulanması lazım. Dolayısıyla şimdi, bizi farklı kılan, işte o Fiskobirlik’te gördüğünüz sıcaklık, dirilik, tutarlılık, kararlılık budur.

Bir hakkı teslim ediyorum. Direnişe yönelik şunları söylüyorum:

- İşçiyle bütünleşmek var, sendikacı o eylemde işçiye asla yalnız bırakmamıştır. Gelip söylevlerle yetinmemiş, ‘yürü’ demişse, başında yürümüştür. Coptan, yağmurdan, kardan payına düşeni almış. Onu yalnız bırakmamış. İşte o geceleri dayanışma toplantılarınız. Siyasiler bile, -hepsini tek tek okudum- her renkten siyasi partiden insanlar bile konuşurken çok özenli davranmıştır. Yazarken, o kadar heyecanlanıyorum, o kadar mutlu oluyorum ki, bir sendikacı olarak ‘acaba böyle bir direniş bugünün koşullarında olur mu?’

Sayın Çelik, bir işçi lideri olarak; Memleketinden Ankara’ya gelmiş bir işçi kadının, eşinin yerine, kendinizi koydunuz mu? Buraya gelen kadının, eşi evinde ne düşünüyor? Empati yaptınız mı?

- Tabii, ben aradan 10 yıl geçmiş, olayları tüm detaylarıyla anımsayamıyorum. Bizim sendikal yaşamın bir açmazı; sendikacılarımızın çoğu eğitimsizdir. İnsan, okullarda eğitim görmemiş olabilir ama kendinizi yetiştirirsiniz. Dolayısıyla bir de bizi farklı kılan, bir ayrıntı daha düşeyim; “1980’de geldik. Üç-beş ay sonra ihtilal oldu. Biliyorsunuz, 1983’e kadar siyasal partilerle beraber sendikal yaşam ve çalışmalar durduruldu. Biz geldiğimizde, Hak-İş bir tabela kuruluş konumundaydı. Çok da kötü bir şöhret. Biz geldik, yetkiler

alınmış, kullanılamıyor. 1 Mayıs’a karşı çıkılmış, Hak-İş’te devrimler yaşadık. Amblemi değiştirdim, söylemi değiştirdim. Efendim, kültürünü değiştirdim. Bizimle beraber Hak-İş, sendikacılığı ve sendikal kültürü yaşamaya başladı. O güne kadar; hamaset, siyaset, efendim önyargı. 1 Mayıs’ı tarihsel olarak inceledim, 1 Mayıs’ı Amerika’da Şikago’daki soylu bir mücadeleyi veren insanların dinsel ve etnik kökenleri benim için hiçbir anlam ifade etmiyor. Ama orada çalışma saatleri konusunda çok soylu bir mücadele verilmiş. Buna daha sonra sol sahip çıkmış diye, sen sahip çıkmadın, o sahip çıktı. Hep söylüyorum, mutlaka toplumun ve toplum önderlerinin o ezber kalıplardan, o ideolojik kalıplardan çıkarak sosyal olaylara bakması, yorumlaması lazım. Protokol ziyaretleri bölümünde daha ağırlıklı oldunuz. Gittiğiniz insanlar ‘Niye bu kadınları buralara döktünüz?’ gibilerinden sorular sorup, bir şeyler söylediler mi?

- Genel Başkanları, Hükümet üyelerini görmeye gidiyoruz. Bu işin çözülmesi için yardım istiyoruz. Bir kere olayı kavramakta güçlük çektiklerini çok iyi anımsıyorum. Bizim anlattıklarımıza inanmadıklarını ve boş boş dinlediklerini iyi anımsıyorum. Salonu gördükten sonra ki, durumları, duruşları ve davranışları bir hayli değişiyor. Kavgadan sonra hakikaten iyi bir sözleşme yaptık. Kazanımın en önemlisi de mevsimlik işçilerin kadroya geçirilişidir.

Necati Çelik, on yıl sonra anlattığı direniş anılarını “Evet, Fisko-birlik grevinde durum budur.” diye noktalandı. Yüzünde inandığını yapan bir gülümseme ile vedalaştık. Direnişin enerjisi ile karla kavgam kartopu sevincine dönüştü...

KARLI DAĞLARI AŞTIK AKDAĞ’I AŞAMADIK !

Fındık işçilerinin direnişini yazmamı istedikleri ilk akşam onu anlattılar. Onu, sendikacılardan ve işçilerden hep dinledim. O, Fiskobirlik genel müdür yardımcısı, toplu sözleşme masalarında işveren sözcüsü **Zeki Akdağ**...

Artık emekli, Giresun’da Yeni Giresun adlı bir yerel gazete çıkarıyor. Bir kış günü mavinin ve yeşilin kucaklaştığı Giresun’a gittik. İlk akşam yerel televizyonlarda gidiş nedenimizi anlattık.

İkinci gün, Öz Gıda-İş’in şube salonunda on yıl önce yaşadıkları direnişi anlatmaya gelen işçilerle konuştuk. Kadınlar yine çokçaydı...

Akşam üzeri Zeki Akdağ ile buluştuk. Sayın Akdağ, on yıl sonra sendikacıları ve bizi sıcak karşıladı. Yalnız bana tepkiliydi. “Siz, televizyonda konuştuğunuz gibi yazacaksınız, doğru olmaz.” Neydi doğru olan? diye sorduğumda anlatmaya başladı:

Konuşmayı ses bandına almamız sizi rahatsız eder mi? diye sordum:

- Hayır, asla! Siz soracaksınız değil mi? diye soruyla yanıtladı.

- Sayın Akdağ, ülkemizde işçi sınıfının üç direnişi çok önemsiyorum. Zonguldak, Paşabahçe bir de Fiskobirlik. Fiskobirlik, Hak-İş’in yaptığı bir direniş, diğer ikisi de Türk-İş’e bağlı Genel Maden-İş ve Kristal-İş sendikalarının direnişleri. Bu direnişleri ya yaşadım ya da tanıklık ettim.

O dönem Fiskobirlik toplu İş sözleşmelerinde, işveren vekili ve sözcüsü olarak önemli bir konumda görüşmelere katılıyorsunuz.

Hemen düzeltiyor :

- İşveren vekili genel müdür. Ben, genel müdür yardımcısıyım.

- Görüşmeleri işveren adına siz sürdürüyorsunuz değil mi?

- Evet. O ekibin başkanı durumundayım.

- Fiskobirlik direnişine yönelik düşüncelerinizi almak istiyorum. Sizdeki izleri, ilginç anılarınız var mı? Sendikaya ve sendikacılar bakiş açınızı öğrenebilir miyim?

-Toplu Sözleşme öncesi çalışanların, sendikalı işçilerin, memurların durumlarını işveren olarak üç konumda değerlendirmeyi düşündüm. Önceleri sendikalı personel olarak çalıştım. Sendikacılık yapmadım, ama sendikanın üst kurul delegeliğine gittim. Fiskobirlik’te göreve ilk başladığım anda bile işveren temsilcisi durumun-

daydım. Belli bir personel yönetiyorum, o nedenle “sendikacı olmam” diye düşünüyordum. Ama sendikal haklardan yararlanıyordum. Çünkü statüm öyleydi.

Ben, son dönemde kapsam dışı personel iken Fiskobirlik’te Toplu İş Sözleşmesi imzalandı. Bunu başkalarından duydum. Çünkü; sendikanın Toplu İş Sözleşmesini daha sonra hangi maddeleri uygulamam gerektiğini her şey olup bittikten sonra yaparım. Beni parasal haklar ilgilendirmiyor. Sosyal haklar diye adlandırdığımız özür izinleri, disiplin cezaları, davranışlar ilgilendiriyordu.

Fiskobirlik’te kadrolu ve kadrosuz iki tür işçi olduğunu gördüm. Mevsimlik işçi demek doğru. Kaldı ki, benim tanımlarım ve kavramlarım size uymaz. Sizin gibi bilemem. Yalnız mevsimlik işçi iş olduğu zaman çalışıyor.

Bu geçici işçilerin Toplu İş Sözleşmesi’nde daimi kadroya alındığı şeklinde bir ibare var. Yani diyorlar ki, “şu tarihten itibaren geçici işçiler de daimi kadroya alınmışlardır” Yani fabrika çalışmadığı, mevsimi uygun olmadığı zaman da onlara maaş vermek durumunda...

Bu benim sosyal demokratlık anlayışıma uymuyor. Niye uymuyor ? Hani emek? Emek yok. Para vereceksiniz, bu parayı niye vereceksiniz? Sendika Genel Başkanı o zaman gelmiş, daha sonra o kişi bakan oldu. Genel Başkan, o zamanın işvereni konumundaki genel müdürü, nasıl ikna etmişler, benim onu aklım almıyor. Çalışmadığı zaman dahi adama para verecekler. Böyle saçma şey olur mu? Bu dünyanın neresinde görülmüş? Şimdi olay böyle iken, biz yönetime geldik. Dedim ki, “Böyle şey olmaz”. Sendikacılar o zaman bana “Efendim çalıştırın, boş durdurmayın!” dediler. Ama, iş olmadığı zaman olur mu? Bizim dönemde hiç boş kalmadılar. Ben hiç boş bırakmadım. Hiçbir işçi bedavadan maaş almadı. Ne de olsa çalışacak ne fark eder, peki çalışmama durumunda ne olacak?

Benim bir felsefem vardır; kapıyı aralık bıraktığın zaman içeriye kimin gireceğini bilemezsin. Kapıyı aralık bırakmayacaksın. Ya-

sa da öyle hazırlanmalı. Zaten öyle olmayanlar değişiyor. Anayasa'yı dahi değiştiriyorlar. Çünkü maddeler açık ve anlaşılır olmalıdır.

Çok dernek tüzüğü hazırladım. Tüzük yaparken de bunları hep tıkamışımıdır. Tüzük, yasa, anayasa veya Toplu İş Sözleşmesi maddeleri çok açıklayıcı, çok belirgin olmalıdır. Benim anlayışıma göre bu madde kaldırılсын dedim. Sendikacılar, bu kez, "Böyle bir hak geri alınır mı?" dediler. Bu hak değil ki, verilmiş hak geri alınmaz. Ama bu bir hak değil. Bu ulufe gibi dağıtılmış bir olay. Böyle saçma şey olmaz, dedikten sonra sendikanın eylemleriyle karşılaştık.

Ondan sonra dünyada hiç eşine rastlanmayacağınız derecede bir örgütçülük, bir dayanışma, bir ayaklanma yaşandı. Benim aklım bunu almadı. Çok ilginç bir olay. Ayrıca kendilerini bu işi başardıkları için de kutlamak lazım. Bu herkesin başaracağı bir şey değil. Böyle örgüte ve insanlara hiç rastlamadım, geldiler yaptılar. Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerini hep greve tıkadılar. Sendikacıla, bizi kasten zorladılar. Toplu sözleşme taktikleri uyguladılar.

- Sayın Akdağ, size bir hak olarak görünmese de, alındığı zaman haktır. Sizce kazanılmış hak değil miydi?

- Bakın, alındığı zaman haktır. Alınmadan önce değil. Gözlerinde zam yok. Zammı % 30 yap, ama kadro maddesini uygula.

- Sendikalar kendi aralarında toplu İş Sözleşmesine oturdukları zaman bir-iki pazarlık maddesi seçerler, bir iki prestij madde seçerler. Bunlar çok doğal. Aynı şeyi işverende yapar. Toplu sözleşme görüşmelerinde bu durum vardır ve doğaldır. Sizin böyle maddeleriniz yok muydu?

- Şimdi ben bunu ne size, ne Salim Bey'e ne de bir başkasına, bu işi kamunun vicdanına bırakıyorum. Yani bu olayda ben haksız olduğumuzu kesinlikle kabul etmiyorum. Ben emeğe saygılıysam, bu benim prestijim.

Şimdi de onların mücadelelerini yanlış kabul etmeyen, doğru mücadele edebilir, ama ben haklı olmadıklarını düşünüyorum. Bu madde haksız olarak verilmiş. Toplu İş Sözleşmesi'nde vereceğim

ücretlerden yararlanacaklardır. Bu yüzden kötü örnek olmasın, ilerde örnek gösterilmesin, diyorum.

İngiliz şairlerinden Lord Byron demiş ki, “Ölmekle, yaşamak arasında fark göremiyorum. “Ben de arkadaşlarınızı çalıştırıyorsa sürekli maaşlarını alabiliyorlarsa, böyle bir maddeye neden gerek var? O zaman diyecekler ki, “Yaşama, öl” niye öleyim? Zaten yaşıyorum. Onun altında neler döndüğünü bilemiyorum. Altında neler döndüğüne dair aklıma çok kötü şeyler geliyor.

Söze Kafkas, giriyor ve soruyor: Ne gibi Sayın Akdağ?

- Böyle bir maddeyi kabul etmeyi mantığım almıyor.

- İşçi düşmanı değiliz ama “Karlı dağları aştık, Akdağ’ı aşamadık” demişler. Ankara sokaklarında. Her halde sayın Kafkas’tandır bu inciler.

Gülerek soruyorum:

- Bu sloganı ilk kez sizden duyuyorum. Ne güzel bir slogan?

Hiç duymamıştım.

- Ben de sonradan duydum. Bu sözü pankart yapmışlar.

- Sayın Akdağ, benim dün akşam yerel televizyonda söylediklerim tanıklığımdı. Gördüğüm, kadınlar ve işçiler düğün salonunda oruç, soğuk, olumsuz koşullarda hak arıyorlardı. Bakana seslerini duyurmaya gelmişlerdi öyle değil miydi?

- Önce Tahir Köse bana çok güveniyordu. Genel Müdür varken de güveniyordu. Tahir Köse görevden alınana kadar bana kimse dokunamadı. Giresun, Ordu, Trabzon il başkanlarının dayatmalarına karşın görevde kaldım. Fiskobirliğin konumunu da biliyordum.

- Fiskobirliği on yıl önceki direniş mi bu noktaya getirdi?

- Hayır, öyle söylemiyorum. 10 yıl önceki o direnişte elde edilen haklar. Hemen arkasından gelen erken işten çıkartmalar. Direniş sonunda sendika ile işveren anlaşarak çıkarma yöntemi getirildi. Onu örnek aldılar Fiskobirlik’i bu hale getirdiler.

- Emeklilik süresi geleni emekli mi ettiler?

- Bunu yanlış uyguladılar. İşçiler için belki bu doğrudur. Çünkü

işçi maaşı ile emeklilik arasında büyük bir fark yoktur. Oysa memur kadrosunda bu çok yanlış ve haksızlık oldu.

- Kadınlar o kadroları çalışmadan, oturarak mı aldılar?

- Evet, evet, evet. Ne yazık ki öyle, ne oldu biliyor musunuz?

Evde oturuyorlar, gelip o zaman maaşlarını alıyorlardı.

Kafkas - Hiçte öyle değil!

Akdağ- Kayıtlar yanımda yok, ama bulmak mümkün. Şu anda o tarz işçi kalmadı, o bitti.

- Peki bir önceki dönem bu kadrolar siyasi olarak mı verildi?

- Anlayamadım.

- Siyasi ulufe gibi verildi, demiştiniz değil mi?

- O zamanın Genel Müdürü. Elektrik yanıyor, yemek çıkıyor, vasıta alıp geliyor. Bu yönden bu masraflar olmasın diye, fabrika çalışmıyor ya, bazılarına evlerinde maaş verildi. Ben buna karşıyım. Fiskobirlik bu duruma düşer diye bu maddeye onun için karşı çıktım. Ben sürekli olarak Fiskobirlik Genel Müdürü olarak kalsaydım, o maddeye karşı çıkmanın anlamı olmazdı. Çünkü benim 3 vardiya çalıştırdığım zaman oldu. Ben, işçileri emeklilikleri gelinceye kadar çalıştırdım. Herkes iş yapıyordu. Benim zamanımda iç piyasada satılan fındık o günden bu yana satılmadı. Fiskobirlik'in benim dönemimde ihracatı o dönemden bu döneme hala ulaşamadı. Ben çalıştırıyordum, benim için sorun değildi. Ben evlerine göndermiyordum. Ama gün oldu, evlerine gönderildiler. Elektrik, taşıma, yemekten, otobüsten tasarruf için işçiler evlerine gittiler ve maaşlarını aldılar. Buna siz evet mi diyorsunuz, hayır mı diyorsunuz?

Kafkas "Bakış açılarımız örtüşseydi zaten o direniş olmazdı. Ben, onu tartışmayacağım. Çünkü onu tarih yargılayacak. O dönem Genel Müdür Hulki Soyer idi. Adam tıkanmış ve "Ben çalıştıracam" diyor.

Kafkas anlatımını sürdürüyor: Fiskobirlik'te örgütlenene kadar, bir kayıp dönem yaşanıyor. Kadınların geleceği, yöneticilerin iki dudağı arasındaydı. Gel diyor, geliyor, gelme diyor, gelmiyor. İkti-

dar hangi partiden ise onun yandaşı olan kadınlar geliyor, öbürleri gelmiyor. Yoksa almıyor, kadınlarda müthiş bir ezilmişlik var. O zamanda biz demişiz ki; “Bu sömürünün önlenmesinin kavgasını bir dönem öncesinden vermişiz. Genel Müdür de “Ben 12 ay çalıştıracağım, size kadro veriyorum” dedi. Biz de kadro aldık. Biz bunu sadece ikna ile almışız. Biraz önce sizin acaba ne var arkasında, belğim almıyor dediğiniz olay tüm işçiler tanıktır. O işte kirli, sıkıntı yaratacak bir şey yoktur. O işi yaşayan biri olarak; altını çiziyorum. Farklı düşünüyor olabiliriz. Farklı düşünmemiz de doğal, onun için grev yaptık, onun için mücadele verdik. Siz bir şeye inanıyordunuz, haklı olarak öyle davrandınız. Ben, sizin yerinizde olsam öyle davranırdım. Siz, benim yerimde olsanız böyle bakardınız. Bir şeyin altını çizmemiz gerekiyor. Orada çok ciddi anlamda mücadele verdik. Bir işveren vekili ile toplu sözleşme görüşmelerinin ötesinde bir mücadele verdik.

- Neden?

Kafkas “Örneğin bir grev oylamasının sürecinde işçiler greve hayır desinler diye inanılmaz mücadele ettiniz. Biz de ettik.”

- Baskı yapmadım!

Kafkas “Yaptın!”

- Hayır hiçbir baskı yapmadım.

Kafkas “Şimdi bu resmi açıklama, sonrası ve uygulama farklıydı.”

- Bir kere şunu söyleyeyim. O madde, akılcı ve mantıklı toplu iş sözleşmesi maddesi değildi. Çünkü sözleşme bitmiş, en son ek madde ile kadrolar alınıyor. Siz mantıklı olarak görüşmeler sonunda bu ek maddenin ekleneceğini düşünebiliyor musunuz? Bu, normal maddelerin içinde olmaz mı? Ben görmedim, ama söylediklerine göre viskiler içilirken; son bir madde olur mu, olmaz mı? Koyalım bu maddeyi denilerek konulmuş bir maddedir.

Kafkas “Necati Çelik içmez!”

- Hayır, Necati Bey içmez, ama biliyorum o zaman ki Sayın Ge-

nel Müdürümüz, hem namazını kılar, hem içkisini içerdi. Öyle ilginç bir adamdı. Ben onun hakkında bir-şey söylemeyeyim ama yaptığı bu işi de aklım almıyor. Buna hiçbir açıklama bulamıyorum, mümkün değil, çünkü ek maddedir. Normal görüşmeler sırasında hiç gündeme, akla gelmemiş bir madde olduğundan teklif bile edilmemiş olduğunu biliyorum.

Kafkas “O, ciddi bir şey, Türkiye’nin hiçbir işyerinde geçici işçiler kadroya o yıllarda alınmamıştı. Sendika olarak geçici işçileri kadroya almayı, biz başardık.”

Akdağ “Ben, Giresunluyum, fındık bahçesinde doğmuşum. Ben üreticiyim. Kırk yılımı fındığa vermiş bir adamım. Ben, fındıktan başka hiçbir şey bilmem. Ziraat mühendisiyim, zeytini de, elmayı da, narenciye de okudum. Ama hiçbirine önem vermedim. “Ben fındıkçı olacağım” dedim. Ben fındıkta herkesle her konuda tartışırım. Şu anda hiçbir parti ile ilişkim yok. Ama sosyal demokratım.”

- 55 günlük direnişte, ilginç anılarınız, uykularınızı kaçırın ne oldu?

- Hiçbir şey uykumu kaçırmadı. Yalnız benim çok yakınlarım, akrabalarım değil, aleyhimde çok kötü sözler söylediler. Çok kötü durumlara düşürecek kararları bir araya gelip aldılar. Onlar sürekli olarak beni zor duruma düşürmek, hatta Fiskobirlik’te bu işin başını ben çekiyordum. Yanlış değil ama, beni yıpratmak için ellerinden geleni yaptılar. Bazı kadrolardaki arkadaşlarla olaylar oldu. Onlarla bugün çok kindar değilim, ama öyle senli-benli de değilim.

Kafkas- Zeki Bey, o günlerde koz elinizdeydi. Sizin bir sosyal demokrat tanımınız vardı, onu beynimize kazıdınız. Sosyal demokratlığın tanımını sosyal demokratlardan iyi biliyorum. 20 dakikalık bir sosyal demokratlık tanımı yapıyordunuz.

Yaşam felsefem. Bir gün ne söyledim bilemiyorum. Eve gidiyorum. Entegre tesislerinin önünde grev var. Oraya yaklaştım, bakıyorum. Ne var, ne yok cinsinden, soyadı Elifoğlu, olan bir kadın ile konuşuyorduk. Yani grev kırıcılığı filan değil, İşveren temsilci-

siyim. “Yanlış yapıyorsunuz” dedim. Bunu söylemeden önce “bir şeye ihtiyacınız var mı?” dedim. Elifoğlu, o zaman sendika yönetiminde başkan değil, temsilci, üzerime yürüdü. Bir kez daha üzerime yürüdü. Fiskobirlik entegre lokalinde oranın görevlisiymiş. Bir arkadaşım beni yemeğe çağırmıştı. Saat 23.00’de kapanıyormuş. 23.15’de kalkın demişler. Biz, 23.15’de kalkmışız. Neredeyse bizi yaka paça dışarı atacaklardı. Çıktık, bunlar bize hakaret ettiler ve oradan gittiler. Ertesi gün arkadaşım Genel Müdür’e çıkmış. Anlatmış, konuklarım vardı demiş. Genel Müdür, benim çalışmamdan dolayı beni dışlamazdı. Bana siyasi olarak kızardı ama, ben çalışırken militandım.

Kafkas “Sayın Akdağ, işinin militanıydı.”

- Evet, işimin militanıyım, doğru.

- Kadınlarla ilgili bir anınız var mı?

- Hayır. Anımsamıyorum. Öyle kadınlarla ilgili anılarım yok. Yalnız grev kırıcılığı yapmadım. Oylama sırasında elbette oylar verildi mi, verilmedi mi diye sorduğurdum...

Kafkas “Evet çıkmasın diye bir isteği oldu.”

- Tabii istedim. Greve hayır diye, istemem mi direniyorum. Benim cebimdeki paramı alıyorsunuz. Bu doğru değil, bu yanlıştır. Olur mu öyle saçma şey?

Kafkas “Çok ciddi anlamda, örneğin çok sert, çok uzun bir sinir savaşı ve uzun bir maraton yaşandı. Bazen 10 saat, 15 saat süren toplantılar yapıldı. Bu toplantılar 40 kişinin önünde yapıldı. Ama bir gerçeği vurgulamak gerekiyor. Asla birbirimizi rahatsız edecek, yüz yüze bakamayacağımız bir olay yaşanmadı.”

Soruyorum : - Sendika toplu sözleşmeye kadroları ile iyi hazırlanmış mıydı? Sendikanın görüşmelere 40 kişilik gözlemci ile katılımını nasıl karşıladınız?

Akdağ yanıtıyor - Konuşan iki kişi, katılan 40 kişilik kalabalıklar Yani kalabalık deyince arkadaşları aşağılamıyorum. Çok akılcı diyemeyeceğim. Çok iyi bir taslak hazırlansaydı, getirilirdi, şunu

şöyle yapalım, bunu böyle yapalım denilirdi. Tamam derdim, pat diye bağitlarız. Akılcı maddelere karşı çıkmazdık.

Kafkas “Orada çok iyi bir çalışma vardı. Bir anlamda o kadar adamla görüşme yapıyorsunuz. İşçi ile görüşeceksiniz. Bize göre bu doğrudu ve maddelerimizi ısrarla savunduk.”

- Biz de size birkaç kez, bunları çok dinledik, bunlar aynı nakarat dedik. Böyle konuşmaları anımsıyorum?

Kafkas “Örneğin, nelerdi?”

Akdağ “Kesin artık, bunları çok dinledik diyorduk.”

Kafkas “Örneğin, çok uğraştık sizinle, bu kelime öz Türkçe değil filan gibi...”

Ben biraz öz Türkçeciyim. Fiskobirlik’te kesinlikle siyaset yapmadım. 16 müdürün içinde iki müdür değiştirdim. Onların da kendi görevlerini, işlerini bilmedikleri için değiştirdim. Biri tesadüfen ANAP’lı, birisi de Doğru Yolcu mu? Nereden olduğu bilinmeyen biri. 16 müdürün içerisinde sosyal demokrat üç kişi yoktu. Hepsi sağ görüşlü insanlardı. Onlarla beraber çalıştım. Biraz önce anlattığım başarıları da onlarla elde ettim. Ben işe bakıyorum. Kafkas Bey, söyledi. İşinin militanı dedi. Doğrudur. Benim görevim bu. Ben Fiskobirlik’i devralırken 3469 personelle aldım. Teslim ederken de benim için ‘İşe adam alırken, akrabalarını aldı’ dediler, 3012 kişi ile devrettim.

- Sayın Akdağ, fındık aşkınız mı kadınları yollara düşürdü?

- Hayır görev aşkım. Fındığı ve yöre insanını çok sevdim.

Yine de onları yollara düşürdünüz değil mi ?

- Bakın size bugünkü, 16 Ocak Çarşamba günü yerel gazetelerin birinden bir şey okuyacağım: “1997 başında toplam 3 bin 674 personel görev yapıyormuş.” Bunu kim söylemiş? Fiskobirlik Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Zeki Kalyoncu’nun Gündem Gazetesi’ndeki açıklamasından. Ben 1994’ün 8 Ağustos’unda 3012 kişi ile devrettim. 1997 yılında 3.674 personel görev yapmakta iken, 1997 Aralık ayında bu sayı 3234. 1998 yılının Aralık ayında 2965’e, 1998 Ara-

lık ayında 2.570'e, 2000 yılı Aralık ayında 2311'e düşmüştür. 2001 yılının Aralık ayında ise çalışan personel sayımız 1757'dir. Şimdi Fiskobirlik nasıl görev yapacak? Personeli zaten azaltıyordum. Bunlar da yüklenmişler. Benden sonra 662 kişi işe almışlar.

- Sayın Akdağ, şimdi size, bu arada çok güç iş düşüyor: Fiskobirlik zor günler yaşıyor, emekçiler sıkıntıda, okunan bir yerel gazete çıkarıyorsunuz, bundan sonra kalem olarak emekçiden yana olursunuz?

- Ben haklıdan yanayım. Emekçi haklı olmalı.

- Ama emekçiler şu anda haklı değil mi?

- Haklı olmadıkları zaten belli değil mi? Ben haklıların yanındayım. Emegın, ama emeksiz geçinenlerin yanında değilim. Hiçbir zaman olmadım, olmam da.

Zeki Akdağ, bu düşüncelerini yerel gazetesinde yazıyordu. Özü sözü doğru birine benziyordu. Beni öfkeli ve önyargılı karşılayan Akdağ, sıcak uğurladı. Soğuk ofiste ayrılırken; fındık almak için fındık dükkanına yürümeye başladık. İşveren vekili Akdağ'ın konuşmaları yılların birikimini aklımda çağrıştırdı:

Dünyanın her yerinde tanıdığım, dinlediğim patronlar, işveren vekilleri, genel müdürler nedense aynı dili konuşurlar. Hangi dilden konuşurlarsa konuşsunlar emek ve işçiler karşısında aynı dili konuşurlar. Ve sanki hepsi analarından patron doğmuşlardır. Çoğunun sonradan edindikleri ince zevkleri dış görünüm ve yaşamlarına yansır. Hiç duyulmadık zevkleri vardır. Oysa bilirim, okurum, duyarım çoğunun emekçi çocukları olduklarını. Tüm işverenler dünyanın her yerinde aynı dili konuşurlar. Emekçiler ve önderleri mi? Onlar henüz aynı dili konuşmayı başaramadılar...

SALİM USLU, ANILARA YOLCULUKTA DİRENİŞİ VE DUYGULARINI ANLATIYOR...

Arkadaşlarımızın bir çoğu büyükşehire ilk defa geldi, bir çoğu sendika ile sendikacı ile ilk defa tanıştı. Bu kadar uzun süre, sadece

gündüz değil, aynı zamanda gece de sabahlara kadar acıyı, neşeyi, zevki birlikte paylaştık. Ömürlerinden karakol görmemiş, sadece önünden geçmiş bu arkadaşlarla eylem kararlarını birlikte tartışarak aldık. Arkadaşları eyleme sokarken, ne tür engellerin, barikat ve tuzakların bizleri beklediğini biliyorduk.

Arkadaşlar küçük yerlerden geldikleri için eşler çok yoğun bir şekilde baskı uyguluyordu. Kahvelerde, sokaklarda buraya gelen kadınlarla ilgili, sendikacılarla ilgili çok ciddi spekülasyonlar yapıyorlardı. İşte, 'Sendikacıları biliriz, onlar kafayı çeker, sizi oynatırlar'. Akla gelen her türlü senaryo yazılmış. Buraya gelenler de her ne kadar bir kısmı bizi tanıyor olsalar bile, mücadelenin içinden gelmeyenler bizi tanıyamaz. Mücadelenin içinden gelmeyenler önyargılı geliyorlardı. Acaba bunların doğruluk payı var mı diye?

Bir de arkadaşlarımıza referans olanlar 'Size referans olduk, işe koyduk, yüzümüzü kara ettiniz' diye baskı yapıyorlardı. Çok ciddi maddi ve manevi baskı vardı.

Arkadaşlarımız buraya bu tür baskılarla geldiler. Kafa karışıklığı vardı, bir de ne zaman nasıl dönecekleri belli değildi. Neyi kazanarak ya da neyi kaybederek geri gidecekler. Dolayısıyla arkadaşlarımızı motive etmek gerekiyordu. Hem eylem, hem de eğitim yaparak sendikal birliğin, dayanışmanın, kardeşliğin, paylaşmanın ne olduğunu arkadaşlarla yaşayarak öğrenmek gerekiyordu. O nedenle hepimize görevler düştü. Belki arkadaşlarımız anlatmışlardır. Bir köşeye çekilip hüngür hüngür ağlayan arkadaşlarımız vardı. Çocuğunu özlediği için ya da bir yaşında çocuğunu bırakıp buraya gelmiş, mücadeleye katılmış arkadaşlarımız vardı. Ya da kocasından zılgıt yemiş, paylanmış, morali bozulmuş arkadaşlarımız vardı. Dolayısıyla herbir arkadaşımızın yaşadığı farklı sorunlar vardı.

Arkadaşlarımızla itfaiyeci gibi çabalıyorduk, hem teselli edeceğiz, hem de mücadele edeceğiz. Sendikacılar olarak sabahlara kadar arkadaşlarla beraber olduk, iftarları, sahurları beraber yaptık. Eylemleri de...

O günleri bugün anlatmak çok zor. Bu videolardaki görüntüler de orada duyumsadıklarımızı anlatmaya yetmiyor. Ama gerçekten bir onur ve ekmek mücadelesi verdik ve sonuçta arkadaşlarımızın bayramı evinde yapmaya gönderdiğimizde, onlarsız bir bayram bizim için de haramdı. Ben de Ramazan Bayramı'nı Giresun'da arkadaşlarla beraber geçirdim. O sofrayı anlatamam, her evden gelen arkadaşlarımız, farklı bir yemek yapmış, salonda çok uzun bir masa, iğne atsan yere değmeyecek, kazan kazan yemekler vardı.

Aramızda sendika-üye ilişkisinin ötesinde, müthiş bir sevgi bağı oluştu. Birçok arkadaşımızla ailecek tanıştık. Bizim herhangi bir sendika ya da sendikacıdan öte, arkadaşlarımızın ekmeği ve onuru için baş koyduğumuzu gördüler. Nerede ne görüşme yapmışsak, arkadaşlarımızı haberdar ettik. Kararları birlikte aldık. Ve biz Fisko-birlik mücadelesini kadınlarla kazandık.

Erkekleri unutmamak gerekir. Onlar da çok yiğitçe direndiler. Ankara'da 28 gün kalındı ama hiçbir arkadaşımız incinmeden buradan ayrıldı. Elbetteki çocuklara, sılaya hasret vardı. Buna karşın, bir arkadaşımız bir diğerinden ya da bir sendikacıdan incinmedi.

Çok yiğitçe bir mücadeleydi, sadece ağlayan biz olmuyorduk. Oradaki konuşmalarımı, herhangi bir şekilde orada söylev vermeye gelmiş insandan çok, arkadaşların duyumsadıklarını yaşayarak konuşma yapıyordum. Gelen konuklardan bir bölümü de bizim konuşmadan sonra, ağlamaya başlıyorlardı. Biz, bütün gücümüzle ve bütün olanaklarımızla sonuçta kendimizi başarılı olmaya kilitledik.

Hükümet ortakları ile muhalefet partileriyle görüştük. Çeşitli kesimlerden sendikacılar ve birçok arkadaşlarımız o günlerde bizlere destek verdi. O destekler çok önemliydi. Mücadelemiz sadece, bugün salonuna tıknıp kalmış bir mücadele değildir. Hiç umulmadık bir anda salondan çıkıp, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde yürüyüş yapıyorduk ya falanca partiye, ya da hiç umulmadık bir anda Sana-yi Bakanlığı'na baskılar yapıyorduk. Kabul etmek lazım o dönemde emniyet de bazı mahsurlu yerler konusunda bizi yormakla bera-

ber anlayışla karşıladı. Çünkü bizim konuşmalarımızı onlar dinliyorlardı. Emniyet müdürleri ve polis şefleri de dinliyorlardı. Onlar da geç saatlere kadar bizimle beraber kalıyor, mümkün merteye bize yardımcı oluyorlardı. O günkü emniyet müdür yardımcılarını hatırlıyorum, bazılarıyla zaman zaman görüşüyoruz da.

Bizim burada sadece ve sadece insanlık mücadelesi, ekmek mücadelesi, onur mücadelesi verdiğimizizi biliyorduk. Karşımızdaki muhatabımız, işverenin, hükümetin, ya da ilgili bakan Tahir Köse'nin gerekçeleri hiç de makul değildi. Bunu böyle iyi anlatmamız gerekiyordu ve kamuoyuna iyi anlattık. Gazetelere gidildi. Sanayi Bakanlığı'nı birkaç defa işgal ettik. Hiç unutmuyorum, bazı arkadaşlarımız sanki yaz günü gibi çamurda terliklerle gelmişlerdi.

Düşünebiliyor musunuz, o kadar insanı yatıracak yer de yoktu. Orada sandalyelerde uyundu. Zaman zaman öyle kalabalıklaşmıştık ki, arkadaşlarımız sandalyelerde nöbetleşe uyudular. Sandalye bulabilmek lükstü. Hele bir de önünüzde masa bulmuşsanız, masaya da kafanızı koymuş, uyumuşsanız, böyle tüy yatakta yatar gibi olurdu. Fakat arkadaşlarımızda çok yetenekler gördük Çok güzel türkü okuyanlar, çok güzel fıkra anlatanlar, çok güzel halay çekenler vardı. Bu mücadelenin sonucunu bilmiyor olmakla beraber, kazanacağımızdan emindik, çünkü kendimize güveniyorduk, moralimiz çok yüksekti. Her insanda var olan doğal refleksler vardı. Kaygılar vardı tabii, ama en azından biz hem sendikamıza hem de birbirimize güveniyorduk. Çok anlamlı şeyler oldu. Bazılarının özlemiş çocukları geldiler. Desteklemeye gelen eşler oldu. Ya da işyerinden telefon edip, 'Bak gelmezsen seni boşarım' diye tehditler de geldi. Ama o yiğit kadınlar, hiçbir tehdide papuç bırakmadılar, ikna ettiler. Sonuçta da arkadaşlarımızın kadro sorunu çözüldü. Sözleşme bitti ve döndüler. Böylesi bir eylem insanların yaşamında bir ilkti. Ekmekleri için eğitimi ve eylemi paylaştılar...

Uslu'nun on yıl sonra anılarını dinlerken şunu gördüm, işçilerle sendikacılar emekli de olsalar eylem arkadaşlıkları sürüyordu...

*“Oy Trabzon Trabzon
Senden ayrılacağım
Sen aklıma gelende
Düşüp bayılacağım”*

TRABZONDA 4 KADIN

Trabzon havaalanına indiğimde; Ankara’da dinlediğim türkü dilimde, siyasi çalışma için geldiğim karşılama törenindeki kemeçe ve tulum sesleri kulağımdaydı. Sendikacılar, bizi çiçeklerle karşıladılar. Arabalara binerken; Trabzon şube başkanı sessizce yanıma yaklaşp bir mektup elime tutuşturdu. Böylesi mektupları özlemiştim. Artık internet mektupları alıyordum.

1990’lar sonrası elektronik mektuplar türedi; zarflı, pullu mektuplar giderek tarihe karışıyor, elektronik iletişim dünyayı küçültmüş, mektup yazma alışkanlığı yok olmuştu. Bu yokluğu ve burukluğu Karadenizli kadınların mektubuyla giderdim.

Okumak istediğim mektubu, gecenin geç saatlerine kadar okuyamadım. Yorgundum ve uyku beni teslim alıyordu. Bu arada zarfın üstündeki dört kadın ismini okumadan geçemedim. Onların isimleriyle uyudum. Fatma, Aynur, Hamiye ve Asiye... Karadenizliler artık çocuklarına Temel ve Fadime isimlerini koymasa da mektupta Karadeniz’in Fadime’si vardı...

Dört gün Karadeniz’i dört kadının mektubuyla gezdim. Zaman öyle akıyordu ki; mektubu okuyamıyordum. Ama o benimle geziyordu. Karadenizlilerin, duygusal ve fevri tavırları çağıl çağıl akan dereler gibiydi. Diri öfkeleri, inanılmaz zeka pırıltıları ışığında; kim bilir, dört kadın mektuba neler yazmıştı? Böyle düşünüyor, mektubun gizini korumaya çalışıyordum. Okuduğumda, düşlediklerimle karşılaşmasam da; bu duygu az buz bir şey miydi?

Bulutlar ülkesi Karadeniz’de Hemşinli Nokta Ana’nın, Gül Ali Ağıdı, dilime dolanmıyor değildi. Ama bu coğrafyada kanıma Karadeniz’in cilveli manileri giriyordu: Sizlerle paylaştım; bana hak

verirsiniz. Ağdın yeri mi dersiniz. Bakın şu güzel maniye; kana girmez, günaha salmaz da ne yapar?

*“A benim bahtı yarım / Gönülde tahtı yarım
Yüzünde göz izi var / Sana kim baktı yarım”*

Bana bu mektubu yazan kadınlar, kim bilir ne güzellerdi. İlk kez bu güzel kadınları, Ankara’lara direnişe gönderen eşlerine hak verdim. Nasıl izin verdiler? Vermezler mi? Karadeniz kadınının, yüreğini, vefasını, bağlılığını bilir de küçük şeylere takılırlar mı? Kundahta mayalanmış namus anlayışları akıllarına, yüreklerine öyle işlenmişti ki; hangi yanlış sökebilirdi? Öykülerde değil; yaşamda yanlışın bedeli kurşunlara hedef olmaıktı. Kaldı ki; böyle soylu bir direnişte yanlışın yeri mi olurdu? Yanlış bu yüceliğe dar gelmez mi? Bu düşünce yoğunluğuyla; Ankara’da fındık işçisi Fatma’nın, Aynur’un, Hamiye’nin ve Asiye’nin mektubunu okumaya başladım:

KADINLARIN ANILARINDA FİSKOBİRLİK MÜCADELESİ...

Bizler ondört, onbeş, onaltı yıllık Fiskobirlik işçisi olarak, işçilik yaşamımızın en heyecanlı günü 19 Şubat 1992 sabahı başladı. Bizce işçilik de o günle başladı. Her sabah işe gider, iş önlüklerini giyer, işimize dört elle sarılır, çalışmaya başladık. Ama o sabah kapının önünde sendika başkanımızı beklerken neler olacağını düşünmekten, heyecandan yerimizde duramıyorduk. Biraz sonra televizyoncular gazeteciler sendikamızın yetkilileri, jandarma ekipleri ve bize destek için gelen insanları görünce; hem cesaretlendik hem de daha çok heyecanlandık. Başkanımız çok heyecanlı ve sert konuşmaya başladı. “Arkadaşlar zafer bizim olacak. Mücadele bundan sonra başlıyor. Kazanız mübarek, zaferiniz kutlu, yolunuz açık olsun ve herkesi bizi izlemeye çağırıyorum!” diyerek konuşmayı bitirdi. O gün biz greve çıktık.

Grev pankartı asıldı. Nöbetçiler görev yerini aldı. Biz de sendikamızın öncülüğünde havaalanından yola çıktık. Tam yedi kilometrelik yolu yürümeye başladık. Jandarma durmadan anons ediyor. “Kanunsuz yürüyüş yapıyorsunuz. Dağılın! Yoksa müdahale edeceğiz!” Hiç aldırış etmeden; alkışlı protesto ile yürüyüşümüzü sürdürüyorduk. Önümüz kesildiği yerde barikatları aşırıyorduk. Bunları yaşayınca daha çok heyecanlanıyor biraz daha cesaretleniyorduk. Jandarma bölgesini tam geçerken bir de ne görelim; emniyetin bütün miğferli, coplu, panzerli polisleri etrafımızı sardılar. Sendika başkanımızla konuştular, sonra yürüyüşümüzü sürdürdük. Fiskobirlik’in ikinci ünitesine yaklaştığımızda orada toplanan arkadaşlarımız bizi karşıladılar. O duygu hiç unutulur mu ki? Heyecandan gözlerimiz yaşardı. Burada toplanan işçi ve sivil insanların bir kısmı merak bir kısmı destek için gelmişti. Sendikacımız, burada konuşurken bizi greve çıkaran işverenlere ateş püskürüyor. “Bu grevin günahı bizim değil, neden olanlar utansın!” diyordu. “Bundan sonra da olaklardan asla sorumlu değiliz” dedi. Ama bizler, bundan sonra acaba ne düşünüyorlar diye merak etmeye başladık. Daha ilk gündü. Hemen oracıkta kaş-göz işaretiyle o zamanın iktidar partilerinin il binalarının basılacağı ve herkesin görevine hazır olması gerektiği komite tarafından gizlice iletildi. Biz de aldığımız emir doğrultusunda polis barikatını atlatıp önce DYP daha sonra SHP’yi bastık. Başkanımız, neden greve çıktığımızı, haklı olduğumuzu ve bizlere yardımcı olmalarını istedi. “Arkadaşlar bu gün planın ilk bölümü tamamlandı, herkes evine dönsün ve bizden gelen haberi beklesin!” diyerek, bizleri gönderdi. Bundan sonrasını merakla bekliyoruz ve öyle heyecanlıyız ki...

Bir haber geliyor; “arkadaşlar toplansın.” Toplanıyoruz. Başkanımız, “Arkadaşlar merkez emridir! Bu akşam otobüslerle Ankara’ya gidiyoruz! Herkes evine gitsin üzerine bir şeyler giyip, çoluk çocuğuyla vedalaşıp, gece saat üçte sahilde toplansın!” Bizi merak sardı. Heyecan daha da arttı. Birbirimize acaba Ankara’ya niye gi-

diyoruz dedik. Bazı arkadaşlar espri yapıyor. “Konser varmış onun için gidiyoruz” diyorlardı. Hareket saati yaklaştıkça biz daha çok heyecanlanıyor, sabırsızlanıyorduk. Otobüslere bineceğimiz sırada genel merkez yetkilimiz, “Arkadaşlar bu akşam yola çıkıyoruz. Trabzon’dan Düzce’ye kadar bütün arkadaşlarımız yola çıktı. Toplanma merkezi komitelerce size bildirilecek, hayırlı yolculuklar ve başarılar” dedi, yola çıktık. Heyecan, coşku, üzüntü aynı anda hep-sini yaşıyorduk. Bazan duygulanıyoruz. Ama burada şunu söylemek isterim. Her çalışan işçinin işçiliği öğrenmesi için böyle bir anı yaşaması gerekir. Yolculuk boyunca moral olsun diye kimi espri yapıyor, kimi türkü söylüyordu. Giresun’a vardığımızda oradaki otobüsler bizi bekliyordu. Otobüsteki işçiler bizi selamladı, ayaküstü söyleştik. Giresun’u öyle görünce cesaretimiz arttı. Ama hala ne için gidildiğini, yetkililerden başkası bilmiyordu. Ordu, Terme, Soğancılar dinlenme tesislerinde mola verildi. Ordu bölgesinin çalışanları, orada bizi bekliyordu. Onlar, bizi karşıladı yemek ve ihtiyaç molası verildi. Sendikamızın yetkilileri gizli toplantı yaptılar. Her otobüste üç arkadaşımıza komite görevi verdiler. Bize onlardan haber alacağımızı bildirdiler. Herkese sendikanın ismi yazılı şapkaları dağıttılar. “Sakın aranızda yabancı insan sokmayın!” dediler. Sendikamıza o kadar güveniyorduk ki, her emirlerini anında yerine getiriyorduk. Yolculuk sürerken; kendi kendimize söyleşiyorduk. Canım ne var yarın öbür gün döneceğiz, yeter ki hakkımızı alalım di-yorduk. Sabaha karşı Ankara girişinde bir yerde durduk. Önümüz polisler tarafından kesilmişti. Genel sekreterimiz Kafkas Bey, onlara bir şey anlatıyordu. Polisler otobüsleri saydı. Tam 28 otobüs vardı. Kafkas Bey, polisleri ikna etmiş olmalıydı ki önümüz açılmıştı. Ve konvoyumuz yola devam etti. Sabah saat 6 suları otobüsler Ankara’da durdu. Herkese arabalardan inmesi söylendi kimse yanındaki arkadaşından ayrılmasın sabah kahvaltısına gidiyoruz dediler. Ama ne kahvaltı imiş meğer, sonradan baktık ki, Sanayi Bakanlığı yazan büyük bir binanın avlusundayız, meğer emniyet güçlerini at-

latmak için yapılan bir planmış. Çalışma saatinden önce Bakanlık önündeyiz. Yaklaşık 1500 kişiyiz yoldan geçenler merakla bize bakıyor. Simitçiler kalabalığı görünce sevinerek bize doğru koşuşturdular. Halbuki biz ne açlık ne uykusuzluk hiçbir şey duymusamadık. Heyecanda aklımıza yemek, içmek gelmiyordu. Avazımız çıktığı kadar bağıryorduk. “VUR VUR İNLESİN ANKARA DİNLESİN! İŞÇİ BURADA BABA NEREDE?” Bakanlığın önü inim inimliyordu. Bağırırken coşuyorduk. Çalışma başlamış ve Bakan Tahir Köse’nin geleceği haber verilmişti. Bakanla sendika yetkililerimiz bir araya gelip görüşmeye başlayınca da bizi umutlu bekleyiş sarmıştı. Ama yine sonuç yoktu. Öğleden sonra yürüyerek kalacağımız Maltepe’de Şato Düğün Salonuna sloganlar eşliğinde ulaştık. Orada konaklayacaktık. Çok yorgun ve uykusuzduk. Ama artık Ankara’ya ne amaçla geldiğimizi anlamıştık. Hakkımızı almaya gelmiştik. Şato Düğün Salonu çok geniş bir salondur 1500 kişiyi rahatlıkla alıyordu. Nerede yatacağıydık? Bir naylon sandalye bulup, üzerine çöktük mü kuş tüyü yatak sanıyorduk. Çünkü hepimizin bir beklentisi bir amacı vardı. Ölmek var dönmek yoktu. O geceyi dinlenerek geçirdik ve sandık ki; geldik, eylem yaptık döneceğiz. Nerede asıl mücadele bundan sonra başlıyormuş. Türkiye ve Ankara Fiskobirlik’in, fındığın ne olduğunu bir çok insan bizim eylemimizle öğrendi buna tanık olduk. Direniş günlerinde basından, sendikalardan ve bölge milletvekillerinden bizleri görmeye geldiler. Hakkımızı anlatmaya çalışıyor, grevin bitirilmesi için yetkililerden destek istiyorduk. Bazı siyasi parti genel başkanları, milletvekilleri dayanışmaya geliyor, “haklısınız yanınızdayız!” deyip hiçbir şey yapmadan gidiyorlardı. İktidar partililerinden bir milletvekili de geldi. Sloganı; delikanlı yenikanlı imiş. Babanın da sağ koluymuş. Asıl soyadı “Peker” di. Konuştu, şimdi gidiyorum bu işi çözeceğim merak etmeyin dedi. Ve gidiş o gidiş. Bekliyoruz! Zavallı adam hala gelecek. Bir gün DYP genel merkezini işgal ettik. Şimdiki Genel Başkanımız Sayın Salim Uslu ve diğer sendika yöneticilerimizle

birlikte gittik. Fiskobirlik işçisi sorunlarını DYP ekibine öyle heyecanlı ve duygulu anlatıyordu ki, bizim bazı arkadaşlarımız ağlamak zorunda kaldı. O zaman Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan ve yanındakiler can kulağıyla dinliyor, ve Gölhan'da bizimle ağlamıştı. Ama ne ağlama meğer yalandan ağlıyormuş. Yaşayarak gördük ki; biz oradan ayrıldık her şeyi unuttular.

Akşamları moral gecesi düzenleniyordu. Herkes gönlünce eğleniyor, oynuyor; türküler söyleniyordu. Tabii ki; her zaman yanımızda sendikacılarımız, Necati Çelik, Salim Uslu, Agah Kafkas, Settar Aslan, Zekeriya İlkdoğan, eşleri, çocukları diğer sendika yöneticilerimiz yanımızdan bir an olsun ayrılmıyor, aynı havayı bizlerle soluyordu. Kendilerine gönül borcumuz var. Bizlerin yediği ekmekte büyük katkıları var. Eylemler sırasında Kafkas Beyin, bir çocuğu dünyaya geldi. Duydum ki; üç kızından sonra dünyaya gelen erkek çocuğunu bizim yalnız bırakmamak için görmeye gitmedi. Düşünebiliyor musunuz? Çok büyük bir vefa örneğiydi. Yine bir ramazan gecesi herkes sahura kalkmış, yemeğimizi yiyorduk. Birden bir talimat geldi. Gruplar halinde “erkenden yine bakanlığın önüne toplanacağız!” dediler. Bakanlık’a gittiğimizde ne görelim, sendikamızın yetkilileri ve bir kısım yetkililer gece bakanlığın kapılarını açarak işgal etmişler. O an duyumsadıklarımızı anlatmak çok zor. Onlar içerde biz dışarıda “VUR VUR İNLESİN-SOĞAN EKMEK AŞIMIZ-DİMDİK BAŞIMIZ!” diye hem bağıryor hem de durmadan bize verilen işaretle polis barikatının üzerine yürüyorduk. Onları geri iterek içerideki arkadaşlarımızla birleşmeye çalışıyorduk. Polislerin uyarılarına aldırmıyorduk. Verilen görevi yerine getirmeye arkadaşlara ulaşmaya çalışıyorduk. Polisler şiddete başvurduklarında İstiklal Marşını okuyorduk. Arkasından Ankara’nın taşına bak deyince polisi durduruyorduk. İlerlerken; “İŞÇİ SENDİKA OMUZ OMUZA!” diyerek gür sesle haykırıyoruz. O heyecanlar camlar kırılıyor, kapılar kırılıyor ve polisleri iterek Bakanlık’a giriyoruz. Bu arada bazı arkadaşlarımız baygınlık geçiriyor. Hastaneye

gidenler oluyor. Böylece eylemimiz başarıyla sonuçlandı. Hedefimize ulaşmıştık. Artık kamuoyu bizi özenle izliyordu, çocuklarımız eşlerimiz telefon görüşmelerinde televizyonların ve haberlerin hep bizden sözettiğini söylediklerinde duygulanıyorduk. Aslında çok daha anılar var ama, bir ömür yetmez her şeyi anlatmaya tek bir sonuç var o da zafer. Sendikamızla mutlu son bizim oldu. Emegi geçen herkese saygılarımızı sunuyoruz.

Fatma Bayrak, Aynur Reis, Hamiye Yazıcı, Asiye Reis

Dört gün benimle gezen mektubu bitirdiğimde dört kadın tek ses olmuştu. On yıl önce başladıkları eylem ve aradan geçen on yıl sonrası onları örgütlü sesin yansıması yapmıştı. Oysa, onlar on yıl önce fındık işçisi kadınlardı ama sınıf bilincinden ve örgütlü yapıdan habersizdiler. Sendikalarının öncülüğünde çıktıkları grev ve eylemler eğitici olmuş, başarı sağlamıştı.

Karadenizli fındık işçileri yarı işçi iken; eylemle önce işçi oldular. Önceleri işvereni yeterince tanımayanlar, kadroları ellerinden alınmak istenince en önemlisi grev sırasında işvereni tanıdılar. Sözleşme masalarında emeklerinin önemine, pazarlanmasına yaşayarak tanıklık ettiler. Eylemle insan olma bilinci gelişti, insanca yaşam düşü oluştu... Bu özlemle; grevde uğradıkları gelir kaybını, bilinçle aştılar... İnsan olma bilinci hak arama bilinciyle başlamaz mı? Dört kadın eylem okulunda eğitilip, beni görmeye gelemeseler de duygularını yazıp göndermişlerdi.

SENDİKACILAR, ÖNCE KENDİ DOĞRULARINA İNANDILAR. SAVUNDUKLARI DOĞRULARI KİTLEYE ANLATIP, ONLARI DA İNANDIRDILAR. TIPKI BİR İŞÇİ MECLİSİ GİBİ; İŞÇİLERİ KARARLARA ORTAK EDİP, İNANDIRMAK VE DAĞILMADAN HAK ALMAYI BAŞARMAK... SAĞ SENDİKA DEMEK VE AYRIŞTIRMAK ÇOK DOĞRU OLMASA GEREK... ÇÜNKÜ; GERÇEK, DÜNYANIN HER YERİNDE ALIN TERİNİN TADI BİRDİR...

BİR DE SANKİ; FİSKOBİRLİK KADINLARI AYAK SÜRÜDÜ

Yıl 1993... Fiskobirlik direnişi başarıyla sona erdi.

13 Haziran 1993 Kim Campell, Kanada'nın ilk kadın başbakanı seçilmişti.

13 Haziran 1993 Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı seçilmesiyle boşalan DYP Genel Başkanlığına Tansu Çiller seçildi. Çiller DYP'nin ilk kadın genel başkanı seçilmişti.

25 Haziran 1993 Tansu Çiller Türkiye'nin ilk kadın Başbakan'ı olarak oluşturduğu 50. Hükümet, cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onaylandı. Sanki Fiskobirlik kadınları ayaklarını sürümüşlerdi. Dünyada ve ülkemizde kadın başbakanlar dönemi başlamıştı. Hem de ilklere imza atarak...

DİRENİŞİN ABİLERİ

Direnişin abileri, direnişin gök fındıklarıydı: Sami Vuran, Mehmet Takır, Teoman Elifoğlu, Güven Alaşar, Hasan Ülkü Konur, A.Baki Gülbaba, Mustafa İncaoğlu, Emin Sürücü ve Neşat Reis...

Bu direnişin sendikacılardan başka bir de abileri vardı. Her soruya yanıt veren, her açmazı aşan, yollarda yoldaşlık eden abilerdi onlar. Kadın işçiler, Batı'dan Doğu'ya abilerini buldular, sordular, sevdiler, saydılar...

Sami Vuran, tüm Karadeniz sahilini kucaklayan bir abiydi. Öncelikle Batı Karadeniz'in olsa da o, direnen her işçinin özverili, sevecen, kararlı temsilcisiydi.

Direnişin abileri, direniş sonrası sendikal yolculukta yol aldılar. Kimileri şube başkanlığına, kimileri yöneticiliğe geldiler. Oralarda ne kadar kaldılar bilinmez ama yüreklere sinip, akıllarda kök saldılar. Onlar, çoğu gün sıkıntısını, hastalığını, derdini unutup, işçilerin dertlerini yüklendiler. Bu yükü paylaşacakları birileri vardı ve onlarla bölüştüler. Onların abileri de sendikacılar... Yol veren, yol aşan, yoldaş olan sendikacılar...

Sami Vuran, Hüsne'nin, Hanife'nin, Nermin'in abisiydi... Hüsne'yi, Hanife'yi, Mustafa İnceoğlu'nu arabasına alıp kilometreleri hızla aşan, uyku, açlık bilmeyen Karadeniz yeşili gibi düşleriyle umudu yeşerten konuşmaların sahibiydi.

Sami Vuran'a ilk sorumu soruyorum:

- Görüşmeler sürüyor, kadınların kadrosu alınacak, kadınlar bu durumu öğrenince nasıl bir tepki verdiler?

Engin gönüllü yaklaşımı, kendinden emin tavrıyla yanıtlıyor:

- Biz bütün tesislere gidip gözlemliyorduk. Kadın işçiler kadrolu olmaya yeni alışıyordu. 1990'da iki yıllık sözleşme imzalandı. 1992'ye kadar düzgün ücret alacaklardı. Kadınların kadroya geçişi herkesi çok şaşırttı.

Benim çalıştığım Kocaeli Fiskobirlik'in Müdürü Yaşar Çakıcıoğlu da sözleşme öncesi bize direndi. Müdür, "Ne demek, kadınlar şimdi 12 ay çalışacak mı? Olur mu öyle şey" diyordu. Kadınlar, bu ücretlere alıştı. 1992 sözleşmesine gelindi. O sözleşmenin ilk oturumuna titiz bir çalışma ile yeni sosyal hak ve isteklerle gittik. İşveren bizi daha dinlemeden "Ben sizden, bu sözleşmenin olmazsa olmazı bir şey isteyeceğim" dedi. İsteddiği şey; "Kadınların kadrolarını bir kenara koymak". İşveren "Bu maddeyi kaldırmadan ücret görüşmesi yapmayız" dedi. "Neyi bir kenara koyacağız?" Bu % 30'luk kesim kapsam içi, ama yönetici konumundalar. Onların kadro sorunu yok. 1600 çalışan işçinin 500'ü Giresun'da, onlar da zaten geçici çalışıyorlar. Geçiciler ama, kadrolularla birlikte çalışıyorlar. Kadrolu olsalar ne olur, olmasalar ne olur, hepsi birlikte çalışı-

yorlar. Doğu Karadeniz ve Batı Karadeniz’de Fiskobirlik tesislerinde çalışanların hepsi üç ay, beş ay mevsimlik çalışıyor. Bizim ürettiğimiz fındıklar toplanıyor Giresun’da, tüm bölgede çalışılıyor. Bizim işçimiz, kadroyu yeni almış, yeni sözleşmede ücret istemeden o kadronun korunmasına razıyız. Kadın işçilerin de böyle bir durumu var. Büro çalışanları, kadınları kadrolu istemiyorlar.

- Yıl 1948 -1998, elli yıl sonra Fiskobirlik işçisi ilk kez gerçek manada sendikayı görmüş ve tanışmış. Sözleşmeye nasıl hazırlanılır? Taslak nedir? Asıl konumuz fındık kırma fabrikaları ve kadın işçiler tüm bölgede çalışıyor.

Fiskobirlik’in, bütün kooperatiflerinde bulunan fabrikaların çalışması şöyle: Fiskobirlik’in bütün alım memurları, üreticiden fındığı alırlar. Ambarlara stok yapılır, toplanan fındıklar fabrikalara sevk edilir. Kabuklu olarak ilk önce fabrikaların ambarlarına dökülür. Fındıklar burada kepçelerle, asansörlerle taa fabrikanın çatı katına çıkarılır.

Hemen soruyorum:

- Fındık fabrikaya kabuklu girip, işlenmiş olarak nasıl çıkar?

Bilen insanın rahatlığı içinde yanıtıyor:

- Kabuklu fındıklar, fabrikanın çatı katına çıkarılır. Burada birer metre çapındaki eleklerle dökülür. Elekte fındığın içindeki yabancı maddeler eleğin altına dökülürler. Elektan fındıklar, numara, numara gözlere dökülür. Bu elekleri şöyle anlatayım; Birer metre genişliğinde farklı ebatlara göre ayarlanmış elekler vardır. Bu elekler numara numaradır. Eleklerin altındaki ambarlar bölmelidir. Her eleğin üzerinde kalan fındıklar eğimin etkisiyle ayrı bölmelere dökülürler. İşte, 8, 9 10 numara kabuklu fındık, milim milim numaralı gözlere ayrılmaktadır. Aşağıda da onları kıracak olan taşlar vardır. Taşlar 25 cm kalınlığında, 1.25 metre çapında bir taş düşünün. Bu taşların ikisi üst üste gelmektedir. Alttaki taş sabit, üstteki dönüyor ve ortasında yukarıda elenmiş olan fındıkların bulundukları her ambardan ayrı ayrı oluklar geliyor. Hangi numaralı bölmeden fındık gelecektse,

taşı da o fındığa göre ayarlayacaksınız. İki taşın yüksek devirle dövmesi ile fındık kırılıyor. Taşların arasında kırılan fındık, gene asansörlerle, vantilatörlere dökülüyor. Vantilatörler kırılmış fındığın kabuğunu bir tarafa atıyor. İç kısmını bir başka tarafa atıyor. İç fındık yeniden eleniyor. Çünkü kabuğun içinden her boy fındık çıkıyor. Bu iç fındıklar numaralı eleklerde yeniden eleniyor. Buradan geçen fındıklar daha sonra iç eleklerle gelir. Yeniden elenir. Fındıklar, numara numara ayrı ayrı gözlemlere dökülür. Daha sonra yine “tapi” dediğimiz banttı fındıklar geçer. Bu banttı fındıklardaki vantilatörün ayıramadığı kabuklar veya taşın parçaladığı yabancı maddeler veya çürük fındıklar kadınlar tarafından alınır.

- Tapilerde çalışan kadınlar fındık işlerken; o arada neler yaparlar?

Kadınların herbiri kendilerini fındık ayıklamaya kilitliyor ve yoğunlaşıyorlar. Böyle ayıklamalarda kutularda da farklı maddeler birikiyor. Örneğin, bir kutuda çürük fındıklar, bir kutuda taşlar, bir kutuda kabuklar birikiyor. Böylece ayıklanan yabancı maddeler de ayrı ayrı çuvalanıyor. Hem iş yapıp hem konuşuyorlar.

- Sonra o çuvalar da taşınıyor değil mi?

- Bu tapilerde fındık ayıklayan işçiler, en şanslı olan insanlardır. Tapinin bittiği yerde kontrol başlıyor. Tapilerden geçen fındıklar gene ayrı bir yerde 5-6 kişilik bir grubun önüne gelir. Tabilerden sonraki bu yeni grubun önüne fındık dökülür. Bunlar fındığın içinde ne yabancı madde bulurlarsa onu alırlar. Bunlar ayakçılardan ve tabilerden daha kalite işçilerdir. Onların, biraz daha önemi vardır. Şu açıdan ki, onlar bütün bu insanların aldıklarının unuttuğunu alırlar. Buradan artık fındığın dönüşü yok. Fındık paketlemeye gider. Bu aşamadan sonra fındığa işçinin eli değmeyecek, paketlenecek ve o çuvala girecek.

- Bu üç zincirleme ekip aynı zamanda birbiriyle ilintili değil mi?

- Elbette ki. Şimdi bunun dışındaki çalışanlarımız, 5. kattan fındık inerken; tüm aşamalarda bekleyen ayakçılar dediğimiz işçiler

var. Onlar kabuklu elekleri olsun, iç elekleri olsun eleğin altına düşmeyip sonuna dökülenleri çuvallıyorlar, paketleniyor. Tapilerdekiler fındığın içinden aldıkları yabancı maddeleri ayrı bir yere koymazlar. O işi ayakçılar yapar. Seçimhanede işçibaşı bütün sistemi izler. Çalışanların tümünden sorumludur ve yönetir. Çalışırken; fabrika memurunun emirlerine uygun çalışır. Çuval çekme işini de ayakçılar yapar. Çünkü oranın içinde kusurlular yığılıyor, çuvalar oluyor, hiç durmadan çalışılıyor.

Ansızın sordum:

- Her işkolunun kendine özgü hastalıkları var. Fındık ne tür hastalıklar yapıyor?

Sorumu beklemiyordu ama yanıtladı:

- İşçilerin akciğerlerinde hastalık yaptığı tespit edilmiştir. O tozdan dolayı, verem olabiliyor. Ben verem oldum, üç ay hastanede ölümle pençeleştim. Biz hep yaşadık.

- İşçiler o çuvalarla kaç kilo yükü kaldırıyor?

- Çuvalların dolusu 80 kilodur. Kadın işçiler kusurlu dediğimiz fındıkları işledikleri için onlar yarım çuval, yarım çuval şeklinde taşırlar. Ancak zaman zaman o kadar çok yoğun çalışılır ki, bu çuvalar iki, üç sıra halinde dizilir. Çünkü fabrikada artık onları koyacak yer kalmaz. İhracat kırımını olduğu zaman kusurlu mal dediğimiz mallar sürekli birikiyor. İhracat kırımlarından sonraki boş zamanlarda işçiler bu iç fındıkları yeniden tapilerden geçirerek, ayıklıyorlar. Ama bazı zamanlarda Avrupa'ya hızlı satışlarda bu işe de zaman kalmıyor. Bu çuvalar sürekli olarak birikiyor. Fabrikada dağlar gibi yığılmalar oluyor.

- İşlerken; fındık yiyor musunuz?

- O doğal bir şeydir. Her aşamada fındık yenir.

- Neden fındık işçiliğinde kadınlar tercih ediliyor? Özenli oldukları için mi?

- Ayıklama işi hep daha özenlidir. Yani bir erkek sanmıyorum ki; o tapide çalışabilsin.

Gök fıındık Sami Vuran'la ansızın greve döndük.

- Ankara'daki Fiskobirlik eylemlerini, kadın işçilerle dolu dolu yaşadık. İyiki de yaşamışız. Ben, bir erkek olarak o eylemlerde gördüğüm fotoğrafları, 24 saat yaşadığım anları, unutamam. Çoğu gecelerde sandalye üzerinde ne kadar uyuduysak o kadar uyuduk. Yani böyle bir tablo vardı. Grev diye gelmiş, ama etraf polis kaynıyor. Daha önce bu kadar donanımlı toplum polisleri hiç görmemişlerdi. Ya da filmlerde gördükleri şeylerdi. Duvar gibi örülmüş, bizi yol boyunca izliyorlar. Sanayi Bakanlığı'nın bahçesi doldu. Polisler ancak etrafımızı sarıp koruma yapıyorlardı başka bir şey yaptıkları yoktu. Orada sloganlar atılmaya başladı. İlk günün heyecanı, ne olduğunu bilmiyoruz. Arkadaşlarımız uykusuz ve sabaha kadar yol gelmiş insanlar. Sabahın ilk ışıkları, Sanayi Bakanlığı'nın çalışanları yeni yeni işe geliyorlar ve şaşırıyorlar. Onlar da şok oluyorlar. Soğuktan, Ramazan ayında bu insanlar oraya emeklerinin karşılığını almak için gelmişler. Kazanılmış haklarını geri istiyorlar. Neticede kendi aramızda oluşturduğumuz bir ekibi Sanayi Bakanlığı kabul etti. Çıktık, görüştük, ama olumlu bir gelişme olmadı. Sanayi Bakanlığı'nda iş bitimine kadar, gün boyu eylemler ve sloganlar sürdü. Polisler vardiya olarak değişiyorlar. Her seferinden daha fazla polis geliyordu.

Neticede o akşam iş bitimi biz Şato Yazar Düğün Salonu'na ilk defa giriyoruz. Geceyi orada geçirdik. Sonunda coşkulu bir şekilde arkadaşlarımızı yüreklendirici konuşmalar yapıldı. O geceyi öyle tükettik.

- Sizi en çok ne etkiledi?

- Ben, daha önce söylediğim gibi Fiskobirlik 1938'de kuruldu, 1998'de Öz Gıda ile tanıştık. O güne kadar gerçekten, işletmenin içinde kadınlarımız hep sömürülüyordu. Her konuda kadınlar, körü körüne baş eğmek zorundaydılar. Biraz da bu ataerkil yapımızdan gelen ve ailenin reisi erkektir düşüncesinden kaynaklanan tavırdı. Bu grevde kadının, içinde bulunduğu durumu algıladığını gördüm.

Bizim kadınlarımız, hep sömürüldükleri için insanlara ve erkeklere güven duyamaz hale gelmişlerdi. Ama bu grev sırasında kadınımların greve gelişi, ben de varım diyebilmesi önemlidir. Güvendiği insana tam sarılması, onu her zaman bulamıyorsunuz. Kadınlarımızla çalıştığım da Öz Gıda-İş'te bu güveni gördü. Kadın işçilerin, greve gitme cesareti göstermesi bu güvendir. Bunun altında yatan; kadınımların öncü insanlara güven duymasıdır. Ben bu insanlarla ölüme giderim. Bu kadınlar gerçekten saygı duyulacak insanlar. Kendilerine doğru şeyler söylendiği davası anlatılıp, ona inandığı zaman, mücadeleye sonuna kadar gidiyorlardı. Ben, bu grevden bu fotoğrafı çıkardım. Kadınlarımız inandıklarına, güvendiği insanın peşine, ne pahasına olursa olsun gidiyor. Hakkını söke söke alıyor. 51 yıllık yaşamımın en anlamlı yanı bu direniştir. Dünyada bir şeyler yapmak lazım, boşu boşuna yaşayıp gitmek. Yaptıklarımın onur duyuyorum, şunu da yapmasaydım diyeceğim şey kalmadı. O günleri iyi ki yaşamışım, her bakımdan dünyaya ve insanlara bakış açım, yaşamımın yönü değişti.

- Kadınların mücadele arkadaşlıklarını anlatır mısınız?

- İşte, hepsi buradalar, canlı tanıklırlar. Bizler bu arkadaşlarımızla kardeşiz, elim, kolum, herhangi bir uzvum hep aynı. Onların bir yeri acısa, benim bir yerim acır, biliyorum ki; benim bir yerim acısa, onların bir yeri acır. Grev sırasında bizlere her türlü sorunlarını söyleyebilirlerdi. Bunlar güzel şeylerdi.

- Olayları birlikte yaşadınız. On yıl öncesine gitseniz neler söylersiniz?

- Aslında olayları yaşarken, cesur, dolu dolu ve bizim gıpta ile baktığımız bir mücadeleleri vardı. Hanife, arkadaşlarını çok iyi yüreklendiriyordu.

- Grev sırasında oy verdiğiniz partilerin davranışları sizi şaşırttı mı?

- Eylem sırasında gene her gün iş bölümü yapıyoruz. Üç-beş kişilik gruplar halinde, başlarımızda temsilci ve erkek arkadaşlarımız-

la birlikte, kadınların da olduğu gruplar değişik gazetelere, meclise, siyasi partilere gidiyoruz. Öncelikle biz Fiskobirlik çalışanları, hep sosyal demokrat dönemlerde (1977, 1978, 1979'larda) olduğu için çalışanlarımız genelde hep sol görüşlü arkadaşlarımız. Hükümet de SHP-DYP ortaklığı olduğundan, bizim tüm özenimiz SHP'ye gitmek ve Erdal İnönü ile görüşmekti. Bir grup SHP'ye gittik. Erdal İnönü ile görüşüp durumumuzu anlatacağız, fakat o gün Erdal İnönü, yurt dışında, Bizi Genel Başkan Yardımcısı Cevdet Selvi kabul edecekti. Bekleme odasına aldılar. Orada uzun bir süre bekledik.

Uzun bekleme sonunda; görüşme sırası bize geldi. Cevdet Selvi geldi. Fiskobirlik'te grevimizin nedenlerini anlattık. Greve çıkışımızın haklılığını anlattık. Sabırla dinledi. Sonra, burada Fiskobirlik çalışanlarının da %99'unun girişlerinin hep sol hükümet döneminde olduğunu, hepsinin aynı görüşü taşıdığını, hükümetin bir kanadı olarak bize yardımcı olmalarını, onlardan çok şeyler beklediğimizi anlattık. En azından, Şato Yazar Düğün Salonu'nda grevimizi eylemlerle sürdürdüğümüzü, muhalefet parti temsilcilerinin bile geldiğini söyledik. Ancak SHP'nin hiçbir desteğinizi görmedik. Aldığımız cevap; "Biz oraya gelemeyiz" oldu.

- Neden?

- Hükümetiz.

Biz, SHP Genel Merkezi'nde gerçekten düş kırıklığına uğradık. Moralimiz bozuldu. Özellikle biz oraya kendimiz isteyerek gittik. Güvendiğimiz dağlara karlar yağdı.

Ben ömrümde en çok orada yıkıldım. Hep o davanın peşine koşmuştum. Biz, Ecevit'in peşinden koşmuşuz, inandığımız dava için koşmuşuz. Orada, her şey bitti. Batı Bölge Başkanı Adnan Bey, başımızdaydı. "Ben, sizlere hiç bir şey söylemiyorum. Şimdi Şato Yazar'a gidip, işçilerime, senin partililerine söylediklerini anlatacağım" dedi. Oradan ayrıldık.

- İşverenle birlikte olup sizi satanlar, başarıp dönünce size neler dediler?

- Grev kırıcılardan mı söz ediyorsunuz? O ayrı bir olay, onlar o işin burukluğunu gerçekten yaşadılar. Bunu bana gelip itiraf edenler oldu. Aynı yerde çalıştığım Şaban ve diğer arkadaşlarım. ‘Biz o cesareti gösteremiyoruz, sizi kutluyoruz, dediler. Bazen gülüp geçenler de oldu. Bizler, onlar için de mücadele ettik. Bizim kazandığımız haklardan onlar da yararlandı. Ama bizim ekmeğimize kan doğradılar. Ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Allah bizimle oldu. Ben, aileden Fiskobirlikliyim. Annem de Fiskobirlik’te çalıştı. Bu konuları çocukluğumdan beri izliyorum. Kardeşlerim de burada çalıştı. Ben de buradan emekliyim. Şimdi erkeklere öyle bir bakış açısı var ki, bir işyerinde müdür vardır, ona herkes saygı gösterir. Çünkü oranın yöneticisidir. Diğer idari bölümlerde memuru, çaycısı, odacısı, kapıcısı vardır. Fiskobirlikte çalışan kadının karşısında sadece müdür, ya da adamlar vardır. Bakın, bu çok önemlidir. Erkeklerin adı “Adamlar”dır.

Kadınlar kendi aralarında çalışıyorlar. Diyelim ki şakalaşıyorlar, orada başkalarının duyması mahrem olan bir şey konuşuyorlar. Konuşma sırasında oradan birisi geçiyor, odacı, çaycı, şoför, bekçi geçince, “Adamlar geliyor” Erkeklerin hepsinin ortak ismi “Adamlar”dır. Onlar ayrı, bunlar ayrı. Yani aşağıdakiler ve yukarıdakiler gibi. Böyle bir ayırım var. Onlara hep böyle bakılıyor.

-Siz, sendikanız Öz Gıda’ya güvenmişsiniz. Direnişiniz başarı ile sonuçlandı. Güvenmeyenlerin sendikaya bakışları değişti mi?

-Tabii. Bir kez, bizim yöneticilerimizde değişme oldu. Muhasebeci de bizim sendikamızın üyesidir. Onlar idareci oldukları için bize bakış açıları farklı idi. Ama üçüncü dönem sözleşmelerden sonra artık o eski buz dağları kırıldı. Onlar da bizimle konuşmalarında daha sıcak içten ve kabullendiler. Bizim grevden sonraki toplu iş sözleşmelerimiz çatışmalar olmadan gerçekleşti. Benim yaptığım en son sözleşme 1994 sözleşmesidir. Bu sözleşme o kadar zor olmadı. Eski şeyleri artık üstümüzden atmıştık. İşverenlerin, bakış açılarını değiştirdi. Biz, o işi başarmıştık.

Fiskobirlik'te artık Öz Gıda-İş kendini kabul ettirmişti. O süreç gelene kadar tabii ki çok zorluklar yaşadık. Ama burada özünü şöyle söyleyeyim: Türkiye'de demokratik bir ülkede sendikal hakkın ne kadar zor alındığını, sendikal mücadelenin önünde ne kadar büyük engeller olduğunu, o engelleri yerine getirip kazanabilmek o kadar zor ve ince çizgilerden geçiyor ki demokrasi ile ilgisi yok. Sonuçta kadınlar haklarını alabilmeleri için olağanüstü bir özen gösterdiler, gördük. Hakkın ne kadar zor elde edildiğini, hele de kadınlar için ne kadar zor alındığını söylemek isterim. Zorlu günlerle bir hafta yaşanınca eylemdeki insanların sinirleri geriliyor. Moral-leri bitti. Dayanıklılıkları, dirençleri azaldı. İşveren tarafından değişik dedikodular yayılmaya başladı. Eylem yerine milletvekilleri geliyordu. Örneğin DYP'nin Ordu Milletvekili vardı. O gelmiş, eylemdeki tanıdıklarına, "Siz burada boşuna tepiniyorsunuz, işveren sizlere şunları vermiş sırf kadınların kadroları yüzünden imzalamıyorsunuz" diye tahrik ediyor. Sabahın erken saatinde salonda kıyamet kopuyor. Şato Yazar'ın müdür odasına çıktım ki; milletvekili aynı konuşmayı sürdürüyor. Uyardım: Genel Merkez yöneticimiz Settar Aslan'ı çağırdım. "Anons edin" dedim. Burada böyle böyle konuşuluyor. Settar Bey, konuşmasında milletvekilinin yanlış konuştuğunu, doğrusunu anlatmasını söyledi. Yoksa işçiyi tutamıyorsunuz. Settar Bey'in ikinci anonsundan sonra, milletvekili, salona indi. "Yahu, ben öyle dememişim, şöyle demişim" dedi. O zaman, arkadaşları sakinleştirdik.

Benim en büyük korkum; geçen süreler içinde eylemler öyle bir hal aldı ki, polisler bize operasyonu yapacaklar. Bir gece sabaha karşı salonu boşaltıp, insanları geldikleri yerlere göndermek için şehrin dışına atacaklar, sözlerini duyuyordum. Bir de salonda gece geç saatlere kadar ekipler geliyor, sahnede değişik eğlenceler yapıyor, yarışmalar yapılıyor, ama bir saatten sonra insanların pilleri bitiyor. Sabahleyin eylemlere gidecekler. Gece 3-4 olduğu zaman insanlar oldukları yerlerde sessiz kalıyorlar. Bir-iki saat uyur gibi

yapıyorlar. Gün eylemelerle başlıyor ve sürüyor.

Böyle ortamda aklıma şu geliyor: Ben, Batı Karadeniz’den beş otobüs işçiyi getirmişim. Doğu Karadeniz’den arkadaşlarım gelmişler. Arkamızdan çok değişik şeyler de söyleniyor. Afedersin işte “Sami aldı kadınları Ankara’ya götürdü, şu oldu da, bu oldu da” şeklinde sözler yayılıyor. Herkes bir şeyler konuşuyor. Ben, zaman içinde bölgeye geliyorum, oradaki nöbet tutan arkadaşlarımızı kontrol ediyorum. Gece 3’lerde, 5’lerde kooperatifleri geziyorum. Nöbet kontrolleri sırasında birileriyle konuşuyorum. Bu arada düşünüyorum, sabaha karşı geceleyin birileri gelse bu düğün salonuna, bir üstübu yakıp içeriye atsa, “yangın var!” diye bağırsa. İçerideki sandalyelerde uyuyakalan 1500 insan, öyle bir panikler ki; salonun da bir tek çıkış kapısı var. Panikten insanların hepsi birden ölür gider. Böyle bir şey olursa bu insanların yakınlarına ne söylerim. Bunların kadınların, eşleri, çocukları, yakınları var. Böyle sorumlulukları yaşadım. Bunlar unutulacak şeyler mi? Bu kadar sorumluluk içerisinde gel, uyu. Kapıda görevli arkadaşlarımız var ama, güvenmiyoruz. Sadece bu kaygılardan dolayı kapıda çok nöbet beklediğim olmuştur. DYP Sakarya Milletvekili Ahmet Bey, o manzarayı gördüler. İşçileri onure edici konuşma yaptı. Biz onu kendi arabamızla getirmiştik. İnanın o salonda hüngür ağladı. “Bana bu manzarayı gösterdiğiniz için size teşekkür ederim. Ben şimdi gideceğim, dilimin ve nefesimin yettiği kadar milletvekili ve bakan arkadaşlarımızla bunu paylaşacağım” demiştir. SHP’den hüznü döndük ertesi gün, Salim Bey Necati Bey ve birkaç arkadaşımızla beraber Başbakanlıktan randevu alıp, Süleyman Demirel’e gittik. Bir iki kadın arkadaşımız da vardı. Başbakan Süleyman Demirel, bizi çok güzel karşıladı. Bizim olayımızı Bakanlar Kurulu’na çıkardı.

- Siz de açlık grevine katıldınız değil mi? Anlatır mısınız?

- Katıldım. Açlık grevi sendika ile işveren uyuşmazlık tutanağı tuttu. Arabulucu sürecinde de anlaşma sağlanmadı. Artık bizim yasal hakkımız doğmuştu. Greve gitmeden önce, belli eylemler gere-

kiyordu. Kararlılığımızı göstermek, sesimizi duyurmak gerekiyordu. O nedenle, açlık grevini başlattık. Biz açlık grevine giderken, işçiler destek olsun diye o gün öğle yemekleri yenilmedi. Bir de aş yerine taş kaynatma eylemleri yaptık. Bunlar grev öncesi bizim küçük eylemlerimizdi.

- Bayramı evinizde kutlamadınız. Onu anlatabilir misiniz?

- O süreçte, biz Ankara eylemlerini bitirdik, geri dönüşümüzü yaptık. Sözleşme görüşmeleri yeniden Giresun'da başladı. Giresun'da grev sürüyordu. Bayramı grevde geçirdik.

- Fiskobirlik'te ilk kez mi direniş yapıldı?

- Evet, elli yıldır ilk defa böyle bir direniş oldu. Küçük kazalarda; Karasu'da, Kocaali, Akçakoca, Düzce, Hendek, Karadeniz'de de Ordu'da, Ünye'de, Fatsa'da, Tirebolu'dan Trabzon'a kadar yayılıyordu. Buralar küçük yerlerdi, halk daha önce böyle bir eylem görmemişti. Hem ilgiyle izlendi hem de değişik yorumlar yapıldı. İlk önce halk karşımızda oldu, çünkü onlara olay başka ve çarpıtılmış şekilde anlatılıyordu. Sonradan işçi bir yere geldikten, grev bitimi sözleşmemizi aldık, haklılığımız ortaya çıktı ve onlar da bizimle yaşamış oldular. Belki bundan sonra öyle bir şey olsa, grevi hiç bir zaman biz arzulamayız, o en son şeydir, bir daha öyle bir şey olsa; halkın daha bilinçle çalışanlara destek olacaklarına inanıyorum. İnsanlarla, sonradan konuştuğumda, benim izlenimim buydu...

Sami Vuran'la anılara yolculuk onur vericiydi. Yaptığı onurlu mücadeleyi engin gönüllü anlatışı ve örgüt aklında kaldı... Bir de eşine ve kadın işçilere sevgisi ve güveni inanılmazdı...

İKİ DİRENİŞÇİ ABİ SÖYLEŞİR:

Gök Fındık- Görüyor musun her dinlenme anında kadınlar küme küme konuşuyorlar? Sen mi getirdiğini sanıyorsun?

Kabuklu Fındık- Bir toplantı yaptık hepsi geldi, çok şaşırdım...

Gök Fındık- Kadınlar beni hiç şaşırtmazlar. Annemden bilirim,

biz Karadenizliyiz. Bizim bölgede kadınlar çok çalışkandır. Evin tüm işini yüklendikleri gibi, tarlada da çalışırlar. Sırtlarındaki sepetlerinde fındıkla çocuk yer değıştirir. Ama yükleri hiç inmez.

Kabuklu Fındık -Erkekler ne yapar başkanım?

Gök Fındık -Erkekler yardım etseler de, kadınlar bu işlerin yapılmasını yazgıları kabul ediyorlar. Erkeklerde kahvelerde oyunlar oynarlar, türküler yakarlar, Fadime’li, Temel’li fıkralar anlatırlar. Hep düşünüyorum, “sırtındaki sepetin ben olayım hamalı” diyeceğine, sırtındaki sepeti ben alayım sevdiğim niye demezler?

Kabuklu Fındık -Başkanım kadınlar bu sözleri duyarlarsa bizim işimiz zor.

Gök Fındık -Ben de dilimden söylüyorum. Görmüyor musun denizlere, dağlara, şehre meydan okuyorlar. Sloganlarıyla, türkülerıyla. Bize ne çok moral verdiler. Kamuoyu kadınlarımıza saygısından bizi yalnız bırakmadı.

Kabuklu Fındık -Haklısın Başkanım. Bu direniş bana çok şey öğretti.

Gök Fındık -Eee hayat bu hep öğretir. Hadi aslanım iyi nöbetler. Kabuklu Fındık grev coşkusıyla nöbete durur...

MUSTAFA İNCEOĞLU

Akçakoca İşyeri Temsilcisi

Öz Gıda-İş Eğitim Sekreteri İnceoğlu, Akçakoca doğumlu, ama aslı Rize’nin Fındıklı ilçesinden... Tipik bir Karadenizli.

Şimdi İnceoğlu anlatıyor:

Fiskobirlik; grev oylamasından “evet” çıkınca, işveren Fiskobirlik Personel Müdürü Ahmet Öztürk’ü işyerlerini tek tek gezmesi ve konuşmalar yapması için görevlendiriyor.

Personel Müdürü Öztürk, Akçakoca’da greve karşı konuşuyordu. İşçinin yasal hakkı olan grevi kötülemesi beni ters yönde etkiledi. Beni, bu adam farkında olmadan fitillemişti. O konuşma beni işçiler lehine ateşledi. Oysa; ben greve katılamaz konumdaydım.

Grevde bile çalışması gerekli personeldim.

Temsilci için; grev aşamasında bazı sakıncalılar vardı. Benim de yazım, greve çıkamaz, çıkması sakıncalı diye gelmişti. Çalışması gereken; personeldir. Fiskobirlik genel müdürlüğüne başvurdum. Bir süre sonra greve çıkma hakkımı bildiren yazı geldi.

Bunun üzerine işyeri baştemsilcimize, greve katılmak istediğimi söyledim. Baştemsilci, işçilerle görüşerek benim için imza toplayıp temsilci atadı ve greve katılmamı sağladı. Böylece; Grevin sonuna kadar tüm aşamaları yaşadım.

Ben ve Sami Vuran, Ankara'ya hareket ettik. Sami, arabayı kullanıyordu. Mevsimin kış olması sisten dolayı görüş mesafesi 5 metre yollar bozuk, kasis, çukur olması beni endişelendirdi. O yüzden Sami abiye, yavaş kullan uyarısında bulunuyordum. Sami "korkma; ben bu yolları biliyorum" diyordu. Ve dediği gibi de kazasız, sıkıntısız 19 Şubat 1993 sabahı grev için Ankara'ya geldik, o gece sahura kalktık. 30 gün boyunca burada kaldım.

Fındık kırma fabrikalarında işe başladım, yıllarca kadın işçilerle çalıştım. Fiskobirlik, kadın işçilerin kadroları yeni kazanılmıştı. Daha sonra bu hakkın geri istenmesi, kadınların çalışma koşullarına ve çilelerine tanıklığım bir de personel müdürünün grev karşıtı konuşması, bu mücadeleye girmemi ateşledi. Çünkü; burada kadın işçilerin çalışmalarına çilelerine tanık oldum. Onlara yardımcı olmak istedim. Grev öncesi kadınları çok iyi tanımama karşın; kadınların direnemeyeceğini düşündüm. Onlara destek çıkmalıydım. Ama kadınlar direndi ve beni yanıltılar.

Akçakoca'nın ilk greviydi. Grev önlüğünü giydiğimiz ilk gün Akçakoca'da hayretler içinde karşılandık. Onlar için; devlet kavramı kutsaldır. Halktan; "Niçin devlete karşı grev yapıyorsunuz?" diye soru sordular. Halkın bir bölümü bizi destekliyor, bir bölümü eleştiriyordu. Çok heyecanlıydık. Ama başardık. Bu mücadele Fiskobirlik'in ve fındık işçilerinin mücadelesiydi. O yıllardaki Fiskobirlik ile bugünkü aynı değil giderek eski gücünü kaybediyor.

Greve katılan insanlar aynı yörenin insanlarıydı. Hem işyerlerini hem onurlarını hem fındığı korudular. Bence Karadeniz kadınınu şu otantik türkü çok güzel anlatıyor:

*Başına bir hal gelse / Yere koymaz kanını
Uyutur uşakları / Alur intikamını
Paylaşır dertlerini / Huzur verir evune
Nasırlı ellerinin / Harci var temeline*

“Karadeniz kadını çalışkandır. Erkeğine düşkündür. Karadeniz kadını tüm çilesine karşın; erkeğine toz kondurmaz” diyen Mustafa İnceoğlu, Lazcayı güzel konuşuyordu... O Laz dilli, Laz gülüşlü, gök fındıktı...

DİRENİŞİN RENKLERİ

Bu direnişi güneşin yedi ana renginden yeşille yazdım.

Fındık işçilerinin direnişinin inanılmaz güzel renkleri vardı. Tıpkı güneşin yedi ana rengi gibi bu direnişi besleyen yan renkler vardı. Çorum bu direnişte bir renkti.

Giresun’daki grevi iki Çorumlu sendikacı başlattı. 19 Şubat günü başlayan grevin 19 sayısının içinde espri saklıydı. 19 aynı zamanda Çorum’un trafik kod numarasıydı...

ÇORUM ANADOLU’NUN HİTİT GÜNEŞİ

Çorum: Yozgat, Amasya, Samsun, Sinop, Kastamonu, Çankırı, Kırıkkale şehirlerimizle çevrili orta Anadolu’nun Hitit güneşi sanki... Çorum Kent merkezindeki saat kulesi ile zamanı nakışlıyor...

Halk, saat kulesi öyküsünü şöyle anlatıyor:

Çorumlu Yedi Sekiz Hasan Paşa Osmanlı tarihinde okuma yazma bilmeyen sadrazamlardan biridir. Sadrazam imza atmaya bilmiyor. Bir düz bir ters “V” öğretiyorlar ve imza oluyor. O bunu kullanınca lakabı Yedi Sekiz Hasan Paşa olarak tarihe geçiyor.

Yedi Sekiz Hasan Paşa Çorum’a geliyor. Halka soruyor: “Ara-

nızdan çıktım ne istersiniz?” diyor. “Paşam saat kulesi yap” diyorlar. Yaptırıyor. O gün bu gündür Çorum’dan işçi, bir de saat tamircisi çıkıyor. Halk bunu da esprili açıklıyor: Saat kulesini göre göre saat tamircisi olur, kuleyi tamir eder.

Çorum Orta Anadolu’nun emekçi kentidir. Ülkeye emekçi göçünü sağlayan kentlerimizden sadece biridir. Bu kez iki emekçi kökenli sendikacı, Çorum’dan yola çıkar. Çıkış o çıkıştır. Emekçilerin yazgısını değiştirmek için yola düşen sendikacılar, gün olur hem kendi hem de işçilerini yazgılarını değiştirmek için uğraş verirler. O günlerin birinde Karadeniz Fındık işçilerinin grevine önderlik ederler.

HORON

*“Alından akan ter inince dize / Daha söyleyecek ne kalır söze
Emeğin ekmeğin gülün içinden / Horon horon aktık Karadenize”*

Sözleri İbrahim Karaca’nın, bestesi Fevzi Kurtuluş’un bu horonundaki dizeler gibi iki Çorumlu sendikacı Karadeniz’e akar...

Öz Gıda-İş’in beş yöneticisi: Necati Çelik Artvinli, Salim Uslu ve Agah Kafkas Çorumlu, Zekeriya İlkdoğan ve Settar Aslan Yozgatlı...

Sendikacılar işçilerle gün gelir horon tutar, gün olur yürür, gün bugündür kürsüde ses verir, gün olur sözleşme masalarında söz, eylemde yoldaş, direniş biter imza olur. Gün olur biri Batı Karadeniz’e, gün olur diğeri Doğu Karadeniz’de işçilerle bayram kutlamaya koşar. Eylemlerde ateş yakar, kazan kor aş yerine taş kaynatırlar. Karadenizli fındık işçilerinin grevden çıkan direnişe, Çorum yürek olur renk katar.

Çorum Halayı: Seslenişle girilir oyuna:

-Atalım mı arkadaşlar?

-Atalım

-Ne atalım?

-Nara

-Kime?

-Herkes sevdiğine

Çorum'un İĞDELİ GELİN'i, ortaoyunu biçiminde oynanan bir halay türküsüdür.

Kız Pınar başında testi doldurur yar

Testisinin kulbuna şahin kondurur yar

Kız senin bakışın beni öldürür yar

Derdimin dermanı iğdeli gelin / İğdesin aldırmuş sevdalı gelin

Çorumlu iki sendikacı o günlerde direnişin renkleri. Bugün mü? Her ikisi de Öz Gıda-İş'in biri başkanı diğeri genel sekreteri. Hak-İş'in biri başkanı diğeri mali sekreteri. Kısacası Salim Uslu ve Agah Kafkas direnişten on yıl sonra her iki örgütünde bir ve iki numaralı yöneticileri olarak uğraşlarını sürdürürler.

DÜNYALI OLMAK

İşçiler gibi sendikacılarda yurtsuz olmalı. Dünyalı olmalı. Doğduğu toprağın, suyun özünde yarattığı güzellikleri taşısa da dünyalı olmalı. Zaten sendikacılık evrensel bir uğraş değil midir? Yeni dünya düzeni ile emek ülkesinde tutsak, sermaye dünya gezgini olsa da emek dünyalı olmalı... 1 Mayısların, 8 Martların dünyalı olduğu gibi. 1 Mayıs'lar ve 8 Mart'lar için verilen mücadele, ödenen bedel onları dünyalı kılmıştır. Bugün emek küreselleşme karşısında dünyalı olma mücadelesi vermelidir. Dayanışmayı, bütünleşmeyi yaşamsal kılmalı işçi sınıfı birliğini sağlamalıdır.

SINIFININ ÖZÜ RENKLİ

İşçi sınıfının özü renkli değil midir? Bu öz bu zenginlik eylemlere yansımaz mı? Direnişte bu farklılık ve zenginlik ilginç bir konum sergiliyordu... bir yandan iftarda oruç açanlar, öbür yandan bugün salonunda çıkıp iki kadeh içip gelen ve moral gecesinde türküler söyleyen erkekler...

Direnişe, Karadeniz kültürü egemen. Kadını- erkeği moral gece-

lerine yöresel türkülerle başlıyor ama gecenin ilerleyen saatlerinde Doğu ve Ege türkülerine uzanıyorlar. İşçi sınıfı özünün enginliği ile tüm ülkesini kucaklıyor. Tüm güzelliklerle buluşup kaynaşıyor. Sınıf özünün renkliliği bu değil midir? İşçiler ülke kültürünü buluşturamaz mı? Tüm üretenler gibi birlik, beraberlik ve barış sağlamaz mı? Üretene bu güzellik yaraşmaz mı?

Direnişin bir başka rengi müzik aleti kemençe.

KEMENÇE

Karadeniz çalgısı olan kemençe zengin ve armonik bir çalgıdır. Aynı anda üç ses çıkarıyor... Kemençe üç ses çıkarıyor. Fındık sepeti üç ayaklı. Kemençenin üç sesini çalışma barışının üç ayağına benzetmeyip ne yaparım ki? Çalışma barışının üç ayağı olan hükümet-işveren-sendika umarım yarınlarda aynı güçte aynı uyumda aynı güzellikte ses getirir.

Karadeniz'in kara yazgılı işçileri direniş için Ankara'ya aktılar... Bu akış biraz karıştı. Ankara'dan Karadeniz'in tüm işyerlerine akan sendikacılar, işçilerle konuşup, çoğalıp, direniş kararı alarak bu kez Karadeniz'den Ankara'ya kara yazgılarını değiştirmek için akarlar. Dayanışma ve moral geceleri de direnişin renkleridir.

MORAL GECELERİ

Günün eylem yorgunluğu ile düğün salonuna dönülür. Yorgunlukla sandalyelere oturulur. O akşam oruç açmaya gelecek konuklar varsa hazırlanılır yoksa kendileri için hazırlanıp oruç açarlar.

Her akşam dayanışma için gelenler genellikle iftar vakti gelir birlikte oruç açılır. Konuşmalar, sloganlarla sık sık kesilir. Konuşmacı iyi ise alkışlarla sloganlar birbirine karışır. Son bir alkışla uğurlanırlar.

Bir anda dayanışma geceleri yerini moral gecelerine bırakır. Moral gecelerini başlatan sürdüren, renklendiren Kafkas, her akşam bir buluşla akşamı sahura taşır...

Şiir, türkü, şarkı yeni sloganlar bulmak için yarışmalar düzenlenir. Yarışma sonucu seçilen birinci, ikinci ve üçüncülere armağanlar verilir. Battaniye en değerli armağandır. Hemen kullanılmaya başlayan ve mutluluk veren bir eşyadır o koşullarda...

Fındık işçisi kadınlar moral geceleriyle var olan yeteneklerini sergileme olanağı bulurlar. Mutfaktan fabrikaya taşınan ses, ülkenin başkentindeki bir düğün salonunda yankılanır. İlk kez sesi beğenilir, yarışmadan not alır, en önemlisi alkış alarak artık aranan seslere katılır. Şiir yeteneği gecenin karanlığında şafaklaşır. Gün ışığına taşınır. Gece, sloganda, türküde, şiirde mısır gibi patlar...

Ellibeş günlük direnişte ve düğün salonunda ne çok şey öğrenirler. Nöbetleşe temizlik, yemek ve tüm işleri paylaşmak yaşamlarındaki ilktir. Ne çok ilklere imza atarlar. En önemli ilk direnişlerinin başarıyla sonuçlanmasıdır. Onlar verilmiş kadrolarını geri almak isteyen tüm erkeklere karşı isyan bayrağı açarlar. Eşe, babaya, ağbiye, yöneticiye ve ülke yöneticisine başkaldırının adıdır fındık işçilerinin direnişi. Karadeniz kadınına çalışkanlığı, vefası ile tanıyanlar bu direniş sonunda inadını sabrını tanır, saygı duyarlar...

Moral gecelerinde türküler, horonlar, şiirler, maniler söylenir ve skeçler oynanır. Bir kız bir erkek karşılıklı maniler söylerler.

KIZ

Dertlerimi bilema / Türkilan diyeceğim

Yemin ettim içimden / Kimseyi sevmiyeceğim

ERKEK

Kimse kandıramadı / Kız anamla babamı

Ben eşumdan razıyım / Sen kes benden gümen,

Hemşin yayları / Yaz gelince şen olur

Sevip de alamayanın / Hali perişan olur

Yüksek dağın başından / Baktım Karadeniz'e

Ander kalsun ayrılık / Geldi de çattı bize.

SONSÖZ

Başıma bela açan coşkum; bent vurulmaz, durulmaz, dizginlenmez, yorulmaz. Bu hüznün coşkusu, hüznü atlatıp beni yeşile sürükledi. Yeşilin peşine düşüp, yeşil gözlü kentlere, yeşilin her tonuna, yeşil fındık tarlalarına koştum. Yeşilin dinginliğindeki çalışmam tulumun namelerinde türkü oldu döküldü.

Onlarca kaset izledim, onlarca kaset çözüldü. Onlarca insan dinledim. Gördüm ki; erkekler karar alan, yönlendiren, yardımcı olan, konuşmalar yapan, kadınlar ise onlarla herşeye karşı direnenlerdi.

Fındık işçilerinin akıllara durgunluk veren direnişlerini yazarken ne çok kaygılandım. Uykum kaçtı. Bir sendika direnişini kim neylesin? Hele günümüzde sendikal dünyaya, sendikalara bu denli olumsuz bakış varken; kim alıp bir işçi direnişini okur? Teknik konuları işlerken; nasıl akıcı kılabilirim?

Fındık işçileri ile eylem günlerindeki gibi toplanıp hep birlikte konuştuk. Sorunlar, yaşananlar ortaktı. Birinin unuttuğunu diğeri anımsıyordu. Herkes kendince yaşadıklarını önemsiyor; onu büyük sıkıntı, unutulmaz acı, anlatılmaz hastalık diye sunuyordu.

Fındık işçilerinin on yıl önce yaşanan direnişlerine konuk oldum. Direniş tanıkları türkü tadında konuştu. Tirebolu fındık fabrikasında gözlemlediklerim, işçilerin giderek sorunlarının ağırlaştığıydı. İşçiler eski çalışma günlerini arıyor ve acabalar içinde yaşıyorlardı...

Karadenizli Kadınlar,

Akan yaşamla akıyorsunuz. Bu yıl 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri için Almanya'nın Mannheim, Köln ve Augsburg

kentlerine gidiyorum. Her yerde benimlesiniz. Uçaktaki dosyam Karadeniz yazılı olduğu için dikkat çekiyor. Yanımdaki mimar şunları söylüyor: “Almanya’da yapılan bir anket sonucu Karadenizlilerin uyumu çabuk sağladıkları saptanıyor. Karadenizliler hoşgörülü oldukları için her ülke insanıyla çabuk kaynaşıyorlar.”

Augsburg panelinde Aşkım Bozkurt, Göçmen kadınları anlatıyor. O kadınlar da size benziyor. Sizin içinizdeki gurbeti özünde yaşayan sizden birileri anlattığı kadınlar. Augsburg’tan Köln’e trenle dönüyoruz. Raylarda adeta akıyorsunuz, sizlerle konuşuyorum. Foça fındık Sare ile yine cilveleşiyorum. Güzel gözleri gözümün önüne geliyor. Sonra elinin kınası solmadan, 13 günlük evli iken; direnişe katılıp Ankara’ya giden Karadenizli gelin göz kırpmıyor: Fatsalı, iki yazmalı Hanife, sevimli sevimli “geçtiğin yerleri izle” diye sanki uyarıyor. Soluk benizli, deniz gözlü işçi kadının yoksulluğu, gelişmiş kentlerin varsıllığı ile çelişiyor, derdi derdim oluyor...

Direnişin abileri anlattı. İlk kez dünya kadınlar gününü bu direnişte öğrenip, yüreklenmişsiniz. Bir siz değilsiniz direnen, konuşmacılar bir güzel anlatmışlar. Hem korkmuş hem yüreklenmişsiniz. Bu kavganın yıllar öncesine dayandığını, öğrenip, kadınların ödedikleri bedellere yanmışsınız.

Köln’de Dom Kilisesinin karşısındaki pastanede hem çay içiyor hem sizlerin öyküsünü Bitlisli güzelle konuşuyorum. Bir laz gelini olarak zevkle dinliyor. Laz gelini ile alışverişe çıkıyoruz. Karadeniz kadınının artık süse merak sardığını çok sayıda kadın kuaförünün açıldığını anlatıyorum. Gülererek, “Kadın her yerde her koşulda kadındır” diyor. “Yarış biter mi?” diye soruyor. Fena bir yarış olmadığını, insanın bakımlı olmasının, güzel giyinmesinin kendine ve onu seyredene çok şeyler kattığını söylüyor. Dinlerken; görünümünün güzelliği içimi açıyor.

Foça fındık biliyor musun? Tirebolu fındık fabrikasının yemekhanesinde seninle cilveleşerek tanıştığımı Bitlisli güzele anlattım. Sare’yi sevmişsin dedi. Hepsini ayrı ayrı sevdim. Nasıl anlatsam,

yaşadıkları eylem günlerini anlatılarını, direnen yüreklerini sevdim, feştemalleri gibi renkliler, çalışanlar, hırslı ve güzeller dedim.

On yıl önceki direnişi başarıyla noktalayan Hak-İş ülke kamu-oyunda saygın bir konumdaydı. DİSK ve KESK'le eğitimlere ve etkinliklere imza atıyor, Emek Platformunun sözcülüğünü yapıyordu. On yıl önceki fındık İşçilerinin direnişinin başarısı sadece işçilerin değil sendikal örgütlerinde başarısı idi. Öz Gıda -İş'i başarılı kılan üst örgütü Hak -İş tüm gücüyle üye sendikanın eylemini desteklemişti.

Hak -İş on yıl önceki konumunu uluslararası örgütlerin üyesi olmakla yetinmeyip, başkanını uluslararası örgütlerin yönetim organlarına taşımıştı. 1997 yılında ETUC (Avrupa Sendikalar Üst Örgütü) 1997 yılında ICFTU (Dünya Hür İşçi Sendikaları Üst Örgütü) Öz Gıda - İş ise 1998 de EFAT (Avrupa Gıda Tarım ve Turizm İşçileri Federasyonu) ve IUF (Dünya Gıda Tarım ve Turizm İşçileri Federasyonuna) üye oldu. Agah Kafkas, her iki örgütün bu yıl yapılan genel kurulunda icra kurulu üyeliğine seçildi.

Hak-İş değişim ve dönüşümü sürdürüyor:

Uluslararası ilişkilerini artırıyor, Çocuk İşçiliği ile Mücadele programlarının yanında, Avrupa Birliği sürecinde etkin bir katılım ve hazırlık amacıyla Avrupa Birliği Sosyal Modeline ilişkin yoğun bir bilgilendirme projesi başlatıyor.

İşsizliğin, yoksulluğun ve gelir adaletsizliğinin aslında kırık dö-kük bir demokrasi pratiğinden kaynaklandığı, tercihleri ve öncelik-leri yanlış olan bir siyasal yapının yandaş ve oyundaş sivil örgütler eliyle sürdürüldüğü görülüyor.

Yaşanan güvensizlikle krizin aşılması, ekonomik sosyal ve siya-sal açılımların gerçekleşmesi ancak karar süreçlerine el atan güçlü sivil toplum örgütlerinin varlığı ve sosyal kabulü ile olası diyor.

Hak-İş Toplu İş Sözleşmesi Komiteleri Kuruyor:

Hak-İş ve Öz Gıda-İş on yıl sonra toplu sözleşme yöntemlerini değiştiriyor. Çünkü yeni sendikal anlayış yeni yöntemler getiriyor. Sendika, işçilerin tüm karar süreçlerine katılımını yine önemsiyor. Zamanla bu ilkede bir dönüşüm yaşıyor ve endüstriyel demokrasiye uygun olarak geliştiriliyor. İşyeri yapısı işçilik tanımları, gereksinimler hızla değişiyor. Yeni beklentiler, yeni kavram ve kurumlar gerektiriyor. İki yılda bir yapılan Toplu Sözleşmeyi beklemeksizin kimi sorunların ivedilikle çözülmesi, hem üretimin sağlıklı sürdürülmesi, hem işbarışı hem de gereksinimlerin zamanında karşılanması için gerekli oluyor.

Bu gereksinimi karşılamak üzere endüstri ilişkilerinde yaşanan kimi sorunları hemen çözebilmek, ileriye dönük sorunsal yığılmaları önlemek, yönetime katkı ve karar süreçlerine katılım bağlamında yararlanılmak üzere ilk olarak, “Endüstriyel Kurullar” oluşturuyor. Belirli aralıklarla toplanan kurullar; çevre sorunlarında TİS uygulamasına, teknolojik yenilemeden sosyal ilişkilere kadar geniş bir çalışma alanına yayılıyor.

İkinci olarak, toplu sözleşme sürecinde sorunlar ve gerilim daha az olduğu için, her 15 işçi adına bir temsilcinin katıldığı “Toplu Sözleşme Komiteleri” kuruyor. Komite üyeleri, gerilimsiz ve sakin bir ortamda, önceden aylarca çalışılarak hazırlanan TİS taslağını görüşmek üzere işveren temsilcileri ile aynı ortamda bulunuyorlar. Bazen iki saat, bazen bir hafta süren aralıksız ve yoğun bir çalışmadan sonra TİS’ni imzalayarak el sıkışıyorlar.

On yıl önce Öz Gıda-İş direnişinde önde yer alan sendikacıların emeklilik dışında örgütün üst noktalarına geldiklerini görmek, bir başka başarıyı gösteriyor. On yıl önceki üç üst yönetici yerlerini bugünde koruyor. Şimdilerde Öz Gıda-İş’in beş üst düzey yöneticisi: Salim Uslu, Agah Kafkas, Settari Aslan, A.Baki Gülbaba, Mustafa İnceoğlu.

Fiskobirlik, üreticiler ve işçiler için etkin bir konumda iken, po-

litik karışmalar yüzünden daralmaya, küçülmeye başlıyor. Özerkleşme kararı ile birlikte etkinliğini büsbütün yitirme sürecine giriyor. Şimdi işçiler de, üreticiler de kaybettikleri değerli birikimi düşünüyor, direnişin onurunu yüreklerinde taşıyorlar.

Zor olan onlarca sayfa sonra kitabın bittiğine karar vermek; hele bu bir işçi direnişi olunca, yirmi yıllık sendikal yaşam sonrası kaygılar, eksikler, Karadeniz Bölgesi, onlarca insanla konuşup yazmamak ve yürekte koca bir boşluk...

Hak-İş ve Öz Gıda-İş yöneticilerine ve çalışanlarına, on yıl sonra grevi anlatanlara, içtenliklerimi sunuyorum. Kitabı yazma önerisinde bulunan Agah Kafkas ile onu destekleyen Salim Uslu'ya, kaset, fotoğraf çekimleri yapan Arif Çatal'a, aylarca benimle bu çalışmayı sürdüren ve el yazmaları yazılarımı özenle okuyan, sıcacık bakışlarıyla beni yüreklendiren Elif Karacan'a ve dostlarıma katkılarından ötürü teşekkür ediyorum...

Bu direnişe katılan Karadeniz kadını kimlik savaşımından başı dik ve zaferle çıkıyor. Direnişe katılan kadınların çalışanı da emeklisi de artık toplumsal mücadelede birer çağdaş kimlik...

On yıl önce fındık direnişine can veren, kan veren, katkı koyan işçiler ve sendikacılar bugünlerde çalışarak ya da emekli olarak yaşamlarını sürdürüyorlar. Bugün böyle bir direniş olsa yine koşar geliriz diyorlar. Onların gülen yüzü, değişen yaşamları direnişi yaşlı kılmıyor, coşkusuyla horon teptiriyorlar..

Tirebolu Fındık Fabrikası

Salim Uslu Sanayi Bakanlığında kadınlara sesleniyor.

Eylem Günleri.

Emin Sürücü, Neşat Reis
ve Sami Vuran
(direnişin abileri).

Giresun Şubesi İşçileri.

Agah Kafkas, Emin Sürücü, Yaşar Seyman ve Perihan Takır.

Soldan sağı, Hanife Hakan, Nermin Demir, Yaşar Seyman, Gül Demir, Agah Kafkas, Salim Uslu, Hüne Gümüş.

Necati Çelik, Agah Kafkas, Yaşar Seyman.

YAŞAR SEYMAN

Fındık Çiçek Açınca*

Tüm dünyada sendikal yolculuğa büyük bedeller ödenerek başlanmış ve günümüze değin barikatlar aşılarak sürdürülmüştür.

Ayrıca sendikal uğraş daha çok “erkek” işi olarak görüldüğünden kadının işi daha da zordur. Her ne kadar kadınlar yönetim kadrolarından uzak tutulsa da zaferle taçlanmış tüm mücadelelerde kadınların önemi hep yerini korumuştur.

Bu kitapta anlatılan FİSKOBİRLİK grevinin başarıyla sonuçlanması ise tamamen Karadenizli kadınların eseridir. Elbette bu başarıda doğru sendikal tavır ve sendika yöneticilerinin kavrayıcı, kucaklayıcı anlayışlarının belirleyici payını da unutmamalıyız.

Sendikal mücadeleyle ilk defa karşılaşmış olmalarına ve tüm kuşatılmışlıklarına rağmen FİSKOBİRLİK grevini kazanmış Karadenizli kadınların öyküsünü yine emek dünyasına yaşamını adanmış bir kadının -Yaşar Seyman’ın- kaleme alması ayrıca önemlidir.

Elinizdeki kitap, yüreği emekten yana atan tüm insanlara, fındığa çiçek açtırarak olmazı olur kıldıran Karadenizli kadınların bir selamıdır.

internetten sipariş için

www.kitapyurdu.com

ISBN 975-570-167-2

9 789755 701677

SEL YAYINCILIK